

GMINA KŁODZKO 2030

PROJEKT STRATEGII ROZWOJU
GMINY KŁODZKO NA LATA
2022–2030 DO KONSULTACJI
SPOŁECZNYCH I OPINIOWANIA

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. DIAGNOZA W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM	4
II. WNIOSKI Z DIAGNOZY	84
III. CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH	89
IV. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	115
V. EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU	117
VI. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY	118
VII. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ	121
VIII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	142
IX. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	143
X. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	148
XI. OPIS PRZEBIEGU OPINIOWANIA ORAZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	149
XII. OPIS PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	150
SPIS RYSUNKÓW	151
SPIS TABEL	152

WSTĘP



Niniejszy dokument jest projektem Strategii Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022–2030, który zostanie przekazany:

- a) do konsultacji społecznych zgodnie z Uchwałą 354/VIII/2021 Rady Gminy Kłodzko z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie przystąpienia do opracowania projektu „Strategii Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022-2030” oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- b) zarządowi Województwa Dolnośląskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa zgodnie z art. 10f ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- c) dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie we Wrocławiu w celu konsultacji aktów planistycznych w zakresie polityki rozwoju, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Ponadto projekt Strategii Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022–2030 będzie podstawą do wystąpienia do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w sprawie odstąpienia od konieczności przeprowadzenia procedury Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

Wszystkie opinie i uwagi przekazane w procesie konsultacji i opiniowania zostaną rozpatrzone, a te uzasadnione włączone w treść dokumentu.

Następnie projekt Strategii zostanie przekazany Radzie Gminy Kłodzko w celu zatwierdzenia.

I. DIAGNOZA W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM



Diagnoza w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym przedstawia opis sytuacji gminy Kłodzko, który został przygotowany w ramach procesu tworzenia projektu „Strategii Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022–2030” (dalej Strategia).

Diagnoza jest spójna z postanowieniami art. 10a. ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹

Intencją autorów diagnozy jest przedstawienie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Kłodzko w porównaniu do powiatu kłodzkiego i województwa oraz zaprezentowanie zmian jakie nastąpiły w okresie pomiędzy 2014–2020 r.

Z tego powodu oraz w celu zapewnienia rzetelności i porównywalności danych wykorzystano przede wszystkim dane pochodzące ze źródeł publicznych, w szczególności Głównego Urzędu Statystycznego.

Ponadto w dokumencie zaprezentowano informacje pochodzące z Monitora Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to zostało opracowane przez Związek Miast Polskich i jest rekomendowane przy tworzeniu strategii rozwoju. Umożliwia ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i relacji do innych jednostek, wykorzystując wyłącznie oficjalne dane statystyczne, których źródłem jest Główny Urząd Statystyczny lub Ministerstwo Finansów².

Gmina Kłodzko w Monitorze Rozwoju Lokalnego została zakwalifikowana do grupy porównawczej gmin wiejskich o umiarkowanych funkcjach rolniczych (Grupa I4). Na potrzeby analizy do porównania wybrano 5 innych gmin wiejskich tj.: Dzierżoniów, Żary, Nowa Ruda, Goleiszów oraz Blizanów – wskazane przez narzędzie jako referencyjne dla gminy Kłodzko. Dane użyte do niniejszej diagnozy pochodzą z końca grudnia 2021 r., a analiza obejmuje lata 2014–2018.

W Diagnozie została również zastosowana norma PN-ISO 37120 Zrównoważony rozwój społeczny – Wskaźniki usług miejskich i jakości życia. Norma ta jest częścią serii norm międzynarodowych opracowywanych przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO) na potrzeby zintegrowanego podejścia do zrównoważonego rozwoju. W konsekwencji tego, w analizie zostały uwzględnione ustandaryzowane wskaźniki mierzące efekty zarządzania usługami i jakość życia na przestrzeni lat.

Rozdział stanowi ważny punkt wyjścia do dalszych decyzji planistycznych w Strategii, a informacje w nim zebrane pomogły sformułować cele i kierunki działań.

¹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. 2021 poz. 1057).

² Źródło: <https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego> [dostęp: 22 grudnia 2021].



Judyta Ciszewska, 13 lat³

ANALIZA SFERY SPOŁECZNEJ

DEMOGRAFIA

Liczba ludności w gminie Kłodzko na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na koniec grudnia 2020 r. w gminie mieszkało 16 986 osób, co stanowiło 10,9% mieszkańców powiatu kłodzkiego. W stosunku do 2014 r. liczba ludności gminy uległa zmniejszeniu o 2,2% (383 osób). Warto przy tym podkreślić, że zjawisko zmniejszania się liczby ludności zaobserwowano również w przypadku powiatu kłodzkiego i Dolnego Śląska, jednak proces depopulacji w powiecie przebiegał szybciej a w regionie wolniej.

Tabela 1. Liczba ludności – stan na 31 grudnia

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko – ogółem	17 369	16 986	97,8
Gmina Kłodzko – mężczyźni	8 578	8 366	97,5
Gmina Kłodzko – kobiety	8 791	8 620	98,1
Powiat kłodzki – ogółem	163 672	156 283	95,5
Dolny Śląsk – ogółem	2 908 457	2 891 321	99,4

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

³ Podczas prac przygotowawczych nad projektem Strategii przeprowadzono konkurs plastyczny dla uczniów Szkoły Podstawowej w Krosnowicach pt. „Przestrzeń bliska naszej rodzinie”

W strukturze ludności gminy zauważalne jest nieznaczne odchylenie od stanu równowagi pomiędzy liczbą kobiet a mężczyzn. W 2020 r. współczynnik feminizacji, który określa liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn kształtował się w gminie Kłodzko na poziomie 103.

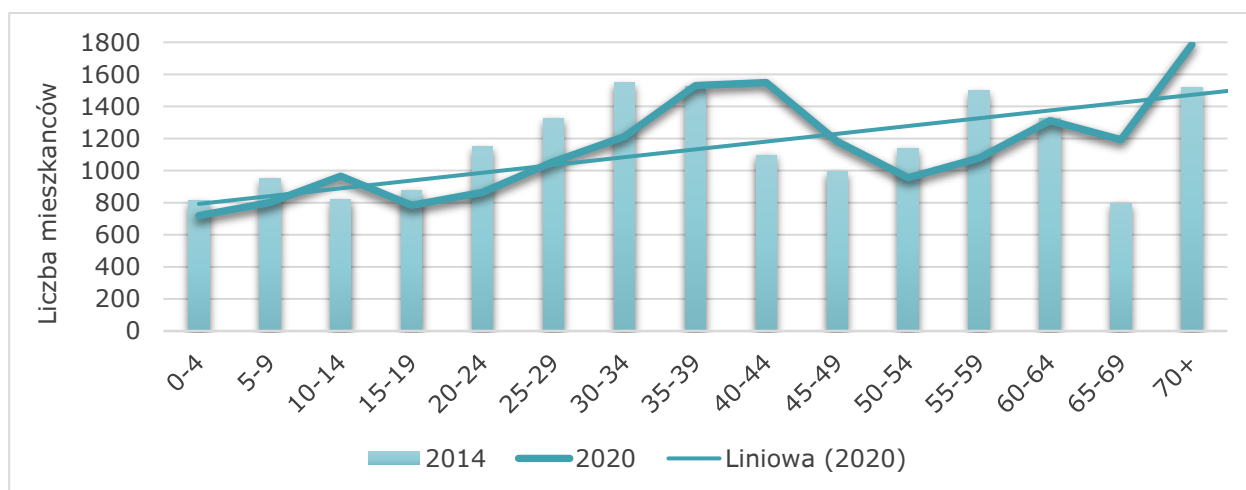
Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy posłużono się danymi GUS. Z analizy zmian ludności według roczników wynika, że w latach 2014–2020 wzrosła liczba ludności w wieku: 10-14 lat (o 18,1%), 35-39 lat (0,4%), 40-44 lata (1,2%), 45-49 lat (8,7%), 65-69 lat (50,6%) oraz powyżej 70 lat (17,7%) przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby ludności w pozostałych rocznikach.

Tabela 2. Struktura wiekowa gminy Kłodzko – stan na 31 grudnia

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)	Różnica w liczbie ludności
0-4	813	719	88,4	-94
5-9	951	801	84,2	-150
10-14	817	965	118,1	148
15-19	873	784	89,8	-89
20-24	1 151	865	75,2	-286
25-29	1 324	1 055	79,7	-269
30-34	1 551	1 212	78,1	-339
35-39	1 524	1 530	100,4	6
40-44	1 097	1 549	141,2	452
45-49	996	1 182	118,7	186
50-54	1 139	955	83,8	-184
55-59	1 499	1 078	71,9	-421
60-64	1 324	1 312	99,1	-12
65-69	792	1 193	150,6	401
70 i więcej	1 518	1 786	117,7	268

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W analizowanym okresie największy wzrost liczby ludności odnotowano w grupie wiekowej 40-44 lata (wzrost o 452 osoby) oraz 65-69 lat (wzrost o 401 osób). Największy spadek liczby ludności zanotowano w grupie wiekowej 55-59 lat, gdzie zmiana wynosiła (-421) osób oraz w grupie wiekowej 30-34 lata (-339 osób).



Rysunek 1. Struktura wiekowa gminy Kłodzko – stan na 31 grudnia

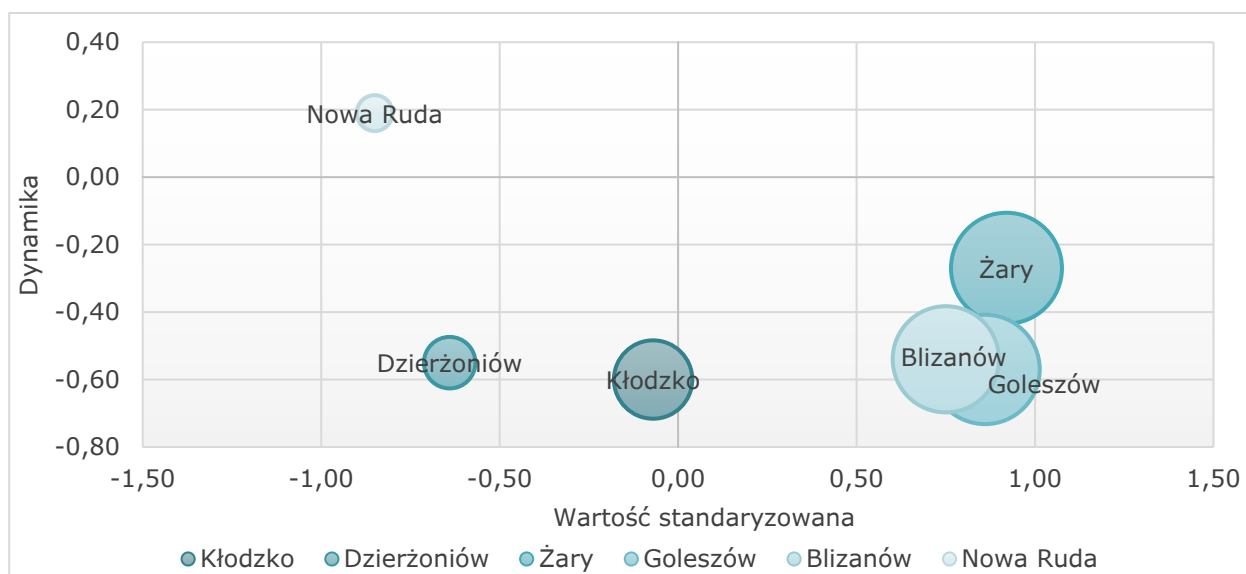
Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Według danych Monitora Rozwoju Lokalnego, wartość nominalna wskaźnika „Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym” w gminie Kłodzko wyniosła (-0,93). Wśród gmin przyjętych do porównań w gorszej sytuacji znalazła się Nowa Ruda (-2,57) i Dzierżoniów (-2,11).

Tabela 3. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	-0,93	-0,07	-0,60
Gmina Dzierżoniów	-2,11	-0,64	-0,55
Gmina Żary	1,16	0,92	-0,27
Gmina Nowa Ruda	-2,57	-0,85	0,19
Gmina Goleszów	1,04	0,86	-0,57
Gmina Blizanów	0,81	0,75	-0,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 2. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Poniższa prognoza ludności gminy Kłodzko została opracowana w oparciu o założenia Prognozy ludności Polski na lata 2014–2050 oraz Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014–2050⁴.

Tabela 4. Prognoza ludności gminy Kłodzko do 2030 r.

Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2028	2030
Ogółem	16 975	16 933	16 885	16 836	16 785	16 678	16 562
Przedprodukcyjny	2 900	2 854	2 788	2 729	2 678	2 565	2 492
Produkcyjny – ogółem	10 151	10 082	10 024	9 981	9 929	9 808	9 644
Produkcyjny – mobilny	6 191	6 033	5 933	5 825	5 693	5 412	5 164
Produkcyjny – niemobilny	3 960	4 049	4 091	4 156	4 236	4 396	4 480
Poprodukcyjny	3 924	3 997	4 073	4 126	4 178	4 305	4 426
0-14	2 326	2 281	2 224	2 179	2 141	2 083	2 016
15-59	10 121	10 080	10 035	9 977	9 944	9 804	9 668
60+	4 528	4 572	4 626	4 680	4 700	4 791	4 878

⁴ Główny Urząd Statystyczny – Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030.

Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2028	2030
15-64	11 350	11 236	11 115	11 045	10 949	10 788	10 632
65+	3 299	3 416	3 546	3 612	3 695	3 807	3 914
80+	615	601	586	571	582	688	826

Źródło: opracowanie na podstawie „Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030” – GUS.

Z powyższej Prognozy wynika, że ogólna liczba ludności w gminie Kłodzko nadal będzie się zmniejszać. Negatywnej zmianie ulegnie także liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym mobilnym. Jednocześnie wzrośnie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym i produkcyjnym niemobilnym. W rezultacie na terenie gminy postępować będzie proces starzenia się społeczeństwa.

Znaczącymi czynnikami, które wpływają na kształtowanie się bilansu ludnościowego gminy i jej profilu demograficznego są: ruch naturalny określający zmiany w liczbie ludności (urodzenia i zgony) oraz występujące w gminie procesy migracyjne.

W 2020 r. w gminie Kłodzko wartość wskaźnika „urodzenia żywe na 1000 osób” wynosiła 6,03 i była najniższa w całym analizowanym okresie. Jednocześnie w 2020 r. najwyższą wartość osiągnął wskaźnik „zgony na 1000 osób” (13,76). Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy, należy wymienić panującą od marca 2020 r. pandemię COVID-19, która miała znaczny wpływ na śmiertelność, szczególnie wśród seniorów.

Niestety, przez cały analizowany okres w gminie Kłodzko utrzymywał się ujemny przyrost naturalny. W 2020 r. wartość niniejszego wskaźnika wyniosła (-7,73). Był to jednocześnie najgorszy wynik w analizowanym okresie.

Tabela 5. Ruch naturalny na 1000 osób w gminie Kłodzko w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	9,96	7,33	8,66	10,18	9,16	8,34	6,03
Zgony	10,25	11,78	12,14	11,80	11,71	12,95	13,76
Przyrost naturalny	-0,29	-4,45	-3,49	-1,63	-2,55	-4,61	-7,73

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Chociaż, jak wcześniej stwierdzono na obszarze gminy Kłodzko mamy do czynienia z ujemnym przyrostem demograficznym, to jednak warto podkreślić, że sytuacja gminy na tle innych gmin powiatu kłodzkiego oraz samego powiatu jest relatywnie korzystna.

Tabela 6. Przyrost naturalny na 1000 osób

Jednostka terytorialna	2014	2020
Gmina Kłodzko	-0,29	-7,73
Gmina Bystrzyca Kłodzka	-1,79	-9,24
Gmina Duszniki-Zdrój	-4,52	-20,55
Miasto Kłodzko	-4,84	-9,29
Gmina Kudowa-Zdrój	-0,49	-8,63
Gmina Łądek-Zdrój	-5,72	-9,67
Gmina Lewin Kłodzki	-0,52	-6,22
Gmina Międzyzlesie	-4,29	-4,47
Miasto Nowa Ruda	-5,80	-10,80
Gmina Nowa Ruda	-5,67	-9,32
Gmina Polanica-Zdrój	-6,17	-11,16
Gmina Radków	-1,93	-5,10

Jednostka terytorialna	2014	2020
Gmina Stronie Śląskie	-3,49	-5,77
Gmina Szczytna	-0,67	-5,37
Powiat kłodzki	-3,51	-8,86
Dolny Śląsk	-0,94	-4,09

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W 2020 r. w lepszej sytuacji demograficznej od gminy Kłodzko były gminy: Lewin Kłodzki (-6,22), Międzyzlesie (-4,47), Radków (5,10), Stronie Śląskie (-5,77), i Szczytna (-5,37). Natomiast w gminach: Duszniki-Zdrój, Nowa Ruda, Polanica-Zdrój ujemny przyrost naturalny osiągnął wartość dwucyfrową. W powiecie kłodzkim w 2020 r. wskaźnik „przyrost naturalny na 1000 osób” wyniósł (-8,86).

Równolegle w badanym okresie na obszarze gminy Kłodzko:

- dominowało dodatnie saldo migracji ogółem i saldo migracji wewnętrznych,
- dominowało ujemne saldo migracji zagranicznych.

W 2020 r. saldo migracji ogółem na 1000 ludności wyniosło (3,81). W stosunku do 2014 r. sytuacja uległa poprawie, wówczas saldo migracji ogółem wynosiło (1,44). Wpływ na korzystniejszą sytuację gminy miało dodatnie saldo migracji wewnętrznych, wynoszące 4,3.

Tabela 7. Ruch migracyjny na 1000 osób w gminie Kłodzko w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo migracji ogółem	1,44	b.d.	1,10	1,74	-0,70	-1,28	3,81
Saldo migracji wewnętrznych	2,8	-0,2	2,6	2,1	0,5	0,0	4,3
Saldo migracji zagranicznych	-1,32	b.d.	-1,45	-0,32	1,22	-1,28	-0,47

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Należy podkreślić, że ujemne saldo migracji ogółem na 1000 osób w 2020 r. odnotowano w powiecie (-2,24) i w większości gmin wchodzących w jego skład.

Tabela 8. Saldo migracji ogółem na 1000 osób

Jednostka terytorialna	2014	2020	Różnica
Gmina Kłodzko	1,44	3,81	2,4
Gmina Bystrzyca Kłodzka	-1,49	-2,51	-1,0
Gmina Duszniki-Zdrój	-8,01	-7,82	0,2
Miasto Kłodzko	-3,83	-3,57	0,3
Gmina Kudowa-Zdrój	-1,56	-1,73	-0,2
Gmina Łądek-Zdrój	-4,08	-1,71	2,4
Gmina Lewin Kłodzki	-2,59	7,77	10,4
Gmina Międzyzlesie	-3,48	-1,54	1,9
Miasto Nowa Ruda	-4,50	-3,08	1,4
Gmina Nowa Ruda	-3,09	-1,13	2,0
Gmina Polanica-Zdrój	4,51	-1,75	-6,3
Gmina Radków	-4,94	-2,44	2,5
Gmina Stronie Śląskie	-4,13	-5,24	-1,1
Gmina Szczytna	-1,07	-8,41	-7,3
Powiat kłodzki	-2,61	-2,24	0,4
Dolny Śląsk	0,19	1,33	1,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dodatnią wartość przedmiotowego wskaźnika oprócz gminy Kłodzko odnotowano jedynie w gminie Lewin Kłodzki (7,77). Dodatnim saldem migracji ogółem charakteryzował się także Dolny Śląsk (1,33).

Na potencjał demograficzny gminy wiejskiej Kłodzko wpływa również struktura wiekowa ludności. Niestety obserwowanym na terenie gminy Kłodzko zjawiskiem jest starzenie się społeczeństwa. Widoczny jest wzrost wartości wskaźnika obciążenia demograficznego. Rośnie również liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

W 2014 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało w przybliżeniu 96 osób w wieku poprodukcyjnym, w 2020 r. wskaźnik ten wzrósł do 124. Wzrósł również z 18,5 do 25,9 wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi. W rezultacie w 2020 r. ok. 17,5% ludności gminy stanowili seniorzy w wieku 65 lat i więcej.

Tabela 9. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Kłodzko

Wskaźnik	2014	2020	2014=100(%)
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	95,6	123,9	129,6
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	18,5	25,9	140,0
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	13,3	17,5	131,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Proces starzenia się społeczeństwa widoczny jest w całym powiecie kłodzkim. W latach 2014–2020 r. wartość współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrosła w powiecie kłodzkim z 18,5 do 25,9. Z największym natężeniem analizowane zjawisko występuje w gminach: Polanica-Zdrój (44,0) i Duszniki-Zdrój (39,2). W korzystniejszej sytuacji niż gmina Kłodzko znajduje się jedynie gmina Lewin Kłodzki (25,7) i gmina wiejska Nowa Ruda (26,5).

Tabela 10. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2020
Gmina Kłodzko	18,5	25,9	140,0	79,4
Gmina Bystrzyca Kłodzka	22,8	34,0	149,1	104,3
Gmina Duszniki-Zdrój	28,3	39,2	138,5	120,2
Miasto Kłodzko	27,3	36,9	135,2	113,2
Gmina Kudowa-Zdrój	25,4	34,0	133,9	104,3
Gmina Łądek-Zdrój	24,0	34,6	144,2	106,1
Gmina Lewin Kłodzki	19,9	25,7	129,1	78,8
Gmina Międzylesie	19,6	28,0	142,9	85,9
Miasto Nowa Ruda	27,3	35,5	130,0	108,9
Gmina Nowa Ruda	21,2	26,5	125,0	81,3
Gmina Polanica-Zdrój	31,7	44,0	138,8	135,0
Gmina Radków	20,3	27,0	133,0	82,8
Gmina Stronie Śląskie	21,6	31,4	145,4	96,3
Gmina Szczytna	18,6	28,9	155,4	88,7
Powiat kłodzki	23,7	32,6	137,6	100,0
Dolny Śląsk	22,0	29,9	135,9	91,7

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z raportu Kancelarii Senatu RP: „na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Wyrazem tego są zmiany struktury konsumpcji, wzrost zapotrzebowania na niektóre usługi (np. w dziedzinie ochrony zdrowia, opieki społecznej), zmniejszenie aktywności zawodowej, zwiększenie wydatków na utrzymanie rosnącej grupy poprodukcyjnej, zmiana struktury siły roboczej, rodziny i gospodarstw domowych. Wymusza to działania ze strony państwa w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego”⁵.

Konkludując, zmiany w strukturze wiekowej ludności będą w przyszłości wpływać na kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Przede wszystkim należy oczekiwać rosnącego popytu na usługi dedykowane seniorom. Należy również wspomnieć o systematycznym wzroście wydatków związanych z opieką zdrowotną.

RYNEK PRACY

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. w gminie Kłodzko pracowało łącznie 2315 osób, w tym 1040 mężczyzn i 1275 kobiet. Należy jednak podkreślić, że informacje pochodzące z GUS nie zawierają danych dotyczących zatrudnienia osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych, pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach oraz nie zawierają podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. Można więc uznać, że liczba osób faktycznie pracujących była wyższa.

Tabela 11. Pracujący ogółem

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko – ogółem	1 252	2 315	184,9
Gmina Kłodzko – mężczyźni	558	1 040	186,4
Gmina Kłodzko – kobiety	694	1 275	183,7
Powiat kłodzki – ogółem	24 801	25 606	103,2
Dolny Śląsk – ogółem	730 013	800 398	109,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W latach 2014–2020 wartość wskaźnika pracujący na 1000 ludności wzrosła w gminie Kłodzko o 88,9% z 72 do 136. Warto zaznaczyć, że wskaźnik ten kształtował się w gminie w 2020 r. poniżej średniej dla powiatu (164) i Dolnego Śląska (277).

Tabela 12. Pracujący na 1000 ludności

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2014
Gmina Kłodzko	72	136	188,9	82,9
Gmina Bystrzyca Kłodzka	124	136	109,7	82,9
Gmina Duszniki-Zdrój	172	172	100,0	104,9
Miasto Kłodzko	304	311	102,3	189,6
Gmina Kudowa-Zdrój	154	167	108,4	101,8
Gmina Łądek-Zdrój	126	115	91,3	70,1

⁵ A. Dragan, Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki, Biuro Analiz i Dokumentacji, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, s. 4.

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2014
Gmina Lewin Kłodzki	61	74	121,3	45,1
Gmina Międzyzylesie	86	59	68,6	36,0
Miasto Nowa Ruda	137	152	110,9	92,7
Gmina Nowa Ruda	92	109	118,5	66,5
Gmina Polanica-Zdrój	243	248	102,1	151,2
Gmina Radków	117	147	125,6	89,6
Gmina Stronie Śląskie	122	99	81,1	60,4
Gmina Szczytna	75	69	92,0	42,1
Powiat kłodzki	152	164	107,9	100,0
Dolny Śląsk	251	277	110,4	168,9

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Poddając analizie sytuację gminy Kłodzko na tle innych gmin powiatu kłodzkiego, można stwierdzić, że wyższą wartość wskaźnika „*pracujący na 1000 ludności*” w 2020 r. odnotowano w gminach: miasto Kłodzko (311), Polanica-Zdrój (248), Duszniki-Zdrój (172), Kudowa-Zdrój (167), miasto Nowa Ruda (152) i Radków (147).

Na przestrzeni lat 2014–2020 w gminie Kłodzko zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych z 1418 do 668. Należy także zaznaczyć, że wartość tego wskaźnika w gminie Kłodzko była w 2020 r. wyższa w przypadku kobiet (7,2%) niż mężczyzn (5,9%). Sytuacja taka może wynikać z następujących przyczyn:

- większej liczby miejsc pracy w zawodach tradycyjnie uznawanych za „męskie”, takich jak: przemysł, budownictwo, naprawa pojazdów mechanicznych itp.,
- niezadawalającej podaży miejsc w żłobkach/przedszkolach, co przekłada się na mniejszą aktywność zawodową kobiet⁶.

Tabela 13. Bezrobotni ogółem

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko – ogółem	1 418	668	47,1
Gmina Kłodzko – mężczyźni	802	334	41,6
Gmina Kłodzko – kobiety	616	334	54,2
Powiat kłodzki – ogółem	12 461	6 159	49,4
Dolny Śląsk – ogółem	121 562	68 822	56,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując zjawisko bezrobocia, wykorzystano wskaźnik „*Miejska stopa bezrobocia*” rekomendowany w PN-ISO 37120 Zrównoważony rozwój społeczny – Wskaźniki usług miejskich i jakości życia⁷.

W analizowanym okresie wskaźnik bezrobocia rozumiany (zgodnie z wytycznymi normy PN-ISO 37120) jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w wieku produkcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się w gminie Kłodzko z 12,5% w 2014 r. do 6,4% w 2020 r. Warto podkreślić, że w 2020 r. wartość przedmiotowego wskaźnika była w gminie Kłodzko niższa od średniej dla powiatu kłodzkiego (6,7%), ale wyższa niż w regionie (4,0%).

⁶ Warto również wspomnieć o rządowych programach wsparcia rodziny (np. Rodzina 500+, Mama 4+, rodzicielskie świadczenie uzupełniające), które również w pewnym stopniu wpływają na mniejszą aktywność zawodową kobiet.

⁷ Autorzy diagnozy wykorzystali ten wskaźnik, ponieważ w ich opinii dobrze oddaje sytuację na rynku pracy zarówno w gminach miejskich jak i miejsko-wiejskich i wiejskich.

Tabela 14. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2020
Gmina Kłodzko	12,5	6,4	51,2	95,5
Gmina Bystrzyca Kłodzka	12,8	8,1	63,3	120,9
Gmina Duszniki-Zdrój	10,6	5,3	50,0	79,1
Miasto Kłodzko	11,3	6,2	54,9	92,5
Gmina Kudowa-Zdrój	14,9	5,7	38,3	85,1
Gmina Łądek-Zdrój	10,2	6,8	66,7	101,5
Gmina Lewin Kłodzki	17,0	7,4	43,5	110,4
Gmina Międzylesie	13,4	8,1	60,4	120,9
Miasto Nowa Ruda	10,4	6,1	58,7	91,0
Gmina Nowa Ruda	11,5	7,3	63,5	109,0
Gmina Polanica-Zdrój	12,1	5,4	44,6	80,6
Gmina Radków	12,7	6,2	48,8	92,5
Gmina Stronie Śląskie	12,0	7,9	65,8	117,9
Gmina Szczytna	12,8	7,3	57,0	109,0
Powiat kłodzki	12,0	6,7	55,8	100,0
Dolny Śląsk	6,6	4,0	60,6	59,7

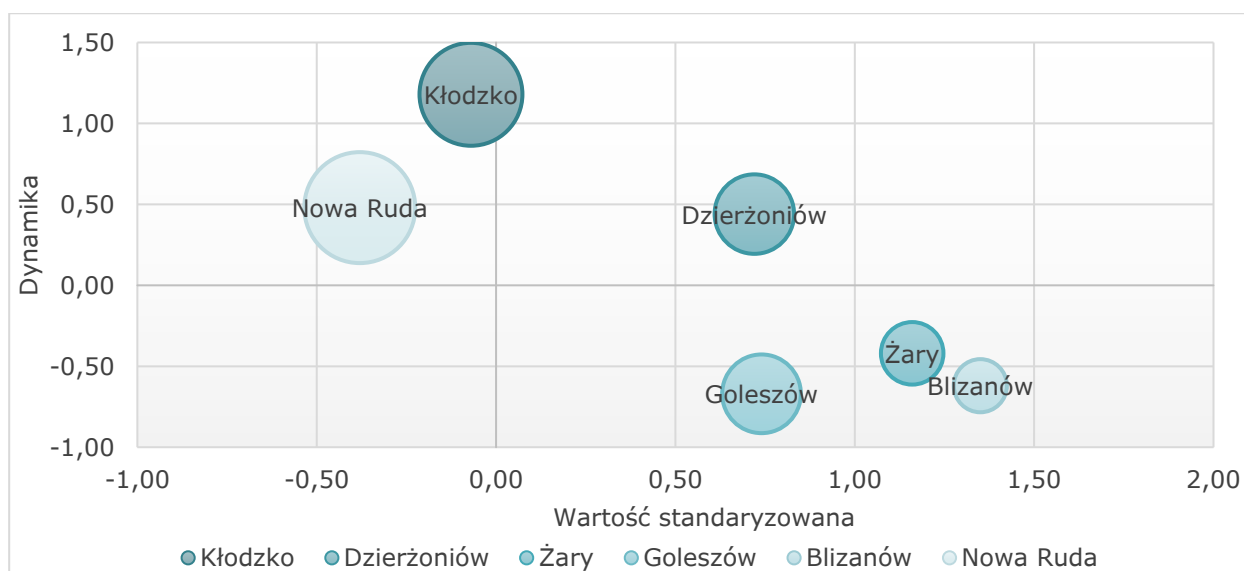
Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W zestawieniu z jednostkami referencyjnymi (według Monitora Rozwoju Lokalnego), wartość nominalna wskaźnika „Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców” była w gminie Kłodzko niższa jedynie od gminy Nowa Ruda.

Tabela 15. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	34,75	-0,07	1,18
Gmina Dzierżoniów	20,68	0,72	0,44
Gmina Żary	12,77	1,16	-0,42
Gmina Nowa Ruda	40,40	-0,38	0,48
Gmina Goleszów	20,27	0,74	-0,67
Gmina Blizanów	9,20	1,35	-0,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Podsumowując, sytuacja na rynku pracy w gminie wiejskiej Kłodzko na przestrzeni analizowanych lat uległa poprawie. Chociaż pandemia COVID-19, która trwała od marca 2020 r. wpłynęła na ograniczenie działalności podmiotów gospodarki narodowej, to jednak nie doprowadziła do załamania lokalnego rynku pracy. Niemniej jednak nie można wykluczyć, takiego załamania w przypadku wprowadzenia nowych obostrzeń.

POMOC SPOŁECZNA

Przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych jest łatwiejsze dzięki pomocy społecznej. Osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, materialnej i zdrowotnej powinno zapewnić się doraźną pomoc. Zadaniem pomocy społecznej jest więc sterowanie działaniami dążącymi do samodzielności mieszkańców gminy i ich rodzin, a także ich integracji ze środowiskiem.

Zadania w zakresie polityki społecznej są realizowane na terenie gminy Kłodzko przy udziale:

- Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Kłodzko,
- Centrum Integracji Społecznej Gminy Kłodzko.

Z danych GUS wynika, że w 2020 r. ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 330 gospodarstw domowych (655 osób). W stosunku do 2014 r. zarówno liczba gospodarstw domowych, jak i liczba osób korzystających z pomocy uległy wyraźnemu zmniejszeniu. Wówczas z pomocy społecznej korzystało 530 gospodarstw domowych (1328 osób).

Zmniejszyła się również liczba najuboższych gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W 2020 r. było ich 210 (425 osób). W 2014 r. gospodarstw tych było 420 (1013 osób).

Tabela 16. Pomoc społeczna w gminie Kłodzko

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			
Ogółem	530	330	62,3
Poniżej kryterium dochodowego	420	210	50,0
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			
Ogółem	1 328	655	49,3
Poniżej kryterium dochodowego	1 013	425	42,0
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (%)			
Ogółem	7,6	3,8	50,0
Poniżej kryterium dochodowego	5,8	2,5	43,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych GUS na przestrzeni lat 2014–2020 zmniejszył się także o ponad połowę odsetek ludności żyjącej w ubóstwie z 5,8% do 2,5%. Może to wynikać m.in. z korzystnych zmian zachodzących na rynku pracy oraz w zakresie polityki społecznej (np. program Rodzina 500+).

Analizując pomoc społeczną w gminie Kłodzko wykorzystano również wskaźnik „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności”.

W porównaniu do gmin wchodzących w skład powiatu kłodzkiego, sytuacja w gminie Kłodzko kształtuje się relatywnie korzystnie. Jedynie w gminach Duszniki-Zdrój, Nowa Ruda, Stronie Śląskie i Szczytna wartość wskaźnika „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności” była niższa niż w gminie Kłodzko (384).

Pomimo zaobserwowanych korzystnych zmian, liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Kłodzko jest nadal wysoka w porównaniu do średniej dla regionu.

Tabela 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2014
Gmina Kłodzko	764	384	50,3	93,2
Gmina Bystrzyca Kłodzka	981	414	42,2	100,5
Gmina Duszniki-Zdrój	751	293	39,0	71,1
Miasto Kłodzko	766	456	59,5	110,7
Gmina Kudowa-Zdrój	697	385	55,2	93,4
Gmina Lądek-Zdrój	841	427	50,8	103,6
Gmina Lewin Kłodzki	1 244	917	73,7	222,6
Gmina Międzyzlesie	827	475	57,4	115,3
Miasto Nowa Ruda	706	453	64,2	110,0
Gmina Nowa Ruda	608	339	55,8	82,3
Gmina Polanica-Zdrój	790	285	36,1	69,2
Gmina Radków	989	601	60,8	145,9
Gmina Stronie Śląskie	557	215	38,6	52,2
Gmina Szczytna	522	281	53,8	68,2
Powiat kłodzki	772	412	53,4	100,0
Dolny Śląsk	576	303	52,6	73,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

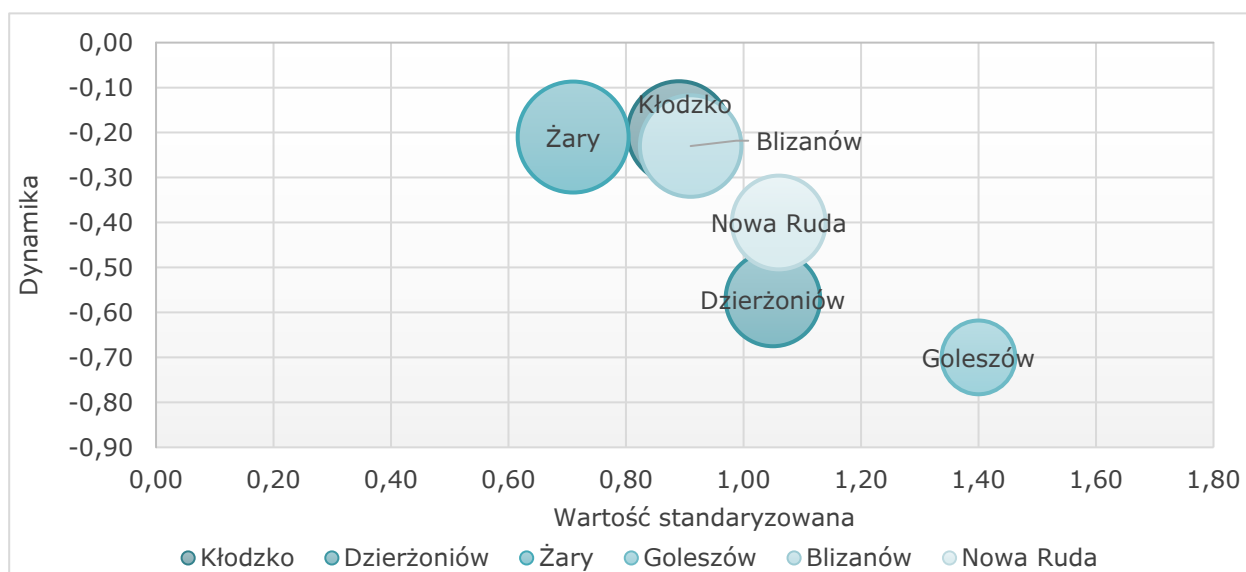
Z analizy danych, zawartych w Monitorze Rozwoju Lokalnego wynika, że na tle gmin referencyjnych sytuacja w gminie Kłodzko kształtuje się raczej niekorzystnie. Wartość wskaźnika „gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy

społecznej na 1000 mieszkańców” była w gminie Kłodzko relatywnie wysoka, chociaż niższa niż w gminie Żary.

Tabela 18. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	43,82	0,89	-0,20
Gmina Dzierżoniów	37,21	1,05	-0,57
Gmina Żary	51,25	0,71	-0,21
Gmina Nowa Ruda	36,54	1,06	-0,40
Gmina Goleszów	22,56	1,40	-0,70
Gmina Blizanów	42,86	0,91	-0,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 4. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Jak wynika z danych „Raportu o stanie Gminy Kłodzko za rok 2020” głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej mieszkańców gminy w 2020 r. były:

- ubóstwo – wsparto 138 rodzin, 264 osoby w rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – wsparto 135 rodzin, 208 osób,
- bezrobocie – wsparto 115 rodzin, 284 osoby,
- niepełnosprawność – wsparto 107 rodzin, 160 osób.

W 2020 r. podobnie jak w roku poprzednim jednym z najważniejszych powodów korzystania ze środków pomocy społecznej w gminie Kłodzko było ubóstwo, które dotknęło w 153 rodziny. Niejednokrotnie powodem ubóstwa było kilka nawarstwiających się problemów takich jak: bezrobocie – szczególnie długotrwałe, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność życiowa.

Tabela 19. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie Kłodzko

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin (2019)	Liczba osób w rodzinach (2019)	Liczba rodzin (2020)	Liczba osób w rodzinach (2020)
Ubóstwo	153	278	138	264
Bezrobocie	93	233	115	284
Długotrwała lub ciężka choroba	145	228	135	208
Niepełnosprawność	119	197	107	160
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego	34	111	39	117
Potrzeba ochrony macierzyństwa	29	34	30	129
Alkoholizm	26	42	18	30
Bezdomność	12	13	6	6
Trudności w przystosowania się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	5	7
Zdarzenia losowe	7	23	42	82
Przemoc w rodzinie	6	25	7	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raportu o stanie Gminy Kłodzko za rok 2019 i 2020.

Do głównych celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kłodzko zaliczono pomoc rodzinom i przeciwdziałanie zjawiskom przemocy w rodzinie. W ramach pomocy dla rodzin zamieszkujących na terenie gminy podejmowane były działania, zgodnie z Gminnym Programem Wspierania Rodziny na lata 2018-2020⁸.

Na terenie gminy zauważalny jest problem z alkoholizmem, który niejednokrotnie prowadzi do przemocy w rodzinie. Działania w tym zakresie były realizowane w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

W 2020 r. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odbyła 28 posiedzeń, na które zaproszono łącznie 162 osoby (prawie dwukrotnie więcej niż w 2014 r.). Przez członków Komisji zostały przeprowadzone rozmowy zachęcające do leczenia, w wyniku których:

- 12 osób dobrowolnie podjęło terapię w Poradni Odwykowej w Kłodzku,
- 16 osób dobrowolnie podjęło leczenie stacjonarne w Czarnym Borze, Sieniawce, Wałbrzychu.

Tabela 20. Zadania w zakresie pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu w gminie Kłodzko

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Liczba osób kierowanych na komisję	87	162	186,2
Dobrowolne podjęcie terapii w Poradni	12	12	100,0
Skierowanie na terapię z psychologiem	10	4	40,0
Wnioski o wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia	4	18	450,0
Wnioski o przymusowe leczenie odwykowe	4	8	200,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raportu o stanie Gminy Kłodzko za rok 2019 i 2020.

⁸ Raport o stanie Gminy Kłodzko za rok 2020.

W 2020 r. w ramach zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu złożono 18 wniosków do sądu o przeprowadzenie badań w przedmiocie uzależnienia przez biegłych oraz 8 wniosków skierowano o wydanie postanowienia o przymusowe leczenie odwykowe. W spotkaniach z psychologiem w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Kłodzku uczestniczyły 4 osoby.

W 2020 r. 74 osoby objęto procedurą Niebieskiej Karty, dla porównania w 2019 r. takich osób było 31. Przyczyną tak znacznego wzrostu osób objętych procedurą Niebieskiej Karty mogła być sytuacja związana z pandemią COVID-19 i izolacją (ograniczeniem kontaktów społecznych).

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. na terenie gminy Kłodzko funkcjonowały dwie placówki stacjonarnej pomocy społecznej dysponujące 137 miejscami.

Tabela 21. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (łącznie z filiami)

Jednostka terytorialna	Placówki		Miejsca w placówkach	
	2014	2020	2014	2020
Gmina Kłodzko	2	2	138	137
Gmina Bystrzyca Kłodzka	1	1	82	82
Gmina Duszniki-Zdrój	-	-	-	-
Miasto Kłodzko	-	-	-	-
Gmina Kudowa-Zdrój	0	1	35	34
Gmina Łądek-Zdrój	0	1	0	30
Gmina Lewin Kłodzki	-	-	-	-
Gmina Międzyzlesie	0	1	70	70
Miasto Nowa Ruda	1	1	200	196
Gmina Nowa Ruda	2	3	216	216
Gmina Polanica-Zdrój	2	1	64	70
Gmina Radków	2	1	52	49
Gmina Stronie Śląskie	-	-	-	-
Gmina Szczytna	1	0	110	0
Powiat kłodzki	11	12	967	884
Dolny Śląsk	110	125	8447	8465

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej działa Dzienny Dom „Aktywny Senior” w Jaskowej Górnej. W związku ze stanem pandemii COVID-19 zajęcia w Dziennym Domu „Aktywny Senior” odbywały się w ograniczonym zakresie, a także częściowo zdalnie. Podejmowane inicjatywy to między innymi: zajęcia z edukacji prozdrowotnej, biblioterapia, zajęcia prowadzone przez Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji Gminy Kłodzko (OKSiR GK), zabawa z psem, wyjazd na kręgle, występ dzieci z przedszkola z okazji Dnia Babci i Dziadka, zabawa karnawałowa w Łądku Zdrój, spotkanie z policją, ognisko, spacer, konkursy, organizowane przez bibliotekę, wycieczki piesze, a w czasie obostrzeń praca zdalna w formie kontaktu telefonicznego, prowadzenie różnych form aktywności z wykorzystaniem Facebooka⁹.

Według dostępnych danych GUS, na terenie gminy Kłodzko w 2019 r. znajdowały się 44 lokale socjalne. Ich łączna powierzchnia użytkowa wynosiła 1559 m². W stosunku

⁹ Raport o stanie Gminy Kłodzko za rok 2020.

do 2014 r. liczba lokali socjalnych zmniejszyła się. W 2014 r. było 46 lokali socjalnych o łącznej powierzchni 1522 m².

Tabela 22. Lokale socjalne i ich powierzchnia użytkowa

Jednostka terytorialna	Lokale socjalne			Powierzchnia użytkowa [m ²]		
	2014	2019	2014=100(%)	2014	2019	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	46	44	95,7	1 522	1 559	102,4
Gmina Bystrzyca Kłodzka	39	122	312,8	1059	4 258	402,1
Gmina Duszniki-Zdrój	44	35	79,5	1115	854	76,6
Miasto Kłodzko	313	289	92,3	11 504	10 612	92,2
Gmina Kudowa-Zdrój	48	50	104,2	1 034	1 048	101,4
Gmina Łądek-Zdrój	51	41	80,4	1 519	1 282	84,4
Gmina Lewin Kłodzki	13	10	76,9	422	259	61,4
Gmina Międzyzlesie	0	1	-	0	20	-
Miasto Nowa Ruda	141	117	83,0	4 803	4 364	90,9
Gmina Nowa Ruda	28	27	96,4	662	631	95,3
Gmina Polanica-Zdrój	70	62	88,6	1 852	1 676	90,5
Gmina Radków	29	26	89,7	670	614	91,6
Gmina Stronie Śląskie	40	68	170,0	1 298	2 598	200,2
Gmina Szczytna	8	1	12,5	200	11	5,5
Powiat kłodzki	870	893	102,6	27 660	29 786	107,7
Dolny Śląsk	9 170	10 226	111,5	287 796	328 515	114,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z Raportu o stanie Gminy Kłodzko za rok 2020, na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie gminy zawarte były 42 umowy najmu socjalnego lokalu.

Podsumowując na terenie gminy Kłodzko zauważalne są pozytywne zmiany, które doprowadziły do zmniejszenia sfery ubóstwa. Jednak sytuacja nadal wymaga kontynuacji działań, zwłaszcza że w przyszłości należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami niesamodzielnymi i seniorami, co może skutkować koniecznością rozwoju odpowiedniej infrastruktury.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Istotne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego ma aktywność ludności. Wynika ona m.in. z poziomu kapitału społecznego. Wyznacznikiem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń.

Dzięki współpracy organizacji samorządowych z mieszkańcami łatwiej zrozumieć lokalne potrzeby. Można w ten sposób efektywniej wypełniać nakreślone zadania publiczne.

Aktywność społeczna mierzona liczbą organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była w gminie Kłodzko w 2020 r. wyższa niż w 2014 r. i wynosiła 31. Liczba ta kształtowała się poniżej średniej dla powiatu kłodzkiego (41) i poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (43).

Tabela 23. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2020
Gmina Kłodzko	26	31	119,2	75,6
Gmina Bystrzyca Kłodzka	41	53	129,3	129,3
Gmina Duszniki-Zdrój	52	57	109,6	139,0
Miasto Kłodzko	37	45	121,6	109,8
Gmina Kudowa-Zdrój	37	44	118,9	107,3
Gmina Lądek-Zdrój	44	63	143,2	153,7
Gmina Lewin Kłodzki	31	47	151,6	114,6
Gmina Międzyzlesie	38	45	118,4	109,8
Miasto Nowa Ruda	20	23	115,0	56,1
Gmina Nowa Ruda	27	36	133,3	87,8
Gmina Polanica-Zdrój	38	43	113,2	104,9
Gmina Radków	32	42	131,3	102,4
Gmina Stronie Śląskie	42	46	109,5	112,2
Gmina Szczytna	23	35	152,2	85,4
Powiat kłodzki	33	41	124,2	100,0
Dolny Śląsk	36	43	119,4	104,9

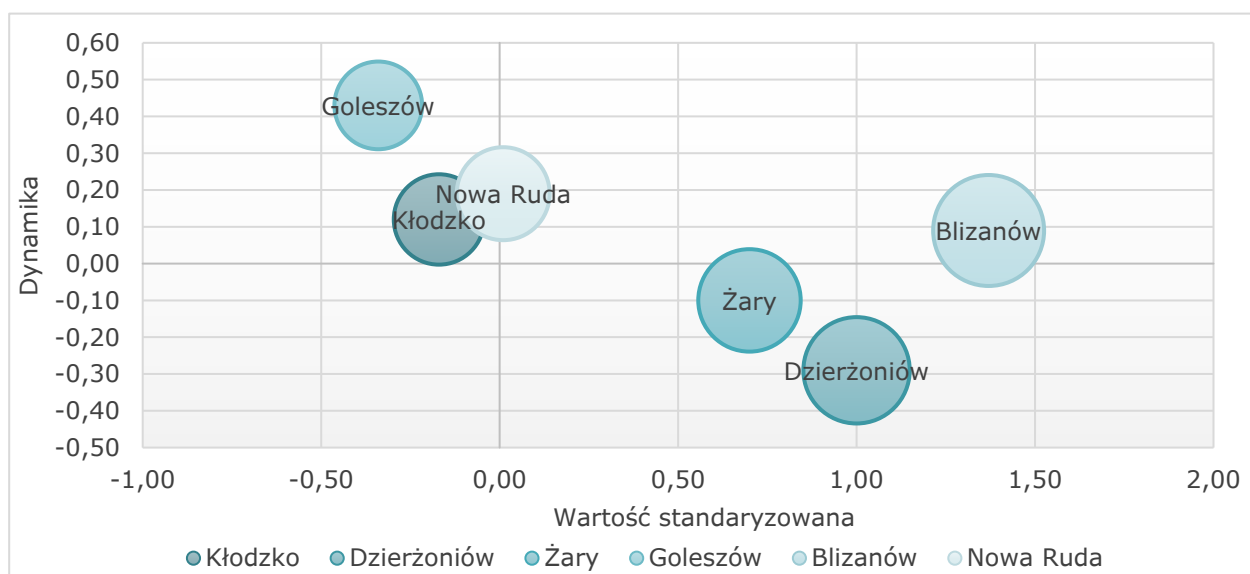
Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Również analiza danych zawartych w MRL potwierdza niską aktywność mieszkańców gminy Kłodzko w ramach działań organizacji społecznych na tle pozostałych gmin. Niższą aktywnością mieszkańców cechowała się jedynie gmina Goleszów.

Tabela 24. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	3,08	-0,17	0,12
Gmina Dzierżoniów	4,27	1,00	-0,29
Gmina Żary	3,96	0,70	-0,10
Gmina Nowa Ruda	3,26	0,01	0,19
Gmina Goleszów	2,90	-0,34	0,43
Gmina Blizanów	4,65	1,37	0,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 5. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Do organizacji pozarządowych działających na terenie gminy zaliczyć można m.in.:

- kluby sportowe:
 - Gminny Ludowy Klub Sportowy „Orlęta” Krosnowice,
 - Klub Sportowy „Lechia” Ołdrzychowice Kłodzkie,
 - Ludowy Klub Sportowy „ATS Wojbórz”,
 - Ludowy Klub Sportowy „Bierkowice”,
 - Ludowy Klub Sportowy „Iskra”,
 - Uczniowski Klub Sportowy Akademia Piłkarska „Dzieci Śląska”,
- stowarzyszenia:
 - Polskie Stowarzyszenie Haidong Gumdo,
 - Stowarzyszenie „Edukacja i Rozwój”,
 - Stowarzyszenie Inicjatywa Edukacyjna „Nasze Żelazno”,
 - Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne „PRO BONO”,
 - Stowarzyszenie Młodzieży na rzecz Aktywności, Rozwoju i Przedsiębiorczości „Młode Wilki”,
 - Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Stary Wielisław,
 - Stowarzyszenie Odnowy Wsi „Jaśnica”,
 - Stowarzyszenie Przyjaciół Boguszyń,
 - Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Jaskier” w Ołdrzychowicach Kł.,
 - Stowarzyszenie Sportowo-Kulturalne „KS Stary Wielisław”,
 - Stowarzyszenie Sportowo-Kulturalne „Odrodzenie”,
 - Stowarzyszenie Wiedza i Edukacja Środowiska „Wieś”
- Ochotnicze Straże Pożarne w:
 - Jaskowej Dolnej, Jaskowej Górnej, Krosnowicach, Ołdrzychowicach Kłodzkich, Piskowicach, Szalejowie Górnym, Szalejowie Dolnym, Starym Wielisławiu, Wojborzu, Wojciechowicach i Żelaźnie,
- inne organizacje:
 - Fundacja Aktywnego Rozwoju,
 - Towarzystwo „Archanioł Michał”,
 - Towarzystwo Miłośników Krosnowic,
 - Towarzystwo Miłośników Szalejowa Górnego i Dolnego,
 - Towarzystwo Pomocy św. Brata Alberta,
 - Towarzystwo Przyjaciół Droszkowa w Górach Złotych,
 - Towarzystwo Przyjaciół Żelazna,
 - Zakład Leczniczo-Opiekuńczy dla Dzieci w Piskowicach (prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej).

OPIEKA NAD DZIEĆMI DLA LAT 3

Wpływ na poziom i jakość życia mieszkańców ma dostęp do opieki żłobkowej. Swobodny dostęp do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców i wpływa korzystnie na aktywność zawodową, szczególnie kobiet.

Aktualnie, jak wynika z dostępnych informacji (dane GUS) na terenie gminy w ramach Zespołu Żłobków Gminy Kłodzko funkcjonuje:

- Żłobek Gminny w Jaskowej Dolnej (liczba dzieci: 27),
- Żłobek Gminny w Ołdrzychowicach Kłodzkich (liczba dzieci: 26).

Powyższe informacje mają swoje odzwierciedlenie w danych GUS. W 2020 r. na terenie gminy funkcjonowały dwa żłobki, do których łącznie uczęszczało 53 dzieci.

W porównaniu do 2014 r. jest to o jeden żłobek więcej, co ma wpływ na wzrost liczby dzieci objętych opieką w żłobkach.

Opieką w żłobkach objętych było tym samym w 2020 r. ok. 13,3% ogółu dzieci w wieku do 3 lat. W stosunku do 2014 r. sytuacja w niniejszym zakresie uległa poprawie. Wówczas opieką w żłobkach objętych było 7,4% dzieci w wieku do 3 lat.

Tabela 25. Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym w gminie Kłodzko

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Dzieci w wieku do 3 lat ogółem	474	399	84,2
Dzieci objęte opieką w żłobkach	35	53	151,4
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	7,4	13,3	179,7
Żłobki	1	2	200,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Należy także podkreślić, że odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach był w gminie Kłodzko niższy od średniej dla powiatu kłodzkiego wynoszącej w 2020 r. 14,8%. Był on również niższy od średniej regionalnej (20,0%).

Tabela 26. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	7,4	13,3	179,7
Gmina Bystrzyca Kłodzka	0,0	6,0	-
Gmina Duszniki-Zdrój	14,2	20,3	143,0
Miasto Kłodzko	14,7	21,5	146,3
Gmina Kudowa-Zdrój	7,1	12,0	169,0
Gmina Lądek-Zdrój	0,0	13,4	-
Gmina Lewin Kłodzki	0,0	0,0	-
Gmina Międzylesie	0,0	8,4	-
Miasto Nowa Ruda	0,0	10,0	-
Gmina Nowa Ruda	0,0	27,2	-
Gmina Polanica-Zdrój	0,0	0,0	-
Gmina Radków	19,8	30,6	154,5
Gmina Stronie Śląskie	9,4	14,9	158,5
Gmina Szczytna	0,0	11,9	-
Powiat kłodzki	5,7	14,8	259,6
Dolny Śląsk	10,0	20,0	200,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Istotnym elementem mogącym wpłynąć na wzrost upowszechnienia opieki żłobkowej jest prowadzenie działań promocyjno-informacyjnych na temat różnych form opieki nad dziećmi do lat 3, jak również upowszechnienie wiedzy o takich formach jak opiekun dzienny czy „niania” wśród mieszkańców, a szczególnie rodziców dzieci do lat 3.

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Potencjał gminy buduje się między innymi poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji i to już od wieku przedszkolnego. Na terenie gminy Kłodzko działa (liczba dzieci – stan na 30.09.2021 r.):

- Przedszkole Gminne z Oddziałami Integracyjnymi w Bierkowicach (90 dzieci),
- Przedszkole Gminne w Jaszkowej Dolnej (75 dzieci),
- Przedszkole Gminne w Krosnowicach (49 dzieci),
- Przedszkole Gminne w Ołdrzychowicach Kłodzkich (97 dzieci),
- Przedszkole Gminne w Szalejowie Dolnym (72 dzieci).

Ponadto na terenie gminy Kłodzko funkcjonuje instytucja opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Przedszkole Gminne z Oddziałami Integracyjnymi w Bierkowicach utworzono z myślą o dzieciach z niepełnosprawnościami, wymagających specjalnej organizacji nauki i metod pracy¹⁰.

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był w gminie Kłodzko niższy od średniej dla powiatu kłodzkiego. W 2020 r. na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat opieką przedszkolną w gminie objętych było 749 dzieci (w powiecie kłodzkim – 826 dzieci). Wartość wskaźnika kształtowała się także poniżej średniej dla Dolnego Śląska wynoszącej 888 dzieci.

Tabela 27. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2020
Gmina Kłodzko	629	749	119,1	90,7
Gmina Bystrzyca Kłodzka	669	692	103,4	83,8
Gmina Duszniki-Zdrój	765	918	120,0	111,1
Miasto Kłodzko	913	1031	112,9	124,8
Gmina Kudowa-Zdrój	830	1104	133,0	133,7
Gmina Lądek-Zdrój	581	633	109,0	76,6
Gmina Lewin Kłodzki	597	804	134,7	97,3
Gmina Międzylesie	645	692	107,3	83,8
Miasto Nowa Ruda	683	679	99,4	82,2
Gmina Nowa Ruda	842	881	104,6	106,7
Gmina Polanica-Zdrój	1185	1224	103,3	148,2
Gmina Radków	755	833	110,3	100,8
Gmina Stronie Śląskie	739	833	112,7	100,8
Gmina Szczytna	618	673	108,9	81,5
Powiat kłodzki	748	826	110,4	100,0
Dolny Śląsk	800	888	111,0	107,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Niższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym niż w gminie Kłodzko odnotowano w gminach: Bystrzyca Kłodzka, Lądek-Zdrój, Międzylesie, Szczytna i mieście Nowa Ruda.

Dostęp do przedszkoli umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców, a tym samym może przyczynić się do ograniczenia sfery ubóstwa i zwiększenia udziału kobiet na rynku pracy.

¹⁰ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kłodzko (Załącznik Nr 1 do uchwały nr 277/VIII/2021 Rady Gminy Kłodzko z dnia 27 maja 2021 r.).

EDUKACJA SZKOLNA

Istotną kwestią związaną ze sferą społeczną jest edukacja szkolna. Na terenie gminy Kłodzko funkcjonuje sześć szkół podstawowych prowadzonych przez gminę:

- Szkoła Podstawowa im. St. Mikołajczyka w Jaskowej Dolnej,
- Szkoła Podstawowa w Krosnowicach,
- Szkoła Podstawowa im. gen. Wł. Sikorskiego w Ołdrzychowicach Kł.,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi w Szalejowie Górnym,
- Szkoła Podstawowa im. Wł. St. Reymonta w Kłodzku,
- Szkoła Podstawowa w Wojborzu.

Ponadto, w gminie funkcjonuje także Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Żelaźnie.

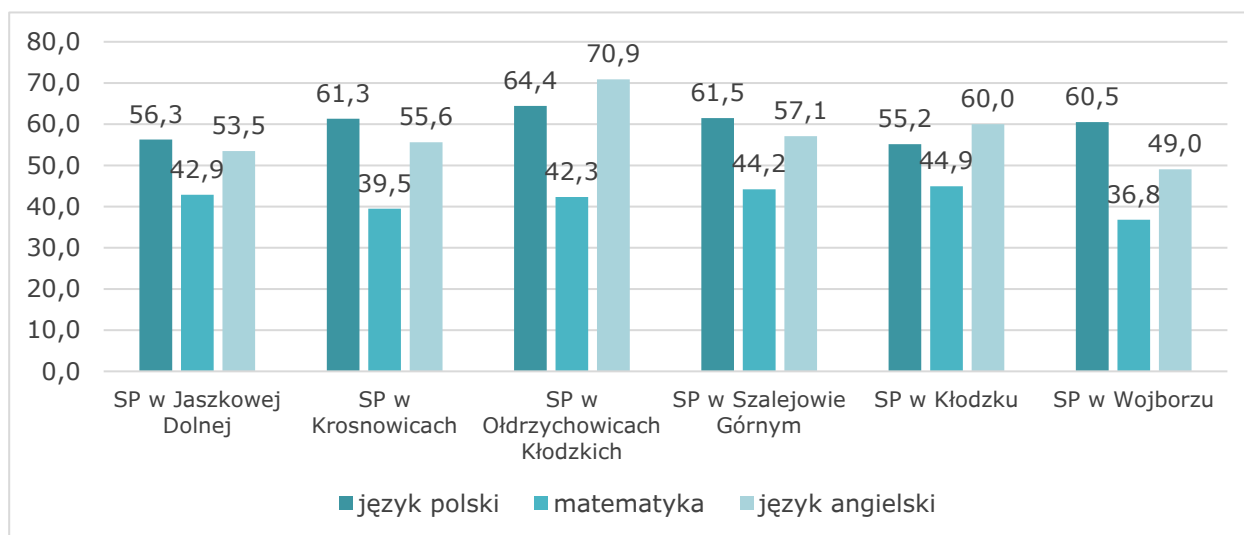
Postępy edukacyjne uczniów weryfikowane są przez egzaminy wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe, a w przypadku szkolnictwa podstawowego najbardziej adekwatnym wskaźnikiem jest wynik egzaminu ósmoklasisty.

Poniżej zaprezentowano rozkład wyników egzaminu ósmoklasisty, z których wynika silna pozycja Szkoły Podstawowej w Ołdrzychowicach Kłodzkich.

Tabela 28. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r. w szkołach publicznych gminy Kłodzko

Jednostka	Język polski	Matematyka	Język angielski
SP w Jaskowej Dolnej	56,3	42,9	53,5
SP w Krosnowicach	61,3	39,5	55,6
SP w Ołdrzychowicach Kłodzkich	64,4	42,3	70,9
SP w Szalejowie Górnym	61,5	44,2	57,1
SP w Kłodzku	55,2	44,9	60,0
SP w Wojborzu	60,5	36,8	49,0

Źródło: OKE Wrocław.



Rysunek 6. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r. w szkołach publicznych gminy Kłodzko

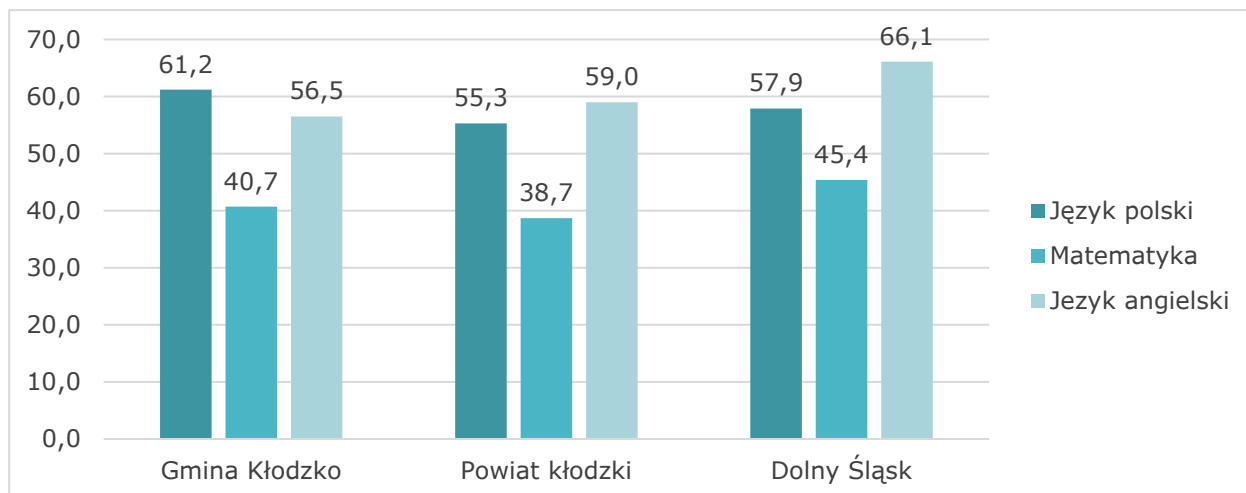
Źródło: OKE Wrocław.

Średnie wyniki egzaminu z matematyki i języka angielskiego uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie gminy Kłodzko kształtowały się poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego, a mianowicie: o 4,7 pp. w przypadku matematyki i o 9,6 pp. w przypadku języka angielskiego.

Tabela 29. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r.

Jednostka terytorialna	Język polski	Matematyka	Język angielski
Gmina Kłodzko	61,2	40,7	56,5
Powiat kłodzki	55,3	38,7	59,0
Dolny Śląsk	57,9	45,4	66,1

Źródło: OKE Wrocław.



Rysunek 7. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r.

Źródło: OKE Wrocław.

Warto jednak zaznaczyć, że w przypadku języka polskiego i matematyki średni wynik dla uczniów ze szkół gminy Kłodzko kształtował się powyżej średniej dla powiatu kłodzkiego.

Podsumowując można postawić tezę, że edukacja w gminie Kłodzko wymaga dalszego wspierania. Inwestycje te powinny przede wszystkim dotyczyć modernizacji istniejącej infrastruktury edukacyjnej (m.in. rozbudowa w 2020 r. SP z Oddziałami Integracyjnymi w Szalejowie Górnym), doposażenia pracowni przedmiotowych oraz poszerzania oferty zajęć dodatkowych. Należy również dążyć do wzmocnienia oferty edukacyjnej oraz poprawy jakości nauczania.

OPIEKA ZDROWOTNA

Podstawowa opieka zdrowotna powinna odgrywać kluczową rolę w systemie ochrony zdrowia, stanowiąc miejsce gromadzenia podstawowych informacji na temat pacjentów i ich problemów zdrowotnych oraz koordynacji procesu opieki nad pacjentami¹¹.

Na terenie gminy Kłodzko funkcjonują dwie apteki oraz jeden punkt apteczny. Zostały one zlokalizowane w miejscowościach:

- Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie (apteki),
- Szalejów Dolny (punkt apteczny).

¹¹ Strategiczne kierunki rozwoju systemu ochrony zdrowia w Polsce. Wyniki ogólnonarodowej debaty o kierunkach zmian w ochronie zdrowia, Warszawa 2019.

Na terenie gminy funkcjonuje także 6 placówek opieki zdrowotnej w: Jaszkowej Górnej, Krosnowicach, Ołdrzychowicach Kłodzkich, Szalejowie Dolnym, Wojborzu oraz Wojciechowicach. Najbliższy szpital znajduje się w Kłodzku i jest nim SP ZOZ – Szpital Powiatowy Zespołu Opieki Zdrowotnej w Kłodzku.

W 2020 r. mieszkańcom gminy udzielono łącznie 20 066 porad lekarskich. W stosunku do 2014 r. liczba porad zmniejszyła się o ok. 44,7%. W 2014 r. mieszkańcom gminy udzielono 36 277 porad.

Przyczynę spadku liczby udzielonych porad lekarskich należy upatrywać przede wszystkim w zapoczątkowanej w marcu 2020 r. pandemii COVID-19, która wprowadziła czasowe ograniczenia w bezpośrednich wizytach lekarskich, na rzecz porad online lub telefonicznych.

Tabela 30. Porady lekarskie ogółem

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	36 277	20 066	55,3
Gmina Bystrzyca Kłodzka	130 649	109 917	84,1
Gmina Duszniki-Zdrój	37 502	34 414	91,8
Miasto Kłodzko	319 418	291 298	91,2
Gmina Kudowa-Zdrój	71 939	28 739	39,9
Gmina Łądek-Zdrój	54 232	42 786	78,9
Gmina Lewin Kłodzki	b.d.	31 836	-
Gmina Międzylesie	50 282	28 358	56,4
Miasto Nowa Ruda	156 044	146 194	93,7
Gmina Nowa Ruda	35 535	44 160	124,3
Gmina Polanica-Zdrój	96 886	93 082	96,1
Gmina Radków	33 194	30 448	91,7
Gmina Stronie Śląskie	32 517	20 419	62,8
Gmina Szczytna	28 300	20 038	70,8
Powiat kłodzki	1 082 775	941 755	87,0
Dolny Śląsk	20 197 216	19 502 166	96,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Gmina zmagą się z charakterystycznymi dla całego kraju problemami związanymi z funkcjonowaniem służby zdrowia, przejawiającymi się m.in. kolejkami do lekarzy i ograniczonym dostępem do opieki specjalistów. Są to problemy systemowe wymagające interwencji na poziomie krajowym.

Dobra jakość opieki zdrowotnej jest konieczna nie tylko ze względu na trendy demograficzne, czy możliwość zmniejszenia ryzyka wystąpienia ubóstwa wynikającego z powodów zdrowotnych. Zdrowie jest istotnym czynnikiem osiągnięcia wzrostu gospodarczego w przypadku zagrożeń epidemią lub pandemią. Ważne są działania profilaktyczne, szczególnie wśród starszych grup wiekowych.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo mieszkańcom na terenie gminy Kłodzko zapewnia 11 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W ramach swojej działalności zrzeszają 186 osób. Trzy jednostki działają w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG), współdziałając w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną. Należą do nich:

- OSP Jaskowa Dolna,
- OSP Ołdrzychowice Kłodzkie,
- OSP Szalejów Dolny.

Aby jednostki OSP funkcjonowały prawidłowo, zapewniając bezpieczeństwo oraz ochronę przeciwpożarową mieszkańcom, gmina każdego roku przeznacza znaczne środki finansowe m.in. na modernizację remiz, zakup samochodów pożarniczych, specjalistycznego sprzętu, umundurowania, pokrywa koszty ekwiwalentów i szkoleń.

W jednostkach OSP funkcjonują sekcje specjalistyczne m.in. ratownictwa wysokościowego, wodnego i drogowego. Przewidziane są do użycia we współpracy z Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym i Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym nie tylko na terenie gminy, lecz również poza jej granicami.

Na terenie gminy Kłodzko działa 9 młodzieżowych drużyn pożarniczych przy OSP: Jaskowa Dolna, Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie, Piskowice, Stary Wielisław, Szalejów Dolny, Wojbórz, Wojciechowice i Żelazno – przynależą do nich 82 druhow¹².

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. na terenie gminy Kłodzko odnotowano 29 interwencji z udziałem jednostek ochrony pożarowej w przeliczeniu na 1000 ludności. Wskaźnik ten kształtował się w gminie powyżej średniej dla powiatu kłodzkiego (24) oraz średniej regionalnej (17).

Tabela 31. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	2018	2020	2018=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2020
Gmina Kłodzko	26	29	111,5	120,8
Gmina Bystrzyca Kłodzka	23	27	117,4	112,5
Gmina Duszniki-Zdrój	30	24	80,0	100,0
Miasto Kłodzko	16	18	112,5	75,0
Gmina Kudowa-Zdrój	20	25	125,0	104,2
Gmina Łądek-Zdrój	22	28	127,3	116,7
Gmina Lewin Kłodzki	53	21	39,6	87,5
Gmina Międzyzylesie	27	43	159,3	179,2
Miasto Nowa Ruda	17	18	105,9	75,0
Gmina Nowa Ruda	19	29	152,6	120,8
Gmina Polanica-Zdrój	25	23	92,0	95,8
Gmina Radków	26	19	73,1	79,2
Gmina Stronie Śląskie	17	23	135,3	95,8
Gmina Szczytna	25	23	92,0	95,8
Powiat kłodzki	22	24	109,1	100,0
Dolny Śląsk	16	17	106,3	70,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

¹² Raport o stanie Gminy Kłodzko za rok 2020.

KULTURA

Na rozwój obszaru ma wpływ również jego potencjał kulturalny, który tworzą instytucje kultury, takie jak biblioteki, domy kultury, teatry, kina itp. Na terenie gminy funkcjonują dwie instytucje kultury:

- Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji Gminy Kłodzko (OKSiR GK),
- Biblioteka Publiczna Gminy Kłodzko (BPGK).

Najważniejszym podmiotem pełniącym funkcje kulturalne jest OKSiR Gminy Kłodzko znajdujący się w Ołdrzychowicach Kłodzkich. Głównym zadaniem Ośrodka jest rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych mieszkańców, przygotowywanie ich do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, a także kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze¹³.

OKSiR GK administruje 29 świetlicami/domami kultury, realizuje fundusze sołeckie 35 sołectw gminy oraz wykonuje konieczne naprawy i remonty w tych obiektach. Współpracuje z 17 Kołami Gospodyń Wiejskich Gminy Kłodzko, funkcjonującymi w miejscowościach: Boguszyn, Bierkowice, Droszków, Jaskowa Górna, Kamieniec, Krosnowice, Łączna, Ołdrzychowice Kłodzkie, Piskowice, Roszyce, Starków, Stary Wielisław, Szalejów Dolny, Wojbórz, Wojciechowice, Wilcza i Żelazno. Miejscowościami nieposiadającymi świetlicy są: Jaskówka, Mikowice i Morzyszów.

Gmina Kłodzko posiada rozbudowaną sieć bibliotek, na którą składa się biblioteka centralna – Biblioteka Publiczna Gminy Kłodzko z/s w Ołdrzychowicach Kł. oraz 9 filii:

- Filia w Bierkowicach,
- Filia w Jaskowej Górnej,
- Filia nr 1 w Krosnowicach,
- Filia nr 2 w Krosnowicach,
- Filia w Starym Wielisławiu,
- Filia w Szalejowie Górnym,
- Filia w Wojborzu,
- Filia w Wojciechowicach,
- Filia w Żelaźnie.

Ponadto, sieć biblioteczną uzupełniają punkty biblioteczne. Na terenie gminy działa sześć takich punktów w miejscowościach: Podzamek (Dom Pomocy Społecznej), Święcko, Gorzuchów, Piskowice, Marcinów, Jaskowa Dolna. Warto zaznaczyć, iż z powodu pandemii COVID-19, według stanu na koniec grudnia 2020 r. działalność ww. punktów była prowadzona jedynie w trzech miejscowościach: Marcinów, Święcko i Piskowice. Należy podkreślić, iż sieć bibliotek gminy Kłodzko jest największą siecią tego typu placówek w powiecie i jedną z największych na Dolnym Śląsku.

Biblioteka współpracuje z 7 szkołami podstawowymi (w Jaskowej Dolnej, Kłodzku, Krosnowicach, Ołdrzychowicach Kłodzkich, Szalejowie Górnym, Wojborzu i Żelaźnie), 6 placówkami przedszkolnymi (w Bierkowicach, Jaskowej Dolnej, Krosnowicach, Ołdrzychowicach Kłodzkich, Szalejowie Dolnym i Żelaźnie) oraz Domem Pomocy Społecznej w Podzamku i Warsztatami Terapii Zajęciowej w Starym Wielisławiu.

¹³ Raport o stanie Gminy Kłodzko za rok 2019.

Wszystkie biblioteki dysponują dostępem do szerokopasmowego Internetu wraz ze stanowiskami komputerowymi dla użytkowników (nieodpłatny dostęp dla mieszkańców, z możliwością podłączenia własnego komputera).

Według danych GUS, w 2020 r. biblioteki publiczne dysponowały łącznie 89 075 woluminami. W ciągu roku z oferty biblioteki skorzystało 1890 czytelników, a na zewnątrz wypożyczono 34 581 książek.

Tabela 32. Biblioteki publiczne w gminie Kłodzko

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Biblioteki i filie	10	10	100,0
Księgozbiór	120 073	89 075	74,2
Czytelnicy w ciągu roku	2 844	1 890	66,5
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	61 349	34 581	56,4

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Niestety w porównaniu do 2014 r. zmniejszyła się zarówno liczba czytelników, jak i wypożyczanych książek. W 2014 r. z usług bibliotek skorzystało 2844 czytelników, którzy wypożyczyli 61 349 książek. Powyższe zjawisko, może świadczyć o obserwowanym w całym kraju regresie czytelnictwa i w przyszłości może rzutować na sposób funkcjonowania biblioteki.

Promocja czytelnictwa jest prowadzona poprzez działania w formie stacjonarnej i online takich jak:

- organizację licznych wydarzeń, akcji i konkursów,
- spotkania autorskie z pisarzami i poetami,
- lekcje biblioteczne dla dzieci i młodzieży,
- działalność wystawiennicza,
- działania upamiętniające wydarzenia rocznicowe,
- różnorodne warsztaty.

Na terenie gminy Kłodzko występuje wiele zabytkowych obiektów – aż 1015 obiektów zostało ujętych w „Wykazie zabytków w gminie Kłodzko Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu” (stan na dzień 30.09.2020 r.) Większość z nich to obiekty kultu religijnego, takie jak kaplice i kościoły. Wśród pozostałych obiektów znajdują się m.in. zespoły dworskie i pałacowe oraz zabudowania folwarczne, a także przemysłowe. Na terenie gminy występują również obiekty, które posiadają walory historyczne i kulturowe, a nie zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Duża część obiektów zabytkowych, wymaga podjęcia działań modernizacyjnych¹⁴.

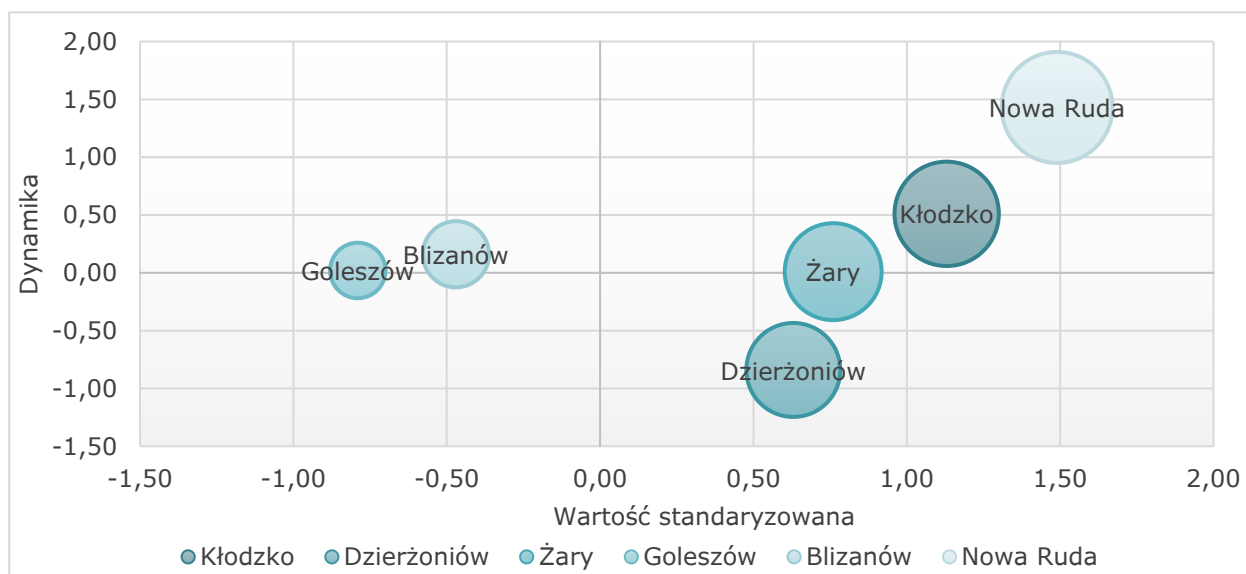
Dane pochodzące z MRL podkreślają, że gmina Kłodzko wyróżnia się wśród gmin wybranych do porównania pod względem wydatków na kulturę i dziedzictwo narodowe przypadające per capita. Wydatki te (na mieszkańca) wyniosły w gminie Kłodzko 207,12 zł. W poniższym zestawieniu ustępuje jedynie gminie Nowa Ruda (234,40 zł).

¹⁴ Strategia Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2016-2022.

Tabela 33. Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe przypadające na 1 mieszkańca

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	207,12	1,13	0,51
Gmina Dzierżoniów	167,81	0,63	-0,84
Gmina Żary	178,60	0,76	0,01
Gmina Nowa Ruda	234,40	1,49	1,43
Gmina Goleszów	58,28	-0,79	0,02
Gmina Blizanów	83,16	-0,47	0,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 8. Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe przypadające na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

W gminie Kłodzko organizowane są liczne imprezy, również takie o zasięgu ponadlokalnym. Do tych, które odbyły się w 2020 r. zaliczyć należy:

- Noworoczne Spotkanie Wójta Gminy Kłodzko z Biznesem,
- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy,
- Biesiada Kół Gospodyń Wiejskich w Krosnowicach,
- Zabawa smakiem „Z tego co pod ręką, czyli co dum dał”,
- „Przez wspólne gotowanie lepsze poznanie”,
- Projekt „Poznajmy się od kuchni”,
- Międzynarodowy Festiwal im. Ignazego Reimanna,
- Konkurs na piernik bożonarodzeniowy,
- Gminny konkurs „Mistrz Pięknego Czytania - Jaś i Małgosia”
- Międzygminny konkurs recytatorski poezji patriotycznej o Listopadowy Liść Adamajtisa.

Niestety, obostrzenia związane z pandemią uniemożliwiły w 2020 r. organizację Dożynek Gminy Kłodzko w takiej formie, jak dotychczas – dużej plenerowej imprezy masowej.

Ważną imprezą jest też „Lato na Ludowo” – impreza folklorystyczna pokazująca, jak bogate są tradycje muzyczne polskiej wsi.

Jak wynika z danych GUS, z uwagi na pandemię w 2020 r. zorganizowano jedynie 16 imprez kulturalnych, w których uczestniczyły łącznie 1374 osoby.

Tabela 34. Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy

Jednostka terytorialna	Liczba imprez		Uczestnicy imprez	
	2014	2020	2014	2020
Gmina Kłodzko	74	16	2 350	1 374
Gmina Bystrzyca Kłodzka	42	90	18 414	4 225
Gmina Duszniki-Zdrój	73	9	25 300	1 660
Miasto Kłodzko	175	84	112 420	8 024
Gmina Kłodzko	74	16	2 350	1 374
Gmina Kudowa-Zdrój	0	25	0	8 500
Gmina Łądek-Zdrój	169	109	45 240	7 996
Gmina Lewin Kłodzki	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Międzyzlesie	29	9	2 200	430
Miasto Nowa Ruda	75	56	56 290	7 782
Gmina Nowa Ruda	186	32	13 866	4 760
Gmina Polanica-Zdrój	247	133	50 000	18 038
Gmina Radków	22	4	14 000	100
Gmina Stronie Śląskie	0	30	0	790
Gmina Szczytna	72	30	20 510	2 740
Powiat kłodzki	1 164	627	360 590	66 419
Dolny Śląsk	15 910	11 615	3 853 355	1 341 455

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Niestety pandemia COVID-19 sprawiła, że instytucje kultury doświadczyły wielu negatywnych skutków. Wiele imprez zostało przeniesionych lub całkowicie anulowanych. Wydarzenia nie są aktualnie organizowane na tak dużą skalę jak miało to miejsce wcześniej a mieszkańcy jako jedną z form wypoczynku wybierają m.in. spędzanie wolnego czasu na świeżym powietrzu przy jednoczesnym zachowaniu reżimu sanitarnego.

SPORT I REKREACJA

Sport to ważny i jeden z podstawowych elementów skutecznej promocji skierowanej do szerokiego grona odbiorców (mieszkańców, turystów, inwestorów i lokalnego biznesu).

Na podstawie informacji pozyskanej z gminy Kłodzko do najpopularniejszych klubów/kół/sekcji działających na terenie gminy zaliczyć można:

- Klub Sportowy Stary Wielisław,
- Gminny Ludowy Klub Sportowy Orleń Krosnowice,
- Klub Lekkoatletyczny Ziemia Kłodzka,
- Ludowy Klub Sportowy Iskra Jaskowa Dolna.

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. kluby sportowe zrzeszały łącznie 805 członków. Jednocześnie zarejestrowanych było 789 osób ćwiczących, w tym 503 mężczyzn i 286 kobiet. Warto przy tym podkreślić, że wśród ćwiczących dominowały osoby do 18 roku życia (658 osób).

Tabela 35. Kluby sportowe i ich członkowie w gminie Kłodzko

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Kluby	7	9	128,6
Członkowie	494	805	163,0
Ćwiczący – ogółem	494	789	159,7
Ćwiczący – mężczyźni	419	503	120,0
Ćwiczący – kobiety	75	286	381,3
Ćwiczący – do lat 18 ogółem	299	658	220,1
Sekcje sportowe	8	19	237,5
Trenerzy	11	16	145,5
Instruktorzy sportowi	7	10	142,9
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	5	7	140,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W ramach klubów w gminie funkcjonowało 19 sekcji sportowych. Zajęcia prowadziło 16 trenerów, 10 instruktorów sportowych i 7 innych osób prowadzące zajęcia.

Do najważniejszych imprez sportowych organizowanych na terenie gminy Kłodzko możemy zaliczyć m.in.:

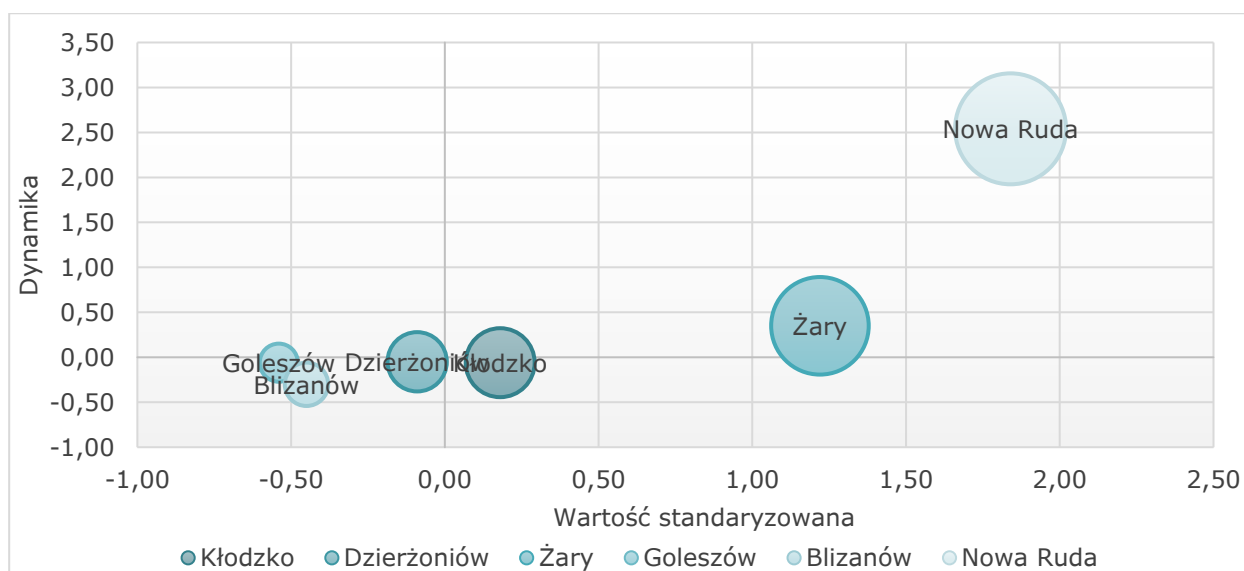
- Polsko-Czeskie Szkolne Drużynowe Biegi o Puchar Wójta Gminy Kłodzko – współpraca z partnerskimi szkołami Mikroregionu Rychnovsko (CZ),
- Turniej Mikołajkowy w Halowej Piłce Nożnej o Puchar Wójta Gminy Kłodzko – Młodzieżowe Drużyny Piłkarskie z terenu Gminy Kłodzko rywalizują o miano najlepszej (zawody przeznaczone dla dzieci w wieku 8-12 lat),
- Bieg Boguszyński – Sołtys Boguszyna wraz z Radą Sołecką, Stowarzyszeniem Przyjaciół Boguszyna i Ośrodkiem Kultury, Sportu i Rekreacji Gminy Kłodzko organizują w czerwcu „Festyn Rodzinny” pod nazwą Bieg Boguszyński (festyn jest znakomitą okazją do integracji rodzin zamieszkałych w Boguszynie od lat oraz tych, które mieszkają od niedawna),
- Bieg po Podkowę – organizatorami wydarzenia są Ośrodek Jeździecki „Kłodzka Róża”, Klub Lekkoatletyczny Ziemia Kłodzka, „Trener” Michał Woś, impreza ma na celu: popularyzację aktywności fizycznej, biegów górskich i lekkiej atletyki oraz promocję regionu Kotliny Kłodzkiej.

Analizując niniejszą sferę warto także podkreślić, że gmina Kłodzko zajmuje 3 miejsce wśród gmin wybranych do porównania w MRL pod względem wydatków na kulturę fizyczną, sport i rekreację per capita. Wydatki te (na mieszkańca) wyniosły w gminie Kłodzko 59,21 zł. Więcej na kulturę fizyczną, sport i rekreację wydawano per capita w gminie Nowa Ruda (192,59 zł) i Żary (118,79 zł).

Tabela 36. Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	59,21	0,18	-0,06
Gmina Dzierżoniów	43,69	-0,09	-0,05
Gmina Żary	118,79	1,22	0,35
Gmina Nowa Ruda	153,79	1,84	2,54
Gmina Goleszów	17,95	-0,54	-0,06
Gmina Blizanów	23,33	-0,45	-0,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 9. Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Sport i aktywność fizyczna odgrywają ważną rolę we wzmacnianiu więzi rodzinnych i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, dlatego też należy w szerszym niż obecnie zakresie wspierać i promować inicjatywy sportowe.

OBSZAR E-USŁUG I DOSTĘP DO INTERNETU

Internet pełni funkcję ważnego narzędzia, umożliwiającego szeroki dostęp do wiedzy i informacji. Rozwój technologii wykorzystujących Internet umożliwia zdalny dostęp do wielu sfer życia społecznego i gospodarczego. Wraz z rozwojem e-usług coraz więcej spraw można zrealizować bez konieczności bezpośredniego kontaktu, co staje się szczególnie ważne w okresie zagrożenia pandemią COVID-19.

Internet i technologie ICT usprawniają funkcjonowanie zarówno mieszkańców (szczególnie osobom niepełnosprawnym), jak i urzędów, instytucji i przedsiębiorstw. Wykorzystanie narzędzi ICT sprzyja obniżeniu kosztów działalności firm i administracji. Z tego powodu wydajność infrastruktury cyfrowej oraz e-usług jest kluczowa dla prawidłowego rozwoju gminy.

Jak wynika z dostępnych danych na terenie gminy Kłodzko funkcjonuje czternaście przedsiębiorstw telekomunikacyjnych. Jednocześnie zaledwie 2% lokali ma dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Tabela 37. Infrastruktura telekomunikacyjna powiatu kłodzkiego – stan na 31 grudnia 2020 r.

Jednostka terytorialna	Liczba przedsiębiorców telekomunikacyjnych	Penetracja lokalowa 100 Mb/s
Gmina Kłodzko	14	2%
Gmina Bystrzyca Kłodzka	19	33%
Gmina Duszniki-Zdrój	11	3%
Miasto Kłodzko	17	70%
Gmina Kudowa-Zdrój	17	60%
Gmina Łądek-Zdrój	11	52%
Gmina Lewin Kłodzki	8	0%
Gmina Międzyzlesie	9	1%
Miasto Nowa Ruda	12	69%

Jednostka terytorialna	Liczba przedsiębiorców telekomunikacyjnych	Penetracja lokalowa 100 Mb/s
Gmina Nowa Ruda	12	33%
Gmina Polanica-Zdrój	11	47%
Gmina Radków	11	31%
Gmina Stronie Śląskie	11	50%
Gmina Szczytna	8	7%

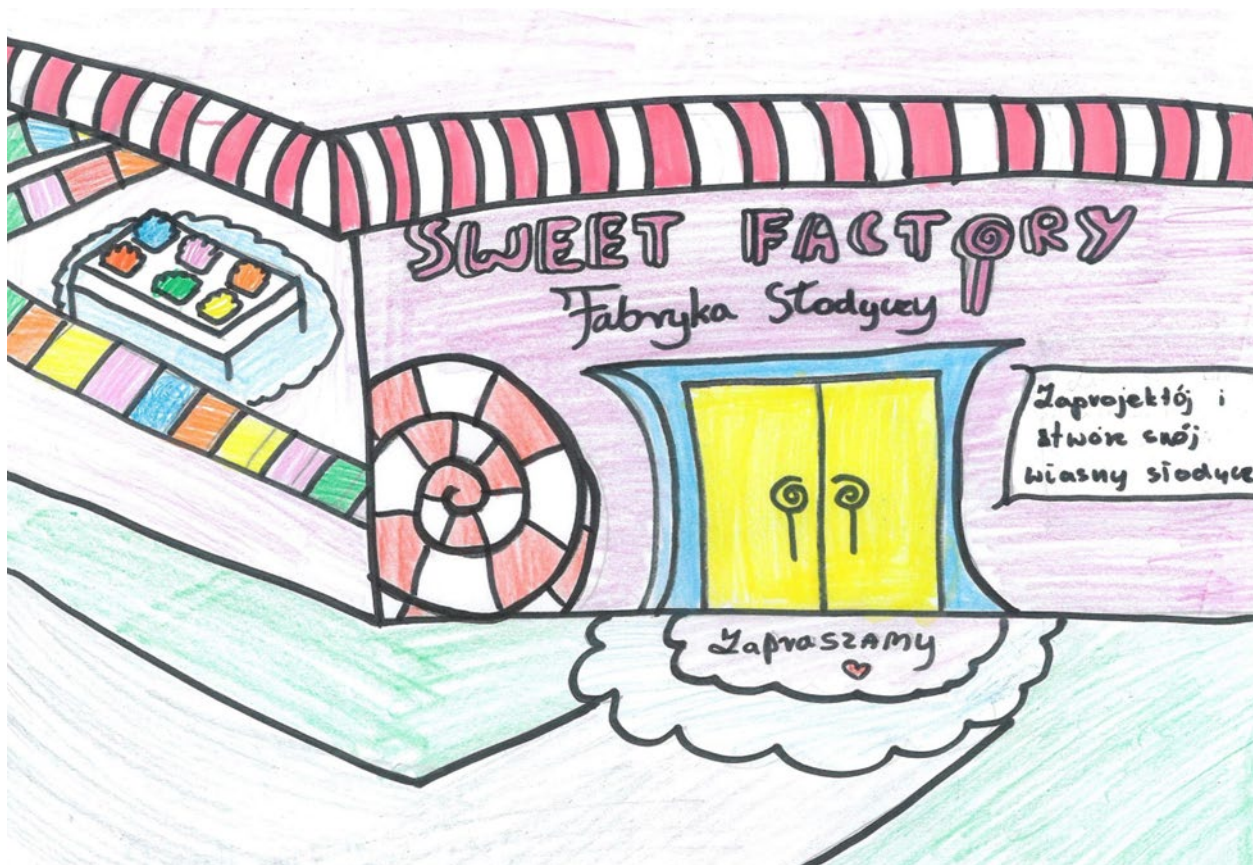
Źródło: Atlas szerokopasmowego dostępu do Internetu – Urząd Komunikacji Elektronicznej.

Informacji uzyskane z Urzędu Gminy Kłodzko potwierdzają fakt, iż na terenie gminy istnieje wiele białych plam bez dostępu do internetu szerokopasmowego, a większość miejscowości, nawet jeżeli ma do niego dostęp, to jego prędkość jest bardzo ograniczona i nie pozwala na swobodne korzystanie z internetu, jak np. zdalne zajęcia uczniów (forma zajęć lekcyjnych stosowana w sytuacji nasilających się zakażeń podczas pandemii COVID-19).

Z powyższych informacji wynika również, że na terenie gminy można skorzystać z następujących e-usług świadczonych przez Urząd Gminy Kłodzko:

- Platforma zakupowa,
- Elektroniczne Biuro Obsługi Interesanta,
- E-Rejestry,
- E-Usterka,
- E-Sołtys,
- E-Rada,
- E-Turysta,
- Alerty SMS,
- System Komunikacji Mobilnej.

Wśród głównych dostawców internetu na terenie gminy Kłodzko wymienia się takie przedsiębiorstwa telekomunikacyjne jak Orange Polska S.A. i Netia S.A.



Hanna Olszowy, 12 lat

ANALIZA SFERY GOSPODARCZEJ

STRUKTURA LOKALNEJ GOSPODARKI

W gminie Kłodzko w 2020 r. zarejestrowanych było ogółem 1372 podmiotów gospodarczych, z czego większość stanowiły przedsiębiorstwa prywatne (1333). W porównaniu do 2014 r. wzrosła o 11,9% ogólna liczba przedsiębiorstw. W 2014 r. zarejestrowanych było 1226 podmiotów gospodarczych, w tym 1187 prywatnych.

Tabela 38. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Kłodzko

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Podmioty gospodarki narodowej – ogółem	1 226	1 372	111,9
Sektor prywatny – ogółem	1 187	1 333	112,3
Sektor prywatny – osoby fizyczne	948	1 103	116,4
Sektor prywatny – spółki handlowe	47	48	102,1
Sektor prywatny – spółdzielnie	4	3	75,0
Sektor prywatny – fundacje	8	10	125,0
Sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	37	43	116,2
Sektor publiczny – ogółem	39	32	82,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Wśród podmiotów sektora prywatnego w 2020 r. dominowały przedsiębiorstwa osób fizycznych (1103). Równocześnie na terenie gminy funkcjonowało również 48 spółek i 3 spółdzielnie. Działalność gospodarczą prowadziły także stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje społeczne. Jednak, w tym przypadku działalność gospodarcza ma charakter dodatkowy i wspiera realizację celów statutowych.

Analiza struktury przedsiębiorstw według sekcji, w których funkcjonują prowadzi do wniosku, że w gminie Kłodzko dominowały podmioty związane z:

- handlem i naprawą pojazdów mechanicznych (Sekcja G) – 344 podmioty,
- budownictwem (Sekcja F) – 231 podmiotów,
- Przetwórstwem przemysłowym (Sekcja C) – 123 podmioty.

W 2020 r. w ramach powyżej wymienionych sekcji działały łącznie 942 podmioty, co stanowiło ok. 68,7% ogółu podmiotów funkcjonujących w gminie.

Tabela 39. Podmioty wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD w gminie Kłodzko

Podmioty według Sekcji PKD	2014	2020	2014=100(%)
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	39	37	94,9
Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	2	3	150,0
Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	118	123	104,2
Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze, do układów klimatyzacyjnych	2	3	150,0
Sekcja E Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	9	128,6
Sekcja F Budownictwo	163	231	141,7
Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	358	344	96,1
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	58	57	98,3
Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	34	48	141,2
Sekcja J Informacja i komunikacja	8	14	175,0
Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	36	28	77,8
Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	81	59	72,8
Sekcja M Działalność profesjonalna naukowa i techniczna	57	81	142,1
Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	35	53	151,4
Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	100,0
Sekcja P Edukacja	35	35	100,0
Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	82	95	115,9
Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	22	31	140,9
Sekcja S i T Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	79	108	136,7

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując dynamikę zmian liczby podmiotów według Sekcji, warto zaznaczyć wzrost na poziomie 75% liczby podmiotów działających w Sekcji J (Informacja i komunikacja), oraz 51% wzrost liczby podmiotów zajmujących się działalnością w zakresie usług administrowania i działalnością wspierającą (Sekcja N).

Jednocześnie należy podkreślić spadek liczby podmiotów o 27,2% w Sekcji L (Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości), a także o 22,2% w Sekcji K (Działalność finansowa i ubezpieczeniowa).

Analizując potencjał gospodarczy gminy Kłodzko należy szczególną uwagę zwrócić na branże innowacyjne i tzw. sektory kreatywne. W 2020 r. udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem wyniósł w gminie 2,73% i kształtował się poniżej średniej dla powiatu kłodzkiego (5,17%) oraz średniej regionalnej (5,97%).

Tabela 40. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	2,34	2,73	116,7
Gmina Bystrzyca Kłodzka	2,16	6,42	297,2
Gmina Duszniki-Zdrój	2,04	2,86	140,2
Miasto Kłodzko	4,58	4,65	101,5
Gmina Kudowa-Zdrój	2,47	3,03	122,7
Gmina Łądek-Zdrój	b.d.	b.d.	-
Gmina Lewin Kłodzki	b.d.	7,69	-
Gmina Międzyzylesie	5,13	4,92	95,9
Miasto Nowa Ruda	2,20	9,43	428,6
Gmina Nowa Ruda	4,62	11,76	254,5
Gmina Polanica-Zdrój	1,67	2,44	146,1
Gmina Radków	4,71	8,00	169,9
Gmina Stronie Śląskie	3,28	7,55	230,2
Gmina Szczytna	1,67	1,89	113,2
Powiat kłodzki	2,89	5,17	178,9
Dolny Śląsk	5,97	5,97	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

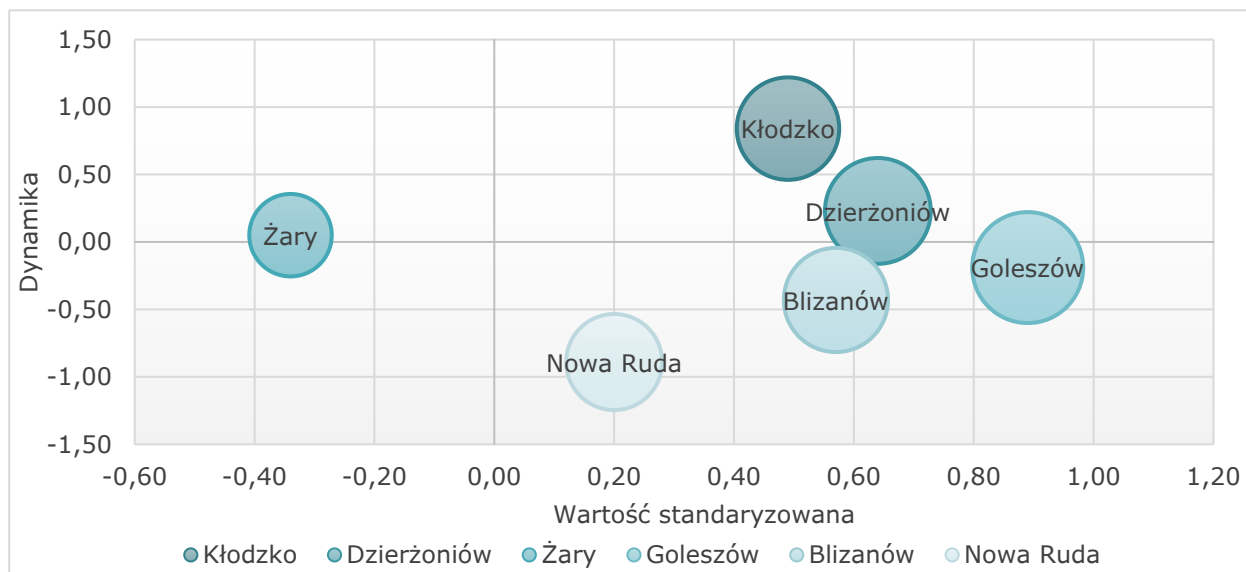
Niestety, jak wskazują powyższe dane, wskaźnik ten był jednym z najniższych odnotowanych na tle gmin powiatu kłodzkiego. Niższą wartość wskaźnika osiągnięto jedynie w gminach: Polanica-Zdrój (2,44) oraz Szczytna (1,89).

Analizując dane Monitora Rozwoju Lokalnego, wartość nominalna i standaryzowana wskaźnika udziału nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w gminie Kłodzko plasowała się pośrodku stawki w porównaniu do pozostałych jednostek terytorialnych. Zadawalająca jest natomiast dynamika wzrostu w tym zakresie. Oznacza to, że sytuacja gminy w badanym obszarze w porównaniu do gmin Dzierżoniów, Żary, Nowa Ruda, Goleiszów i Blizanów w przyszłości może ulec polepszeniu.

Tabela 41. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %) – średnia trzyletnia

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	5,24	0,49	0,84
Gmina Dzierżoniów	5,59	0,64	0,23
Gmina Żary	3,39	-0,34	0,05
Gmina Nowa Ruda	4,60	0,20	-0,89
Gmina Goleszów	6,15	0,89	-0,19
Gmina Blizanów	5,42	0,57	-0,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 10. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %) – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ MIESZKAŃCÓW

Na terenie gminy Kłodzko funkcjonuje kilkanaście dużych firm. Branże, w jakich prosperują, są różne: budowlana, chemiczna, metalowa, wydobywcza, piekarnie i cukiernictwo, motoryzacyjna, produkcji sprzętu AGD i inne. Możemy do nich zaliczyć m.in. takie podmioty jak:

- BIELINEX-BETON sp. z o.o. (firma z branży budowlanej, zajmujące się produkcją mieszanek betonowych),
- JANDAR Przerób i Handel Drewnem Janusz Wolański, Dariusz Wolański s.c. (firma działająca w branży przemysłowej – cięcie i heblowanie drewna),
- KAYSER AUTOMOTIVE SYSTEMS KŁODZKO sp. z o.o. (firma działająca w branży motoryzacyjnej),
- O'CANIS Polska sp. z o.o. (firma specjalizująca się w produkcji karmy i przysmaków dla psów i kotów),
- OMYA sp. z o.o. Oddział Romanowo (zakład przeróbki surowców mineralnych),
- PALETA-TRANS sp. j. Stanisław Kociołek i Wspólnicy (firma zajmująca się produkcją opakowań drewnianych, drobnych wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów do wyplatania),

- PPC MACHELA sp. z o.o. Grupa Machela (zakład działający w branży piekarsko-cukierniczej),
- PROFILINE (producent stolarki PCV i ALU),
- WESSEL-WERK sp. z o.o. (firma działająca w branży sprzętu AGD),
- ZAKŁAD WYROBÓW METALOWYCH „RAPMET” (firma działająca w branży metalowej, wytwarzająca konstrukcje stalowe),
- ŻELBUT - Produkcja obuwia tekstylnego „BIO” (firma zajmująca się produkcją obuwia).

Analizując poziom przedsiębiorczości w gminie Kłodzko posłużono się wskaźnikiem „Liczba firm na 100.000 mieszkańców” zgodnie z wytycznymi normy PN-ISO 37120 Zrównoważony rozwój społeczny – Wskaźniki usług miejskich i jakości życia.

W latach 2014–2020 w gminie Kłodzko wzrosła o 14,4% wartość wskaźnika liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 100 tys. mieszkańców. W 2020 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 8077.

Tabela 42. Wskaźniki podmiotów gospodarczych w gminie Kłodzko

Wskaźnik	2014	2020	2014 =100(%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 100 tys. ludności	7 059	8 077	114,4
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	107,9	132,5	122,8
Podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. ludności	0,6	1,8	300,0
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	74	64	86,5
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	62	32	51,6
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	55	65	118,2
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,34	10,65	127,7

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na wartości innego wskaźnika – podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie zaobserwowano wzrost wartości niniejszego wskaźnika o 22,8% z poziomu 107,9 w 2014 r. do poziomu 132,5 w 2020 r. Jednocześnie wzrosła również o 18,2% liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców.

Ważnych informacji dostarcza także analiza poziomu przedsiębiorczości mieszkańców gminy Kłodzko na tle województwa dolnośląskiego, powiatu kłodzkiego oraz gmin wchodzących w jego skład.

W 2020 r. wartość wskaźnika „Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców” wynosiła w gminie Kłodzko 808 i była niższa niż w powiecie (1193) i na Dolnym Śląsku (1370).

Tabela 43. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	706	808	114,4
Gmina Bystrzyca Kłodzka	1 003	1 132	112,9
Gmina Duszniki-Zdrój	1 315	1 506	114,5
Miasto Kłodzko	1 596	1 688	105,8
Gmina Kudowa-Zdrój	1 011	1 167	115,4

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Łądek-Zdrój	1 100	1 297	117,9
Gmina Lewin Kłodzki	1 270	1 385	109,1
Gmina Międzyzlesie	706	816	115,6
Miasto Nowa Ruda	1 122	1 204	107,3
Gmina Nowa Ruda	655	794	121,2
Gmina Polanica-Zdrój	1 647	1 724	104,7
Gmina Radków	833	956	114,8
Gmina Stronie Śląskie	1 007	1 091	108,3
Gmina Szczytna	885	1 044	118,0
Powiat kłodzki	1 079	1 193	110,6
Dolny Śląsk	1 207	1 370	113,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

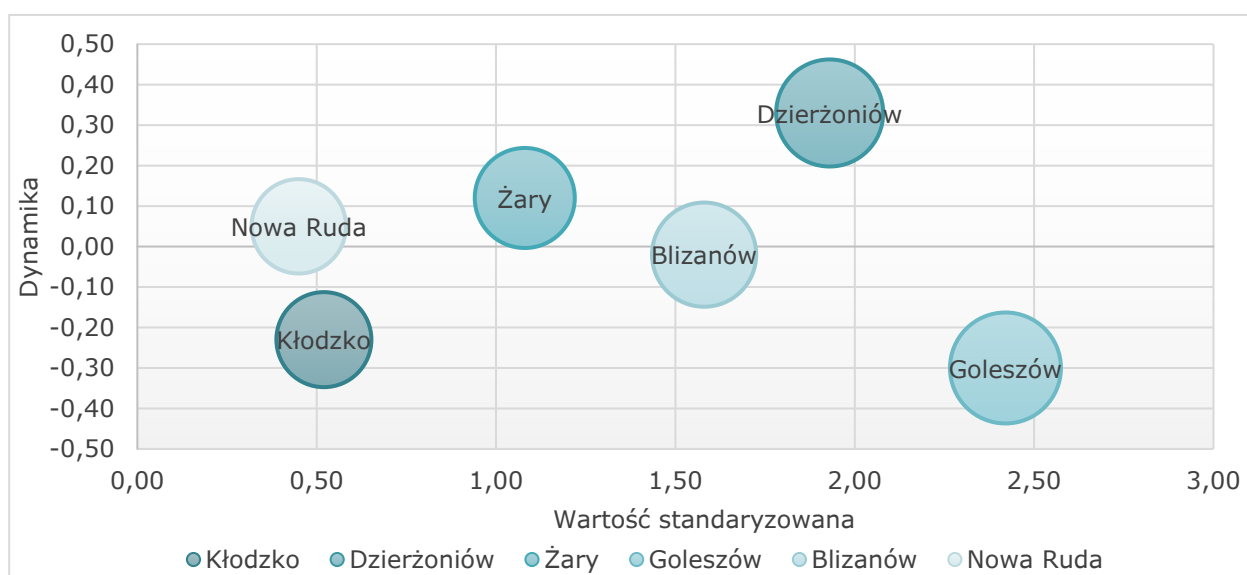
Niestety w powiecie kłodzkim w 2020 r. niższy wskaźnik przedsiębiorczości niż w gminie Kłodzko odnotowano jedynie w gminie Nowa Ruda (794).

Poniżej zaprezentowane dane MRL wskazują, że wartość nominalna i standaryzowana wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w gminie Kłodzko była jedną z najniższych względem pozostałych gmin wybranych do porównania. Niższą wartość wskaźnika odnotowała jedynie gmina Nowa Ruda.

Tabela 44. Liczba podmiotów gospodarczych w REGON na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	74	0,52	-0,23
Gmina Dzierżoniów	94	1,93	0,33
Gmina Żary	82	1,08	0,12
Gmina Nowa Ruda	73	0,45	0,05
Gmina Goleszów	101	2,42	-0,30
Gmina Blizanów	89	1,58	-0,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 11. Liczba podmiotów gospodarczych w REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

INFRASTRUKTURA BIZNESU

Ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego jest odpowiednio przygotowana do inwestowania infrastruktura np. strefy specjalnej aktywności gospodarczej, inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe, parki technologiczne i Instytucje Otoczenia Biznesu – wspierające przedsiębiorców w prowadzeniu działalności gospodarczej

Starając się w jak największym stopniu podnieść jakość obsługi inwestora utworzono w Urzędzie Gminy Kłodzko Punkt Obsługi Inwestora. Wykwalifikowana kadra służy wsparciem i opieką.

Na obszarze sołectw Żelazno i Jaskowa Dolna funkcjonuje podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park” (WSSE), która jest administracyjnie wydzielonym terenem, przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej na dogodniejszych dla przedsiębiorców warunkach.

Łączna powierzchnia działek w Jaskowej Dolnej i Żelaźnie wynosi ok. 28 ha, z czego prawie 3 ha podstrefy w Jaskowej Dolnej zostały wykupione przez firmę Kayser Automotive Systems Kłodzko, która nabyła również istniejącą halę przemysłową wraz z budynkiem socjalno-biurowym.

Inwestycje zagraniczne na terenie gminy to: Kayser Automotive System Kłodzko sp. z o.o. z s. i Wessel – Poliamid sp. z o.o. z s. w Jaskowej Dolnej. W 2020 r. w wymienionych podmiotach, zatrudnienie wzrosło o 69 osób.

Na dzień 31.12.2020 r. zakłady (WSSE) w gminie Kłodzko zatrudniały 760 osób i są to największe przedsiębiorstwa na terenie gminy¹⁵.

Nieruchomości gruntowe kłodzkiej podstrefy WSSE „Invest-Park” przeznaczone są pod tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz tereny zabudowy usługowej z zakresu usług komercyjnych, a także tereny rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży do 2000 m². Działki są uzbrojone w infrastrukturę techniczną.

ROLNICTWO

Z dostępnych informacji wynika, że na obszarze gminy Kłodzko:

- funkcjonuje 2113 gospodarstw rolnych, w tym:
 - 362 gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha,
 - 1751 gospodarstw o powierzchni poniżej 10 ha,
- średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego na terenie gminy wynosi 6,91 ha.

Jak wynika z powyższych danych, gospodarstwa rolne funkcjonujące na terenie gminy Kłodzko charakteryzują się wysokim stopniem rozdrobnienia. Utrzymanie się z produkcji rolniczej może okazać się trudne. Warto jednak wziąć pod uwagę, iż rozwinięta funkcja rolnicza gminy stanowi potencjał do rozwoju agroturystyki oraz rolnictwa ekologicznego.

¹⁵ Raport o stanie Gminy Kłodzko za rok 2020.

TURYSTYKA

Gmina Kłodzko posiada duży potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji. Atrybuty gminy jakimi są walory krajobrazowe, turystyczne i historyczne, powinny być jednym ze sposobów wspierania rozwoju gminy.

Do najważniejszych atrakcji turystycznych gminy zaliczyć można:

zabytki:

- Pałac Kamieniec,
- Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Starym Wielisławiu,
- Pałac w Żelaźnie (aktualnie nieczynny),
- Pałac Ławica,
- Mauzoleum rodu von Magnis w Ołdrzychowicach Kłodzkich,

atrakcje:

- wieża widokowa na Kłodzkiej Górze,
- zalew i ośrodek wypoczynkowy w Gorzuchowie,
- spływy pontonowe rzeką Nysą Kłodzką (baza w Ławicy),
- wieża widokowa na Wapniarce (Masyw Śnieżnika – pasmo Krowiarek),
- punkt widokowy na Czerwonej Górze,
- wieża na wzgórzu Szyndzielnia.

W ramach działań promocyjnych w 2019 r. gmina przystąpiła do Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej. Dodatkowo w 2020 r. opracowano w celach turystycznych nową mapę gminy Kłodzko. Na mapie zaznaczone zostały szlaki piesze i rowerowe oraz obiekty, zabytki, osobliwości, baza noclegowa itp.

Na terenie gminy Kłodzko istnieją oznakowane szlaki:

- szlak rowerowy typu singletrak (Singletrack Glacensis), przebiegający przez teren kilku gmin, w tym gminy Kłodzko – 15 km (3 pętle).
- szlak żółty: Krosnowice – Kłodzko – Kłodzka Góra (8,9 km),
- szlak spacerowy czerwony „Dookoła Gminy Kłodzko” im. K. Rzewuskiego (łącznie 52 km): Kłodzko – Ścinawica – Łączna – Bierkowice – Piszkowice – Ruszowice – Roszyce – Szalejów Dolny – Stary Wielisław – Starków – Krosnowice – Marcinów – Jaskowa Dolna – Podzamek – Wojciechowice – Przełęcz Bardzka – Boguszyn – Kłodzko,
- szlak spacerowy niebieski (1,2 km) „Na Mariańską Górkę” Wojciechowice (łączy się ze szlakiem spacerowym, czerwonym) – Mariańska Górka,
- Kłodzka Droga św. Jakuba (szlak kulturowy): Międzygórze – Radków (łącznie 82 km), w obszarze gminy: Żelazno – Krosnowice – Kłodzko – Korytów – Piszkowice,
- czarny szlak pieszy im. J. Szczypińskiego ze Złotego Stoku do Bystrzycy Kł.

Możliwości rozwoju turystyki zależne są m.in. od posiadanej bazy noclegowej. Jak wskazują informacje pochodzące z Raportu o stanie Gminy Kłodzko za 2020 rok, na terenie gminy funkcjonuje 19 obiektów agroturystycznych o różnym rodzaju i standardzie. Liczba miejsc noclegowych w obiektach wynosi 440.

Za najbardziej rozpoznawalny obiekt noclegowy w gminie Kłodzko jest uznawany trzygwiazdkowy Hotel „Metro” w Boguszynie oraz Pałac Żelazno (obecnie nieczynny).

Ważnych informacji na temat potencjału turystycznego gminy dostarczają dane dotyczące liczby odwiedzających turystów. Niestety GUS nie publikuje w układzie gminnym informacji odnośnie do liczby turystów z Polski, dlatego w diagnozie wykorzystano dane dotyczące turystów zagranicznych.

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. gminę Kłodzko odwiedziło łącznie 103 turystów zagranicznych, którym udzielono 231 noclegów. W porównaniu do 2014 r. zmniejszyła się zarówno liczba odwiedzających, jak i liczba udzielonych noclegów.

Tabela 45. Turyści zagraniczni (nierezydenci)

Jednostka terytorialna	Turyści zagraniczni		Udzielone noclegi turystom zagranicznym	
	2014	2020	2014	2020
Gmina Kłodzko	2 058	103	2 677	231
Gmina Bystrzyca Kłodzka	739	548	1 714	1 408
Gmina Duszniki-Zdrój	6 227	1 722	8 867	6 614
Miasto Kłodzko	667	329	901	493
Gmina Kudowa-Zdrój	24 037	1 400	49 924	4 497
Gmina Łądek-Zdrój	1 458	539	3 746	1 525
Gmina Lewin Kłodzki	163	15	584	58
Gmina Międzyzlesie	12	22	12	39
Miasto Nowa Ruda	241	955	509	2 013
Gmina Nowa Ruda	419	97	818	294
Gmina Polanica-Zdrój	4 150	2 067	14 711	6 114
Gmina Radków	688	144	906	535
Gmina Stronie Śląskie	196	1 108	618	2 324
Gmina Szczytna	119	165	119	381
Powiat kłodzki	41 174	9 214	86 106	26 526
Dolny Śląsk	510 072	278 009	1 128 234	603 808

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Powyższych danych nie można jednak wprost porównywać z uwagi na obostrzenia związane z pandemią COVID-19, która rozpoczęła się w marcu 2020 r. i wiązała się z czasowym zawieszaniem działalności gastronomicznej i turystycznej.

FINANSE GMINY

Na przestrzeni lat 2014–2020 dochody ogółem gminy Kłodzko wzrosły prawie dwukrotnie z 48 582 487 zł do 95 721 124 zł. Jednocześnie wzrosły o 89,8% wydatki gminy. W rezultacie na koniec IV kw. 2020 r. odnotowano w gminie nadwyżkę budżetową w wysokości 2 303 670 zł. Warto zaznaczyć, że koniec IV kw. 2014 r. zakończył się deficytem budżetowym w kwocie (-640 133) zł.

Tabela 46. Wykonanie dochodów i wydatków w budżecie gminy Kłodzko na koniec IV kw. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Dochody ogółem	48 582 487	95 721 124	197,0
w tym dochody majątkowe	2 118 150	14 294 444	674,9
w tym dochody bieżące	46 464 337	81 426 680	175,2
Wydatki	49 222 620	93 417 454	189,8
w tym wydatki majątkowe	6 858 919	14 586 278	212,7
w tym wydatki bieżące	42 363 700	78 831 176	186,1
Wynik budżetu	-640 133	2 303 670	-

Źródło: opracowania roczne Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

W 2020 r. w strukturze dochodów dominowały dochody własne (ok. 41%). W stosunku do 2014 r. nastąpił ponad 84% wzrost dochodów własnych. W 2020 r. dotacje stanowiły ok. 36% ogółu dochodów budżetowych, a subwencje ok. 23%.

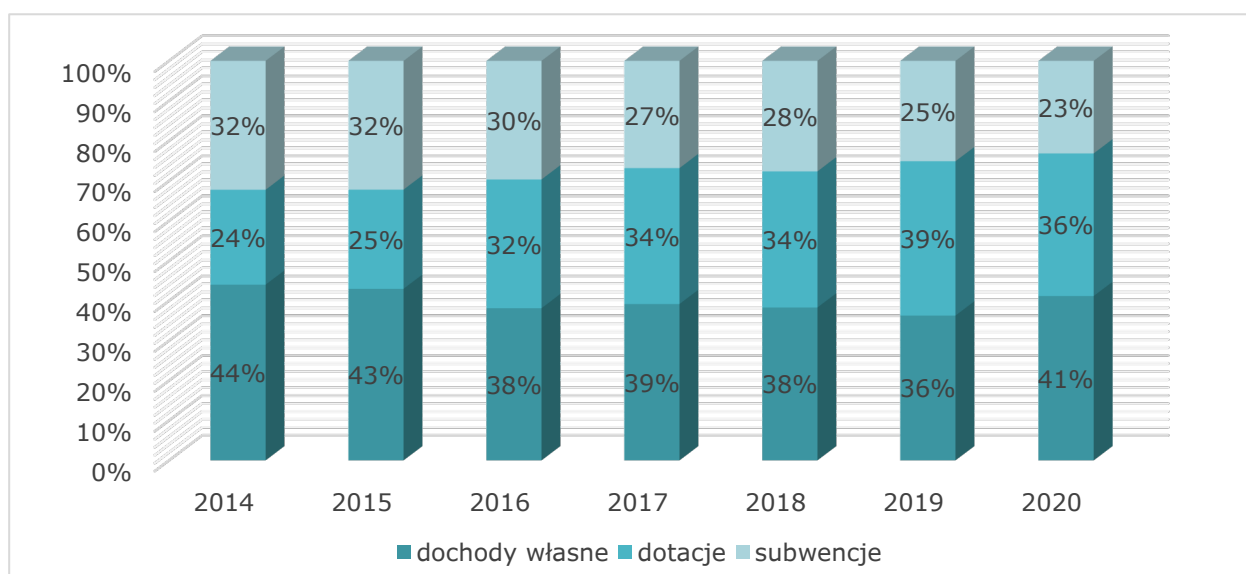
Warto podkreślić, że na przestrzeni badanych lat dochody z dotacji wzrosły prawie trzykrotnie, natomiast dochody z subwencji wzrosły o ok. 42%.

Tabela 47. Struktura dochodów ogółem budżetu gminy Kłodzko na koniec IV kw. (w mln zł)

Dochody	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014=100(%)
Dochody ogółem	48,582	52,299	59,702	68,677	70,222	80,962	95,721	197,0
Dochody własne	21,392	22,490	22,770	26,908	26,906	29,380	39,432	184,3
Dotacje	11,538	12,976	19,236	23,359	23,920	31,266	34,143	295,9
Subwencje	15,653	16,833	17,696	18,410	19,396	20,316	22,147	141,5

Źródło: opracowania roczne Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Analizując strukturę dochodów własnych budżetu gminy warto zwrócić uwagę na znaczący wzrost dochodów pochodzących z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT). W latach 2014–2020 dochody te wzrosły o 80,2%. Jednocześnie dochody z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) wzrosły jedynie o 14,8%.



Rysunek 12. Struktura (%) dochodów ogółem budżetu gminy Kłodzko na koniec IV kw.

Źródło: opracowania roczne Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Na przestrzeni analizowanego okresu wzrosły również o 31,5% dochody z tytułu podatków i opłat lokalnych. Szczególnie zauważalny był wzrost dochodów ze sprzedaży majątku (228%) i tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych (137%).

Tabela 48. Struktura dochodów własnych budżetu gminy Kłodzko na koniec IV kw. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
PIT	6 511 490	11 736 000	180,2
CIT	121 469	139 435	114,8
Podatki i opłaty lokalne	11 537 698	15 168 884	131,5
• Podatek od nieruchomości	6 820 836	8 050 982	118,0
• Podatek rolny	1 865 718	1 598 433	85,7
• Podatek leśny	-	202 489	-
• Podatek od środków transportowych	330 512	332 568	100,6
• Podatek od spadków i darowizn	48 495	43 165	89,0
• Wpływy z opłaty skarbowej	15 250	22 670	148,7

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
• Wpływy z opłaty eksploatacyjnej	374 319	467 194	124,8
• Wpływy z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości	21 496	22 218	103,4
• Wpływy z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu	167 369	202 259	120,8
• Wpływy z innych opłat lokalnych	-	3 189 618	-
• Podatek od czynności cywilnoprawnych	301 665	714 922	237,0
Pozostałe	1 592 038	322 368	20,2
• Dochody z majątku	1 072 444	2 015 766	188,0
• Ze sprzedaży majątku	390 109	1 282 227	328,7
Pozostałe dochody własne	2 148 630	10 371 528	482,7

Źródło: opracowania roczne Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

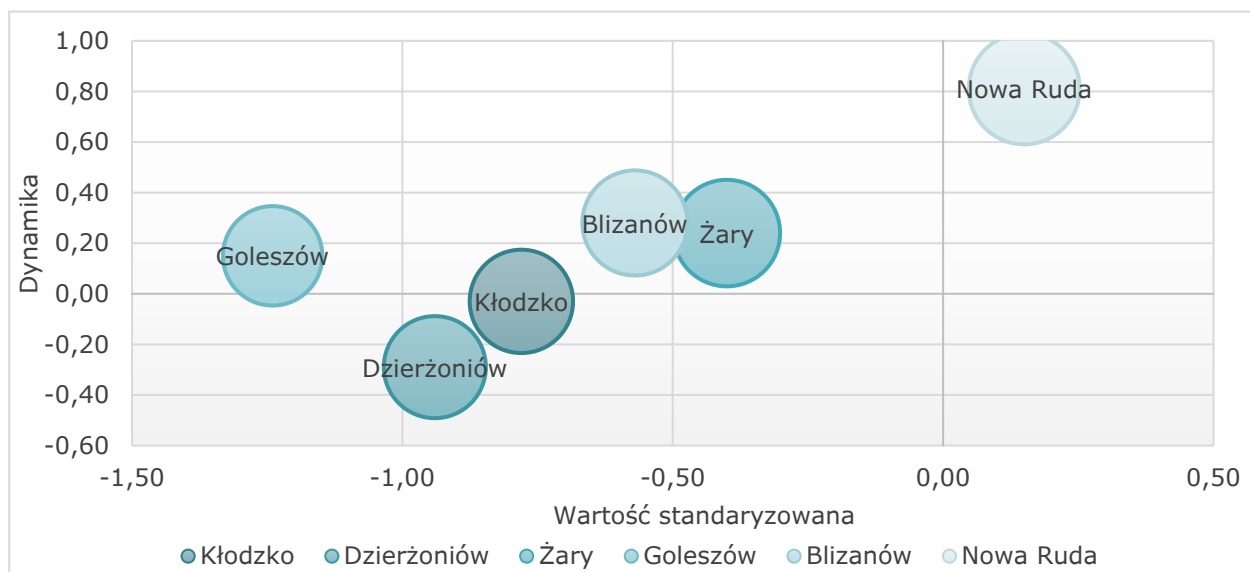
Wzrost dochodów jest w szczególności wynikiem wzrostu udziału dotacji na zadania zlecone m.in. na zadanie w obszarze „Rodzina” (wzrost o 36%) i środków z funduszy (np. RFIL).

Porównanie dochodów przypadających na 1 mieszkańca według MRL wskazuje na ujemną dynamikę wzrostu oraz wartość nominalną, która lokuje gminę Kłodzko na 4 miejscu wśród badanych jednostek terytorialnych.

Tabela 49. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	3 839,33	-0,78	-0,03
Gmina Dzierżoniów	3 742,14	-0,94	-0,29
Gmina Żary	4 078,78	-0,40	0,24
Gmina Nowa Ruda	4 427,30	0,15	0,81
Gmina Goleszów	3 552,73	-1,24	0,15
Gmina Blizanów	3 971,51	-0,57	0,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 13. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

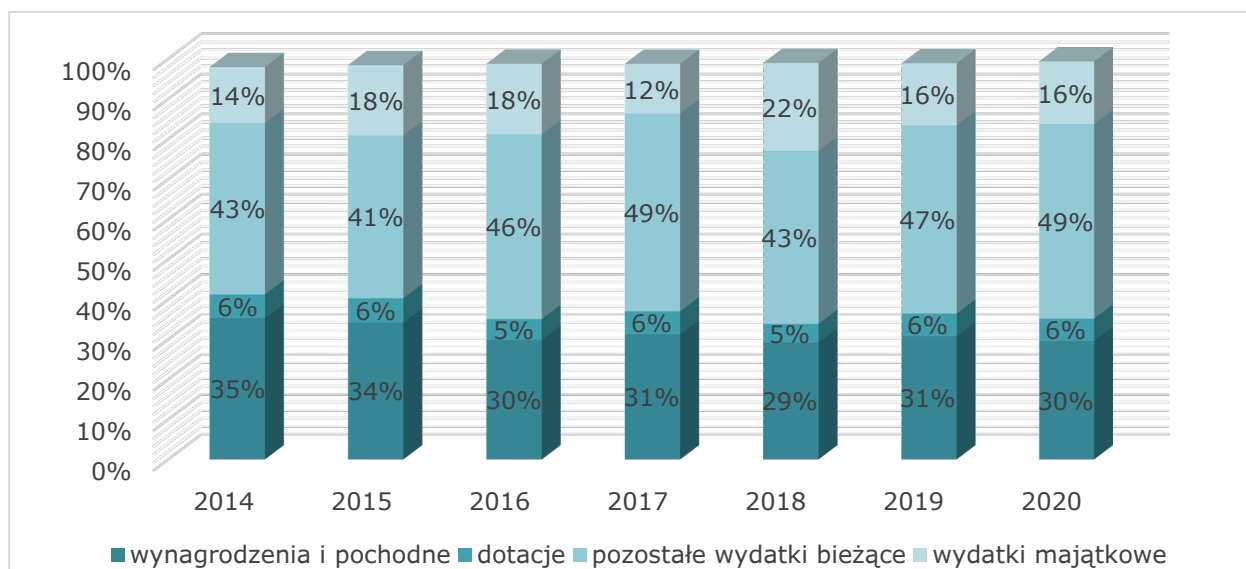
W strukturze wydatków gminy dominują wydatki bieżące. Wydatki majątkowe mają relatywnie niski udział w strukturze wydatków. Analizując wydatki bieżące zauważyć można ich systematyczny wzrost. W 2020 r. wydatki bieżące osiągnęły najwyższą wartość 93,417 mln zł. i były wyższe o ponad 86% niż w roku bazowym.

Tabela 50. Struktura wydatków ogółem budżetu gminy Kłodzko na koniec IV kw. (w mln zł)

Wydatki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014=100(%)
Wydatki ogółem	49,223	51,955	63,377	65,895	76,833	81,765	93,417	189,8
Wydatki bieżące	42,364	42,861	52,242	57,693	59,994	69,090	78,831	186,1
Wynagrodzenia i pochodne	17,376	17,751	18,925	20,607	22,417	25,179	27,669	159,2
Dotacje	2,925	3,177	3,305	3,778	3,606	4,625	5,201	177,8
Obsługa długu	1,017	0,824	0,783	0,821	0,794	0,903	0,601	59,2
Pozostałe wydatki bieżące	21,046	21,109	29,229	32,487	33,177	38,383	45,360	215,5
Wydatki majątkowe	6,859	9,095	11,135	8,201	16,839	12,675	14,586	212,7

Źródło: opracowania roczne Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

W przypadku wydatków majątkowych najwyższą wartość osiągnęły one w 2018 r. (16,839 mln zł). W 2020 r. wydatki majątkowe wyniosły 14,586 mln zł. W analizowanym okresie najmniejsze wydatki majątkowe odnotowano w 2014 r.



Rysunek 14. Struktura (%) wydatków ogółem budżetu gminy Kłodzko na koniec IV kw.

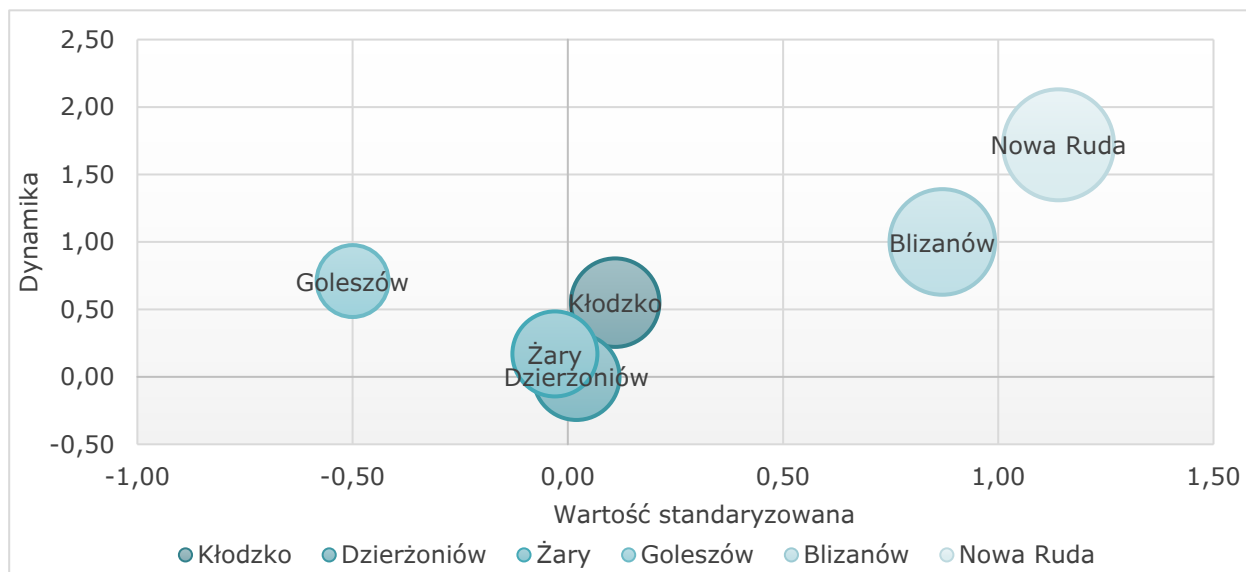
Źródło: opracowania roczne Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Powyższe stwierdzenia znajdują odzwierciedlenie w danych zawartych w MRL. Pod względem wysokości wydatków majątkowych na projekty dofinansowane z UE na mieszkańca gmina Kłodzko ustępuje gminom Nowa Ruda i Blizanów. Może wynikać to z faktu, iż wcześniej zakończone w gminie Kłodzko duże inwestycje, obecnie generują koszty bieżące związane z ich utrzymaniem.

Tabela 51. Kwota wydatków majątkowych na projekty dofinansowane z UE przypadająca na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	699,70	0,11	0,55
Gmina Dzierżoniów	664,04	0,02	0,00
Gmina Żary	645,58	-0,03	0,17
Gmina Nowa Ruda	1 101,38	1,14	1,72
Gmina Goleszów	460,94	-0,50	0,71
Gmina Blizanów	996,74	0,87	1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 15. Kwota wydatków majątkowych na projekty dofinansowane z UE przypadająca na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Analizując strukturę wydatków można stwierdzić, że wśród nich dominują wydatki przeznaczone przede wszystkim na *Oświatę i wychowanie* oraz wsparcia *Rodziny* (z zakresu pomocy społecznej).

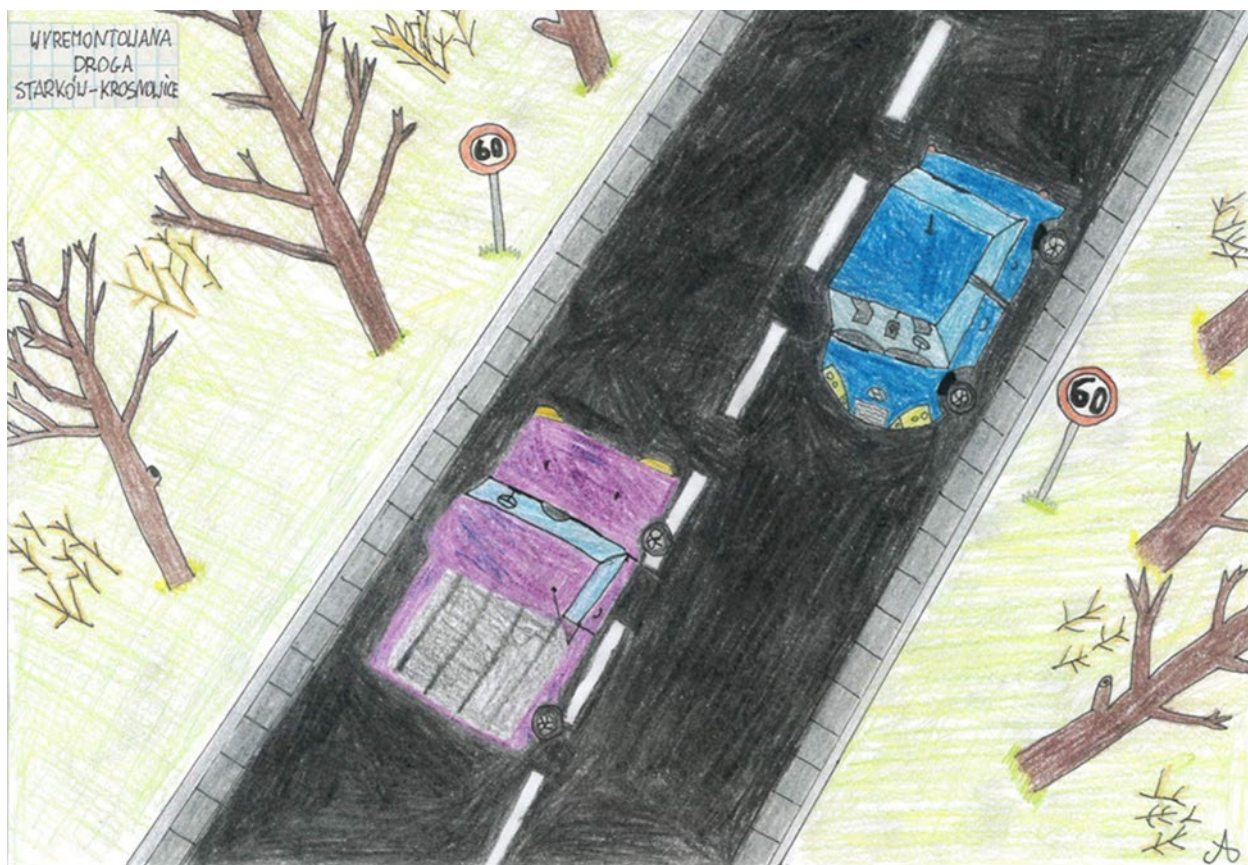
Tabela 52. Wydatki budżetowe gminy Kłodzko według działów na koniec IV kw. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Rolnictwo i łowiectwo	1 895 418	3 196 152	168,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	70 200	0	0,0
Transport i łączność	3 193 069	5 775 338	180,9
Turystyka	2 400	17 144	714,3
Gospodarka mieszkaniowa	1 075 831	1 785 381	166,0
Administracja publiczna	6 052 472	8 637 752	142,7
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 058 017	1 020 402	96,4
Oświata i wychowanie	17 499 767	28 527 123	163,0
Ochrona zdrowia	148 512	191 419	128,9
Pomoc społeczna	8 532 773	4 905 306	57,5
Rodzina	-	24 976 284	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 875 586	6 693 382	232,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 865 405	5 871 384	204,9

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Kultura fizyczna i sport	1 806 534	767 583	42,5
Pozostałe	2 146 636	1 052 803	49,0

Źródło: opracowania roczne Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Niski udział w strukturze budżetu posiadają wydatki przeznaczone na *Turystykę* i *Ochronę zdrowia* (Ochrona zdrowia nie jest zadaniem własnym gminy – wydatki w budżecie na ten dział przeznaczone są m.in. na profilaktykę alkoholową i narkomanii). W dziale *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* wartość za 2020 r. wyniosła 0 zł – jest to związane z realizacją zadania przez Spółkę „Wodociągi Gminy Kłodzko”.



Antoni Lewandowski, 12 lat

ANALIZA SFERY PRZESTRZENNEJ

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina wiejska Kłodzko położona jest w południowej części województwa dolnośląskiego, w powiecie kłodzkim, na obszarze Ziemi Kłodzkiej – krainy historycznej obejmującej dzisiejszy powiat kłodzki.

Terytorium gminy graniczy z gminami z dwóch powiatów:

- kłodzkiego – gminy:
 - Bystrzyca Kłodzka,
 - Łądek Zdrój,
 - Kłodzko (gmina miejska),
 - Nowa Ruda,
 - Polanica,
 - Radków,
 - Szczytna,
- ząbkowickiego – gminy:
 - Bardo,
 - Stoszowice,
 - Złoty Stok.

Gmina Kłodzko okala miasto Kłodzko, w którym znajduje się siedziba Urzędu Gminy Kłodzko.



Rysunek 16. Położenie gminy Kłodzko na tle województwa dolnośląskiego i powiatu kłodzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Gmina Kłodzko położona jest w odległości ok. 90 km na południe od stolicy województwa – Wrocławia. Z uwagi na fakt, że odległość do granicy polsko-czeskiej wynosi ok. 12 km, gmina położona jest bliżej stolic europejskich takich jak Praga (ok. 200 km), czy Wiedeń (ok. 330 km) niż stolicy kraju (Warszawa ok. 450 km)¹⁶.

¹⁶ Strategia Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2016-2022.

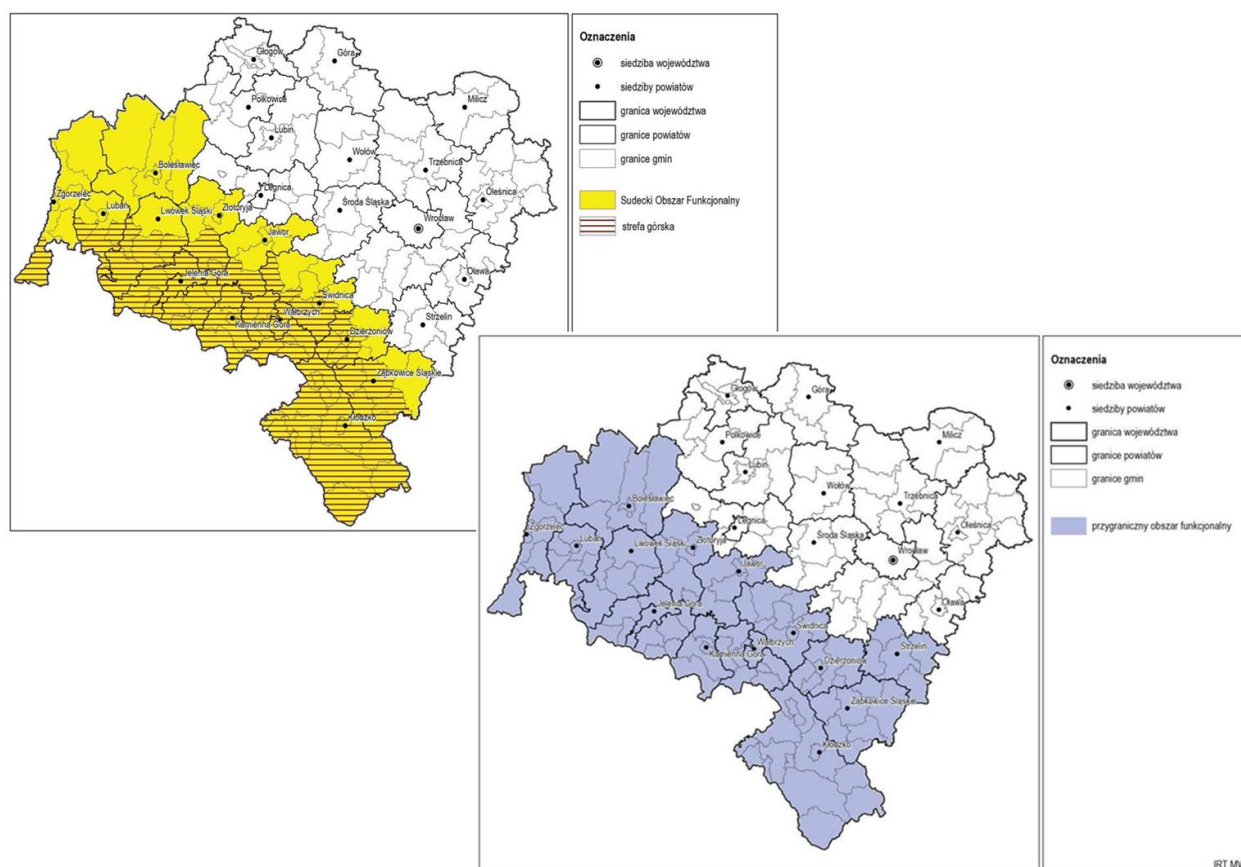
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE

Zgodnie z obowiązującym Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego gmina wiejska Kłodzko znajduje się w granicach strefy górskiej Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

Z racji na lokalizację gminy w granicach tego obszaru w dokumentach gminnych powinno uwzględniać się politykę rozwoju zawartą w Strategii Rozwoju Sudety 2030.

Gmina Kłodzko znalazła się również w granicach przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Obszar ten jest klasyfikowany do obszarów wymagających rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej.

Obszar ten został ustalony w planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego jako obszar o znaczeniu ponadregionalnym na podstawie art. 39 ust. 3 w związku z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁷.



Rysunek 17. Zasięg Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego i strefy górskiej oraz przygranicznego obszaru funkcjonalnego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

¹⁷ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. 2022 r. poz. 503).

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Struktura funkcjonalno-przestrzenna to układ elementów przestrzennych danego obszaru, obejmujący ich wzajemne relacje funkcjonalne i przestrzenne. Struktura ta kształtuje się na skutek współoddziaływania na przestrzeń wszystkich istotnych czynników, jakich jak: zdarzenia naturalne, przemiany polityczne i administracyjne, rozwój społeczny wraz z zapotrzebowaniem na nowe siedziby ludzkie, rozwój gospodarczy i powstające miejsca pracy, udostępnienie komunikacji i rozwój funkcji usługowych, a także możliwości wypoczynku i spędzenia wolnego czasu. Struktura jest zatem wynikiem zbioru przestrzennie zależnych od siebie warunków społecznych i gospodarczych, które w szerokim zakresie warunkują się nawzajem i tym samym określają lub wpływają na układ przestrzeni¹⁸.

Kształtowanie przestrzeni powinno zapewnić harmonijną całość oraz uwzględnić w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Określenie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ma na celu ustalenie głównych powiązań i relacji wewnątrz i na zewnątrz jednostki terytorialnej, które pozwolą na zrozumienie zasad funkcjonowania gminy i wskazanie właściwych kierunków rozwoju przestrzennego. Struktura funkcjonalno-przestrzenną składa się z wielu systemów i podsystemów oraz z wielorakich relacji pomiędzy nimi, zarówno poziomych, jak i pionowych.

Dla prawidłowego funkcjonowania gminy oraz swobodnego rozwoju niezbędna jest prosta i czytelna struktura, która umożliwi, w efektywny sposób, realizację przestrzennych interakcji. Aby struktura była czytelna, jej elementy muszą być również łatwe do identyfikacji. Istotna jest także komplementarność funkcjonujących rozwiązań, zapewniająca zaspokajanie w jak największym stopniu, na najwyższym poziomie, jak najwięcej potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, w optymalnej liczbie lokalizacji.

W celu osiągnięcia najwyższej efektywności struktury ważna jest odpowiednia dywersyfikacja źródeł, celów i środków transportu. Oznacza to, iż w optymalny sposób na terenie gminy należy rozmieścić poszczególne funkcje i zapewnić możliwość różnego rodzaju kontaktów i przepływów pomiędzy nimi, w szczególności transportowych, poprzez indywidualny transport pieszy, kołowy, w tym rowerowy, samochodowy, aż do przewozów zbiorowych różnymi środkami transportu.

Istotną kwestią w programowaniu rozwoju jest jego etapowanie, gdyż realizacja poszczególnych elementów w niewłaściwej kolejności, może prowadzić do zaburzenia ładu przestrzennego, wprowadzenia trudnych do skorygowania ograniczeń oraz osłabienia efektywności struktury.

Kluczowe dla oceny struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy jest jej stan istniejący i ocena jej funkcjonowania. Ze względu na dotychczasowe zagospodarowanie głównie rolne, na terenie gminy, z wyjątkiem terenów eksploatacji kruszyw, nie występują elementy zagospodarowania w istotnym stopniu dysharmonizujące przestrzeń.

¹⁸ M. Borsa, Gospodarka i polityka przestrzenna, Warszawa, 2004 r.

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
GMINA KŁODZKO



Rysunek 18. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Kłodzko

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

Równie ważna jest ocena prowadzonej polityki przestrzennej gminy określonej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodzko, w którym podkreślono, iż w planach rozwoju gminy należy szczególnie zadbać o zachowanie dotychczasowej równowagi przestrzennej, uwzględniając przy tym zasady zrównoważonego rozwoju, w związku z tym za priorytet uznano zapewnienie równowagi pomiędzy postępującym zainwestowaniem terenów, a ochroną wartości ekologicznych i kulturowych. W związku z czym dokonano podziału funkcjonalno-przestrzennego gminy na pięć stref, wyodrębnionych na bazie waloryzacji przestrzeni dla potrzeb rozwoju turystyki, rozwoju rolnictwa oraz ochrony środowiska:

- Strefa I – turystyczno-wypoczynkowa przywodna
 - Obejmuje sołectwa: Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie, Romanowo, Starków, Stary Wielisław, Szalejów Dolny, Szalejów Górny, Żelazno.
- Strefa II – turystyczno-wypoczynkowa podgórska
 - Obejmuje sołectwa wschodniej części gminy: Droszków, Jaskowa Górna, Jaskówka, Morzyszów, Podtynie, Podzamek, Wilcza i Wojciechowice.
- Strefa III – agroturystyczno-rolnicza
 - Obejmuje sołectwa zachodniego fragmentu gminy: Bierkowice, Gorzuchów, Kamieniec, Łączna, Piskowice, Roszyce, Ruszowice, Święcko i Wojbórz.
- Strefa IV – rolnicza
 - Obejmuje dwa sołectwa: Jaskowa Dolna i Marcinów.
W strefie wskazuje się rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa zdrowej żywności, a także wypracowanie programu scalania i powiększania gospodarstw.
- Strefa V – usługowo-przemysłowa
 - Obejmuje sołectwa położone na północ od Kłodzka: Boguszyn, Gołogłowy, Korytów, Ławica, Mikowice, Młynów i Ścinawica.

Krajobraz gminy jest zdominowany przez obszary rolnicze oraz niewielkie obszary leśne (przede wszystkim we wschodniej części gminy). Największy kompleks leśny obejmuje Śnieżnicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną. Pozostałe kompleksy leśne są bardzo rozczłonowane i cechują się niezbyt dużym arealem. Ukształtowanie terenu jest zróżnicowane. Dno kotliny ma charakter lekko falistej równiny, z przewagą pól uprawnych, usianej licznymi, niekiedy zalesionymi wzniesieniami i garbami, południe i wschodnie tereny to Góry Bardzkie i Żłote. Gmina obejmuje Kotlinę Kłodzką oraz częściowo Krowiarki, wchodzące w skład Masywu Śnieżnika i Góry Bardzkie, które stanowią równocześnie wschodnią granicę gminy.

STRUKTURA OSADNICZA

Gmina Kłodzko położona jest wokół miasta Kłodzko, w południowej części województwa dolnośląskiego. Według podziału administracyjnego w granicach gminy znajduje się 35 sołectw.

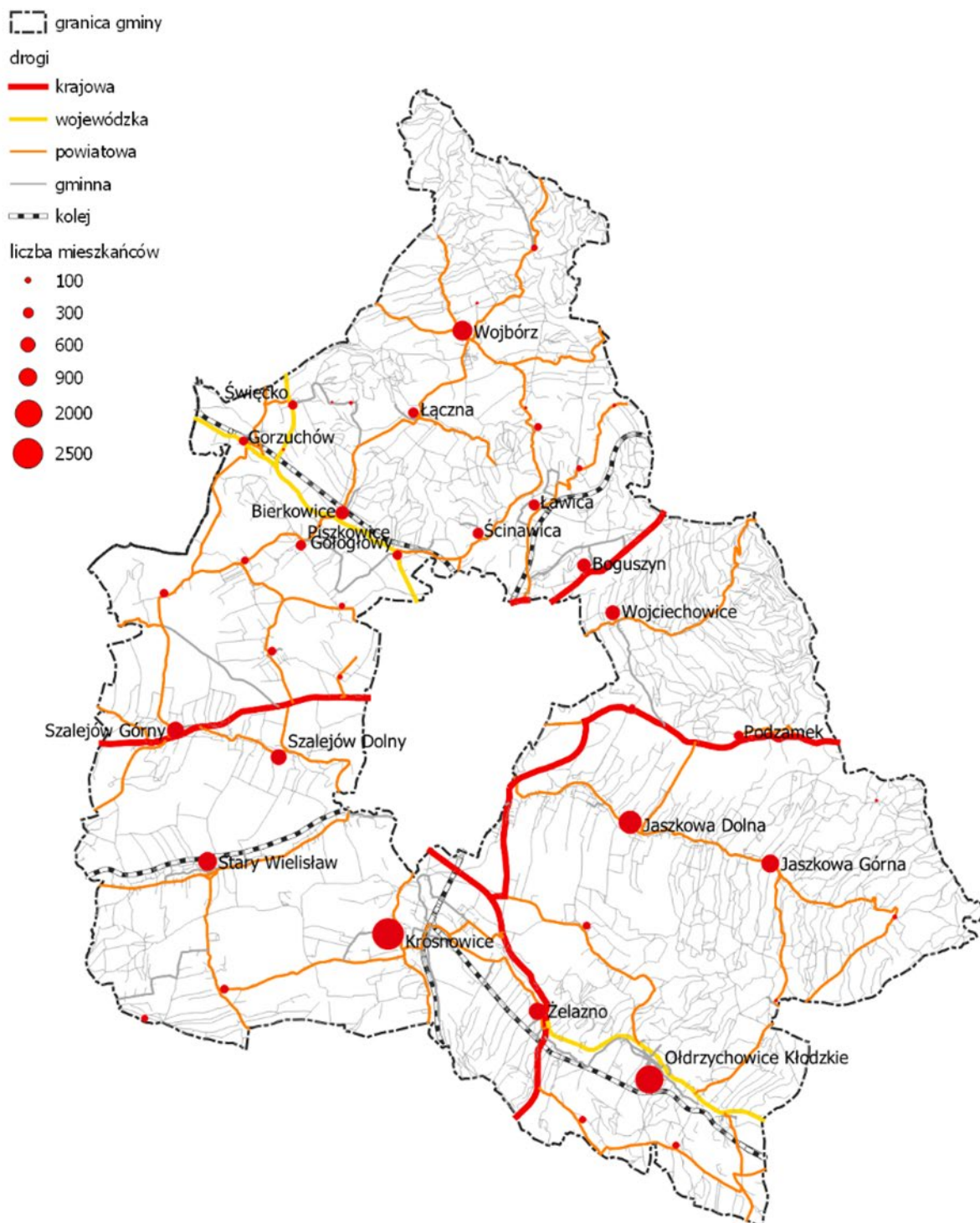
Do największych z nich, posiadających najbardziej rozwinięte układy przestrzenne, należą: Bierkowice, Boguszyn, Jaskowa Dolna, Jaskowa Górna, Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie, Stary Wielisław, Szalejów Dolny, Szalejów Górny, Wojbórz, Wojciechowice, Żelazno. Gminę zamieszkuje około 17 tysięcy osób.

Miasto Kłodzko pełni funkcję ośrodka administracyjnego gminy – Urząd Gminy zlokalizowany jest przy ul. Okrzei 8A w Kłodzku.

Tereny zajmowane pod zabudowę obejmują głównie obszary w dolinie rzek: Bystrzyca Dusznicka, Nysa Kłodzka, Biała Łądecka, Jaskówka. Większość wsi na terenie gminy Kłodzko oparta została o łańcuchowe układy zabudowy z rozbudowanym układem dróg ujmujących koryta rzeki lub jej dopływów. Najbardziej rozbudowane formy układu łańcuchowego posiadają Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie, Żelazno, Jaskowa Dolna i Górna. Układ ulicowy zauważalny jest w miejscowościach Wojbórz, Szalejów Górny i Dolny. Przestrzenny rozwój wsi i zagęszczenie sieci dróg przekształciły wcześniejsze, czytelne układy łańcuchowe w układy wielodrożne. Powiększenie terenów zabudowy jest bardzo utrudnione ze względu na znaczne zróżnicowanie wysokościowe terenów.

Dominuje zabudowa 2-3 kondygnacyjna, o dachach spadzistych. Główne formy zabudowy mieszkaniowej obejmują zabudowę zagrodową i zabudowę jednorodzinną. Większość budynków pochodzi z okresu przedwojennego, z czego przeszło połowa została wybudowana w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX wieku. Są to najczęściej budynki w złym stanie technicznym wymagające kompleksowych prac rewaloryzacyjnych.

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
STRUKTURA OSADNICZA
GMINA KŁODZKO



Rysunek 19. Struktura osadnicza gminy Kłodzko

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k i danych GUS.

ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2014–2020 w gminie Kłodzko wzrosła liczba mieszkań o 3,1% z 6036 do 6221. Podkreślić jednak należy, że liczba mieszkań w gminie rosła wolniej niż wynosiła średnia dla regionu (7,6%).

Tabela 53. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	6 036	6 221	103,1
Gmina Bystrzyca Kłodzka	7 623	7 914	103,8
Gmina Duszniki-Zdrój	2 082	2 095	100,6
Miasto Kłodzko	11 437	11 615	101,6
Gmina Kudowa-Zdrój	3 983	4 035	101,3
Gmina Łądek-Zdrój	3 449	3 485	101,0
Gmina Lewin Kłodzki	803	828	103,1
Gmina Międzyzlesie	2 756	2 807	101,9
Miasto Nowa Ruda	9 295	9 351	100,6
Gmina Nowa Ruda	4 371	4 443	101,6
Gmina Polanica-Zdrój	3 033	3 120	102,9
Gmina Radków	3 122	3 182	101,9
Gmina Stronie Śląskie	3 053	3 104	101,7
Gmina Szczytna	2 537	2 600	102,5
Powiat kłodzki	63 580	64 800	101,9
Dolny Śląsk	1 123 386	1 208 215	107,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dodatkowo należy podkreślić, że stan techniczny istniejących komunalnych zasobów mieszkaniowych, a także zasobów wspólnot mieszkaniowych, nadal niejednokrotnie jest niezadawalający. Stare budynki w dalszym ciągu cechuje znaczący stopień dekapitalizacji wynikający z braku remontów.

Stare budownictwo charakteryzuje się również niejednokrotnie złym stanem technicznym, wysoką energochłonnością i częściowo brakiem instalacji centralnego ogrzewania (ogrzewanie piecowe).

Na stan techniczny i jakość energetyczną mieszkalnictwa niewątpliwie wpływ mają także ograniczenia konserwatorskie wobec planowanych prac remontowych i termomodernizacyjnych obiektów położonych na obszarach objętych ochroną.

TERENY USŁUGOWE, W TYM SPORTOWO-REKREACYJNE

Tereny i obiekty usługowe skupiają się w centralnych częściach miejscowości Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie, Szalejów Górny i Dolny, Wojbórz, Żelazno, Jaskowa Dolna i Górna.

Do kompleksów wyróżniających się w strukturze funkcjonalnej gminy należą:

- tereny położone w centralnej części Krosnowic i Szalejowa Górnego i Dolnego, gdzie zlokalizowane są usługi handlu, kultu religijnego, rzemiosła, oświaty,
- tereny rekreacyjne w Gorzuchowie, w tym plaża oraz ośrodek jeździecki w Świątku.

Bazę sportowo-rekreacyjną tworzą także boiska i kompleksy sportowe przy szkołach podstawowych w miejscowościach Jaskowa Dolna, Odrzychowice Kłodzkie, Szalejów Górny, Wojbórz, Krosnowice, w tym Orlik.

Placówki kształcenia przedszkolnego znajdują się w Krosnowicach, Odrzychowicach Kłodzkich, Jaskowej Dolnej, Bierkowicach i Szalejowie Dolnym. Placówki opieki zdrowotnej na terenie gminy funkcjonują w: Jaskowej Górnej, Krosnowicach, Odrzychowicach Kłodzkich, Szalejowie Dolnym, Wojborzu oraz Wojciechowicach.

Drobne obiekty usługowego rozlokowane są także w pozostałych miejscowościach gminy wzdłuż głównych ulic.

W strukturze wyróżniają się także zespoły pałacowe w:

- Szalejowie Dolnym,
- Korytowie (zespół pałacowy w pogarszającym się stanie technicznym),
- Kamieńcu (stylowy obiekt hotelarsko-gastronomiczny, funkcje usługowe),
- Żelaźnie (stylowy obiekt hotelarsko-gastronomiczny, funkcje usługowe),
- Piskowicach (funkcje usługowe).

TERENY PRODUKCYJNE I SKŁADOWE, W TYM GÓRNICZE

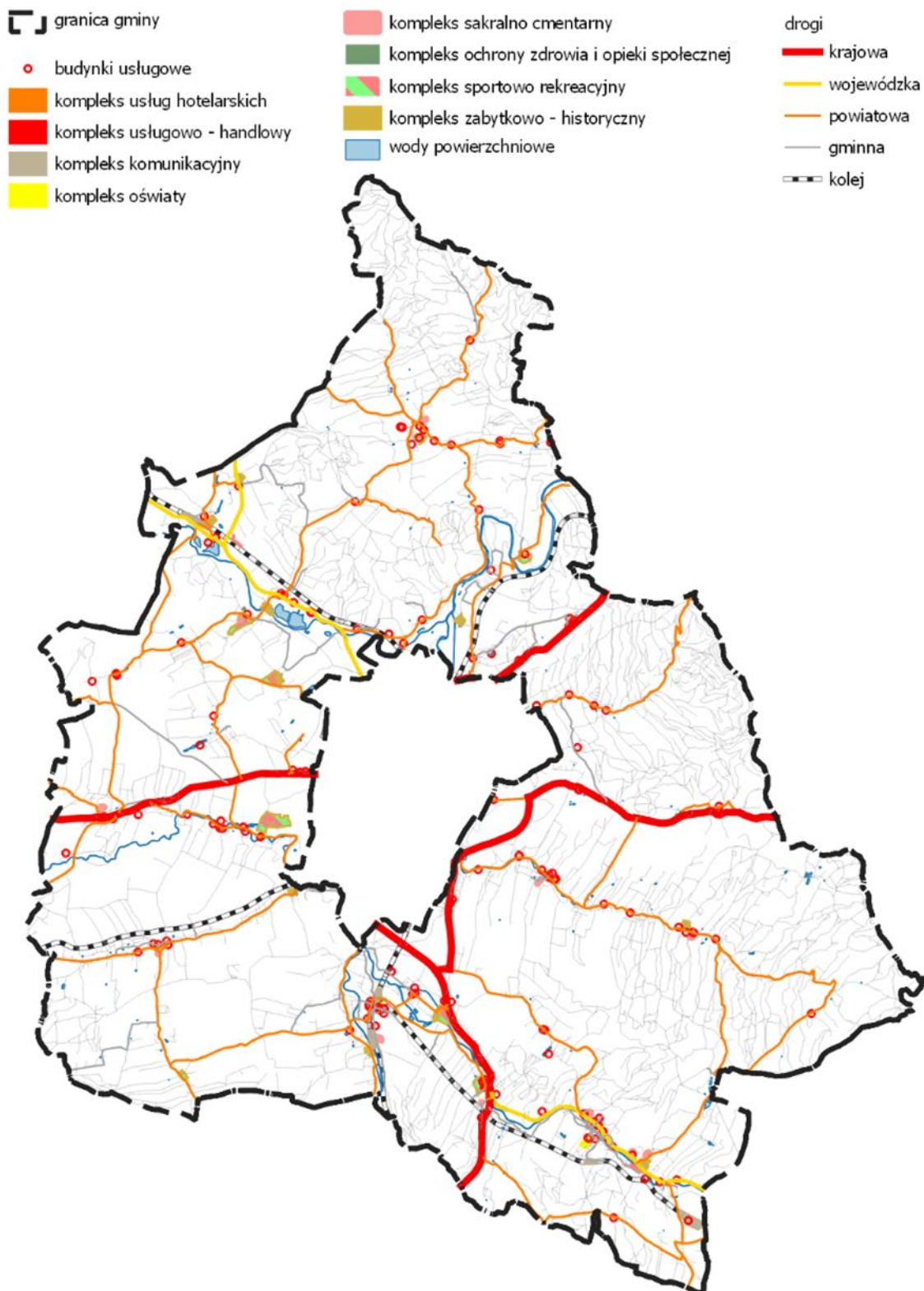
W strukturze gminy w zakresie terenów produkcyjnych dominują kompleksy przemysłowe związane z terenami i obszarami górniczymi. Na terenie gminy Kłodzko występują następujące tereny górnicze:

- Bierkowice I-1,
- Romanowo - Górne I,
- Stary Wielisław7,
- Leszczyna II,
- Polanica-Zdrój,
- Bierkowice,
- Młynów I,
- Żelazno II,
- Romanowo - Waliszów III,
- Kłodzko - Ustronie II,
- Odrzychowice - Romanowo I,
- Bierkowice I – 2.

Obszar gminy Kłodzko jest bogaty w kopaliny surowców naturalnych, w tym wód leczniczych i surowców skalnych. Udokumentowane złoża kopalin zlokalizowane są, w przeważającej części w południowej części gminy. Występujące tu kopaliny to przede wszystkim kamienie drogowe i budowlane (marmur dolomityczny, granodioryt, wapń, gabra, szarogłaz), kruszywa naturalne (piasek ze żwirem), surowce ilaste ceramiki budowlanej (głina i ił) oraz wody lecznicze (wodorowęglanowe szczawy, kwasowęglowe), które niestety nie są eksploatowane.

Natomiast średniej i małej wielkości tereny zabudowy przemysłowo-składowej rozproszone są w miejscowościach Odrzychowice Kłodzkie i Krosnowicach.

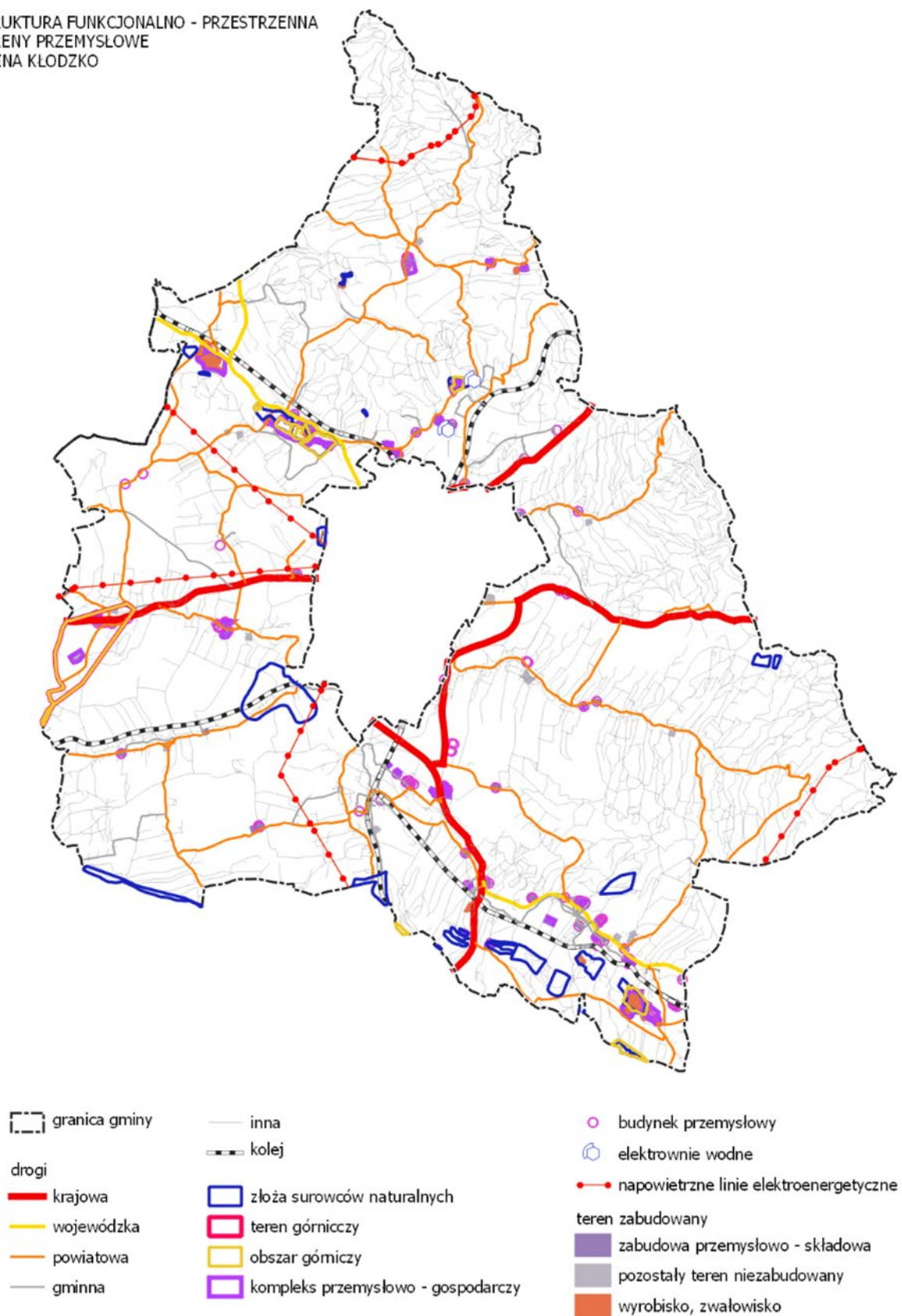
STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
TERENY USŁUGOWE, W TYM SPORTOWO - REKREACYJNE
GMINA KŁODZKO



Rysunek 20. Tereny usługowe, w tym sportowo-rekreacyjne gminy Kłodzko

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
TERENY PRZEMYSŁOWE
GMINA KŁODZKO



Rysunek 21. Tereny przemysłowe gminy Kłodzko

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

TERENY ROLNE

Tereny roślinności trawiastej i tereny rolne są dominującymi powierzchniowo terenami w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Kłodzko. Największe zwarte kompleksy zlokalizowane są w centralnej i zachodniej części gminy. Zgodnie ze strukturą użytkowania gruntów na obszarze gminy, ponad 65% powierzchni stanowią użytki rolne, co świadczy o wysoko rozwiniętej funkcji rolniczej gminy. Niemal 15% powierzchni zajmują pastwiska trwałe.

Gmina charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem występujących na jej terenie gleb. Rozwój rolnictwa na terenie gminy Kłodzko uwarunkowany został występowaniem stosunkowo dobrych gleb. Najliczniejsze są gleby II, zajmujące 4,13% powierzchni oraz IVa klasy bonitacyjnej – gleby orne bardzo dobre oraz gleby orne średniej jakości. Gleby klasy IVa zazwyczaj należą do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego lub pszennego. Również są przydatne pod sady, jednak nie w takim stopniu jak gleby klasy II.

TERENY OTWARTE – TERENY ZIELONE, TERENY WÓD¹⁹

Tereny otwarte stanowią zdecydowaną większość obszaru gminy Kłodzko. Głównym urozmaicheniem krajobrazu są łąki, malowniczo rozciągające się na zboczach okolicznych pasm górskich. Środkowa część gminy, leżąca na płaskim, żyznym terenie Kotliny Kłodzkiej została silnie odlesiona i jest użytkowana rolniczo. Bardziej zróżnicowana jest roślinność terenów górskich: Gór Bardzkich, Krowiarek i Gór Żłoty. Zachowały się tam fragmenty interesujących zbiorowisk leśnych, murawowych, łąkowych.

Gmina położona jest w dorzeczu Nysy Kłodzkiej, której głównymi dopływami na terenie gminy są: Biała Łądecka, Ścinawka, Bystrzyca Dusznicka, Jaśnica, Jodłownik, Jazzkówka, Duna Górna i Dolna.

Na terenie gminy Kłodzko zlokalizowane są liczne stawy rybne w miejscowościach: Szalejów Dolny (8 szt.), Żelazno (2), Rogówek (2), Stary Wielisław (2), Starków (1), Jazkowa Górna (1), Korytów (2), Kamieniec (1), Roszyce (4), Ławica (1), Kolonia Gaj (1), Gorzuchów (1).

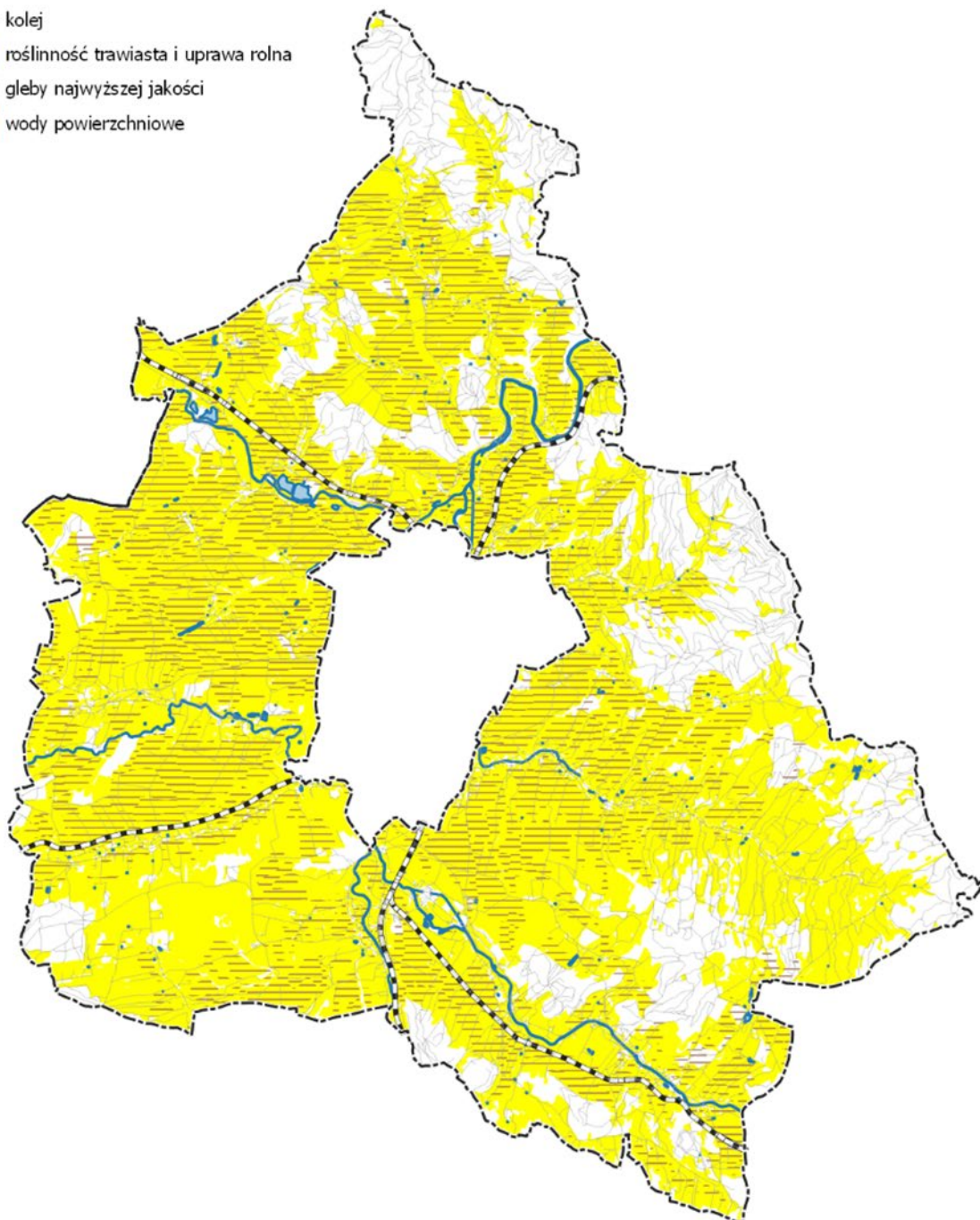
Lasy występujące na terenie gminy zaliczane są do obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych. Spełniają one funkcje ekologiczne, gospodarcze i turystyczne. Gospodarcze znaczenie lasów opiera się przede wszystkim na produkcji drewna.

Największy zwarty zespół lasów znajduje się we wschodniej części gminy, który należy do kompleksu leśnego Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego. W składzie gatunkowym lasów dominującym gatunkiem jest świerk. Pozostałe gatunki to buk, sosna, modrzew, brzoza, jodła, dąb, klon.

¹⁹ Źródło: opracowanie ekofizjograficzne gminy Kłodzko

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
TERENY ROLNE
GMINA KŁODZKO

-  granica gminy
-  drogi
-  kolej
-  roślinność trawiasta i uprawa rolna
-  gleby najwyższej jakości
-  wody powierzchniowe



Rysunek 22. Tereny rolne gminy Kłodzko

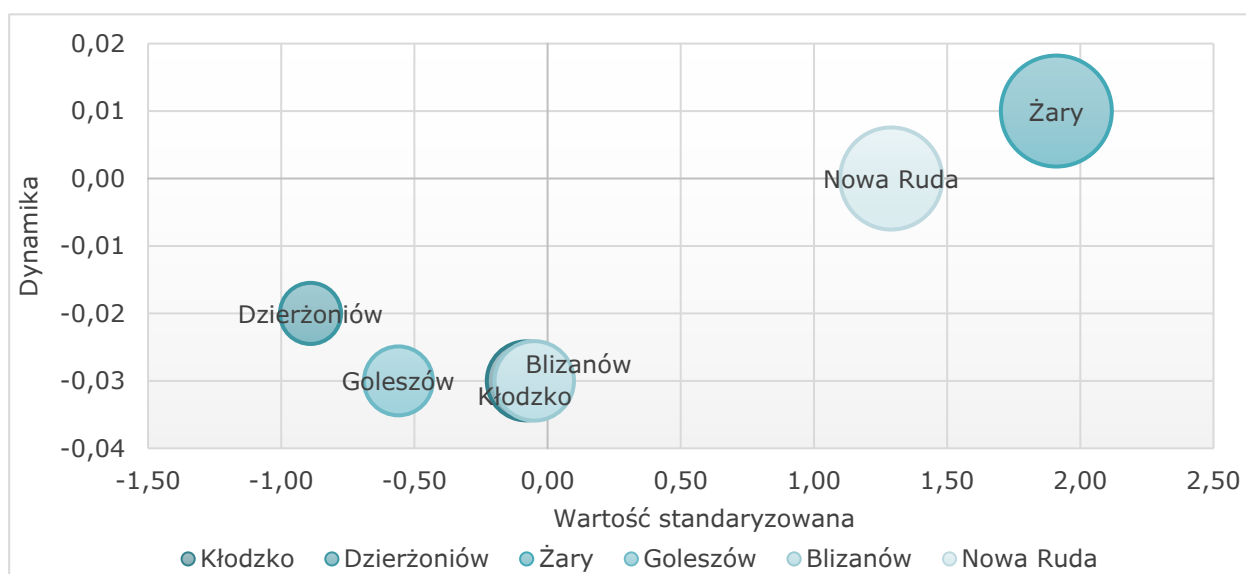
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k

Dane pochodzące z MRL wskazują, iż pod względem lesistości gmina Kłodzko wypada na zbliżonym poziomie do gminy Blizanów, plasując się pośrodku stawki na tle pozostałych gmin. Gmina Żary charakteryzuje się największą lesistością wśród wszystkich jednostek terytorialnych wybranych do porównania.

Tabela 54. Lesistość (%)

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	24,6	-0,08	-0,03
Gmina Dzierżoniów	14,7	-0,89	-0,02
Gmina Żary	48,7	1,91	0,01
Gmina Nowa Ruda	41,2	1,29	0,00
Gmina Goleszów	18,7	-0,56	-0,03
Gmina Blizanów	24,9	-0,05	-0,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 23. Lesistość (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

UKŁAD KOMUNIKACYJNY I TRANSPORTOWY

Na terenie gminy Kłodzko sieć transportowa jest mocno zhierarchizowana. Przez obszar gminy przebiegają: trzy drogi krajowe: nr 8, nr 33 i nr 46, trzy drogi wojewódzkie: nr 381, nr 386 i nr 392, 25 dróg powiatowych i drogi gminne.

Ciągi dróg krajowych nr 46 i 33 stanowią obwodnicę miasta Kłodzka. Układ dróg promieniście zbiega się w kierunku centrum miasta Kłodzka.

Zarówno linie kolejowe zlokalizowane w północnej i południowej części gminy zbiegają się w centrum miasta Kłodzka. Pozostałe elementy sieci transportowej tworzą równomiernie rozłożoną sieć obsługującą tereny zainwestowane.

INFRASTRUKTURA DROGOWA

Podstawowe powiązanie gminy z otoczeniem zapewniają następujące drogi:

- drogi krajowe:
 - droga krajowa nr 8 – stanowi polski fragment trasy europejskiej E67 od Helsinek do Pragi (przebieg w Polsce: Budzisk – Kudowa-Zdrój), jest najważniejszym ciągiem komunikacyjnym przebiegającym przez gminę, stanowi najkrótszą drogę do stolicy województwa, przebiega przez następujące sołectwa: Boguszyn, okolice Mikowic, Szalejów Dolny i Górny, dalszy bieg trasy ku granicy czeskiej przebiega m.in. przez sąsiadujące z gminą Kłodzko miasto Polanica-Zdrój,
 - droga krajowa nr 33 (Kłodzko – Boboszków, przebiega przez sołectwa Jaskowa Dolna i Żelazno),
 - droga krajowa nr 46 (Kłodzko – Szczekociny, przebiega przez sołectwa: Jaskówka, Podzamek,
- drogi wojewódzkie:
 - droga wojewódzka nr 381 (Wałbrzych – Kłodzko, przebiega przez sołectwa: Gołogłowy, Bierkowice, Święcko),
 - droga wojewódzka nr 386 (granica państwa – Tłumaczów – Ścinawka Górna – Gorzuchów – Święcko),
 - droga wojewódzka nr 392 (Żelazno – Bystrzyca Kłodzka, przebiega przez sołectwa: Żelazno i Ołdrzychowice Kłodzkie),
 - bez numeru (odcinek drogi krajowej nr 46 - pozbawiony z dniem 19 grudnia 2017 r. w chwili oddania do użytkowania obwodnicy Kłodzka w ciągu drogi nr DK46),
 - bez numeru (odcinek drogi krajowej nr 33 - pozbawiony z dniem 16 maja 2018 r. w chwili oddania do użytkowania obwodnicy Kłodzka w ciągu drogi nr 33),
- drogi powiatowe:
 - 3145D: Dzbanów – Lasówka – Wojciechowice – Kłodzko,
 - 3148D: Budzów – Żdanów – Wojbórz,
 - 3226D: Wojbórz – Ścinawica – Kłodzko,
 - 3228D: Trzebieszowice – Nowy Waliszów – Bystrzyca Kłodzka,
 - 3244D: przez wieś Wojbórz,
 - 3245D: Wojbórz – Łączna - Bierkowice,
 - 3246D: Łączna – Młynów,
 - 3247D: przez wieś Gorzuchów i Święcko,
 - 3248D: wieś Podzamek,
 - 3260D: od drogi nr 46 do Jaskowa,
 - 3261D: Żelazno – Marcinów – Ołdrzychowice Kłodzkie,
 - 3262D: od drogi 392 przez Ołdrzychowice Kłodzkie do drogi nr 3228,
 - 3263D: od drogi nr 33 do drogi nr 3228,
 - 3279D: Krosnowice – Żelazno,
 - 3280D: od drogi 3279 do drogi nr 33 przez Żelazno,
 - 3289D: Stary Wielisław – Stara Łomnica,
 - 3290D: Starków – Krosnowice,
 - 3291D: Szalejów Górny – Stary Wielisław – Polanica Zdrój,
 - 3292D: Starzy Wielisław – Kłodzko,

- 3293D: Ruszowice – Szalejów Dolny,
- 3306D: Kłodzko – Mikowice,
- 3307D: Kamieniec – Bierkowice,
- 3308D: Ruszowice – Korytów – Kłodzko,
- 3309D: Gołogłowy – Ścinawica – droga nr 3226,
- 3310D: Kłodzko – Morzyszów.

W gminie istnieją sieć dróg gminnych zapewniających obsługę komunikacyjną obszarów zurbanizowanych gminy. Uzupełnieniem sieci drogowej są także drogi o funkcji rolniczej łączących niektóre wsie oraz stanowiących dojazdy do pól.

Gmina Kłodzko posiada oświetlenie uliczne, które jest jej własnością (1500 lamp w tym 288 LED) oraz oświetlenie uliczne, które jest własnością Tauron Nowe Technologie SA (1089 lamp w tym 35 LED).

Gmina systematycznie dba o poprawę stanu oświetlenia dróg (m.in. poprzez utrzymanie istniejącej sieci, regularne naprawy i nowe inwestycje). Na koniec 2020 r. w gminie Kłodzko zainstalowanych było ogółem 2589 punktów świetlnych (w tym 323 typu LED i 2260 typu starego).

Jedyną nieoświetloną częścią gminy Kłodzko jest Kolonia Gaj – sołectwo Jaskowa Górna, gdzie mieszkańcy tej miejscowości nie wyrażają zgody na budowę oświetlenia drogowego.

INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

Przez obszar gminy przebiegają 4 linie kolejowe:

- nr 276 z Wrocławia Głównego do Międzyzlesia,
- nr 286 z Kłodzka Głównego do Wałbrzycha Głównego (ruch pasażerski zawieszony w latach 2006-2009),
- nr 309 z Kłodzka Głównego do Kudowy-Zdroju,
- nr 322 z Kłodzka Głównego do Stronia Śląskiego (obecnie nieczynna dla ruchu pasażerskiego).

Na obszarze gminy Kłodzko obecnie funkcjonujące stacje i przystanki kolejowe zlokalizowane są w Krosnowicach, Starym Wielisławie, Żelaznie, Ołdrzychowicach Kł., Gorzuchowie, Bierkowicach i Ławicy.

INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Rozwój ścieżek rowerowych ma ważne znaczenie nie tylko z punktu widzenia poprawy stanu środowiska naturalnego, ale również z uwagi na promocję turystyki, sportu (rowerowego) i rekreacji. Ponadto drogi rowerowe poprawiają mobilność mieszkańców i ułatwiają decyzję o rezygnacji z korzystania z samochodu (aspekt ekologiczny). Rower na obszarach wiejskich jest tanim i wygodnym środkiem transportu. Wzdłuż dróg łączących miejscowości brakuje wytyczonych ścieżek rowerowych, umożliwiających dojazd do: szkół, miejsca pracy, sklepów oraz skorzystanie z innych usług. Gęsta sieć dróg, w tym tych o małym natężeniu ruchu umożliwia funkcjonowanie transportu rowerowego.

Teren gminy Kłodzko doskonale nadaje się do uprawiania turystyki rowerowej i pieszej. Możliwe są tu wyprawy rowerowe z możliwością ujrzenia ciekawych miejsc i interesujących zabytków. Niemal z każdego miejsca można podziwiać szerokie wspaniałe panoramy, a szczególnie z wzniesień i punktów widokowych. Dla bardziej zaawansowanych rowerzystów jest wiele wyznaczonych tras rowerowych, szczególnie w Górach Bardzkich i Żółtych, o różnym stopniu trudności.

W 2019 r. oddany został do użytku szlak rowerowy „Singletrack Glacensis” – sieć tras rowerowych przebiegających przez 7 gmin (w tym w gminie Kłodzko – 15 km), szlak prowadzi leśnymi drózkami w górach (łącznie 14 pętli – ponad 133 km).

Najpopularniejsze szlaki pieszo-rowerowe to:

- w krainie pracowitej rzeki, pradawnych siedzib i handlowych szlaków – Boguszyn, Ławica przejazd przez Podtynie do Wojborza, powrót przez Łączną, Bierkowice i Gołogłowy,
- w otoczeniu kościołów obronnych, na pielgrzymim szlaku i pięknym dworze Krosnowice, przejazd przez Starków do Starego Wielisławia, Szalejów Dolny, Szalejów Górny i Kamieniec,
- w krainie wapienia, siedziby rycerskiej i magnackich pałaców – Żelazno, Ołdrzychowice Kłodzkie, Romanowo i Marcinów,
- w długich wsiach i urokliwych zakątkach Gór Żółtych i Bardzkich – Jaskowa Dolna, Jaskowa Górna, Podzamek i Wojciechowice.

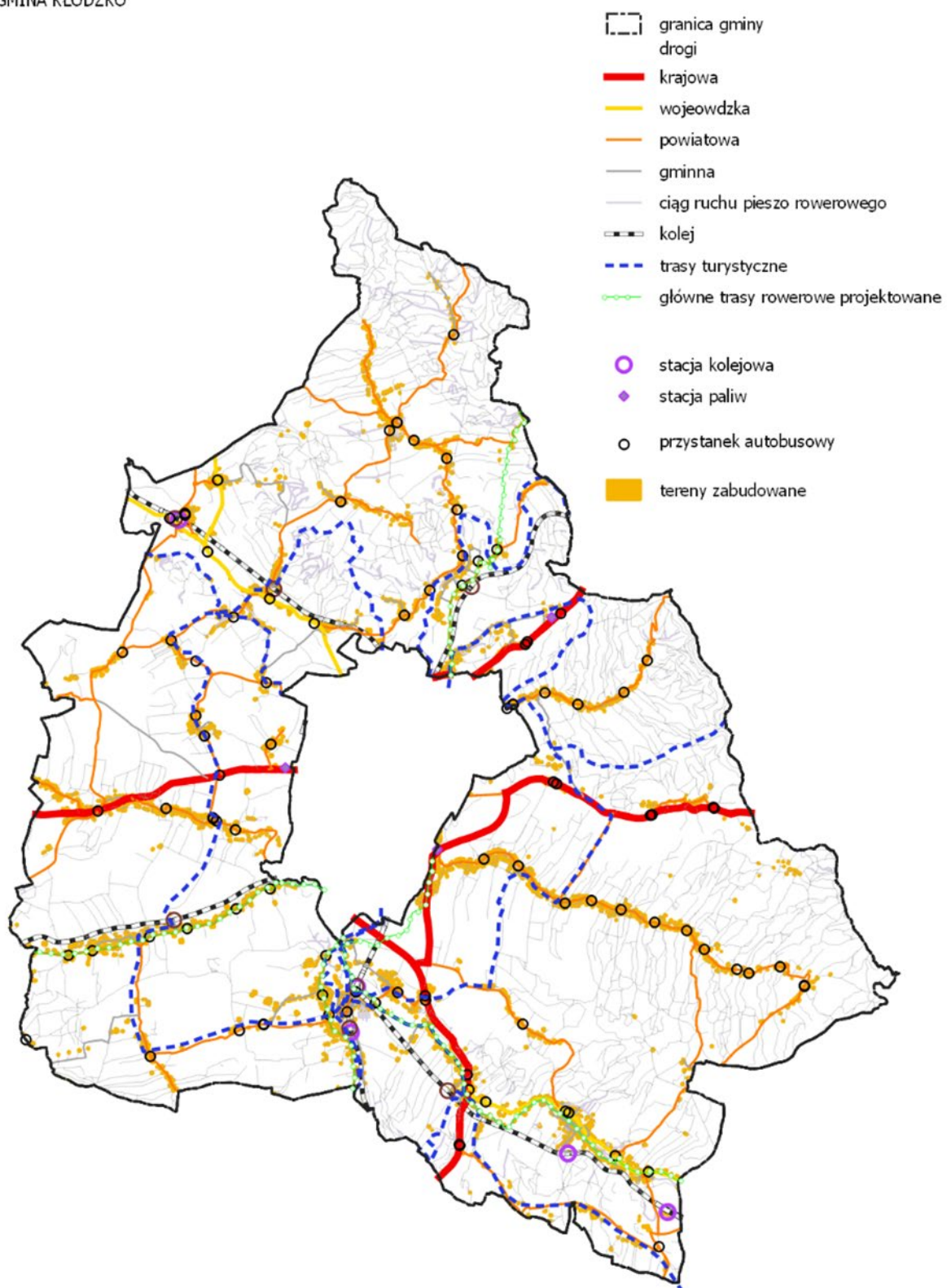
Przez gminę przebiega odcinek europejskiego szlaku E3 – Atlantyk – Adriatyk – Morze Czarne oraz „Kłodzka droga św. Jakuba” wpisująca się w ogólnoeuropejską sieć dróg św. Jakuba prowadzących do Santiago de Compostela. Trasa liczy ponad 80 km i przechodzi m.in. przez Żelazno, Krosnowice, Korytów i Piskowice²⁰.

KOMUNIKACJA PUBLICZNA

Przez teren gminy Kłodzko przebiegają następujące linie komunikacyjne:

- Kłodzko – Jaskowa Górna p przez Jaskową Dolną,
- Kłodzko – Wojbórz przez Ławicę, Podtynie,
- Kłodzko – Stronie Śląskie przez Ołdrzychowice Kł.,
- Kłodzko – Krosnowice przez Krosnowice, Nowe Osiedle,
- Kłodzko – Polanica-Zdrój szpital przez Stary Wielisław,
- Kłodzko – Szczytna przez Stary Wielisław,
- Kłodzko – Duszniki-Zdrój przez Szalejów Dolny, Syntetyka,
- Kłodzko – Wojciechowice przez Kłodzko, GTK,
- Kłodzko – Starków przez Krosnowice,
- Kłodzko – Piskowice przez Bierkowice,
- Kłodzko – Międzylesie przez Żelazno, Bystrzyca Kł.

²⁰ Źródło: Przewodnik turystyczny po Gminie Kłodzko.



Rysunek 24. Układ komunikacyjny gminy Kłodzko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie gminy Kłodzko prowadzony jest system odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Odbierane są także odpady wielkogabarytowe oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Dla mieszkańców dostępny jest także Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (zlokalizowany na terenie miasta Kłodzka). Mieszkańcy mogą w nim, w ramach ponoszonej opłaty odstawić odpady poszczególnych frakcji.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest został przyjęty uchwałą Nr 145/VIII/2020 Rady Gminy Kłodzko z dnia 28 lutego 2020 r. W programie zawarte są informacje dotyczące ilości i jakości wyrobów zawierających azbest znajdujący się na terenie gminy.

W 2020 r. od mieszkańców gminy odebrano (z 27 nieruchomości) i przekazano do utylizacji 59,32 Mg odpadów zawierających azbest. Tym samym biorąc pod uwagę okres wybrany do analizy, od 2014 r. gmina Kłodzko odebrała od swoich mieszkańców łącznie 369,85 Mg odpadów zawierających azbest²¹.

Analizując gospodarkę odpadami należy uwzględnić wskaźnik „Całkowita ilość odbieranych odpadów komunalnych na mieszkańca” będący wskaźnikiem podstawowym normy PN-ISO 37120.

W gminie Kłodzko w latach 2014–2020 masa zebranych odpadów zmieszanych przypadających na jednego mieszkańca zwiększyła się z 154,3 kg do 225,4 kg. Warto podkreślić, że w badanym okresie wartości powyższego wskaźnika była niższa niż w przypadku średniej dla powiatu (238,9 kg) i średniej dla regionu (264,5 kg).

Tabela 55. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg)

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	154,3	225,4	146,1
Gmina Bystrzyca Kłodzka	164,0	219,4	133,8
Gmina Duszniki-Zdrój	299,9	359,5	119,9
Miasto Kłodzko	278,2	184,2	66,2
Gmina Kudowa-Zdrój	298,9	302,5	101,2
Gmina Łądek-Zdrój	250,9	330,8	131,8
Gmina Lewin Kłodzki	192,0	171,4	89,3
Gmina Międzyzlesie	149,2	189,1	126,7
Miasto Nowa Ruda	301,2	272,3	90,4
Gmina Nowa Ruda	225,8	264,8	117,3
Gmina Radków	140,5	219,3	156,1
Gmina Polanica-Zdrój	344,9	298,7	86,6
Gmina Stronie Śląskie	258,6	225,7	87,3
Gmina Szczytna	116,4	170,2	146,2
Powiat kłodzki	231,1	238,9	103,4
Dolny Śląsk	269,0	264,5	98,3

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

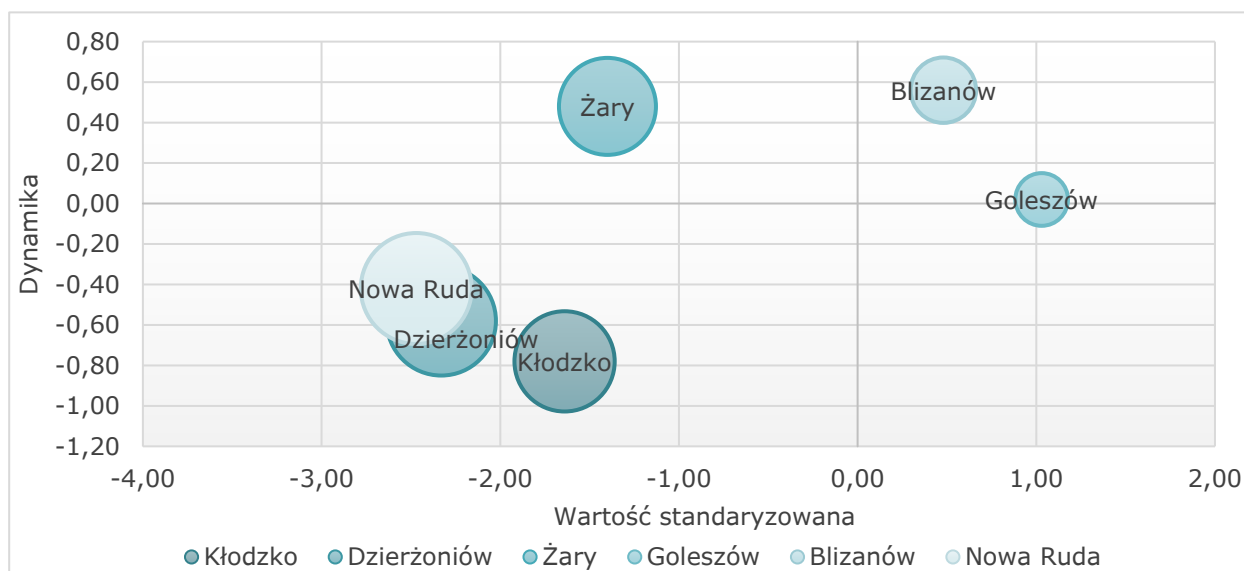
²¹ Raport o stanie Gminy Kłodzko za rok 2020.

Według danych Monitora Rozwoju Lokalnego, gmina Kłodzko osiągnęła wartość nominalną wskaźnika zebranych odpadów komunalnych w ciągu roku na 1 mieszkańca na poziomie 222,8 kg. W porównaniu do pozostałych gmin w grupie porównawczej ustępowała jedynie gminie Nowa Ruda (273,2 kg) i gminie Dzierżoniów (265,0 kg). Jednocześnie gmina Kłodzko charakteryzowała się najniższą dynamiką zmian.

Tabela 56. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba)

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	222,8	-1,64	-0,78
Gmina Dzierżoniów	265,0	-2,33	-0,58
Gmina Żary	208,6	-1,40	0,48
Gmina Nowa Ruda	273,2	-2,47	-0,42
Gmina Goleszów	61,2	1,03	0,02
Gmina Blizanów	94,6	0,48	0,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 25. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Jak wynika z danych GUS w gminie Kłodzko w 2020 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 32,5% ogółu odpadów (w przypadku gospodarstw domowych wskaźnik ten wynosił 33,3%). Wartość tego wskaźnika kształtowała się powyżej średniej dla powiatu kłodzkiego (31,2%) oraz poniżej średniej wojewódzkiej (33,9%).

Tabela 57. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów 2020 r.

Jednostka terytorialna	Ogółem	Z gospodarstw domowych	Papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne
Gmina Kłodzko	32,5	33,3	24,1
Gmina Bystrzyca Kłodzka	22,7	23,9	14,3
Gmina Duszniki-Zdrój	18,3	20,9	12,6
Miasto Kłodzko	21,6	23,9	6,4
Gmina Kudowa-Zdrój	41,2	45,2	8,6
Gmina Łądek-Zdrój	20,0	20,0	8,6
Gmina Lewin Kłodzki	38,2	39,9	23,0

Jednostka terytorialna	Ogółem	Z gospodarstw domowych	Papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne
Gmina Międzyzlesie	18,4	14,1	12,8
Miasto Nowa Ruda	33,8	34,0	12,0
Gmina Nowa Ruda	24,5	24,6	13,2
Gmina Polanica-Zdrój	45,9	56,5	10,6
Gmina Radków	36,0	37,8	14,5
Gmina Stronie Śląskie	42,3	43,5	10,2
Gmina Szczytna	44,9	51,8	14,0
Powiat kłodzki	31,2	33,0	12,6
Dolny Śląsk	33,9	36,1	12,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W przypadku selektywnie zebranych takich frakcji jak: papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne wartość wskaźnika wyniosła w gminie Kłodzko 24,1%. Należy podkreślić, że w tym przypadku również wartość analizowanego wskaźnika w gminie była wyższa niż w powiecie kłodzkim (12,6%) a także w tym przypadku wyższa niż w województwie dolnośląskim (12,8%).

Dane, które uwidacznia GUS są nie biorą pod uwagę wszystkich frakcji odpadów a do obliczeń wykorzystują liczbę mieszkańców według zameldowania a nie objętych systemem (różnica ok. 3 tys. osób). W 2020 r. objętych systemem odbioru odpadów komunalnych było 13 100 osób. W 2020 r. na terenie gminy Kłodzko wytworzonych zostało 5.983,03 Mg według następujących kodów:

- opakowania z papieru i tektury – 194,02 Mg,
- opakowania z tworzyw sztucznych – 824,02 Mg,
- opakowania ze szkła – 357,04 Mg,
- Opakowania wielomateriałowe – 3,00 Mg,
- zmieszane odpady opakowaniowe – 150,0 Mg,
- zużyte opony – 4,05 Mg,
- gruz ceglany – 5,40 Mg,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (inne niż 200121, 200123 i 200135) – 4,38 Mg,
- odpady ulegające biodegradacji – 106,67 Mg,
- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne – 4072,51 Mg,
- odpady wielkogabarytowe – 273,71 Mg.

W 2020 r. w gminie Kłodzko średni koszt funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami ogółem wyniósł 666,27 zł na 1 tonę odebranych i zebranych odpadów. Koszt ten kształtował się poniżej średniej dla powiatu kłodzkiego (823,89 zł) i województwa dolnośląskiego (695,00 zł).

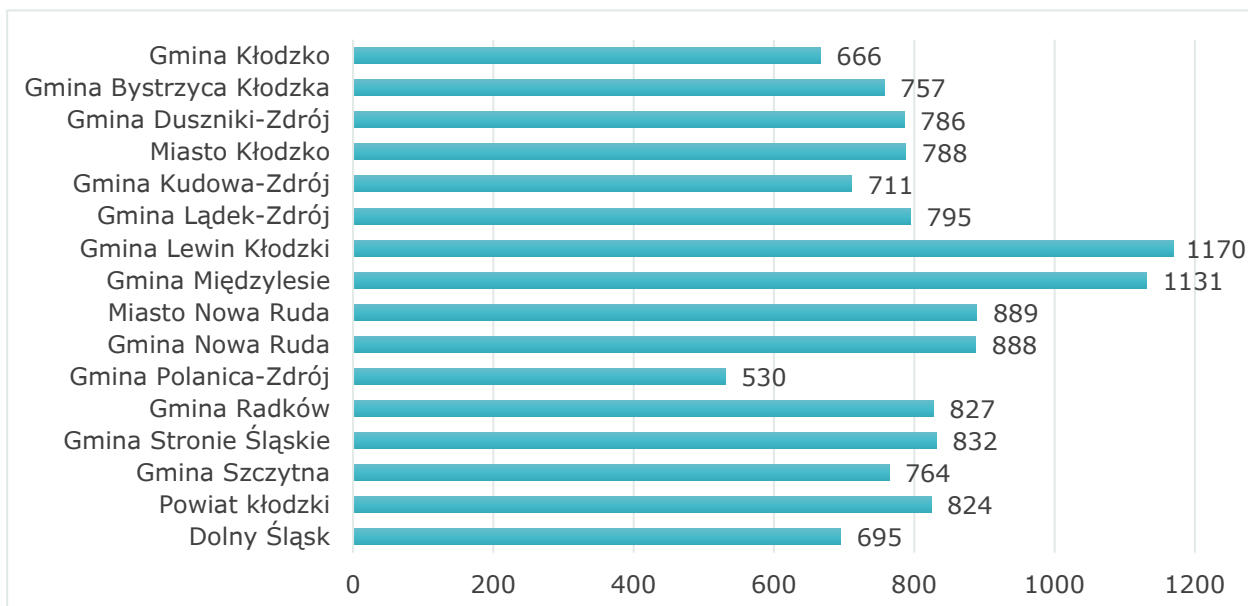
Tabela 58. Wskaźnik efektywności kosztowej ogółem usług odebranych odpadów komunalnych (zł/t)

Jednostka terytorialna	2019	2020	2019=100(%)
Gmina Kłodzko	431,19	666,27	154,5
Gmina Bystrzyca Kłodzka	624,99	757,09	121,1
Gmina Duszniki-Zdrój	416,60	785,69	188,6
Miasto Kłodzko	499,36	788,08	157,8
Gmina Kudowa-Zdrój	1 215,21	711,15	58,5
Gmina Łądek-Zdrój	670,05	794,56	118,6

Jednostka terytorialna	2019	2020	2019=100(%)
Gmina Lewin Kłodzki	677,92	1 169,90	172,6
Gmina Międzyzlesie	690,55	1 131,41	163,8
Miasto Nowa Ruda	613,81	889,38	144,9
Gmina Nowa Ruda	640,40	887,67	138,6
Gmina Polanica-Zdrój	374,32	530,27	141,7
Gmina Radków	756,64	827,44	109,4
Gmina Stronie Śląskie	410,12	831,52	202,8
Gmina Szczytna	644,92	764,02	118,5
Powiat kłodzki	619,01	823,89	133,1
Dolny Śląsk	564,97	695,00	123,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Warto przy tym podkreślić, że w 2020 r. w gminie Kłodzko odnotowano jeden z najniższych kosztów funkcjonowania sytemu gospodarowania odpadami wśród wszystkich gmin powiatu kłodzkiego.



Rysunek 26. Wskaźnik efektywności kosztowej ogółem usług odebranych odpadów komunalnych (zł/t) w 2020 r.

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych, na obszarze gminy Kłodzko nie odnotowano występowania dzikich wysypisk śmieci. Zdarzają się miejsca podrzucania odpadów, ale są one na bieżąco uprzątnięte. Gmina dysponuje fotopułapką montowaną w miejscach narażonych na podrzucanie śmieci.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Na terenie gminy Kłodzko znajdują się linie elektroenergetyczne 100 KV:

- S-260 relacji Skąłeczno – Kłodzko,
- S-210 relacji Nowa Ruda – Ząbkowice Śląskie,
- S-201 relacji Ząbkowice Śląskie – Słupiec,
- S-262 relacji Kłodzko – Bystrzyca Kłodzka (przewidziana do modernizacji),
- S-264 relacji Kłodzko – Duszniki Zdrój (przewidziana do modernizacji),

Sieci elektroenergetyczne projektowane przez Tauron Dystrybucja S.A.:

- linia Kłodzko do linii L-S200,
- linia Kłodzko – Przyłęk,
- Linia Młoty – Kłodzko.

Niestety GUS nie podaje danych dotyczących poziomu zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na poziomie gmin. Niemniej jednak zrozumienie, ile zużywa się energii elektrycznej, jest niezbędne, aby skutecznie zarządzać jej wytwarzaniem, zużyciem i oszczędzaniem.

Tereny mieszkaniowe są jednym z głównych odbiorców energii elektrycznej i użytkowników z nią związanych. Wszelkie formy emisji energii elektrycznej mają pewien poziom wpływu na środowisko.

INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA I GAZOWA

Zadania własne gminy Kłodzko z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, odprowadzania wód opadowych i roztopowych oraz realizacji innych zadań mieszczących się w kategorii zadań użyteczności publicznej gminy realizuje Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „Wodociągi Gminy Kłodzko”. Spółka powstała 1 kwietnia 2020 r. w wyniku przekształcenia dotychczasowego zakładu budżetowego pn. Zakład Wodociągów i Kanalizacji Gminy Kłodzko i prowadzi swoją działalność na terenie gminy Kłodzko. Spółka zaopatruje mieszkańców 31 wsi i odprowadza ścieki z 10 wsi gminy Kłodzko.

Spółka ma opracowany i zatwierdzony przez Radę Gminy Kłodzko wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Plan zawiera cele i zadania, które spółka będzie realizować w latach 2021-2023.

Na przestrzeni lat 2014–2020 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej w gminie Kłodzko wzrósł z 40,8% w 2014 r. do 67,5% w 2020 r.

Tabela 59. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej

Wyszczególnienie	2014	2020	Rok 2014=100(%)
Gmina Kłodzko			
Wodociąg	40,8	67,5	165,4
Kanalizacja	30,4	53,2	175,0
Gaz	20,1	23,3	115,9
Powiat kłodzki			
Wodociąg	86,1	86,0	99,9
Kanalizacja	64,9	65,8	101,4
Gaz	50,9	55,5	109,0
Dolny Śląsk			
Wodociąg	94,8	95,0	100,2
Kanalizacja	75,0	77,1	102,8
Gaz	61,4	62,6	102,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS i informacji przekazanych przez Wodociągi Gminy Kłodzko sp. z o.o.

Długość czynnej sieci wodociągowej, zarządzanej przez Wodociągi Gminy Kłodzko spółkę z o.o. na koniec 2020 r. wynosiła 167,9 km. W 2020 r. oddano do użytkowania wodociąg w Wilczej i Podzamku oraz w części Żelazna. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej, zarządzanej przez spółkę na koniec 2020 r. wynosiła 74,6 km.

W latach 2014–2020 zwiększył się również (o 75%) odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej. W 2020 r. korzystało z niej 30,4% gospodarstw domowych. Należy podkreślić, iż ten podstawowy wskaźnik kształtował się na terenie gminy Kłodzko poniżej średniej dla powiatu (65,8%) i województwa (77,1%).

Na obszarze gminy funkcjonują łącznie cztery oczyszczalnie, w tym w Krosnowicach, Ołdrzychowicach Kłodzkich, Wojborzu oraz lokalna w Bierkowicach.

Tabela 60. Oczyszczalnie ścieków na terenie gminy Kłodzko oraz ich wydajność

Lokalizacja oczyszczalni	Wydajność [m³/d]	Uwagi
Krosnowice, ul. Wodna	1 200	Z uwagi na rozbudowę sieci oczyszczalni wymaga rozbudowy
Ołdrzychowice Kł., ul. Wodna	800	Z uwagi na rozbudowę sieci i włączenie Trzebieszowic oczyszczalni wymaga rozbudowy i modernizacji
Wojbórz	165	Z uwagi na rozbudowę sieci oczyszczalni wymaga przebudowy
Bierkowice	25	Pracuje na maksymalnej wydajności

Źródło: opracowanie na podstawie informacji przekazanych przez „Wodociągi Gminy Kłodzko” sp. z o.o.

W pozostałych przypadkach aktualny stan oczyszczalni lub prognozowany wzrost zapotrzebowania na usługi świadczone przez oczyszczalnie związane z rozwojem sieci kanalizacyjnej wskazują na konieczność ich modernizacji i rozbudowy. Z uwagi na rozbudowę sieci kanalizacyjnej w gminie Kłodzko, trzy oczyszczalnie wymagają modernizacji w miejscowościach: Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie oraz Wojbórz.

W gminie Kłodzko najniższa jest dostępność do sieci gazowej. W 2020 r. odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji gazowej wyniósł w gminie 23,3%. Wartość przedmiotowego wskaźnika znacząco odbiega (na niekorzyść) od średniej powiatowej (55,5%) i wojewódzkiej (62,9%).

POTENCJAŁ I WYKORZYSTANIE OZE

Na potencjał związany z wykorzystywaniem Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) składa się m.in. energia uzyskiwana ze spalania biomasy, energia wiatru, promieniowania słonecznego oraz energia wody.

W gminie Kłodzko istnieje możliwość wykorzystania energii odnawialnej w związku z czym na jej terenie podejmowane są działania związane z wykorzystywaniem OZE. Ich wyrazem są m.in. projekty realizowane przy wsparciu środków unijnych.

W zakresie fotowoltaiki funkcjonuje Klaster Energii ARES (porozumienie energetyczne Ziemi Kłodzkiej), który uzyskał dofinansowanie m.in. na projekty dotyczące instalacji OZE (głównie PV).

W obiektach gminnych zainstalowane zostały zespoły pomp ciepła: w Wojborzu (3 sztuki w kaskadzie), w Jaszkowej Dolnej w remizie OSP (1 sztuka gruntowa) oraz w szkołach w Ołdrzychowicach Kłodzkich i Krosnowicach występują zespoły

pomp po kilka sztuk. Dodatkowo w obiektach gminnych, instalacje PV funkcjonują w 10 lokalizacjach.

Ilość energii wytwarzanej z instalacji OZE w gminie z instalacji fotowoltaicznych na podstawie zebranych wyników rzeczywistych i szacunkowych określa się na 100 000 kWh. Niestety gmina Kłodzko nie posiada informacji dotyczącej wytwarzanej energii z pomp ciepła.

Na terenie gminy Kłodzko znajduje się wiele budynków publicznych, które wymagają termomodernizacji. Możemy do nich zaliczyć:

- budynki szkół podstawowych w Kłodzku, Żelaźnie i Wojborzu,
- budynek przedszkola w Krosnowicach,
- budynek Biblioteki w Jaskowej Górnej,
- domy ludowe w Jaskowej Górnej, Jaskowej Dolnej i Wojciechowicach,
- świetlice w miejscowościach: Piszkowice, Podtynie, Podzamek, Szalejów Górny, Ścinawica, Święcko.

Niestety gmina nie posiada danych na temat potrzeb termomodernizacyjnych budynków jednorodzinnych i wielorodzinnych na terenie gminy.

W 2021 r. rozpoczął się proces termomodernizacji budynku instytucji kultury – Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji i Biblioteki Publicznej w Ołdrzychowicach Kłodzkich (planowane zakończenie prac 2022 r.).

Rozwój w zakresie OZE i podejmowanie dalszych inicjatyw w związku z produkcją zielonej energii, powinien być kluczowy dla procesów, które prowadzą do ograniczenia wydzielania gazów cieplarnianych na terenie gminy.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

STAN I JAKOŚĆ POWIETRZA

Gmina Kłodzko nie prowadzi badań zanieczyszczenia powietrza. Do miejscowości potencjalnie najbardziej zagrożonych zanieczyszczeniem powietrza zaliczyć można miejscowości tranzytowe takie jak: Bierkowice, Gołogłowy, Ołdrzychowice Kłodzkie, Podzamek, Święcko i Żelazno.

OBSZARY CHRONIONE²²

Część gminy znajduje się w zasięgu obszarów chronionych. Największe kompleksy obszarów chronionych występują we wschodniej części gminy.

Na obszarze gminy występują następujące obszary chronione:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”,
- Śnieżnicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną,
- Obszar Natura 2000 Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa (PLH020043),
- Obszar Natura 2000 Góry Złote (PLH020096),
- Obszar Natura 2000 Pasma Krowiarki (PLH020019),
- Obszar Natura 2000 Góry Bardzkie (PLH020062) wraz z dwoma rezerwatami przyrody Cisowa Góra oraz Cisy,

²² Opracowanie własne na podstawie informacji ze strony: <http://crfop.gdos.gov.pl> [dostęp: 8 lutego 2021].

- Obszar Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich (PLH020071),
- pomniki przyrody,
- korytarz ekologiczny - Góry Stołowe – Wschód,
- lądowy korytarz ekologiczny – międzynarodowy Góry Złote – Góry Sowie,
- rzeczne korytarze ekologiczne: Nysa Kłodzka i Ścinawka.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”

Powierzchnia obszaru: 22500 ha, na terenie gminy: 3 342 ha. Obszar obejmuje głównie grzbiety tych gór pomiędzy przełęczą Kłodzką na wschodzie a doliną Bystrzycy Świdnickiej na zachodzie. Góry Sowie są zrębem tektonicznym zbudowanym z prekambryjskich gnejsów. Na szczytach i stokach występują ostańcowe skałki. Orograficznie Góry Bardzkie są przedłużeniem Gór Sowich. Zbudowane są ze sfałdowanych w orogenezie hercyńskiej skał paleozoicznych: zlepieńców, piaskowców i łupków oraz skał wulkanicznych. Oba pasma gór porasta las piętra regla dolnego. Na Bukowej Kalenicy w Górach Sowich utworzono rezerwat chroniący fragment pierwotnej puszczy sudeckiej. W Górach Bardzkich istnieją rezerваты Cisowa Góra i Cisy obejmujące fragmenty lasu mieszanego z dużymi skupiskami cisa.

Śnieżnicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną

Powierzchnia parku: 28800 ha, powierzchnia otuliny: 14900 ha. Na obszarze gminy znajduje się fragment parku o powierzchni 729 ha, położony w jej południowo-wschodniej części (sołectwa Droszków i Jaskowa Górna). Park został utworzony w celu ochrony wartości przyrodniczych, unikalnej w skali Sudetów szaty roślinnej, z licznymi gatunkami karpackimi, karpacko-alpejskimi, gatunkami kalcyfilnymi i endemicznymi, jak również przyrody nieożywionej oraz zjawisk krasowych. Jak również w celu zachowania krajobrazu rolniczego i kulturowego, w tym otwartych, niezabudowanych przestrzeni w krajobrazie leśno-polno-łąkowym.

Obszar Natura 2000 Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa (PLH020043)

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa. Obszar zajmuje powierzchnię 330,7 ha. Obejmuje przełomowy odcinek Nysy Kłodzkiej na północ od Kłodzka między miejscowościami Młynów i Opolnica. W granicach gminy Kłodzko obszarem objęte są częściowo sołectwa: Młynów, Morzyszów, Podtyńie i Ławica, położone w północno-wschodniej części gminy. Zbocza przełomy Nysy Kłodzkiej porośnięte są lasami liściastymi, głównie siedliskami jaworzyn i lasów klonowo-lipowych na stromych stokach i zboczach oraz ciepłolubnymi postaciami grądu środkowoeuropejskiego i subkontynentalnego. Stromo opadające ku rzece stoki stanowią miejsce występowania, zajmujących niewielkie powierzchnie, siedlisk ścian skalnych i urwisk krzemianowych z *Androsacion vandellii* oraz niezwykle rzadkich typów siedlisk przyrodniczych: subkontynentalnych zarośli peri-pannońskich oraz naskalnych, subpontyjskich muraw z kostrzewą bładą. Naturalne koryto Nysy Kłodzkiej kreuje warunki do rozwoju siedlisk związanych z wodami płynącymi: pionierskiej roślinności na kamieńcach górskich potoków, nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włosieniczników oraz łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych. W obrębie dna doliny Nysy zlokalizowane są także płaty niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie.

Obszar Natura 2000 Góry Złote (PLH020096)

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa. Powierzchnia: 7128,9 ha. Obszar obejmuje wschodnią część gminy (sołectwo Droszków oraz fragment sołectwa Jaskowa Górna). Obszar obejmuje północno-wschodnią część Gór Złotych, zbudowaną głównie ze skał metamorficznych i wylewnych, porośniętą lasami świerkowymi i bukowo świerkowymi. Niewielkie powierzchnie zajmują tereny otwarte, zajęte przez łąki, młaki i ziołorośla górskie. Obszar jest kluczowy dla zachowania bezkręgowców. Siedliska przyrodnicze grają tu rolę drugoplanową, choć znajdują się tutaj bardzo dobrze zachowane fragmenty młak węglanowych oraz różnych zbiorowisk leśnych. Łąki zachowane w dolinach potoków, szczególnie koło Orłowca, Lutyni i Wrzosówki są bogate w chronione gatunki roślin naczyniowych. Na obszarze ostoi znajduje się duże zimowisko nietoperzy, w którym stwierdza się od kilkunastu do kilkudziesięciu nietoperzy z 7 gatunków. Obszar Gór Złotych jest szczególnie ważny dla zachowania populacji podkowca małego, nocka orzęsionego, nocka dużego i mopka. Znane są pojedyncze kryjówki letnie oraz zimowe podkowca małego i nocka orzęsionego.

Obszar Natura 2000 Pasma Krowiarki (PLH020019)

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa. Powierzchnia: 5423,19 ha. Obszar obejmuje południową część gminy. Krowiarki są niewielkim, silnie rozczłonkowanym pasmem górskim w obrębie Masywu Śnieżnika. Niewielkie wzniesienia zbudowane są ze zmetamorfizowanych wapieni, widocznych w postaci naturalnych wychodni skalnych oraz odsłonień w licznych kamieniołomach. Naturalne lasy, żyzne i bardzo bogate florystycznie, są obecnie poroździelane na niewielkie kompleksy, izolowane polami i łąkami. W pokryciu terenu dominują lasy, ponadto dużą powierzchnię zajmują pola i łąki. Pozostałe tereny to czynne kamieniołomy, nieużytki porolne w różnym stadium regeneracji oraz inne siedliska antropogeniczne. W Krowiarkach występują głównie zubożałe postacie, bez części gatunków charakterystycznych. Głównymi gatunkami wyróżniającymi są wiechlina spłaszczona, czyścica drobnokwiatowa oraz zanokcica murowa. Z gatunków bezkręgowców związanych z tym siedliskiem w Krowiarkach wymienić można świdrzyk ozdobny oraz gatunek ślimaka. Z siedliskiem współwystępuje siedlisko wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe, natomiast w bezpośrednim sąsiedztwie rozwijają się także murawy kserotermiczne i buczyny storczykowe, w tym ze stanowiskiem obuwika pospolitego.

Obszar Natura 2000 Góry Bardzkie (PLH020062)

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa. Powierzchnia: 3379,67 ha. Obszar obejmuje wschodnią i północno-wschodnią część gminy. W strukturze użytkowania gruntów lasy obejmują 96% powierzchni obszaru, z czego 67% przypada na lasy liściaste, 2% na lasy iglaste, a na lasy mieszane 27% obszaru. Pozostałe 4% to siedliska łąkowe wraz z siedliskami zaroślowymi oraz siedliska rolnicze (1%). Góry Bardzkie stanowią kluczowy obszar dla ochrony jaworzyn miesięcznicowych. Cenne są tu również żyzne buczyny, znajduje się tu drugie co do wielkości (po Górach Kaczawskich) stanowisko tego siedliska. Obszar Góry Bardzkie utworzony został także dla ochrony nietoperzy, w szczególności stwierdzonych tu czterech kolonii nocka dużego. Pomimo zdecydowanej przewagi siedlisk leśnych, na omawianym obszarze występują także siedliska nieleśne, jednak na ogół o bardzo niewielkich arealach. W obrębie obszaru ustanowiono dwa rezerваты przyrody Cisowa Góra

(18,6 ha) oraz Cisy (20,9 ha). Głównym przedmiotem ochrony obu tych rezerwatów są naturalne stanowiska cisa pospolitego.

Obszar Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich (PLH020071)

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa. Powierzchnia: 21 324,86 ha. Obszar obejmuje swym zasięgiem północny fragment gminy w sołectwie Wilcza. W obszarze zlokalizowane są cenne obiekty – miejsca zimowania gatunków nietoperzy stanowiących przedmioty ochrony obszaru: mopka Barbastella barbastellus, nocka dużego Myotis myotis, nocka Bechsteina Myotis bechsteinii, nocka orzęsionego. Kolonia nocka dużego licząca ok. 700-800 osobników znajduje się w budynku mieszkalnym w Rościszowie. Z gatunków zwierząt, oprócz nietoperzy, na terenie ostoi zlokalizowano cenne stanowiska motyli, modraszka telejusa oraz modraszka nausitousa. Obszar obejmuje łącznie 13 typów siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony. Do najcenniejszych należą m. in. kompleks łąk Glinno-Zagórze, wyspowe stanowisko boru górnoreglowego na Wielkiej Sowie oraz kompleks torfowisk górskich pod Wielką Sową. Bardzo istotna jest obecność zajmujących w obszarze największą powierzchnię kwaśnych buczyn, które mogą stanowić obszar żerowiskowy dla kolonii rozrodczej nocka dużego w Rościszowie. Na liście przedmiotów ochrony występuje także zanokcica serpentynowa, mająca w obszarze jedno z 11 stanowisk w Polsce. W Ostoi Nietoperzy Gór Sowich występują ponadto siedliska, które na opisywanym obszarze występują w formie nieistotnej dla ich ochrony: murawy kserotermiczne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk.

Pomniki przyrody rozlokowane są pojedynczo lub w formie zgrupowań drzew w różnych lokalizacjach na obszarze gminy, są to między innymi buk pospolity, platan klonolistny, dąb szypułkowy, cis pospolity, żywotnik olbrzymi, lipa drobnolistna, jesion wyniosły, klon jawor, kasztanowiec zwyczajny, topola kanadyjska.

Przez wschodnią część gminy z północy na południe gminy przebiegną dwa korytarze ekologiczne korytarz ekologiczny – Góry Stołowe – Wschód oraz lądowy korytarz ekologiczny – międzynarodowy Góry Żłote – Góry Sowie.

Łączna powierzchnia obszarów prawnie chronionych według GUS (bez Obszarów Natura 2000) wynosiła w gminie Kłodzko w 2020 r. 4071 ha, co stanowiło ok. 6,6% ogółu obszarów prawnie chronionych w powiecie kłodzkim.

Tabela 61. Obszary prawnie chronione (w ha)

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Kłodzko	4 071	4 071	100,0
Gmina Bystrzyca Kłodzka	14 037	14 037	100,0
Gmina Duszniki-Zdrój	1 663	1 663	100,0
Miasto Kłodzko	-	-	-
Gmina Kudowa-Zdrój	1 084	1 085	100,1
Gmina Łądek-Zdrój	5 780	5 780	100,0
Gmina Lewin Kłodzki	741	745	100,5
Gmina Międzyzlesie	9 730	9 730	100,0
Miasto Nowa Ruda	-	-	-
Gmina Nowa Ruda	3 558	3 559	100,0
Gmina Polanica-Zdrój	417	417	100,0
Gmina Radków	2 889	2 892	100,1

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Stronie Śląskie	11 283	11 362	100,7
Gmina Szczytna	6 359	6 360	100,0
Powiat kłodzki	61 612	61 701	100,1
Dolny Śląsk	371 093	371 135	100,0

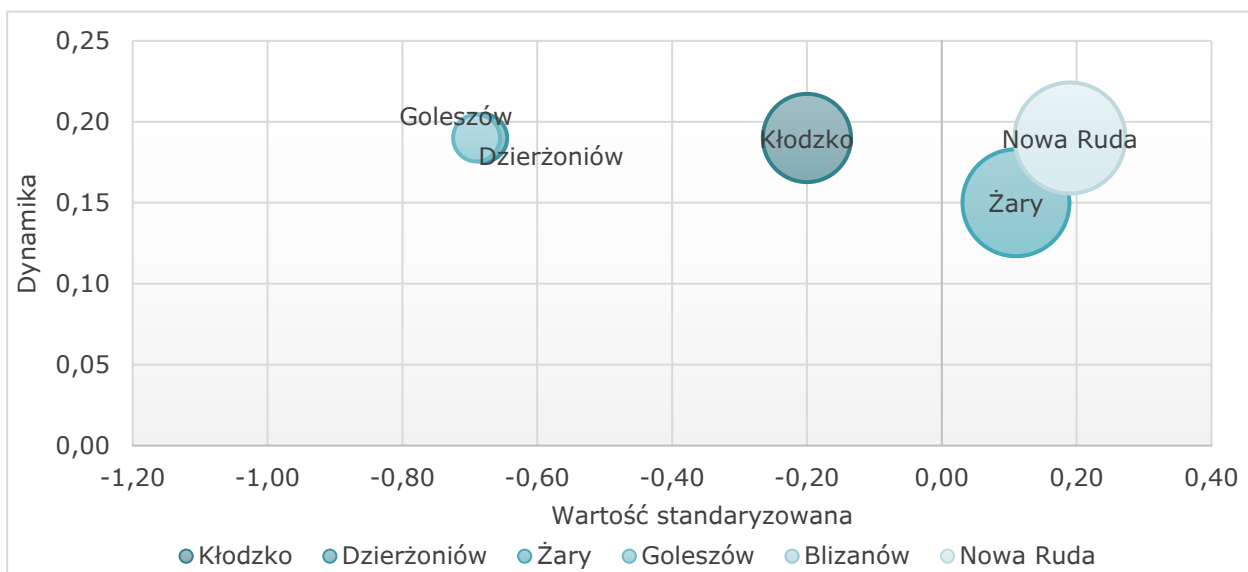
Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych MRL pod względem udziału obszarów chronionych do powierzchni całkowitej gminy, gmina Kłodzko zajęła trzecie miejsce spośród wszystkich jednostek wybranych do porównania, osiągając tym samym wartość nominalną na poziomie 16,08%. Jednocześnie wszystkie gminy charakteryzują się dynamiką zmian na zbliżonym do siebie stałym poziomie.

Tabela 62. Udział (%) obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy

Jednostka terytorialna	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Kłodzko	16,08	-0,20	0,19
Gmina Dzierżoniów	4,69	-0,68	0,19
Gmina Żary	23,65	0,11	0,15
Gmina Nowa Ruda	25,48	0,19	0,19
Gmina Goleszów	4,52	-0,69	0,19
Gmina Blizanów	0,00	-0,88	0,19

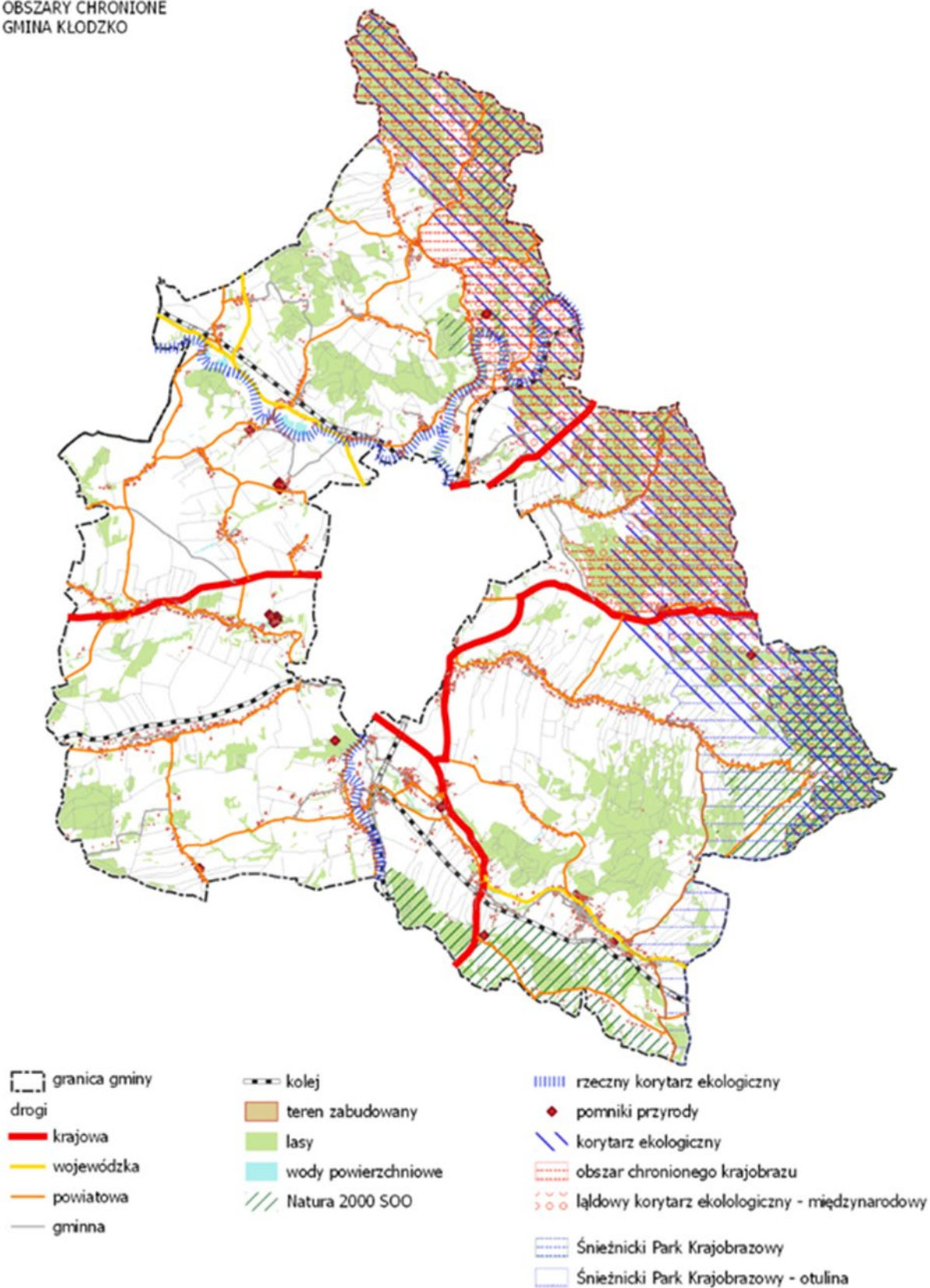
Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).



Rysunek 27. Udział (%) obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
 OBSZARY CHRONIONE
 GMINA KŁODZKO



Rysunek 28. Obszary chronione na terenie gminy Kłodzko

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k oraz danych GDOŚ.

ZAGROŻENIE POWODZIĄ

W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią obszary szczególnego zagrożenia uwzględnia się w strategii rozwoju gminy.

Gmina Kłodzko leży w obszarze gospodarowania wodami dorzecza Odry, a dokładniej w regionie wodnym środkowej Odry – zarządzanym przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu.

Na terenie gminy występuje zagrożenie powodziowe. W celu ograniczenia potencjalnie negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia oraz mienia mieszkańców należy stosować ustalenia wynikające z Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru Odry. Realizacja ustaleń niniejszego planu skutecznie zapobiega powstawaniu szkód wywołanych powodzią²³.

Wzdłuż Nysy Kłodzkiej zostały zidentyfikowane dodatkowo obszary zagrożone podtopieniami. Pożądane działania zapewniające ochronę przed podtopieniami to:

- zwiększanie retencji potencjalnie zalewanych terenów poprzez dolesienia,
- zmiana rolniczego sposobu użytkowania terenów potencjalnie zalewowych,
- rozbudowa systemu odwodnień powierzchniowych²⁴

Zbiorniki przeciwpowodziowe mają gromadzić wodę w okresie powodzi (zapobiegając tym samym skutkom powodzi). Na obszarze gminy Kłodzko zlokalizowane są dwa suche zbiorniki wodne:

- w miejscowości Krosnowice o pojemność 1 900 000 m³, max. powierzchnia zalewu 44 ha,
- w miejscowości Szalejów Górny o pojemności 9 900 000 m³, max. powierzchnia 118,7 ha.

W miejscowości Szalejów Dolny i Górny prace związane z budową suchych zbiorników przeciwpowodziowych rozpoczęto w 2018 r. (zakończenie robót planowane jest na 2024 r.) – inwestorem jest Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”.

Status obszarów szczególnego zagrożenia powodzią został uregulowany w art. 16 pkt 34 ustawy Prawo wodne²⁵. Zgodnie z tym przepisem obszarami szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują przepisy odrębne określone w ustawie Prawo wodne są:

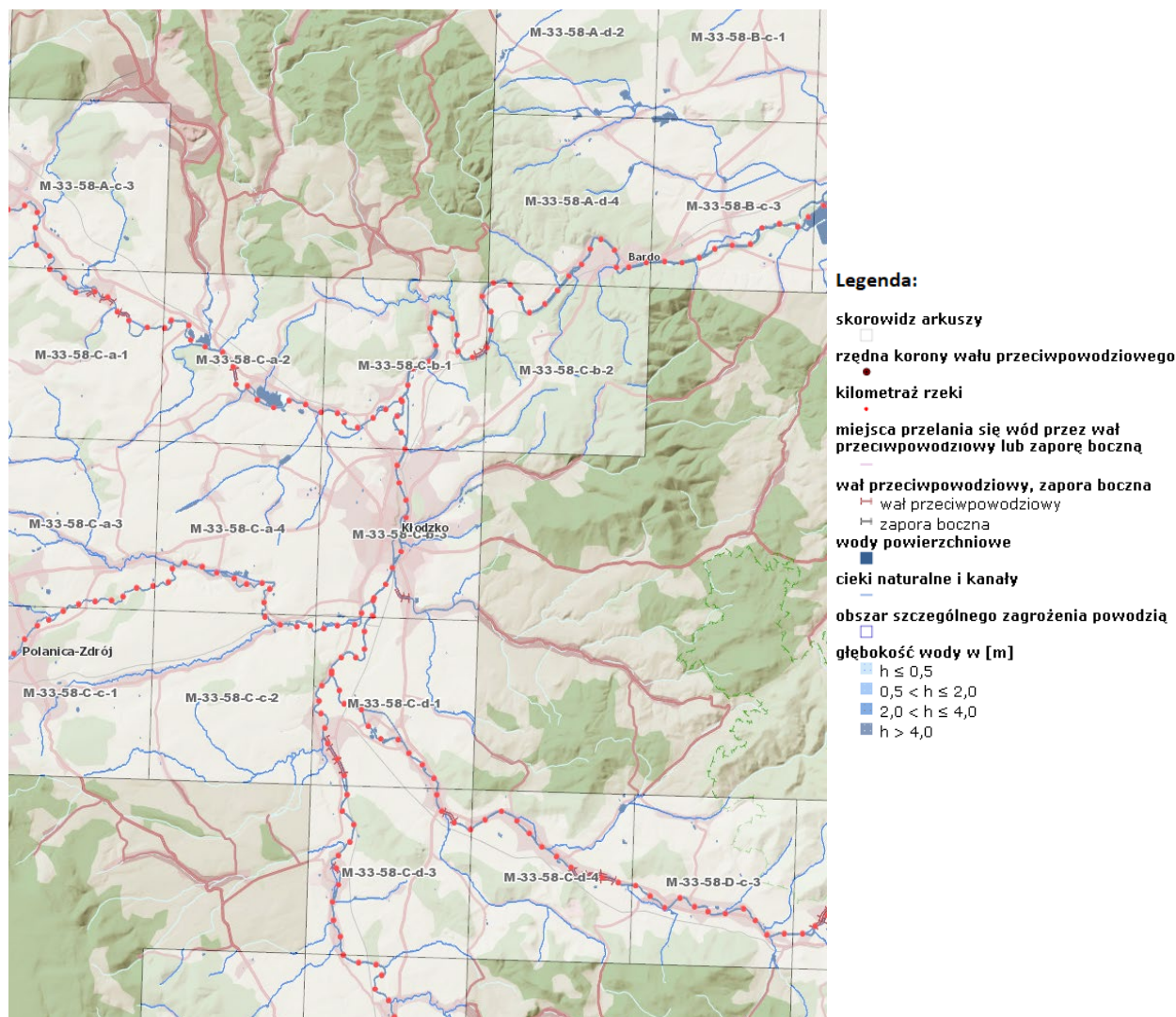
- a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 ustawy Prawo wodne, stanowiące odrębne działki ewidencyjne.

²³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru Odry (Dz. U. z 2016 r. poz. 1938).

²⁴ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kłodzko, 2021 r. (Załącznik Nr 1 do uchwały nr 277/VIII/2021 Rady Gminy Kłodzko z dnia 27 maja 2021 r.), s. 30.

²⁵ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.).

W celu przedstawienia wyżej wymienionych obszarów posłużono się załącznikami graficznymi z mapami zagrożenia powodziowego dla gminy Kłodzko z uwzględnieniem Q1% oraz Q10%.



Rysunek 29. Mapy zagrożenia powodziowego dla gminy Kłodzko z uwzględnieniem Q1% i Q10%
Źródło: Hydroportal Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie [dostęp: 20 grudnia 2021].

ZAGROŻENIE SUSZĄ

Dokumentem, który ma za zadanie poprawę stanu gospodarki wodnej jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy. Plan ten, zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy Prawo wodne zawiera:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych,
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych,
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji,
- katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Gmina Kłodzko została w nim zakwalifikowana do obszaru dorzecza Odry.

Ocenę łącznego zagrożenia suszą w powyższym dokumencie uzyskano poprzez zsumowanie wyników zagrożenia uzyskanych kolejno dla suszy rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. W obszarze dorzecza Odry zasięg terenów ekstremalnego i silnego zagrożenia suszą stanowi 71,45%.

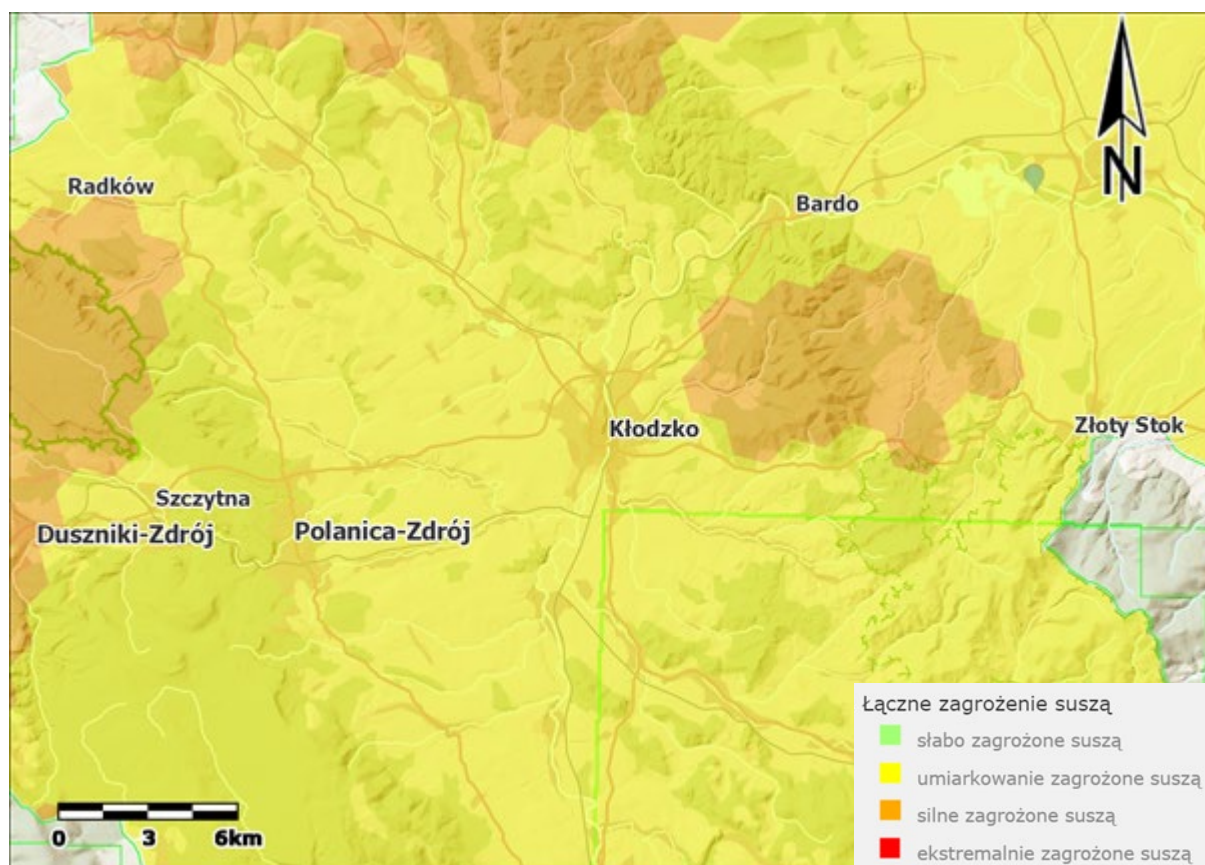
Tabela 63. Stopień zagrożenia suszą w obszarze dorzecza Odry (% pow. obszaru dorzecza)

Tereny słabo zagrożone suszą	Tereny umiarkowanie zagrożone suszą	Tereny silnie zagrożone suszą	Tereny ekstremalnie zagrożone suszą
7,62	20,55	64,71	6,94

Źródło: Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (2021).

Skala zagrożenia zjawiska suszy zarówno w podziale na jej typy, jak i w ujęciu sumarycznym wskazuje na silną potrzebę realizacji działań zmierzających do obniżania potencjału jej ryzyka.

Poniższa mapa prezentuje ocenę zagrożenia suszą przez wszystkie analizowane typy suszy i pozwala na podjęcie optymalnych racjonalnych decyzji przez odpowiednie organy i ośrodki decyzyjne w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy, w tym na podstawie zapisów katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy dla efektywnego wdrażania poszczególnych działań²⁶.



Rysunek 30. Plan przeciwdziałania skutkom suszy – łączne zagrożenie suszą

Źródło: Hydroportal Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie [dostęp: 30 czerwca 2022].

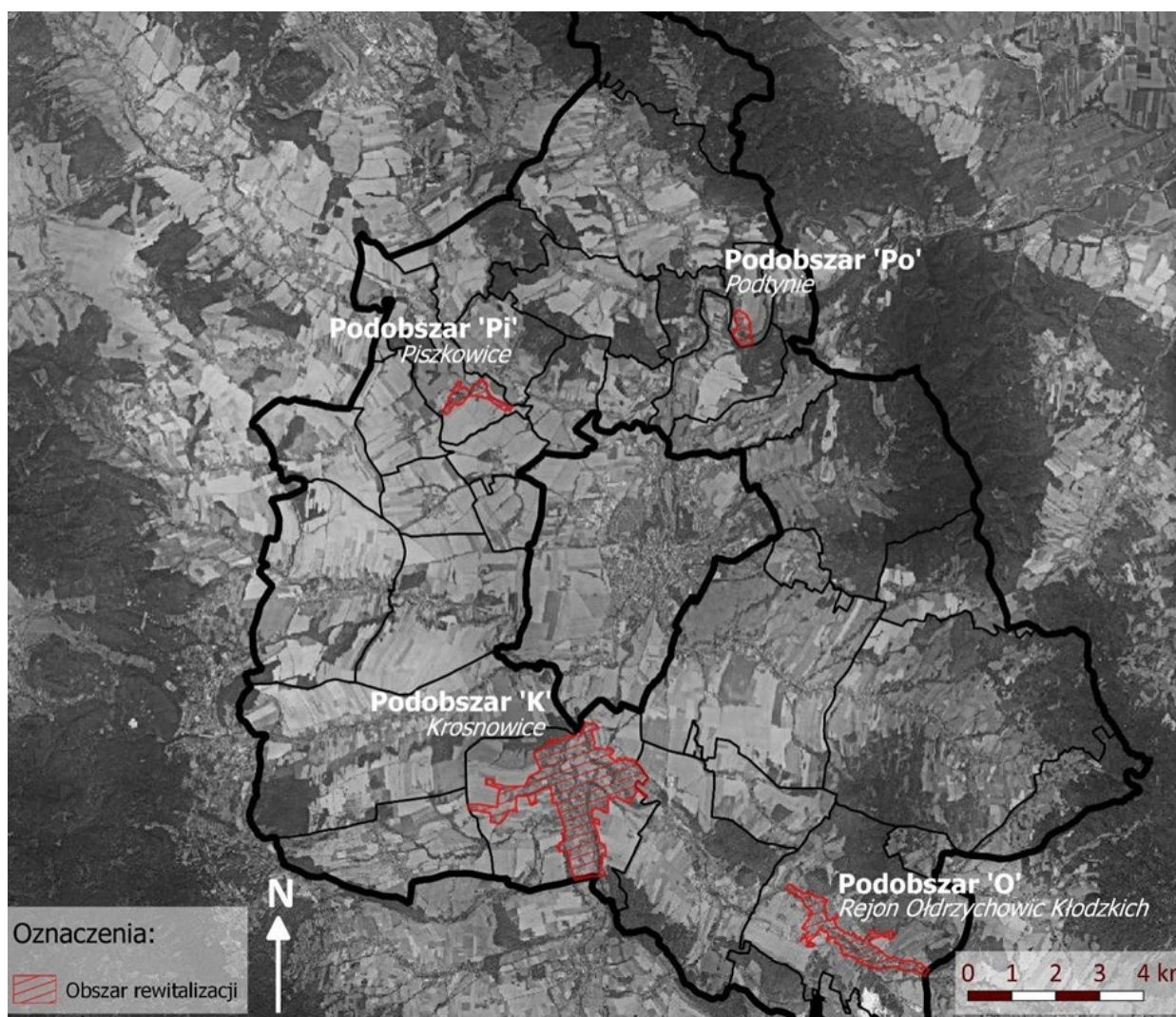
²⁶ Załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615)

OBSZARY ZDEGRADOWANE

Gmina posiada Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kłodzko na lata 2016-2023, który został przyjęty uchwałą nr 183/VII/2016 z dnia 30 maja 2016 r. Rady Gminy Kłodzko. W dokumencie został wyznaczony obszar składający się z 4 podobszarów:

- Podobszar „K” – obejmujący miejscowość Krosnowice,
- Podobszar „O” – obejmujący rejon w granicach Ołdrzychowic Kłodzkich,
- Podobszar „Pi” – obejmujący miejscowość Piskowice,
- Podobszar „Po” – obejmujący miejscowość Podtynie.

Całkowity obszar rewitalizacji w gminie obejmuje 2,45% jej powierzchni (692,15 ha). Na koniec 2014 r. zamieszkiwany był przez 29,64% populacji gminy (5112 osób)²⁷.



Rysunek 31. Obszar rewitalizacji w gminie Kłodzko

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kłodzko na lata 2016-2023.

Na terenie gminy występują obszary przemysłowe wymagające rewitalizacji lub zagospodarowania. Zajmują pow. ok. 3 ha i zlokalizowane są w miejscowościach:

- Krosnowice – teren byłego zakładu odzieżowego „Bobo”,
- Ołdrzychowice Kłodzkie – były Zakłady Przemysłu Lniarskiego „Lech”.

²⁷ Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kłodzko na lata 2016-2023.

II. WNIOSKI Z DIAGNOZY



Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, w gminie Kłodzko występują zarówno potencjały, jak i problemy rozwojowe. Ich identyfikacja jest niezbędna do prawidłowego sformułowania celów i kierunków działań w Strategii. Problemy i potencjały zidentyfikowano i przedstawiono odrębnie dla trzech sfer będących przedmiotem wcześniejszej diagnozy, tj.:

- sfery społecznej,
- sfery gospodarczej,
- sfery przestrzennej.

Należy podkreślić, że we wnioskach przedstawiono **najważniejsze problemy i potencjały gminy Kłodzko**, które w największym stopniu wpływają na aktualną sytuację gminy i mogą wpływać na jej dalszy rozwój. Analiza problemów i potencjałów rozwojowych jest równoważna metodzie analizy SWOT.

SFERA SPOŁECZNA

Problemy rozwojowe:

- widoczne negatywne trendy demograficzne – ujemny przyrost naturalny, postępujący proces starzenia się społeczeństwa,
- niezadawalający poziom aktywności mieszkańców,
- występowanie negatywnych zjawisk społecznych – uzależnienia, przemoc w rodzinie, zadłużenie mieszkańców,
- niewystarczająca liczba miejsc dla ludzi samotnych,
- niewystarczające zasoby kadrowe w zakresie pomocy społecznej i terapeutycznej,
- ograniczony dostęp do miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i placówkach wychowania przedszkolnego,
- niezadawalające wyniki uczniów szkół podstawowych z egzaminów z matematyki i z języka angielskiego,
- ograniczony dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej,
- niezadawalająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów,
- niezadawalający dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Potencjały rozwojowe:

- rozwinięta oferta kulturalna,
- prężnie działające świetlice tematyczne,
- dobrze rozwinięta i prężnie działająca sieć biblioteczna,
- dobra infrastruktura oświatowa,
- rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna i kulturalna.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że gmina Kłodzko zmagą się z problemami demograficznymi. Na terenie gminy utrzymuje się ujemny przyrost naturalny, co przyspiesza proces starzenia się społeczeństwa. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa skutkować będzie wzrostem popytu na infrastrukturę i usługi związane z opieką nad osobami samotnymi. Niestety, aktualnie na terenie gminy występują braki w niniejszej infrastrukturze.

Negatywnie na sytuację demograficzną gminy Kłodzko może rzutować zdiagnozowany problem z dostępnością do miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i w placówkach wychowania przedszkolnego. Jednocześnie na terenie gminy widoczne są również negatywne zjawiska społeczne takie jak: uzależnienia, przemoc w rodzinie, zadłużenie, apatia i bierność mieszkańców. Zjawiska te w połączeniu z niewystarczającymi zasobami kadrowymi w zakresie pomocy społecznej i terapeutycznej oraz ograniczonym dostępem do wysokiej jakości usług medycznych obniżają atrakcyjność gminy jako miejsca do życia. Negatywnie na atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania wpływa także niezadawalającym poziomem edukacji, chociaż należy podkreślić, że gmina dysponuje dobrą infrastrukturą oświatową.

Dodatkowo gmina zmagą się z problemem niezadawalającej oferty umożliwiającej zagospodarowanie czasu wolnego. Jednocześnie jednak gmina dysponuje bogatą ofertą kulturalną, prężnie działającymi świetlicami oraz rozwiniętą siecią biblioteczną. Z powyższego zestawienia wynika, że albo oferta gminy nie jest dopasowana do oczekiwań poszczególnych grup wiekowych mieszkańców, albo występuje bariera komunikacyjna na linii gmina-mieszkańcy, co sprawia, że mieszkańcy nie znają oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oferowanej przez jednostki gminne.

Negatywnie na poziom życia mieszkańców gminy Kłodzko wpływać może także niezadawalający dostęp do szerokopasmowego Internetu. Wagę problemu uwidoczniła pandemia i związana z nią zdalna nauka i praca.

Równocześnie, jak wynika z diagnozy ważnym atutem gminy jest dobry dostęp do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, który jednak nie w pełni zaspakaja potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

SFERA GOSPODARCZA

Problemy rozwojowe:

- niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców,
- niezadawalająca innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw,
- niezadawalająca dostępność do infrastruktury gospodarczej i usług świadczonych przez IOB,
- brak podmiotów ekonomii społecznej aktywizujących gospodarczo osoby zagrożone marginalizacją np. spółdzielni socjalnych,
- problemy z infrastrukturą energetyczną i komunikacyjną,
- zdekapitalizowane obiekty zabytkowe,
- niezadawalająca promocja produktów lokalnych i potencjału turystycznego.

Potencjały rozwojowe:

- potencjał do rozwoju turystyki,
- potencjał do rozwoju rolnictwa i produkcji żywności wysokiej jakości,
- funkcjonowanie podstrefy Wałbrzyskiej SSE „INVEST-PARK”,
- możliwość wprowadzenia ulgi dla potencjalnych inwestorów i pod działalność gospodarczą.

Analiza sfery gospodarczej prowadzi do wniosku, że życie gospodarcze w gminie Kłodzko w dużej mierze bazuje na potencjale endogennym, zwłaszcza rolniczym i turystycznym. Jednak, jak wykazały warsztaty potencjał endogenny gminy nie jest w pełni wykorzystywany, na co wpływ mogą mieć m.in. zdekapitalizowane obiekty zabytkowe oraz niewystarczająca i nieskoordynowana promocja.

Potencjał gospodarczy gminy wzmacnia funkcjonowanie na jej obszarze podstrefy SSE.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy na terenie gminy niezadawalająca jest również dostępność do: uzbrojonych terenów inwestycyjnych, infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość i usług świadczonych przez IOB. Brakuje np. inkubatora przedsiębiorczości. Niniejsza sytuacja może negatywnie wpływać zarówno na zaobserwowany relatywnie niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców, jak i na niezadawalający poziom innowacyjności lokalnych firm.

Atrakcyjność inwestycyjną gminy obniżają również problemy z funkcjonowaniem infrastruktury energetycznej oraz nieadekwatne do potrzeb powiązania komunikacyjne gminy z głównym ciągiem komunikacyjnym województwa dolnośląskiego tj. autostradą A4.

Na terenie gminy brakuje także podmiotów ekonomii społecznej np. spółdzielni socjalnych, które aktywizowałyby osoby zagrożone marginalizacją, a tym samym redukowały sferę ubóstwa.

Jednocześnie gmina Kłodzko posiada potencjał do rozwoju rolnictwa i produkcji żywności wysokiej jakości. Dodatkowo pobudzeniu przedsiębiorczości i pozyskaniu nowych inwestorów sprzyja możliwość wprowadzenia ulgi dla potencjalnych inwestorów zainteresowanych ulokowaniem na terenie gminy działalności gospodarczej.

SFERA PRZESTRZENNA

Problemy rozwojowe:

- wymagająca rozbudowy i modernizacji infrastruktura drogowa i towarzysząca,
- niezadawalający stan transportu zbiorowego,
- zagrożenia w ruchu drogowym (np. osuwiska skalne),
- problemy z funkcjonowaniem gospodarki odpadami,
- zbyt mały udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym gminy,
- wysoka energochłonność budynków, budowli i oświetlenia ulicznego,
- niezadawalający stan techniczny budynków i budowli,
- niezadawalające zagospodarowanie przestrzeni publicznej,
- niewystarczająca podaż dobrej jakości mieszkań komunalnych oraz mieszkań chronionych i niskoczynszowych,
- niezadawalające pokrycie gminy infrastrukturą sieciową,
- zagrożenie suszą i powodzią.

Potencjały rozwojowe:

- korzystne położenie gminy,
- dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych i wewnętrznych,
- duże walory przyrodnicze i krajobrazowe,
- zasoby lokalowe możliwe do wykorzystania po wcześniejszej modernizacji,
- dostęp do terenów rekreacyjnych.

Potencjałem gminy Kłodzko jest jej korzystne położenie oraz dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych. Niestety aktualny stan dróg powiatowych i wojewódzkich oraz infrastruktury towarzyszącej jest niezadawalający, co ogranicza zewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy. Dodatkowo lokalizacja gminy sprawia, że na jej obszarze występują specyficzne zagrożenia w ruchu drogowym takie jak osuwiska skalne. Bariera ograniczającą dostępność gminy, a tym samym jej potencjał rozwojowy jest również brak lądowiska/lotniska.

Dodatkowo, jak wynika z warsztatów istnieją problemy z funkcjonowaniem transportu zbiorowego. W rezultacie mieszkańcy poszczególnych miejscowości mają utrudniony dostęp do miasta powiatowego – Kłodzka.

Wpływ na kształtowanie się negatywnych trendów demograficznych może mieć także niewystarczająca podaż dobrej jakości mieszkań komunalnych oraz mieszkań chronionych i niskoczynszowych. Jednocześnie istniejące budynki i budowle nie zawsze są w dobrym stanie technicznym. Niezadawalające jest również zagospodarowanie przestrzeni publicznej, która aktualnie w ograniczony sposób pełni funkcje integracyjną i rekreacyjną.

Problemem zdiagnozowanym na terenie gminy jest także niezadawalający dostęp do infrastruktury sieciowej, zwłaszcza gazowej i kanalizacyjnej. Powyższe przekłada się na niesatysfakcjonujący stan środowiska naturalnego. Problemom środowiskowym sprzyja również ograniczone wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza w połączeniu z nadal wysoką energochłonnością budynków i budowli

oraz wykorzystywaniem tradycyjnych systemów grzewczych. Usprawnienia wymaga także gospodarka odpadami.

Należy również wspomnieć, że gmina Kłodzko narażona jest na negatywne skutki zmian klimatu i to zarówno na suszę, jak i na powódzie.

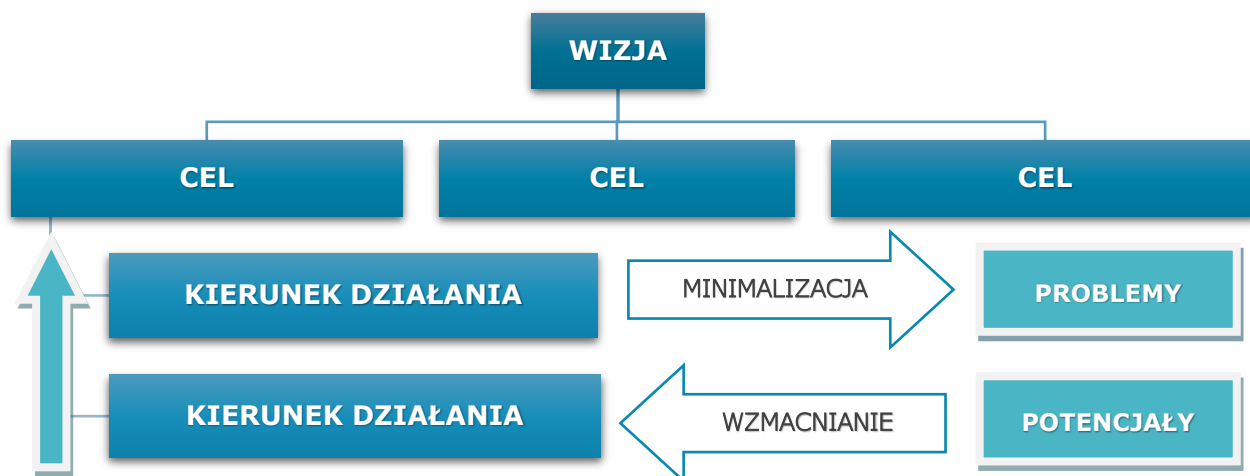
Niepodważalnym atutem gminy są jej wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Silną stroną gminy jest także dobra dostępność do terenów zielonych i rekreacyjnych. Gmina posiada także w zasobie komunalnym nieruchomości, które po modernizacji mogą zostać wykorzystane do realizacji jej zadań w sferze społecznej.

III. CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH



WSTĘP

Przedstawiony diagram prezentuje logikę interwencji oraz relacje pomiędzy problemami i potencjałami rozwojowymi zidentyfikowanymi w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej a planowaną strategią interwencji do roku 2030.



Rysunek 32. Logika interwencji Strategii

Źródło: opracowanie własne.

Logika interwencji polega na tym, że poprzez wdrażanie kierunków działań zaproponowanych dla każdego celu strategicznego oraz poprzez wykorzystanie i wzmacnianie potencjałów rozwojowych realizowane będą cele strategiczne w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W konsekwencji niwelowane będą problemy rozwojowe i zrealizowana zostanie wizja w perspektywie do 2030 r.

Zarówno cele, jak i kierunki działań zostały opisane w dalszej części niniejszego rozdziału. Wykazano również spójność poszczególnych celów strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

ZASADY

Przy wdrażaniu Strategii respektowane będą następujące zasady:

1. **Zasada subsydiarności** – oznacza, że w realizację strategii powinny włączyć się wszystkie organy władzy publicznej oraz przedsiębiorstwa i obywatele. Każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa²⁸.
2. **Zasada zrównoważonego rozwoju** – oznacza rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie²⁹.
3. **Zasada inteligentnego rozwoju** – oznacza wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury i jej komponentów składowych, a także do podniesienia świadomości mieszkańców”³⁰.
4. **Zasada dostępności** – oznacza zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, będącej wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia³¹.
5. **Zasada koncentracji** – oznacza taką interwencję, która, aby przyniosła efekt, nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach³².

SCENARIUSZE ROZWOJU

W trakcie prac nad Strategią analizowano trzy scenariusze rozwoju, które zostały opisane poniżej oraz przedstawione na diagramie. W scenariuszach analizowano najważniejsze problemy zidentyfikowane w każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej i przestrzennej).

Scenariusz „Gospodarka podporządkowana środowisku” – jest to scenariusz zakładający dominację sfery środowiskowej. W tym przypadku priorytetem są działania związane z ochroną środowiska, co może skutkować ograniczeniem inwestycji gospodarczych oraz stagnacją w sferze społecznej.

Scenariusz „Gospodarka podporządkowana środowisku” został odrzucony, gdyż doprowadziłby do regresu poziomu rozwoju gminy. Atrakcyjność inwestycyjna gminy uległaby zmniejszeniu, a przedsiębiorstwa poddane presji ekologicznej, zmuszone zostałyby do ograniczania działalności. W rezultacie doszłoby do zmniejszenia dochodów budżetu gminy, co skutkowałoby ograniczeniem wydatków inwestycyjnych w sferze społecznej. W konsekwencji nasiliłby się odpływ z obszaru gminy mieszkańców, zwłaszcza ludzi młodych.

²⁸ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zasada_pomocniczo%C5%9Bci#Zasada_subsydiarno%C5%9Bci_w_Polsce [dostęp: 17 maja 2022].

²⁹ „Nasza Wspólna Przyszłość” – Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju ONZ, kwiecień 1987 r.

³⁰ Committee of Digital and Knowledge-based Cities, 2012 r.

³¹ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

³² <https://power.cpe.gov.pl/strony/zasada-koncentracji> [dostęp: 17 maja 2022].

Scenariusz „Radykalna dywersyfikacja” – jest to scenariusz zakładający radykalną zmianę dotychczasowych kierunków rozwoju gminy. Nowo lokowane przedsiębiorstwa nie będą powiązane z endogennym potencjałem gminy. Dodatkowo inwestycje blokowane będą przez mieszkańców, co wydłuży proces inwestycyjny. Jednocześnie ograniczenie działalności tradycyjnych branż negatywnie wpłynie na dochody gminy, co skutkować będzie mniejszymi wydatkami inwestycyjnymi. W konsekwencji gmina stanie się miejscem mało atrakcyjnym do życia, a to nasili procesy migracyjne.

Scenariusz „Radykalna dywersyfikacja” został odrzucony, ponieważ nie gwarantuje gminie trwałego rozwoju. Istnieje niebezpieczeństwo, że gmina nie osiągnie nowych przewag konkurencyjnych, a jednocześnie utraci dotychczasowe atuty.

Scenariusz „Zrównoważona specjalizacja” – jest to scenariusz wiążący rozwój gminy z jej potencjałem endogennym. Wymaga on jednak większej przedsiębiorczości mieszkańców oraz wzrostu innowacyjności lokalnych firm. Scenariusz zakłada stworzenie konkurencyjnego obszaru, generującego dochody umożliwiające gminie prowadzenie aktywnej polityki inwestycyjnej. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej połączony z rozszerzeniem oferty usług publicznych i społecznych powinien uczynić gminę atrakcyjnym miejscem do życia.

Scenariusz „Zrównoważona specjalizacja” został zaakceptowany. Jego realizacja doprowadzi do stworzenia warunków do szybkiego i trwałego rozwoju gminy.

GMINA KŁODZKO

INNOWACYJNY ROZWÓJ ZAKORZENIONY W TRADYCJI

Realizacja przyjętych w Strategii celów i kierunków działań sprawi, że gmina Kłodzko wzmocni swoją pozycję konkurencyjną oraz stanie się miejscem atrakcyjnym do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

W sferze gospodarczej nastąpi wzrost znaczenia nowoczesnego przemysłu wdrażającego zielone innowacje, współpracującego z branżą turystyczną i rolnictwem. Nowo powstające przedsiębiorstwa generować będą m.in. miejsca pracy dla osób z wyższym wykształceniem, co wzmocni atrakcyjność lokalnego rynku pracy, zwłaszcza dla ludzi młodych. Sytuacja powyższa sprzyjać będzie zahamowaniu negatywnych trendów demograficznych.

W sferze społecznej, nastąpi rozwój wysokiej jakości usług publicznych i społecznych. Równocześnie wzrostowi jakości życia mieszkańców sprzyjać będzie budowa/modernizacja infrastruktury społecznej. Działania powyższe przyczynią się do włączenia społecznego osób zagrożonych marginalizacją oraz integracji i aktywizacji lokalnej społeczności.

Nastąpią także korzystne zmiany w sferze środowiskowej i przestrzennej. Gmina przejdzie transformację energetyczną, co doprowadzi do redukcji niskiej emisji. Jednocześnie rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego wzmocni zewnętrzną dostępność i wewnętrzną spójność komunikacyjną gminy.

Realizacja Strategii wpłynie również korzystnie na estetykę gminy, co wzmocni jej pozytywny wizerunek wśród mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.

CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

W tabeli przedstawiono układ celów i kierunków działań, który został szerzej opisany w dalszej części niniejszego rozdziału.

Tabela 64. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii

Cel 1. Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego	Cel 2. Przyspieszenie lokalnego rozwoju gospodarczego	Cel 3. Wzmocnienie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia
Kierunek działania 1.1. Poprawa dostępności do wysokiej jakości infrastruktury i usług wychowawczo-edukacyjnych	Kierunek działania 2.1. Rozwój infrastruktury gospodarczej i towarzyszącej oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy	Kierunek działania 3.1. Rozwój planowania przestrzennego i budownictwa mieszkaniowego
Kierunek działania 1.2. Aktywizacja i integracja mieszkańców	Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności do usług świadczonych przez IOB i wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców	Kierunek działania 3.2. Wzmocnienie zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności komunikacyjnej gminy
Kierunek działania 1.3. Rozwój infrastruktury i usług świadczonych przez instytucje kultury	Kierunek działania 2.3. Wielokierunkowy rozwój turystyki	Kierunek działania 3.3. Rewitalizacja przestrzeni publicznej
Kierunek działania 1.4. Poprawa dostępności do usług medycznych i prozdrowotnych oraz wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami	Kierunek działania 2.4. Wzmocnienie działań promocyjnych oraz utworzenie spójnego systemu promocji gospodarczej gminy	Kierunek działania 3.4. Wzmacnianie procesów transformacji energetycznej
Kierunek działania 1.5. Poprawa dostępności do szerokopasmowego Internetu oraz e-usług publicznych	Kierunek działania 2.5. Wsparcie zrównoważonego rozwoju rolnictwa oraz produktów lokalnych	Kierunek działania 3.5. Usprawnienie gospodarki odpadami oraz rozwój infrastruktury ochrony środowiska
Kierunek działania 1.6. Wzmocnienie polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym		Kierunek działania 3.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa
		Kierunek działania 3.7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

Źródło: opracowanie własne.

CEL 1. PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Wyzwania stojące przed gminą Kłodzko sprawiają, że należy podjąć szereg inwestycji związanych z rozwojem sfery społecznej zmierzających do podniesienia jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienia kapitału społecznego.

Realizacja przyjętego celu wymaga zarówno inwestycji infrastrukturalnych, jak i rozwoju wysokiej jakości usług adresowanych do mieszkańców. Pamiętać przy tym należy, że działania te winny aktywizować mieszkańców i sprzyjać włączeniu społecznemu.

Rozwój infrastruktury społecznej wymaga dalszej budowy/modernizacji obiektów pełniących funkcje opiekuńcze, wychowawcze, edukacyjne i kulturalne. Rozwijać należy także infrastrukturę związaną z opieką zdrowotną oraz z opieką nad osobami niesamodzielnymi i zagrożonymi przemocą.

Powyższym inwestycjom towarzyszyć powinny działania zmierzające do poprawy jakości i dostępności szeroko rozumianych usług publicznych i społecznych. Sprzyjać temu powinna ich informatyzacja i cyfryzacja. Priorytetowo traktowane będą usługi związane z opieką nad dziećmi do lat 3, edukacyjne, zdrowotne, umożliwiające zagospodarowanie czasu wolnego oraz zapewniające opiekę seniorom i osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

W działania na rzecz rozwoju gminy powinni angażować się mieszkańcy, którzy w większym stopniu winni brać odpowiedzialność za jej przyszłość.

Kierunki działań w ramach Celu 1:

Kierunek działania 1.1. Poprawa dostępności do wysokiej jakości infrastruktury i usług wychowawczo-edukacyjnych

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy gmina Kłodzko zmagą się z poważnymi problemami demograficznymi, a zwłaszcza z ujemnym przyrostem naturalnym. Wpływ na powyższą sytuację może mieć zdiagnozowana na terenie gminy luka infrastrukturalna w zakresie dostępu do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz miejsc w przedszkolach. Jednocześnie poziom nauczania w szkołach podstawowych nie jest zadowalający, dotyczy to zwłaszcza matematyki i języka angielskiego, chociaż w tym przypadku należy podkreślić, że gmina dysponuje dobrą infrastrukturą edukacyjną.

W rezultacie konieczne jest podjęcie wielokierunkowych działań zmierzających do poprawy aktualnej sytuacji. Przede wszystkim należy kontynuować inwestycje zmierzające do rozbudowy i modernizacji infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3 oraz infrastruktury wychowawczej. Docelowo infrastruktura ta powinna zostać dostosowana do aktualnych i przyszłych potrzeb mieszkańców.

W pierwszej kolejności wskazana jest realizacja działań poprawiających dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Działania te powinny skutkować tworzeniem nowych miejsc opieki w żłobkach. Jednocześnie, wspierać należy także oddolne inicjatywy w zakresie opieki nad dziećmi

do 3 lat (np. kluby dziecięce). Winno się również dążyć do adekwatnej do potrzeb rozbudowy i modernizacji infrastruktury przedszkolnej.

Równolegle z inwestycjami infrastrukturalnymi należy podejmować działania wzmacniające proces nauczania, gdyż edukacja ma kluczowe znaczenie dla budowy kapitału ludzkiego. W ramach niniejszego działania powinno się dążyć do realizacji nowoczesnych programów edukacyjnych, rozwijających zainteresowania uczniów. Większy nacisk powinien zostać położony w szczególności na zwiększenie oferty zajęć dodatkowych, w tym z matematyki i języka angielskiego. W szkołach winno się także przywiązywać większą wagę do wzmacniania kreatywności i innowacyjności uczniów.

Należy również wspierać dzieci i młodzieży z problemami edukacyjnymi, poprzez realizację zajęć wyrównawczych. Ważnym elementem edukacji, powinno być wzmacnianie świadomości ekologicznej uczniów.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3 oraz infrastruktury wychowawczej,
- działania wzmacniające proces nauczania typu: zajęcia dodatkowe w szkołach, zajęcia wyrównawcze,
- działania wzmacniające świadomości ekologiczną uczniów,
- budowa, rozbudowa, remonty i modernizacja oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej oraz opiekuńczej,
- wyposażenie placówek oświatowych i opiekuńczych,
- podnoszenie jakości kształcenia w szkołach na terenie gminy Kłodzko,
- zagwarantowanie odpowiedniej do potrzeb liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach,
- wspieranie inicjatyw ukierunkowanych na rozwijanie u dzieci i młodzieży kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości oraz kompetencji kluczowych,
- rozwój współpracy transgranicznej.

Kierunek działania 1.2. Aktywizacja i integracja mieszkańców

Jak wynika z diagnozy w gminie Kłodzko funkcjonują organizacje pozarządowe, niemniej jednak nadal zauważalna jest niezadawalająca aktywność mieszkańców. Zjawisko to nasiliło się w okresie pandemii, gdzie wprowadzone ograniczenia prawne nie sprzyjały aktywności mieszkańców. Dodatkowo, w trakcie warsztatów zdiagnozowano również inne bariery ograniczające aktywność tj. niewystarczające środki finansowe działających NGO oraz problemy mieszkańców z dostępem do informacji o realizowanych przez lokalne instytucje samorządowe projektach społecznych.

Należy więc wzmocnić działania aktywizujące i integrujące lokalną społeczność. Działania te powinny być skierowane zarówno bezpośrednio do mieszkańców, jak i do aktywnych organizacji pozarządowych. Wskazane jest opracowanie systemu motywacyjnego nagradzającego aktywne jednostki i organizacje. System ten byłby bodźcem do większego zaangażowania lokalnej społeczności w organizację wydarzeń lokalnych.

Jednocześnie należy wspierać funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń. Aktywne organizacje w większym niż obecnie zakresie (w miarę posiadanych zasobów) winny być adresatem wsparcia finansowego. Równocześnie należałoby im powierzać nowe zadania z zakresu usług społecznych.

Priorytetowo powinny być traktowane organizacje działające na rzecz włączenia społecznego, w tym integracji seniorów, osób zagrożonych przemocą i osób z niepełnosprawnościami. Szczególne wsparcie należy kierować do organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych oraz organizacji, które podejmują się we własnym zakresie organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych.

Wskazana jest również intensyfikacja działań promocyjnych adresowanych do mieszkańców, informujących o wydarzeniach edukacyjnych, kulturalnych i sportowych. W tym celu w szerszym zakresie należy wykorzystywać nowe technologie.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- działania aktywizujące i integrujące lokalną społeczność,
- opracowanie systemu motywacyjnego nagradzającego aktywne jednostki i organizacje,
- wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń,
- wsparcie organizacji działających na rzecz włączenia społecznego, w tym integracji seniorów, osób zagrożonych przemocą i osób z niepełnosprawnościami,
- wsparcie organizacji realizujących projekty skierowane do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych,
- wsparcie organizacji podejmujących się organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych,
- wsparcie działań promocyjnych adresowanych do mieszkańców, informujących o wydarzeniach edukacyjnych, kulturalnych i sportowych
- organizowanie wydarzeń promujących proekologiczne postawy,
- organizowanie zajęć edukacyjnych, sportowych i integracyjnych,
- wspieranie lokalnych inicjatyw oraz działania na rzecz aktywizacji mieszkańców,
- dostosowanie obiektów służących integracji społecznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie działań integrujących społeczność lokalną podejmowanych w szczególności przez Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji Gminy Kłodzko, Centrum Integracji Społecznej, Bibliotekę Publiczną Gminy Kłodzko i organizacje pozarządowe,
- wsparcie podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, np. kół gospodyń wiejskich.

Kierunek działania 1.3. Rozwój infrastruktury i usług świadczonych przez instytucje kultury

Sfera kulturalna stanowi niezaprzeczalny potencjał gminy Kłodzko. Na terenie gminy pielęgnowana jest tradycja ludowa i dziedzictwo kulturowe, a także organizowane są liczne imprezy kulturalne. Prężnie działają świetlice wiejskie oraz największa na Dolnym Śląsku sieć biblioteczna. Występują też jednak bariery, które ten niewątpliwy potencjał osłabiają. Zaliczyć do nich można:

- zbyt małe (w stosunku do aspiracji i roli jaką instytucja chce pełnić) zasoby finansowe ośrodka kultury,
- brak odpowiednich warunków technicznych do organizacji imprez,
- niedostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb różnych grup mieszkańców, a zwłaszcza młodzieży.

Dlatego też nadal wskazane są punktowe inwestycje związane z budową/modernizacją niniejszej infrastruktury. Równolegle należy wspierać instytucje kultury w ich działaniach na rzecz poszerzenia i uatrakcyjnienia oferty adresowanej do mieszkańców, w tym do młodzieży.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- zapewnienie odpowiednich warunków do organizacji imprez,
- dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb różnych grup mieszkańców,
- wzmacnianie tożsamości lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem walorów krajobrazowych historycznych i kulturowych,
- renowacja zdegradowanych obiektów dziedzictwa kulturowego,
- organizowanie imprez kulturalnych i sportowych.
- budowa, remont, rozbudowa i modernizacja oraz wyposażenie obiektów użyteczności publicznej, w szczególności świetlic wiejskich, domów ludowych oraz bibliotek,
- umożliwienie tworzenia atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni w bibliotekach wraz z wyposażeniem.

Kierunek działania 1.4. Poprawa dostępności do usług medycznych i prozdrowotnych oraz wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami

Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców należą do najważniejszych zadań przyjętych w niniejszej Strategii. Na jakość udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej wpływ mają warunki lokalowe placówek opieki zdrowotnej oraz standardy wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną.

W celu poprawy jakości usług z zakresu opieki zdrowotnej należy wspierać działania zmierzające do wzmocnienia i poprawy funkcjonowania placówek medycznych. Priorytetowo traktowane będą działania ułatwiające dostęp do lekarzy specjalistów. Jednocześnie w miarę możliwości gminy winno się podjąć działania zmierzające do utworzenia na jej obszarze punktu poradnictwa psychologicznego/psychiatrycznego.

Niezwykle istotną rolę w zachowaniu dobrego zdrowia odgrywa promocja zdrowia. Jej założenia realizowane są poprzez edukację na rzecz zdrowia oraz prozdrowotną politykę publiczną. W ramach niniejszej Strategii wsparcie uzyskują inicjatywy o charakterze sportowym realizowane przez obywateli

oraz wszelkie formy wykorzystania infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostępnej na terenie gminy. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców wymaga również opracowania i wdrożenia skoordynowanych programów w zakresie profilaktyki chorób cywilizacyjnych.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie działań zmierzających do wzmocnienia i poprawy funkcjonowania placówek medycznych,
- wpieranie działań ułatwiających dostęp do lekarzy specjalistów,
- utworzenie punktu poradnictwa psychologicznego/psychiatrycznego,
- realizowanie działań edukacyjnych na rzecz zdrowia,
- wsparcie inicjatyw o charakterze sportowym,
- opracowanie i wdrożenie skoordynowanych programów w zakresie profilaktyki chorób cywilizacyjnych,
- dostosowanie oferty usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- podejmowanie inicjatyw na rzecz aktywizacji seniorów,
- działania skierowane na podniesienie jakości usług społecznych, socjalnych i opiekuńczych,
- wspieranie profilaktyki zdrowotnej.

Kierunek działania 1.5. Poprawa dostępności do szerokopasmowego Internetu oraz e-usług publicznych

Aktualnie wzrasta zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, co wiąże się z budową społeczeństwa informacyjnego. Wzrost znaczenia nowych technologii w komunikowaniu się ludności nastąpił w czasie pandemii, gdy upowszechniła się praca i edukacja w trybie zdalnym.

Sprostanie wymogom współczesności wymaga rozwoju elektronicznych usług publicznych oraz innych e-usług adresowanych do mieszkańców. W związku z tym konieczne jest poszerzanie zakresu usług świadczonych z wykorzystaniem nowych technologii. Szczególnie ważne będą działania zmierzające do rozwoju i rozbudowy oraz poprawy kompatybilności systemu e-usług oraz doposażenie administracji samorządowej w sprzęt IT, tak żeby następował postęp informatyzacji jednostek publicznych.

W przyszłości można rozważyć utworzenie wirtualnego centrum, którego celem byłoby np. informowanie mieszkańców, gdzie, kiedy, na jakim formularzu, z jakimi dokumentami i za jaką opłatą można złożyć e-wniosek w danej sprawie.

W większym zakresie powinien być również wykorzystywany Internet jako narzędzie interakcji z mieszkańcami. Pozwoliłoby to przedstawicielom gminy szybciej i lepiej poznać potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W przyszłości dzięki mobilnym aplikacjom, mieszkańcy powinni mieć możliwość konsultowania ważnych dla nich spraw.

Wskazane jest także rozwijanie nowych e-usług np. teleopieki, czyli systemu opieki i wsparcia, wykorzystującego nowoczesne narzędzia teleinformatyczne, a adresowanego przede wszystkim do seniorów.

Ponadto trzeba dążyć do rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej, która umożliwi mieszkańcom gminy lepszy dostęp do szerokopasmowego Internetu. Najważniejsze działania w tym zakresie prowadzone będą przez operatorów telekomunikacyjnych, jednak gmina może rozwijać sieć publicznych punktów dostępu do Internetu.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie rozwoju elektronicznych usług publicznych oraz e-usług,
- wsparcie działań zmierzających do rozwoju i rozbudowy informatyzacji jednostek publicznych,
- zwiększenie powszechnej dostępności e-usług,
- zwiększenie dostępności usług publicznych przy wykorzystaniu Internetu i innych nowoczesnych technologii,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- zmniejszenie zasięgu obszarów wykluczonych cyfrowo poprzez inicjowanie działań związanych z poprawą dostępności do sieci szerokopasmowej i sieci teleinformatycznej.

Kierunek działania 1.6. Wzmocnienie polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na terenie gminy Kłodzko nadal występują negatywne zjawiska grożące marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Przyczyn tych zjawisk upatrywać można m.in. w alkoholizmie i narkomanii, które to z jednej strony mogą prowadzić do zubożenia i narastających dysfunkcji społecznych i rodzinnych takich jak: wzrostu przemocy, przestępczości, bezrobocia, niskie kompetencje wychowawcze, długotrwałe uzależnienie od systemu pomocy społecznej i inne.

Dlatego też ważnym działaniem realizowanym w ramach Strategii będzie rozwój profilaktyki uzależnień. W pierwszej kolejności powinien zostać opracowany i wdrożony program edukacyjno-informacyjnych na temat uzależnień. Adresatem programu winni być mieszkańcy ze wszystkich grup wiekowych, jednak w szczególności powinien on dotrzeć do dzieci i młodzieży szkolnej. Informacje o programie winny być dostępne w szkołach, jednostkach służby zdrowia, Ośrodku Pomocy Społecznej Gminy Kłodzko oraz w mediach społecznościowych.

Należy również w miarę posiadanych środków rozwijać profilaktykę antyalkoholową i antynarkotykową skierowaną do różnych grup wiekowych. Działaniom tym służyć może rozwój poradnictwa specjalistycznego, tworzenie punktów wsparcia oraz szeroki zakres działań świetlic profilaktyczno-wychowawczych. Dodatkowo wskazane jest motywowanie rodziców i rodzin do korzystania z poradnictwa i szkoleń w zakresie spraw wychowawczych, problemów związanych z uzależnieniami i przemocą domową.

Wdrożenie powyższych działań wymagać będzie m.in. zwiększenia zasobów kadrowych odpowiedzialnych za realizację polityki społecznej w gminie.

Jednocześnie na terenie gminy zdiagnozowano poważny problem związany z brakiem miejsc pobytu przeznaczonych dla osób samotnych bądź w kryzysie. Dotyczy to zarówno seniorów, jak i samotnych matek (w tym matek zagrożonych przemocą). W drugim przypadku istniejąca sytuacja ogranicza możliwość skutecznej pomocy rodzicowi znajdującemu się w sytuacji kryzysowej. Dlatego też, wykorzystując znajdujące się w zasobie gminy nieruchomości, powinno się podjąć działania zmierzające do utworzenia rodzinnego domu pomocy oraz domu samotnej matki.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- opracowanie i wdrożenie programu edukacyjno-informacyjnych na temat uzależnień,
- wzmacnianie profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej skierowanej do różnych grup wiekowych,
- tworzenie punktów wsparcia,
- organizacja szkoleń w zakresie spraw wychowawczych, problemów związanych z uzależnieniami i przemocą domową,
- wsparcie działań zmierzających do utworzenia rodzinnego domu pomocy oraz domu samotnej matki,
- wsparcie i aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób ze szczególnymi potrzebami,
- tworzenie, udoskonalenie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
- podejmowanie działań mających na celu działania przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu poprzez m.in. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje.

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 1: Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 65. Spójność Celu 1 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 1 Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego	Cel strategiczny 2 Poprawa jakości i dostępności usług publicznych Cel strategiczny 3 Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego	Cel 2 Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne.

CEL 2. PRZYSPIESZENIE LOKALNEGO ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że pod względem funkcjonalno-gospodarczym gmina Kłodzko jest zróżnicowana, co sprawia, że podejmowane działania powinny przybierać różne formy i być dostosowane do lokalnych warunków.

Gmina Kłodzko powinna dążyć do wzrostu poziomu rozwoju gospodarczego oraz wzmocnienia swojej atrakcyjności inwestycyjnej. Nie da się jednak tego osiągnąć bez efektywnie działającej gospodarki wykorzystującej zarówno zewnętrzne zasoby, jak i endogenne potencjały. Pamiętać przy tym należy, że efektywnie działający system gospodarczy zapewnia finansowanie realizacji celów społecznych i infrastrukturalnych.

Rozwój gospodarczy gminy Kłodzko wymaga rozbudowy infrastruktury gospodarczej, poprawy dostępności do usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu, rozwoju infrastruktury energetycznej oraz poprawy dostępności komunikacyjnej.

Konieczne będzie także wzmocnienie kluczowych z punktu widzenia przyszłości gminy powiązanych ze sobą działów gospodarki tj. branży turystycznej, rolnictwa i sektora rolno-spożywczego. Rozwój niniejszych branż wymaga:

- inwestycji w sektor turystyczny tak aby wzmocnić jakość i dostępność miejsc o szczególnych walorach historycznych i przyrodniczych,
- rozwoju infrastruktury wspierającej turystykę,
- wzmocnienia pozycji rolnictwa zwłaszcza oferującego produkty ekologicznego i tradycyjne,
- rozwoju drobnego przetwórstwa rolnego.

Działaniom powyższym towarzyszyć powinna skoordynowana kampania reklamowa, informująca zarówno o walorach gminy, jak i o produktach lokalnych.

Kierunki działań w ramach Celu 2:

Kierunek działania 2.1. Rozwój infrastruktury gospodarczej i towarzyszącej oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Jak wykazała diagnoza w gminie Kłodzko nastąpiły korzystne zmiany w sferze gospodarczej. Wzrosła liczba przedsiębiorstw, co przełożyło się na wzmocnienie pozycji gospodarczej gminy oraz poprawę sytuacji na rynku pracy. Jednak wzrost gospodarczy nie usunął wszystkich barier, spowalniających rozwój gminy. Przełamanie niniejszych barier jest warunkiem koniecznym, w dążeniu do wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności gminy Kłodzko.

Osiągnięcie powyższych celów wymaga podjęcia takich działań jak:

- dostarczenie nowych (uzbrojonych) oraz uzbrojenie istniejących terenów inwestycyjnych,
- rozwijanie infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość – utworzenie inkubatora przedsiębiorczości,
- rozwój infrastruktury energetycznej,
- usprawnienie infrastruktury komunikacyjnej.

W celu pozyskania nowych inwestorów powinno się podejmować sukcesywnie działania zmierzające do zwiększenia podaży i jakości terenów inwestycyjnych. Niezwykle ważne są tutaj kwestie nie tylko lokalizacyjne, ale także formalno-prawne związane z zagospodarowaniem gruntów. Jednocześnie nakłady na uzbrojenie terenów inwestycyjnych znacząco podniosą ich atrakcyjność i pozwolą skrócić proces rozpoczynania działalności biznesowej.

Jednak nowo tworzone przedsiębiorstwa (zwłaszcza mikro i małe) narażone są na duże ryzyko niepowodzenia, stąd też potrzeba inkubacji firm, na którą składa się zarówno pomoc w założeniu przedsiębiorstwa, jak i wsparcie w jego początkowym okresie funkcjonowania. Pomoc ta może przyjmować różne formy, np. udostępnienie powierzchni, czy też zapewnienie podstawowych usług doradczych. W celu wzmocnienia przedsiębiorczości wśród mieszkańców należy rozważyć możliwość utworzenia na terenie gminy inkubatora przedsiębiorczości. Pierwszeństwo przy lokowaniu działalności w inkubatorze powinny mieć przedsiębiorstwa działające w innowacyjnych – zielonych branżach oraz oferujące rozwiązania proekologiczne.

Dodatkowo należy inicjować oraz wspierać inwestycje zmierzające do rozwoju infrastruktury energetycznej, w tym wykorzystującej OZE oraz infrastruktury drogowej. Szczególnie ważne będzie lobbowanie na rzecz usprawnienia połączenia drogowego gminy z autostradą A4.

Atrakcyjność inwestycyjną gminy zwiększyć może odpowiednio prowadzona polityka podatkowa. W ramach niniejszej polityki należy rozważyć możliwość wprowadzenia ulg w podatkach lokalnych dla inwestorów.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie dla działań zmierzających do zwiększenia podaży i jakości terenów inwestycyjnych,
- utworzenie inkubatora przedsiębiorczości,
- wspieranie przedsiębiorstw oferujących rozwiązania proekologiczne,
- wsparcie inwestycji zmierzających do rozwoju infrastruktury energetycznej
- wsparcie inwestycji zmierzających do rozwoju infrastruktury drogowej,
- współpraca transgraniczna,
- działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacji.

Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności do usług świadczonych przez IOB i wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców

Z przeprowadzonych badań wynika, że przedsiębiorcy działający w gminie Kłodzko mają ograniczony dostęp do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. Mając na uwadze potrzebę dalszego rozwoju gospodarczego gminy, należy podjąć działania zmierzające do zmiany istniejącej sytuacji. Powinno się, w miarę możliwości, wspierać IOB i dążyć do poszerzenia ich oferty adresowanej do przedsiębiorców (np. usługi szkoleniowe, doradcze, pomoc przy pozyskiwaniu środków finansowych, wsparcie w rozwoju innowacyjnych produktów, wsparcie przy opracowaniu i wdrażaniu czystych technologii).

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie w rozwoju innowacyjnych produktów,
- wsparcie przy opracowaniu i wdrażaniu czystych technologii,
- wspieranie szkoleń i doradztwa w zakresie przedsiębiorczości,
- w tym dotyczących zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
- wspieranie rozwoju systemu szkoleń i kursów zawodowych dla osób bezrobotnych oraz wymagających zmiany kwalifikacji,
- wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.

Kierunek działania 2.3. Wielokierunkowy rozwój turystyki

Z diagnozy wynika, że gmina Kłodzko posiada potencjał do rozwoju turystyki. Wykorzystanie niniejszego potencjału wymaga jednak podjęcia szeregu inwestycji i to zarówno przez władze lokalne, jak i przez przedsiębiorców. Pamiętać przy tym należy, że sprawne funkcjonowanie powyższej branży wymaga również rozwoju przedsiębiorstw oferujących komplementarne produkty i usługi, w tym produkty lokalne.

Poprawa konkurencyjności branży turystycznej wymaga działań zmierzających do poszerzenia zakresu funkcjonalnego oraz dostępności i jakości już istniejącej infrastruktury oraz skoordynowanej budowy nowych urządzeń. Muszą powstać trasy łączące zabytki kultury materialnej i miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych. Jednocześnie istniejące trasy winny być w miarę istniejących potrzeb modernizowane. Wzdłuż szlaków należy stawiać obiekty małej architektury dające możliwość wypoczynku i schronienia.

Realizacja niniejszego celu wymaga także restauracji zabytków, będących zarówno własnością publiczną jak i prywatną. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny powstać parkingi oraz stojaki na rowery.

Dodatkowo wykorzystując endogenny potencjał gminy należy wspierać inicjatywy zmierzające do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki. Warto przy tym zaznaczyć, że oferta gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych nie jest adresowana do masowego odbiorcy, a więc nie powoduje zwiększonej presji na środowisko naturalne, a równocześnie buduje pozytywny wizerunek obszaru.

Warto także rozważyć możliwość opracowania systemu bodźców wspierających inwestycje zmierzające do powstawania miejsc noclegowych oraz usług gastronomicznych o wyższym standardzie.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- utworzenie tras łączących zabytki kultury materialnej i miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych,
- budowa i modernizacja obiektów małej architektury dających możliwość wypoczynku i schronienia,
- budowa i modernizacja parkingów oraz stojaków na rowery,
- wsparcie inicjatyw zmierzających do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki,

- wsparcie dla inwestycji zmierzających do powstawania miejsc noclegowych oraz usług gastronomicznych o wyższym standardzie
- budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej, w szczególności umożliwiającej uprawianie turystyk: pieszej, rowerowej, konnej, wodnej i powietrznej.

Kierunek działania 2.4. Wzmocnienie działań promocyjnych oraz utworzenie spójnego systemu promocji gospodarczej gminy

Istotne znaczenie dla rozwoju gminy Kłodzko ma promocja gospodarcza jako ważny element marketingu terytorialnego. Działania w tej sferze mają wpływ na kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy oraz wzmacniają szanse na jej rozwój poprzez m.in. pozyskanie zewnętrznych zasobów. Działania promocyjne powinny być realizowane na wielu płaszczyznach, w tym z wykorzystaniem technologii i narzędzi informacyjno-komunikacyjnych.

Podkreślić przy tym należy, że promocja oferty gospodarczej powinna mieć charakter kompleksowy. Największy nacisk w działaniach promocyjnych winien zostać położony na podkreślenie potencjału obszaru w zakresie rozwoju turystyki i zrównoważonego rolnictwa. W pierwszej kolejności promować należy produkty ekologiczne, tradycyjne i lokalne, a także wskazywać na potencjał inwestycyjny obszaru, jako miejsca atrakcyjnego do prowadzenia działalności gospodarczej.

Celem promocji gminy powinna stać się właściwa prezentacja jej walorów. Przede wszystkim w ramach działań promocyjnych należy wzmocnić udział gminy w targach, wystawach i konferencjach. Należy także opracować kampanię reklamową, która zaprezentowana będzie w mediach, w tym także społecznościowych.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- promowanie oferty gospodarczej w zakresie rozwoju turystyki i zrównoważonego rolnictwa,
- promowanie produktów ekologicznych, tradycyjnych i lokalnych,
- wzmocnienie udziału gminy w targach, wystawach i konferencjach,
- działania na rzecz promocji gospodarczej i turystycznej gminy Kłodzko oraz integracji z regionem.

Kierunek działania 2.5. Wsparcie zrównoważonego rozwoju rolnictwa oraz produktów lokalnych

Gmina Kłodzko posiada potencjał do rozwoju rolnictwa oraz produkcji żywności wysokiej jakości. Warto przy tym podkreślić, że produkcja taka wpisywałaby się w rozwój funkcji turystycznej gminy. Osiągnięcie niniejszego celu wymaga jednak podjęcia działań wspierających rozwój rolnictwa oraz małego przetwórstwa oferującego produkty lokalne.

Wsparcie to powinno dążyć do rozwoju sieciowych form współpracy w rolnictwie oraz do skracania łańcuchów dostaw i łączeniu rolników z konsumentami i lokalnymi przedsiębiorcami z branży gastronomicznej i hotelarskiej. Wykreowanie nowego modelu funkcjonowania rolnictwa

umożliwi wzrost opłacalności produkcji rolnej, a równocześnie konsumenci otrzymają produkty o wysokiej jakości.

Jednocześnie tworzenie sieci ułatwiłoby wspólne inwestycje w rozwój małego przetwórstwa rolnego produkującego na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie rozwoju sieciowych form współpracy w rolnictwie,
- wsparcie działań dążących do skracania łańcuchów dostaw i łączeniu rolników z konsumentami i lokalnymi przedsiębiorcami,
- wsparcie działań umożliwiających wzrost opłacalności produkcji rolnej,
- wsparcie dla inwestycji w rozwój małego przetwórstwa rolnego,
- promowanie inicjatyw wspierających rozwój sektora usług rolno-spożywczych oraz ekologicznych, spółdzielni produkcyjnych,
- promocja działalności rzemieślniczej, w szczególności związanej z tradycjami regionu.

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 2: Przyspieszenie lokalnego rozwoju gospodarczego ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 66. Spójność Celu 2 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 2 Przyspieszenie lokalnego rozwoju gospodarczego	Cel strategiczny 1 Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu Cel strategiczny 4 Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	Cel 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel 2 Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych

Źródło: opracowanie własne.

CEL 3. WZMOCNIENIE ATRAKCYJNOŚCI GMINY JAKO MIEJSCA DO ŻYCIA

Rozwoju gminy Kłodzko wymaga realizacji inwestycji związanych z budową i modernizacją infrastruktury oraz poprawą estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.

W ramach niniejszego celu podjęte zostaną działania związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury komunikacyjnej. Usprawnieniu ulegnie również funkcjonowanie transportu zbiorowego. Docelowo usługi te powinny być świadczone przez ekologiczny i przystosowany do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi transport.

Inwestycjom powyższym towarzyszyć będzie budowa/modernizacja chodników, dróg dla rowerów i parkingów. Rozwój niniejszej infrastruktury poprawi bezpieczeństwo mieszkańców, a także zwiększy dostępność gminy dla mieszkańców i odwiedzających.

Priorytetowo traktowane będą działania zmierzające do transformacji energetycznej gminy. W tym celu realizowane będą inwestycje związane z rozwojem odnawialnych źródeł energii oraz poprawą efektywności energetycznej budynków i budowli. Jednocześnie wspierane będą inicjatywy, których celem będzie wymiana tradycyjnych instalacji grzewczych.

Równocześnie rozbudowie ulegnie infrastruktura sieciowa, a gospodarka odpadami ulegnie usprawnieniu. Podjęte zostaną także działania zmierzające do podniesienia wielowymiarowego bezpieczeństwa gminy, w tym związanego ze skutkami zmian klimatu.

Pozytywnie na jakości życia mieszkańców wpływać będą również działania związane z rewitalizacją przestrzeni publicznej, rozwojem budownictwa mieszkaniowego oraz szeroko rozumianej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Kierunki działań w ramach Celu 3:

Kierunek działania 3.1. Rozwój planowania przestrzennego i budownictwa mieszkaniowego

Zrównoważony rozwój gminy Kłodzko wymaga wzmocnienia planowania przestrzennego. Niestety, jak wynika z diagnozy niecały obszar gminy posiada zaktualizowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Dlatego też, należy podjąć działania zmierzające do poprawy istniejącej sytuacji.

Nowe plany powinny uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju, tak aby zachowana została równowaga pomiędzy terenami przeznaczonymi pod inwestycje budowlane oraz terenami przeznaczonymi na rekreację i wypoczynek. Jednocześnie, należy prowadzić dialog z innymi instytucjami i gminami, co powinno zagwarantować spójność dokumentów planistycznych opracowywanych przez poszczególne jednostki.

Jak już wspomniano gmina Kłodzko zmaga się z problemami demograficznymi. Jedną z przyczyn niniejszej sytuacji może być ograniczony dostęp do dobrej jakości mieszkań, w tym mieszkań komunalnych i niskoczynszowych. Przyczyn zaistniałej sytuacji doszukiwać się można zarówno w braku mieszkań,

jak i w ich niezadawalającym stanie technicznym. Dlatego też należy dążyć do poprawy istniejącej sytuacji.

Działania w tym zakresie powinny mieć charakter wielokierunkowy. Podstawową podaż mieszkań powinna zapewnić działalność developerska. W tym przypadku gmina winna prowadzić działania wspierające przedsiębiorców w dostępie do terenów inwestycyjnych.

Równocześnie gmina powinna rozbudowywać i modernizować własny zasób komunalny. W zależności od potrzeb i możliwości finansowych gminy wskazane są zarówno nowe inwestycje budowlane zmierzające do powiększenia nowoczesnego zasobu komunalnego, jak i inwestycje związane z modernizacją istniejących budynków. W rezultacie powinno to doprowadzić do większej podaży mieszkań, w tym także mieszkań socjalnych i chronionych.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- sporządzenie i aktualizacja Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego,
- podejmowanie działań mających na celu zwiększenie i modernizację zasobu mieszkaniowego gminy obejmującego m.in. mieszkania objęte najmem socjalnym i komunalnym, mieszkania chronionych, pomieszczenia tymczasowe.

Kierunek działania 3.2. Wzmocnienie zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności komunikacyjnej gminy

Wzmocnienie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy oraz poprawa jej wewnętrznej spójności należą do najważniejszych działań przyjętych w niniejszej Strategii.

Realizacja przyjętego działania wymaga:

- rozbudowy/modernizacji infrastruktury drogowej,
- budowy/modernizacji dróg dla rowerów, ciągów pieszych i parkingów,
- poprawy oznakowania ulic,
- zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników dróg,
- rozwoju i modernizacji infrastruktury kolejowej,
- rozwoju transportu zbiorowego,
- budowy lądowiska/lotniska.

W pierwszej kolejności poprawie powinny ulec parametry oraz stan techniczny istniejących dróg. Władze lokalne powinny zarówno same prowadzić stosowne inwestycje, jak i działać na rzecz rozwoju infrastruktury drogowej znajdującej się poza jej bezpośrednim władztwem (np. drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe).

Rozwojowi infrastruktury transportowej towarzyszyć musi poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów. Osiągnięcie niniejszego celu wymaga budowy i modernizacji chodników, dróg dla rowerów, sygnalizacji świetlnej oraz oświetlenia ulicznego. Wysokiej jakości i dobrze oświetlone chodniki winny być standardem we wszystkich miejscowościach w gminie, podobnie jak ciągi pieszo-rowerowe łączące poszczególne miejscowości.

W celu poprawy bezpieczeństwa użytkowników dróg, należy redukować niebezpieczeństwa związane z osuwiskami skalnymi. Natomiast wzmocnienie dostępności komunikacyjnej gminy wymaga zwiększenia ilości miejsc parkingowych. Mając na uwadze komfort mieszkańców oraz odwiedzających wskazana byłby także poprawa oznakowania ulic.

Na terenie gminy Kłodzko funkcjonuje również infrastruktura kolejowa. Wymaga ona jednak dalszych inwestycji w celu dostosowania jej funkcjonowania do potrzeb mieszkańców. Należy rozważyć możliwość podjęcia działań w celu uruchomienia połączenia kolejowego do Stronia, a jednocześnie powinno się tak zmodernizować otoczenie, aby ułatwić dostęp do przystanków kolejowych.

Mając na uwadze potencjał gminy Kłodzko do rozwoju turystyki, jak również potencjał turystyczno-uzdrowiskowy innych gmin powiatu kłodzkiego należy rozważyć wzmocnienie dostępności komunikacyjnej obszaru poprzez budowę lądowiska/lotniska o funkcji turystyczno-usługowej, ratowniczej i szkoleniowej w Boguszyńcu.

Kluczowe znaczenie dla przyszłości gminy ma rozwój transportu zbiorowego. Z przeprowadzonych warsztatów wynika, że aktualnie oferowane usługi transportu zbiorowego nie zaspokajają potrzeb mieszkańców, co może skutkować wykluczeniem komunikacyjnym. Sytuacja powyższa powinna ulec zmianie. Należy dążyć we współpracy z innymi Jednostkami terytorialnymi do rozwoju publicznego transportu zbiorowego, świadczonego z wykorzystaniem nowoczesnego i proekologicznego taboru.

Rozwojowi transportu sprzyjać będzie również budowa parkingów typu „Park&Ride” oraz „Bike&Ride”.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie działań dążących do zwiększenia bezpieczeństwa na drogach,
- budowa i modernizacja infrastruktury kolejowej,
- rozbudowa transportu zbiorowego,
- budowa lądowiska o funkcji turystyczno-usługowej, ratowniczej i szkoleniowej w Boguszyńcu,
- budowa, przebudowa, remonty i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej, w szczególności drogowej, chodników, parkingów
- budowa, remonty i modernizacja oświetlenia ulicznego,
- budowa i modernizacja systemu ścieżek i dróg rowerowych wraz z infrastrukturą.

Kierunek działania 3.3. Rewitalizacja przestrzeni publicznej

Osiągnięcie powyższego celu wymaga podjęcia szeregu skoordynowanych działań, tak aby docelowo przestrzeni publicznej nadać funkcję rekreacyjno-integracyjną. Realizowane będą inwestycje zmierzające do uporządkowania, odnowy i uatrakcyjnienia estetycznego przestrzeni publicznej. Działaniom tym towarzyszyć będzie rozbudowa/modernizacja obiektów małej architektury.

Kluczowe znaczenie w ramach niniejszego działania przypisano modernizacji budynków i budowli (w tym o walorach historycznych) znajdujących się zarówno w zasobach gminy, jak i będących własnością prywatną. Modernizacji istniejących obiektów towarzyszyć powinna kompleksowa rewitalizacja otoczenia. Rewitalizacji poddane zostaną także zdewastowane obiekty przemysłowe, co korzystnie wpłynie na estetykę gminy i poprawi bezpieczeństwo mieszkańców.

Równie ważna będzie rewitalizacja parków i inwestycje w tereny zieleni. Poza odnową parków i skwerów promowane będą też inne projekty, poprawiające dostęp mieszkańcom do terenów zieleni.

Docelowo budynki i przestrzeń publiczna dostosowana zostanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie działań zmierzających do uporządkowania, odnowy i uatrakcyjnienia estetycznego przestrzeni publicznej,
- rozbudowa i modernizacja obiektów małej architektury,
- modernizacji istniejących obiektów o walorach historycznych,
- budowa i modernizacja parków i skwerów,
- wsparcie działań poprawiających dostęp do terenów zieleni,
- wsparcie działań dostosowujących budynki i przestrzeń publiczną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów,
- przystosowanie obiektów dziedzictwa kulturowego do pełnienia nowych funkcji,
- renowacja, ochrona i promocja obiektów zabytkowych w szczególności: sakralnych – kościołów, przydrożnych krzyży, kapliczek, figur oraz pałaców i obiektów użyteczności publicznej,
- podjęcie działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych,
- działania rewitalizacyjne w tym również uwzględniające adaptację obiektów do pełnienia nowych funkcji,
- rekultywacja i zagospodarowanie terenów wydobywczych i przemysłowych
- działania na rzecz poprawy estetyki miejscowości.

Kierunek działania 3.4. Wzmacnianie procesów transformacji energetycznej

W strategii gminy przewidziano wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Pamiętać należy, że wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest drugim, obok promowania efektywności energetycznej, filarem budowy gospodarki niskoemisyjnej. Dlatego też wspierane będą inicjatywy zmierzające do transformacji energetycznej gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

W związku z powyższym w ramach niniejszego działania, wsparcie przeznaczone będzie na wytwarzanie energii elektrycznej oraz ciepłej pochodzącej z OZE oraz przyłączenie do sieci. Wspierane będą również inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE. Ważna będzie

również budowa Głównych Punktów Zasilających. Dzięki temu poprawi się wydajność sieci, zwłaszcza w przypadku wzmożonej produkcji energii z OZE.

Promowane będzie także wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach, nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter.

Priorytetowo traktowane będą inwestycje związane z montażem instalacji fotowoltaicznych. Rozważyć można również budowę farm fotowoltaicznych.

Mając na uwadze współczesne trendy rozwoju energetyki i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, konieczne będą także inwestycje związane z rozwojem technologii magazynowania energii, która ułatwi integrację i rozwój rozproszonych OZE.

Drugim filarem transformacji energetycznej gminy winna stać się poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i prywatnej.

W pierwszej kolejności promowane i wspierane będą działania zmierzające do zastosowania przez mieszkańców proekologicznych systemów grzewczych. W wyniku podjętych działań powinno wzrosnąć znaczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Jednocześnie wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia energochłonności budynków i budowli prywatnych i publicznych np. termomodernizacja, wymiana oświetlenia w budynkach na energooszczędne, wymiana źródeł ciepła, instalacja odnawialnych źródeł energii.

W budynkach w miarę możliwości instalowane będą nowoczesne oprawy oświetleniowe LED i czujniki ruchu, które ułatwią sterowanie oświetleniem. Stosowane będą również inteligentne systemy zarządzania energią w budynkach.

Transformacji energetycznej służyć będą również inwestycje związane z modernizacją oświetlenia miejsc publicznych oraz oświetlenia drogowego. Priorytetem przy modernizacji oświetlenia powinny być działania zmierzające do wykorzystania energooszczędnych i inteligentnych technologii.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- promowanie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii,
- promowanie energetyki prosumenckiej,
- wsparcie dla działań zmierzających do zastosowania przez mieszkańców proekologicznych systemów grzewczych,
- wsparcie dla działań zmierzających do zmniejszenia energochłonności budynków i budowli prywatnych i publicznych,
- wsparcie dla inwestycji związanych z modernizacją oświetlenia miejsc publicznych oraz oświetlenia drogowego
- termomodernizacja budynków, w szczególności użyteczności publicznej,
- promocja wymiany systemów ogrzewania na nowoczesne i ekologiczne oraz montażu urządzeń do produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Kierunek działania 3.5. Usprawnienie gospodarki odpadami oraz rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Wysoka jakość środowiska naturalnego gwarantuje wzrost poziomu życia mieszkańców, a jednocześnie jest atutem w rozwoju turystyki, zwłaszcza agroturystyki i ekoturystyki. Realizacja niniejszego priorytetu wymaga usprawnienia gospodarki odpadami oraz inwestycji w infrastrukturę sieciową.

Dbałość o środowisko naturalne wiąże się z usprawnieniem systemu gospodarki odpadami. Musi on wykorzystywać efektywny recykling. Konsekwentnie prowadzona polityka promowania segregacji odpadów powinna doprowadzić do zminimalizowania udziału odpadów zmieszanych w łącznej masie odpadów. Jednocześnie należy podejmować działania edukacyjno-informacyjne, dotyczące zasad i sposobu sortowania i wykorzystania odpadów. Należy również sukcesywnie likwidować zgłaszane dzikie wysypiska śmieci. W przyszłości, uwzględniając potrzeby środowiska i mieszkańców można rozważyć inwestycję związaną z budową instalacji do termicznej obróbki odpadów.

Z diagnozy wynika również, że w gminie Kłodzko w dalszym ciągu występują obszary, na których brak jest dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej należy więc podjąć działania zmierzające do zmiany tej sytuacji. W tym zakresie należy realizować inwestycje związane z modernizacją oczyszczalni ścieków oraz rozbudową i modernizacją sieci kanalizacyjnej. W miejscach, w których z przyczyn ekonomicznych rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona konieczne jest wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jednocześnie należy również rozbudowywać sieć gazowniczą, która zastąpi węgiel oraz dążyć do przyłączenia do niej nowych gospodarstw domowych.

Równocześnie budowie infrastruktury sieciowej towarzyszyć powinna instalacja urządzeń i aplikacji do zarządzania nią, co umożliwi optymalizację wykorzystania zasobów i korzystnie wpłynie na stan środowiska naturalnego.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej,
- rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej,
- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
- modernizacja oczyszczalni ścieków,
- budowa oczyszczalni,
- wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna ekonomicznie,
- wspieranie rozbudowy sieci gazowniczej,
- promowanie i wsparcie w zakresie instalacji systemów zarządzania energią,
- edukacja z zakresu ochrony środowiska,
- wspieranie działań na rzecz infrastruktury czystego transportu,
- działania na rzecz wzrostu efektywności gospodarowania odpadami.

Kierunek działania 3.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa

Poprawa bezpieczeństwa w gminie Kłodzko wymaga podjęcia działań na różnych płaszczyznach stosownie do zidentyfikowanych źródeł zagrożeń. Zagrożenia dla bezpieczeństwa gminy wynikają zarówno z działania sił przyrody jak i z działań ludzi.

Globalnym zjawiskiem wpływającym na bezpieczeństwo są zmiany klimatu. Przejawiają się one m.in. powtarzającymi się suszami prowadzącymi do zmniejszania się zasobów wód lub gwałtownymi ulewnymi opadami skutkującymi lokalnymi podtopieniami.

Problemy te zauważalne są również w gminie Kłodzko. Dlatego też należy podjąć działania związane z uporządkowaniem gospodarki wodnej.

Gospodarowanie wodami na terenie gminy Kłodzko będzie prowadzone zgodnie z obowiązującymi ustaleniami Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

W pierwszej kolejności należy wzmocnić ochronę przeciwpowodziową na obszarze gminy poprzez budowę/rozbudowę zbiorników retencyjnych oraz budowę/modernizację wałów przeciwpowodziowych. Ponadto należy utrzymywać w dobrym stanie infrastrukturę wodną. W tym celu konieczne będą działania związane z budową i przebudową rowów melioracyjnych i śródpolnych połączone z wymianą istniejących przepustów.

W celu wzmocnienia ochrony przeciwpowodziowej gminy Kłodzko należy także wspierać służby bezpośrednio monitorujące zagrożenia naturalne i reagujące w przypadku ich wystąpienia tj. w szczególności straż pożarną – ochotniczą i państwową. Inwestycje powinny być ukierunkowane zarówno na prewencję zagrożeń, jak i skuteczne działanie w przypadku ich wystąpienia. Ważne będzie doposażenie w sprzęt jednostek ratowniczych oraz budowa/rozbudowa/modernizacja obiektów.

Jednak wzmocnienie odporności gminy na skutki zmian klimatu wymaga również podjęcia innych działań. Dlatego też w ramach niniejszego działania należy wspierać inicjatywy zmierzające do zwiększenia retencji wody na terenie gminy, np. poprzez przechwytywanie i zatrzymanie deszczówki przez mieszkańców i podmioty gospodarcze, zmniejszanie powierzchni nieprzepuszczalnych oraz wdrażanie systemów zagospodarowania wód opadowych.

Zadania dotyczące ograniczenia negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych będą prowadzone zgodnie z obowiązującym Planem zarządzania ryzykiem powodziowym oraz Planem przeciwdziałania skutkom suszy.

Niestety, wzrost zagrożenia konfliktami zbrojnymi sprawił, że należy podjąć również działania związane z modernizacją i ponownym zagospodarowaniem infrastruktury mogącej służyć w czasie kryzysu np. schronów.

Na terenie gminy Kłodzko wskazane jest również podjęcie działań, które wzmocnią bezpieczeństwo mieszkańców, poprzez ograniczenie wandalizmu i redukcję wykroczeń uciążliwych społecznie. Osiągnięcie tego celu wymaga rozwoju systemu monitoringu wizyjnego. Jednocześnie należy dążyć do zwiększenia aktywności i odpowiedzialności samych mieszkańców. Mieszkańcy powinni reagować na wykroczenia i akty wandalizmu i współpracować z służbami odpowiadającymi za bezpieczeństwo.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- budowa i modernizacja rowów melioracyjnych,
- wsparcie działań związanych z modernizacją i zagospodarowaniem infrastruktury mogącej służyć w czasie kryzysu,
- budowa, rozbudowa, remonty i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna ekonomicznie,
- wspieranie budowy, modernizacji i remontów systemu retencji,
- budowa i modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej,
- wdrożenie i rozwój systemu monitoringu i informowania o zagrożeniu,
- wyposażenie i szkolenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej,
- podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców,
- budowa, modernizacja remiz Ochotniczej Straży Pożarnej.

Kierunek działania 3.7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

Realizacja niniejszego działania wymaga inwestycji w rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. W miarę zdiagnozowanych potrzeb należy budować i modernizować obiekty infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Szczególnie ważna będzie budowa bulwarów nadzecznych.

Przykładowe rodzaje przedsięwzięć realizujące kierunek działania:

- wspieranie budowy, modernizacji, remontów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 3: Wzmocnienie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 67. Spójność Celu 3 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
<p>Cel 3</p> <p>Wzmocnienie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia</p>	<p>Cel strategiczny 4</p> <p>Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Cel 1</p> <p>Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>Cel 3</p> <p>Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie</p>

Źródło: opracowanie własne.

IV. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA



Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022-2030 prowadzić powinna do osiągnięcia rezultatów, które wynikają z przyjętych celów strategicznych oraz kierunków działań.

Poniżej zaprezentowano listę najważniejszych rezultatów dla każdego z celów wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia.

Proces weryfikacji realizacji zaplanowanych rezultatów został opisany w rozdziale System realizacji strategii w częściach dotyczących monitoringu oraz ewaluacji.

Tabela 68. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Sfera (wymiar)/cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Sfera społeczna cel 1	Wzrost aktywności mieszkańców	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców (2020)	31	↑
Sfera społeczna cel 1	Poprawa dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach (2020)	13,3	↑
Sfera społeczna cel 1	Podniesienie poziomu edukacji	Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego (2020)	56,5	↑
Sfera gospodarcza cel 2	Wzmocnienie otoczenia instytucjonalnego biznesu	Liczba inkubatorów przedsiębiorczości (2020)	0	↑
Sfera gospodarcza cel 2	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2020)	808	↑

Sfera (wymiar)/cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Sfera gospodarcza cel 2	Wzmocnienie funkcji turystycznej	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (2020)	48	↑
Sfera przestrzenna cel 3	Poprawa poziomu życia mieszkańców	Liczba mieszkań (2020)	6221	↑
Sfera przestrzenna cel 3	Poprawa stanu środowiska naturalnego	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej (2020)	53,2	↑
Sfera przestrzenna cel 3	Usprawnienie gospodarki odpadami	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (2020)	33,3	↑

Źródło: opracowanie własne.

V. EWALUACJA TRAFNOŚCI,
PRZEWIDYWANEJ
SKUTECZNOŚCI
I EFEKTYWNOŚCI
REALIZACJI STRATEGII
ROZWOJU



Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu procedury opiniowania i konsultacji społecznych.

VI. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY



Docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy Kłodzko stanowić powinny nakładające się na siebie podsystemy przestrzenne – obszarowe i liniowe. W zakresie podsystemu obszarowego wyróżniono:

- 1) obszary zamieszkania: zabudowa wielorodzinna i jednorodzinna,
- 2) obszary aktywności gospodarczej,
- 3) obszary wód powierzchniowych,
- 4) obszary zieleni,
- 5) lądowe korytarze ekologiczne,
- 6) obszary rozwojowe wyznaczone w studium,
- 7) obszary potencjalnych konfliktów,
- 8) wody termalne i lecznicze.

W podsystemie obszarowym pominięto otwarte obszary rolne. Natomiast nałożono na siebie obszary rozwojowe planowane w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kłodzko (dalej Studium Gminy Kłodzko) z obszarami zieleni, objętych różnymi formami ochrony.

W wyniku tego nałożenia wygenerowano obszary potencjalnych konfliktów, w przypadku których należy uważnie przeanalizować i rozważyć ich przyszły sposób zagospodarowania.

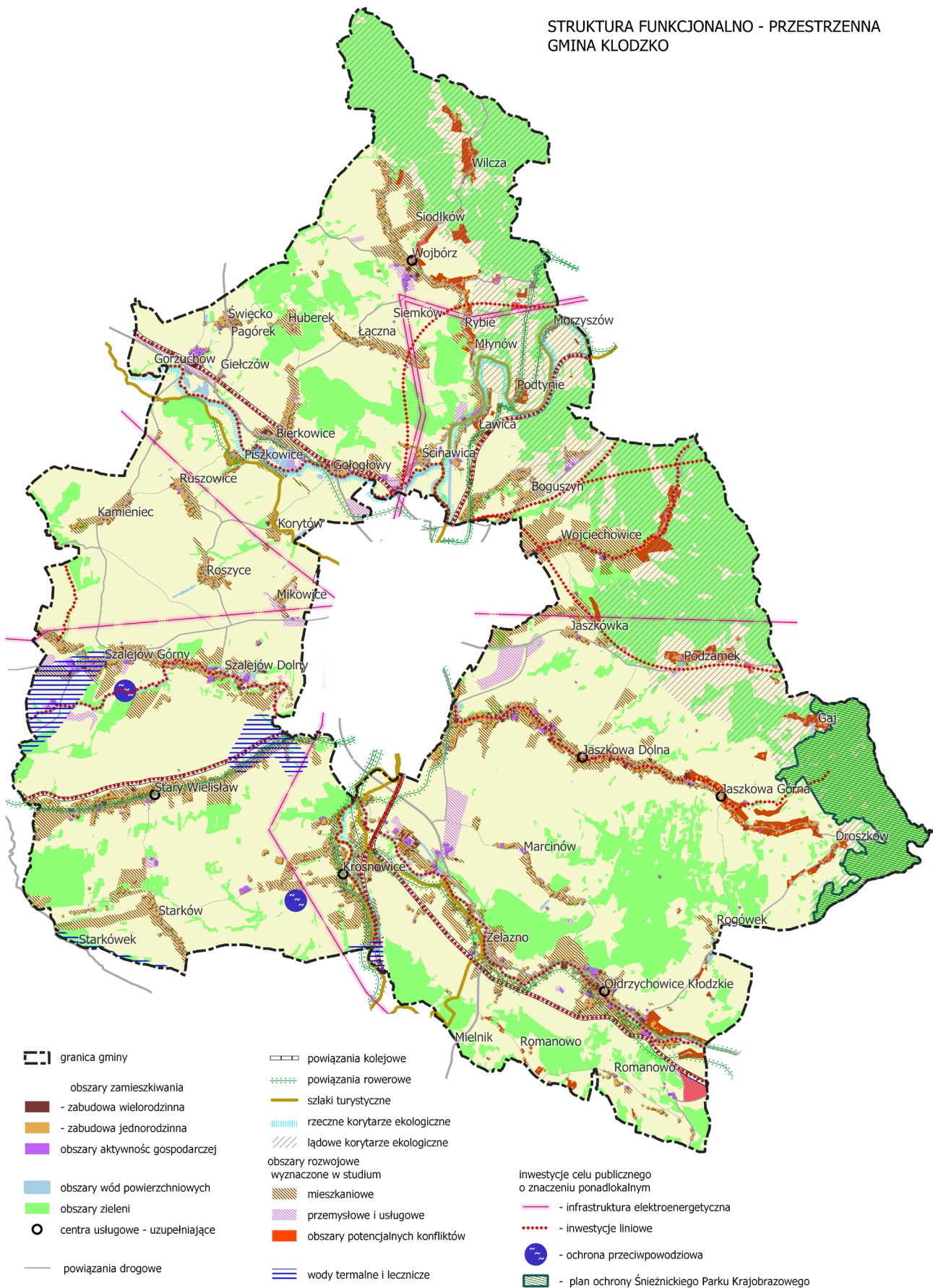
Podsystem liniowy docelowo składać się będzie przede wszystkim z powiązań komunikacyjnych w zakresie dróg, kolei oraz ciągów rowerowych, które mają za zadanie zapewnienie sprawnej wymiany osób i towarów w przestrzeni gminy, pomiędzy jej poszczególnymi częściami oraz otoczeniem.

Obsługa mieszkańców winna być zapewniona poprzez centra usługowe. Najwyższy poziom obsługi stanowi centrum zlokalizowane w centralnej części miasta Kłodzko tj. poza granicami administracyjnymi gminy, które swoim zasięgiem oddziaływania pozwala na zaspokojenie większości podstawowych potrzeb mieszkańców gminy. Centra uzupełniające zlokalizowane Odrzychowicach Kłodzkich, Jaskowej Górnej, Jaskowej Dolnej, Krosnowicach, Starym Wielisławiu i Wojborzu winny zapewnić dostęp do części usług podstawowych gminy i ograniczyć potrzeby transportowe mieszkańców.

Podsystemy powinny być ze sobą zharmonizowane, a w miejscach przecięć tworzyć przestrzenie wielofunkcyjne, aby poprawić jakość życia mieszkańców oraz zapewnić optymalne funkcjonowanie podmiotów gospodarczych.

Sposób rozmieszczenia i funkcjonowania poszczególnych podsystemów przedstawionych w Modelu ma służyć zapewnieniu jak najlepszej efektywności funkcjonalno-przestrzennej gminy. Obszary rozwojowe wyznaczone w Studium Gminy Kłodzko, a wskazane w Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, nie zostały zróżnicowane funkcjonalnie, ani parametrycznie, tak aby nie determinować w przyszłości kierunków ich przeznaczenia i pełnienia określonych funkcji. Ogólne zasady rozwoju funkcjonalno-przestrzennego zostały przedstawione w Ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Natomiast szczegółowe zasady zagospodarowania, uzupełnienia i rozwój struktury przestrzennej gminy powinny być ustalane w Studium Gminy Kłodzko, a tym samym dynamicznie dostosowywane do zmieniających się trendów i uwarunkowań lokalnych.

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
GMINA KŁODZKO



Rysunek 33. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kłodzko

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

VII. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ



W Studium Gminy Kłodzko wyznaczono znaczne tereny pod rozwój nowej zabudowy. Zdecydowana większość powierzchni gminy posiada obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Z uwagi na potrzebę zachowania wymogów ładu przestrzennego, którego utrzymanie realnie wpływa na podwyższenie jakości życia oraz wartości przestrzeni, pozwolenie na niekontrolowane zwiększanie intensywności zabudowy oraz brak kontroli nad możliwością rozplanowania funkcji i zabezpieczenia obszarów wolnych od zabudowy może negatywnie wpłynąć na środowisko. Należy zatem dążyć do etapowania rozwoju Gminy Kłodzko i podzielić go na co najmniej dwa podstawowe etapy. Rozwój powinien postępować od strony centralnych części miejscowości, w tym przede wszystkim w Krosnowicach, Ołdrzychowicach Kłodzkich, Jaskowej Dolnej, Szalejowie Dolnym w kierunku ich peryferii. Pierwszy etap powinien koncentrować się na dopełnieniu i intensyfikacji istniejącej tkanki zurbanizowanej w:

- Krosnowicach w centralnej części miejscowości pomiędzy drogą powiatową a linią kolejową,
- Ołdrzychowicach Kłodzkich w północno-zachodniej części miejscowości pomiędzy drogą powiatową a linią kolejową,
- Szalejowie Dolnym, Jaskowej Dolnej oraz zachodniej części Wojciechowiec wzdłuż drogi powiatowej.

Dopiero po zrealizowaniu I etapu, należy umożliwić rozwój gminy w ramach II etapu, na pozostałym obszarze gminy również poprzez dopełnienie i intensyfikację istniejącej tkanki, przy czym przyrost zabudowy powinien mieć charakter sukcesywny, oparty na dostępności do istniejącej sieci drogowej i sieci infrastruktury technicznej.

W Ołdrzychowicach Kłodzkich, Jaskowej Górnej, Jaskowej Dolnej, Krosnowicach, Stary Wielisławiu, Wojborzu należy uwzględnić lokalizację centrów uzupełniających, zapewniającego odpowiednią obsługę mieszkańców.

Wysokość zabudowy nie powinna przekraczać:

- 14 m w centralnych częściach miejscowości: Krosnowice, Ołdrzychowice Kłodzkie, Jaskowe Dolne,
- 12 m w pozostałych terenach zurbanizowanych.

Obszary rozwoju nowej zabudowy we wschodniej części Ołdrzychowicach Kłodzkich, Jaskowej Górnej, Podzamku, wschodniej części Wojciechowic, Młynowie, Podtynie, Wojborzu i Wilczej wyznaczone w Studium Gminy Kłodzko wskazano na obszarze lądowego korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym, otulinie Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego, Obszarze Natura 2000 oraz Obszarze Chronionego Krajobrazu. Obszary te są cenne z uwagi na ich funkcje ochronne, jak również z uwagi na ich potencjalne funkcje: turystyczne, retencyjne, przewietrzające, sportowo-rekreacyjne i wypoczynkowe. Na planszy struktury funkcjonalno-przestrzennej oznaczono je jako obszary potencjalnych konfliktów, których przyszłe funkcje należałoby ponownie rozważyć przy najbliższej aktualizacji Studium Gminy Kłodzko. Ponownej analizie winny być poddane także tereny rozwojowe zlokalizowane na obszarach wód termalnych i leczniczych w zachodniej części Szalejowa Górnego oraz wschodniej części Starego Wielisławia.

Strukturę zabudowy należy kształtować w sposób zapewniający uzyskanie jak najlepszej efektywności energetycznej i środowiskowej, w tym stosowanie rozwiązań sprzyjających wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii oraz gospodarczemu wykorzystaniu wód opadowych i roztopowych oraz wody szarej.

Ważna dla zrównoważonego rozwoju Gminy Kłodzko jest również niebiesko-zielona infrastruktura, która powinna zapewnić nie tylko wypoczynkowo-rekreacyjną bazę dla mieszkańców i turystów, ale wspierać bioróżnorodność, korytarze ekologiczne, nawodnienie i odwodnienie oraz przewietrzanie, a tym samym zapewnić odpowiedni klimat wilgotnościowy i odporność struktury funkcjonalno-przestrzennej na zmiany klimatu. Do infrastruktury tej zaliczają się wszystkie tereny zielone oraz przede wszystkim dolinki cieków wodnych. Niebiesko-zieloną infrastrukturę należy rozwijać w szczególności poprzez uzupełnianie ciągów zieleni wzdłuż cieków wodnych i ochronę ich bezpośredniego sąsiedztwa przed degradacją lub zabudowaniem. Dlatego do głównych zadań na tym obszarze należy unikanie wprowadzania nowej zabudowy, utrzymanie i nasycenie różnego rodzaju zieleni oraz tworzenie małej retencji wodnej, z wykorzystaniem na funkcje wypoczynkowe i sportowo-rekreacyjne. W sposób efektywny należy wykorzystać tereny zielone, a zwłaszcza istniejące tereny leśne i dolinne oraz tereny łąk i zieleni niskiej, chroniące wartościowe ekosystemy i tworzące strefy buforowe pomiędzy zabudową i terenami chronionym. Ponadto łąki i zieleń niska winny być chronionymi otwarciami widokowymi oraz istotnymi elementami systemu przewietrzania, poprawiającymi warunki klimatyczne. W tym celu w planach miejscowych zaleca się ochronę wyżej wymienionych terenów jako elementów niebiesko-zielonej infrastruktury.

Układ komunikacyjny Gminy Kłodzko wymaga uzupełnienia o ścieżki rowerowe, pozwalające na swobodne przemieszczanie się rowerzystom oraz osobom poruszającym się przy pomocy środków transportu indywidualnego. W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazano szkielet układu drogowego, wyznaczony w oparciu o powiązania drogowe, który powinien być lokalnie modernizowany w zależności od potrzeb funkcjonalno-przestrzennych.

Wzdłuż cieków wodnych oraz dróg należy realizować ciągi zieleni. W tym celu powinno się rezerwować w planach miejscowych odpowiedniej szerokości pasy terenów, które zapewnią docelowe wprowadzenie zieleni wysokiej w postaci alei lub szpalerów drzew.

Działania rewitalizacyjne powinny być ukierunkowane na poprawę potencjału rozwojowego oraz poprawę warunków zamieszkiwania i zostać skierowane przede wszystkim na zdekapitalizowane zasoby mieszkaniowe tj. domy mieszkalne w zabudowie zagrodowej wybudowane na przełomie XIX i XX w. oraz infrastrukturę jej towarzyszącą.

W sposób efektywny należy wykorzystać tereny zielone, a zwłaszcza kompleksy leśne oraz urozmaicony krajobraz w terenach cennych przyrodniczo, w tym w Śnieżnicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną.

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA DLA GMINY KŁODZKO WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Zgodnie z zapisami zawartymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, który został przyjęty Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r., gmina Kłodzko zlokalizowana jest w trzech obszarach funkcjonalnych:

- Przygranicznym Obszarze Funkcjonalnym,
- Obszarze Funkcjonalnym Cennym Przyrodniczo,
- Sudeckim Obszarze Funkcjonalnym, w tym w granicach strefy górskiej.

Zgodnie z planem województwa dla gminy obowiązują następujące ustalenia dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej, umożliwiającej realizację następujących zadań:

- w zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:
 - Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Kamieniec Ząbkowicki – Międzylesie,
 - Budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Wrocław (Magnice) – Kłodzko,
 - Rewitalizacja linii nr 322 Kłodzko Nowe - Stronie Śląskie,
 - Rewitalizacja linii kolejowej nr 309 na odcinku Kłodzko Nowe – Polanica-Zdrój,
 - Rewitalizacja linii kolejowej nr 286 na odcinku Wałbrzych – Jedlina-Zdrój – Głuszyca – Nowa Ruda – Kłodzko,
 - Ochrona przeciwpowodziowa doliny Nysy Kłodzkiej (Nysa Kłodzka od Różanki do Białej Łądeckiej, Nysa Kłodzka od Białej Łądeckiej do Ścinawki),
 - Ochrona przeciwpowodziowa doliny rzeki Ścinawki (Ścinawka od Bożanowskiego Potoku do Nysy Kłodzkiej),
 - Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego Szalejów Górny na rzece Bystrzycy Dusznickiej. Zadanie w ramach ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej. Budowa zapory ziemnej w km 8+900 rz. Bystrzycy Dusznickiej wraz z urządzeniami upustowymi i przelewem stokowym. Maks. pojemność 9,9 mln m³, powierzchnia zalewu 48 ha,
 - Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Duna w miejscowości Krosnowice. Zadanie w ramach ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej. Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego Krosnowice na potoku Duna w km 1+380 licząc od ujścia potoku do rzeki Nysy Kłodzkiej. Maks. pojemność 1,9 mln m³, powierzchnia zalewu 44 ha,

- Ochrona przeciwpowodziowa doliny rzeki Białej Łądeckiej i rzeki Morawki. Zadanie obejmuje odcinek rzeki Białej Łądeckiej od źródeł do ujścia rzeki do Nysy Kłodzkiej, odcinek potoku Morawka od km 6+900 do km 0+000 a także strefy cofkowe ich dopływów. Poza korytem cieku głównego planowane jest wykonanie szeregu prac w obrębie doliny rzeki (m.in. obwałowania, przebudowa mostów, przesiedlenia itp.) oraz podobny zakres robót na dopływach wyżej wymienionych cieków w obrębie obcinka objętego zadaniem (zlewanie cieków). Planowane prace związane są z przebudową i remontem ubezpieczeń brzegowych oraz zwiększeniem przepustowości koryta, budową i przebudową obwałowań i murów ochronnych, zwiększeniem przepustowości budowli mostowych i kładek dla pieszych, zwiększeniem przepustowości jazów i progów regulacyjnych oraz przeniesieniem zabudowań mieszkalnych i gospodarczych poza granice zalewów powodziowych,
- Ochrona przeciwpowodziowa doliny rzeki Bystrzycy Dusznickiej i rzeki Kamienny Potok. Zadanie obejmuje odcinek Bystrzycy Dusznickiej od miejscowości Duszniki-Zdrój do ujścia rzeki Nysy Kłodzkiej, rzeki Kamienny Potok od km 9+900 do km 0+000 a także strefy cofkowe ich dopływów. Poza korytem cieku głównego planowane jest wykonanie szeregu prac w obrębie doliny rzeki (m.in. obwałowań, przebudowa mostów, przesiedlenia itp.) oraz podobny zakres robót na dopływach wyżej wymienionych cieków w obrębie obcinka objętego zadaniem (zlewanie cieków). Planowane prace związane są z przebudową i remontem ubezpieczeń brzegowych oraz zwiększeniem przepustowości koryta, budową i przebudową obwałowań i murów ochronnych, zwiększeniem przepustowości budowli mostowych i kładek dla pieszych, zwiększeniem przepustowości jazów i progów regulacyjnych oraz przeniesieniem zabudowań mieszkalnych i gospodarczych poza granice zalewów powodziowych,
- Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Potok Jaskółka (odcinkowa regulacja koryta cieku głównego w danej JCWP na długości 8 km),
- Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej – Potok Jodłownik (odcinkowa regulacja koryta cieku głównego na długości 6 km),
- Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej – Potok Cicha (regulacja koryta cieku na długości ok. 8 km),
- Kompleksowe porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Krosnowice (m.in. Budowa odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w Krosnowicach do cmentarza oraz dla Czerwonej Góry, budowa odcinka sieci kanalizacyjnej w Żelaźnie oraz w Jaskowej Dolnej i Górnej),
- Kompleksowe porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ołdrzychowice Kłodzkie (m.in. Budowa odcinka sieci kanalizacji sanitarnej w Ołdrzychowicach Kłodzkich przy ul. Zielonej i Wodnej),
- Opracowanie planu ochrony Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego,
- Modernizacja kompostowni polegająca na dobudowaniu dwóch bioreaktorów oraz budowie placu z odciekami na odpady kuchenne biodegradowalne wraz z zakupem pojazdu do odbioru ww. odpadów oraz pojemników na odpady biodegradowalne kuchenne, Szalejów Górny,

- w zakresie ochrony lądowych korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym:
 - Karkonosze – Góry Stołowe,
 - Góry Stołowe,
 wskazanych w Modelu jako lądowe korytarze ekologiczne,
- w zakresie ochrony rzecznych korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym:
 - rzeka Ścinawka – wskazana w Modelu jako rzeczny korytarz ekologiczny,
 - rzeka Nysa Kłodzka – wskazana w Modelu jako rzeczny korytarz ekologiczny,
- w zakresie głównych tras rowerowych:
 - Trasa Kłodzka – wskazana w Modelu jako powiązanie rowerowe,
 - Trasa Złota – wskazana w Modelu jako powiązanie rowerowe,
- w zakresie inwestycji ponadlokalnych zaplanowanych przez przedsiębiorstwa energetyczne:
 - Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: S-260 relacji R-Skałeczno – R-Kłodzko,
 - Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: oraz S-262 relacji R-Bystrzyca – R-Kłodzko,
 - Budowa linii 110 kV relacji: R-Kłodzko – R-Przyłęk,
 - Budowa linii 110 kV relacji: R-Kłodzko do linii L-S-200.

Plan województwa określa także ustalenia w zakresie zasad zagospodarowania dla obszarów funkcjonalnych obowiązujących dla gmin wynikających z następujących celów i kierunków:

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu

Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:

Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym

w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy. Wyznaczone na rysunkach Planu nr 2 i 3 korytarze ekologiczne mają przebieg orientacyjny – szczegółowy przebieg i szczegółowe zasady zagospodarowania korytarzy ekologicznych należy wyznaczać w lokalnych opracowaniach planistycznych w oparciu o aktualne opracowania ekofizjograficzne i inwentaryzacje przyrodnicze, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych.

Zwiększanie lesistości lądowych korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności (docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaczeń nie powinna przekraczać kilkuset metrów do 1 km i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt); nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych.

Na obszarach otulin parków krajobrazowych działalność związana z usługami turystycznymi i sportowymi powinna zostać dostosowana skalą i intensywnością do charakteru obszaru chronionego i jego otoczenia poprzez obligatoryjne wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy szczegółowych parametrów zabudowy dla projektowanej działalności.

Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:

Uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych i wytycznych zawartych w planach ochrony dla parków krajobrazowych.

Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin.

Wskazanie w studiach gmin obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium gminy zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej.

Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania:

- 1) w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów,
- 2) w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów,
- 3) w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów.

Wskazanie w studiach gmin obszarów, które wymagają opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość.

Wskazanie w studiach gmin przebiegu regionalnych szlaków turystycznych, w tym planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z „Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego” przyjętą Uchwałą nr 5425/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 maja 2018 r.

Wskazanie w studiach gmin węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy.

Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej.

Wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:

Określenie warunków i wskaźników lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii na dachach i zadaszeniach obiektów przy określaniu wytycznych dla terenów przeznaczanych pod zabudowę usługową i produkcyjną, w szczególności wyznaczanych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji. Zaleca się wskazanie kompleksów zabudowy usługowej lub produkcyjnej o łącznej powierzchni przekraczającej 10 ha, a w szczególności zlokalizowanych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji, jako obszarów, na których na dachach i zadaszeniach obiektów mogą zostać rozmieszczone urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:

Stosowanie w studiach gmin zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczanie odpływu wód opadowych i roztopowych (np. doły chłonne, studnie chłonne, zbiorniki retencyjne).

Ustalanie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów oraz wytycznych umożliwiających:

- 1) lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji,
- 2) stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku (zakola, meandry),
- 3) utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych,
- 4) odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
- 5) ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.

Plan województwa określa także postulaty dla Gminy Kłodzko w następujących zakresach:

Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.

Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją:

Uwzględnienie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w „Strategii Rozwoju Sudety 2030”.

Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji:

Uwzględnianie w studiach gmin obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji, wskazanych na rysunku Planu nr 1. *Osadnictwo* jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji.

Kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami:

Kształtowanie polityki przestrzennej na terenie gmin w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańcom poprzez:

- 1) planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych, oraz infrastruktury usług publicznych, spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- 2) określenie wskaźnika udziału mieszkań przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami w nowo budowanych mieszkaniach.

Uwzględnienie w studiach gmin konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania w przestrzeni publicznej barier ograniczających dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Kierunek 2.1. Tworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:

Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych).

Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.

Uwzględnianie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2018 r. poz. 2389 z późn. zm.).

Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.

Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.

Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:

Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego” w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.

Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).

Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.

Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez:

- 1) realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi,
- 2) wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu.

W obszarach stykowych wyznaczonych w Planie obszarów funkcjonalnych zapewnienie ciągłości planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach wskazanych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z „Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego”.

Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).

Weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy.

Wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej:

- 1) terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowane do rozwoju szlaków turystycznych,
- 2) obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych, inwersyjnych.

Wylimitowanie lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5%.

Ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 75% na terenach o nachyleniu powyżej 5% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej, zamieszkania zbiorowego, usług zdrowia (lecznictwa uzdrowiskowego), usług sportu i rekreacji oraz usług turystycznych.

Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska:

Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób niewywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.

Ograniczanie przeznaczania zwartych kompleksów gruntów rolnych na zabudowę mieszkaniową i usługową.

Uwzględnienie obszarów i wymogów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) i Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych (LZWP), które zostały wskazane na rysunku Planu nr 4. Zasoby środowiska, jako obszary ochrony Zbiorników Wód Podziemnych, zgodnie z warunkami określonymi w planach gospodarowania wodami.

Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym występowania wpływów eksploatacji górniczej w zasięgu terenów górniczych.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:

Uwzględnienie możliwości realizacji inwestycji wynikających z planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w lokalnych opracowaniach planistycznych, w zakresie wskazanym w aneksie nr 3 i na rysunku Planu nr 6:

- Budowa linii 110 kV relacji: R-Kłodzko-R-Przyłęk oraz R -Kłodzko do linii L-S-200,
- Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: S-260 relacji R-Skałeczno – R-Kłodzko oraz S-262 relacji R-Bystrzyca – R-Kłodzko.

Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:

Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią oraz wdrażanie (po opracowaniu) wytycznych Planu Zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry w zakresie „Lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią”.

Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.

Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji, wynikających z opracowanego programu małej retencji dla województwa dolnośląskiego.

Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych granic i funkcji polderów.

Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych.

Wyznaczenie w opracowaniach ekofizjograficznych obszarów o dużej zdolności retencyjnej i terenów o obniżonej pojemności retencyjnej, które wymagają kompensacji oraz uwzględnianie tych obszarów i terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach lokalizacyjnych i w decyzjach o warunkach zabudowy.

Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.

Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.

Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku.

Ograniczenie planowania terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach, które nie posiadają:

- 1) możliwości zaopatrzenia w ciepło sieciowe lub nie przewiduje się rozwoju systemów ciepłowniczych,
- 2) dostępu do sieci gazowej lub nie planuje się wyposażenia w sieć gazową,

z wyjątkiem terenów zabudowy mieszkaniowej, gdzie do zaopatrzenia w ciepło wykorzystywane będą odnawialne źródła energii.

Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa

W ramach wskazanych ciągów drogowych postuluje się o uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednolicenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład danego korytarza. Szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwości dostosowania parametrów technicznych dróg do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe. W miarę możliwości należy ograniczać lokalizację nowych zjazdów oraz skrzyżowań z drogami dojazdowymi i lokalnymi. Obsługa przyległych terenów powinna odbywać się poprzez już istniejące zjazdy, skrzyżowania oraz nowe drogi o klasie co najmniej zbiorczej, a dotyczy to w szczególności dróg klasy technicznej G i GP. W ramach wskazanych korytarzy należy dążyć do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego, dla:

- Korytarz (poznańsko-hradecki) – przebieg: S5 Rawicz – Trzebnica – Wrocław Północ – dalej jako DK5 Wrocław Południe – dalej jako S8 Magnice – dalej jako DK8 Łagiewniki – Ząbkowice Śląskie, Kłodzko – Kudowa-Zdrój granica państwa.
- Korytarz „sudecki południowy” – przebieg: DK30 Zgorzelec – Lubań – Jelenia Góra – dalej jako DW367 Kowary – Kamienna Góra – Wałbrzych – dalej jako DW381 Nowa Ruda – Kłodzko – dalej jako DK46 Paczków.
- Korytarz (ołomuński) – przebieg: DK33 Kłodzko – Bystrzyca Kłodzka – Boboszów granica państwa.

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA DLA GMINY KŁODZKO WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KŁODZKO³³

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kłodzko w ramach misji rozwoju przestrzennego gminy wskazuje się za naczelny kierunek: *Rozwój funkcji turystycznej z uwzględnieniem rozwoju rolnictwa, usług i nieuciążliwego przemysłu.*

Ogólne kierunki rozwoju budownictwa

Nowa zabudowa, jak i zabudowa uzupełniająca powinny rozwijać się zgodnie z tradycyjnym i historycznym sposobem jej kształtowania, harmonijnie komponować się z otaczającym krajobrazem wykorzystując powszechnie spotykane, a szczególnie lokalne modele architektoniczne i urbanistyczne.

W granicach gminy Kłodzko wskazuje się dwie grupy obejmujące obszary urbanizacji oraz obszary chronione.

³³ Opracowano na podstawie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kłodzko, 2021 r. (Załącznik Nr 1 do uchwały nr 277/VIII/2021 Rady Gminy Kłodzko z dnia 27 maja 2021 r.).

Obszary urbanizacji to obszary zabudowy, jej kontynuacji oraz rozwoju, a także zagospodarowania terenów w kierunku tworzenia struktur osadniczych lub związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. W ramach obszarów urbanizacji wyróżniono grupę 4 obszarów funkcjonalnych, zdefiniowanych przez ich funkcję dominującą: obszary funkcjonalne mieszkaniowe, obszary funkcjonalne usługowe, obszary funkcjonalne aktywności gospodarczej oraz obszary zabudowy rekreacyjnej. Obszary te mogą się wzajemnie przenikać – ich granice stanowią wytyczne rozmieszczenia funkcji, a w dalszej kolejności, przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dopuszczalnych kategorii przeznaczenia terenów.

W granicach wszystkich wymienionych obszarów funkcjonalnych dopuszczalne są tereny komunikacji (dróg, placów, parkingów, ścieżek rowerowych lub pieszych), lokalizacji urządzeń infrastruktury technicznej i związanej z nimi zabudowy służące zaopatrzeniu ludności i podmiotów gospodarczych w wodę, energię, gaz, łączność oraz utylizacji ścieków lub odpadów.

W ramach określonych dopuszczalnych kategorii przeznaczenia terenu dopuszczalne są również lokalizacje obiektów lub urządzeń towarzyszących, które zgodnie z przepisami lub powszechnym zwyczajem stanowią wraz z obiektami o ustalonym przeznaczeniu całość użytkową i służą utrzymaniu właściwego standardu użytkowania terenu lub nieruchomości.

Zagospodarowanie obszarów urbanizacji, terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej, terenów sportu i rekreacji, terenów rolniczych uwzględniać powinno wymagania ładu przestrzennego, walory środowiskowe i ekonomiczne, wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i ich mienia, wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych.

O ile grupa obszarów przyrodniczych winna podlegać ochronie polegającej na wykluczeniu lub ograniczeniu zabudowy, to obszary rolnicze, ze względu na obecną strukturę rozmieszczenia zabudowy, nie kwalifikują się jako obszary bezwzględnej ochrony przed zainwestowaniem związanym z produkcją rolną.

Na obszarze gminy występują tereny, na których wprowadzenie zainwestowania jest ograniczone. Oprócz warunków fizjograficznych najważniejszym czynnikiem wpływającym na wybór terenów przeznaczonych pod zabudowę jest ochrona krajobrazu i przestrzeni przyrodniczej, ochrona zabytków oraz ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Z tego względu spod zabudowy należy eliminować:

- obszary cenne przyrodniczo, na których znajdują się stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt,
- enklawy o wyjątkowych walorach krajobrazowych, korytarze ekologiczne i naturalne ekosystemy łąkowo-rolno-leśne, które należy pozostawić w stanie nienaruszonym.

W ramach kreowania struktur przestrzennych zaleca się uzupełnienie istniejących jednostek osadniczych z zachowaniem dotychczasowego układu przestrzennego.

Nowa zabudowa powinna kontynuować istniejące układy przestrzenne z zachowaniem porządkowania, uzupełniania i kontynuacji.

Ogólne zasady ochrony środowiska, jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

Zasady ochrony środowiska

Działania w zakresie ochrony i kształtowania środowiska powinny zmierzać do poprawy czystości powietrza atmosferycznego, wód oraz powierzchni ziemi.

Naczelną zasadą korzystania z zasobów środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza ona m.in. dążenie do:

- zachowania możliwości odtwarzania zasobów naturalnych,
- racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych i zastępowania ich substytutami,
- ograniczania uciążliwości dla środowiska i nieprzekraczania granic wyznaczonych jego odpornością.

Rozwój zrównoważony oznacza więc taką filozofię rozwoju globalnego, regionalnego i lokalnego, która przeciwstawia się ekspansji opartej wyłącznie o wzrost gospodarczy.

Głównym celem władz samorządowych winno stać się niedopuszczanie do działalności inwestycyjnej degradującej środowisko, co w rezultacie zaowocuje poprawą jakości życia mieszkańców i przywróceniem równowagi w środowisku.

Wody podziemne i obszary ich zasilania podlegają szczególnej ochronie polegającej zwłaszcza na niedopuszczaniu do zanieczyszczenia wód oraz zapobieganiu i przeciwdziałaniu szkodliwym wpływom na obszary ich zasilania. Utrzymanie właściwego poziomu wód gruntowych i powierzchniowych w naturalnych zbiornikach wodnych można uzyskać poprzez zastosowanie na istniejących ciekach i rowach melioracyjnych budowli piętrzących (np. zastawek) a także poprzez odbudowę i utrzymanie w odpowiednim stanie technicznym urządzeń służących tzw. małej retencji. Bardziej radykalne prace melioracyjne powinny być dopuszczalne jedynie w celu przywrócenia stanu naruszonego wcześniejszymi, nieprawidłowymi działaniami.

Wszystkie ciekі winny charakteryzować się naturalnym spływem i naturalnymi korytami. Ewentualne zastosowanie niektórych elementów obudowy hydrotechnicznej może wystąpić w wyjątkowych przypadkach (zabezpieczenia przeciwpowodziowe czy przeciwpożarowe, względy ogólnogospodarcze itp.)

Specjalnej ochronie podlegają tereny podmokłe, obszary źródliskowe, naturalne źródła, ciekі i zbiorniki wodne, aby zapewnić naturalną zdolność retencyjną terenu. W podobnym celu przewiduje się zalesienie i dolesienie obszarów źródliskowych oraz gleb o niskich klasach bonitacyjnych, wprowadzenie fitomelioracji oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń są ścieki, nielegalne wysypiska odpadów oraz środki ochrony roślin. Konieczne jest szybkie uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej i likwidacja dzikich wysypisk odpadów.

Ochrona gruntów rolnych polega przede wszystkim na ograniczeniu przeznaczania gruntów wysokich klas bonitacyjnych na cele nierolnicze. Ze względu na stosunkowo korzystne warunki glebowo-klimatyczne dla rozwoju produkcji rolnej gminy należy maksymalnie ograniczyć przeznaczenie gruntów wysokich klas bonitacyjnych na cele inne niż związane z produkcją rolną w tym również terenochłonnych urządzeń produkcji rolnej (fermy hodowlane o charakterze przemysłowym). Na terenach zagrożonych erozją wietrzną gleby gorsze niż III kl. powinno się przeznaczyć do zalesienia.

Na obszarze gminy występują tereny, na których wprowadzenie zainwestowania jest ograniczone różnymi formami ochrony, dlatego w ramach kreowania struktur przestrzennych miasta i wsi zaleca się uzupełnienie istniejących jednostek osadniczych z zachowaniem historycznego układu przestrzennego. Oprócz warunków fizjograficznych najważniejszym czynnikiem wpływającym na wybór terenów przeznaczonych pod zabudowę jest bogactwo przyrodnicze, ochrona krajobrazu i przestrzeni przyrodniczej, ochrona zabytków i ukształtowanych historycznie układów urbanistycznych oraz ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Z tego względu spod zabudowy należy eliminować:

- obszary cenne przyrodniczo, na których znajdują się stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz położone w ich sąsiedztwie, obszary otwartej rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz obszary stanowiące zabezpieczenie właściwego ekspozowania zespołów lub obiektów zabytkowych o szczególnych wartościach krajobrazowych,
- enklawy o wyjątkowych walorach krajobrazowych, korytarze ekologiczne i naturalne ekosystemy łąkowo – rolno – leśne, które należy pozostawić w stanie nienaruszonym.

Niekorzystne również ze względów krajobrazowych i komunikacyjnych jest zabudowywanie terenów przy głównych ciągach komunikacyjnych oraz wprowadzenie zabudowy zbyt rozproszonej, wykorzystującej tereny zbytnio oddalone zarówno od siebie jak i od istniejącej jednostki osadniczej.

Nowa zabudowa powinna skupiać się wokół istniejących układów przestrzennych drogą porządkowania, uzupełniania i kontynuacji.

Ekspansja nowej zabudowy w obrębie stref ochrony konserwatorskiej bezwzględnie winna pozostawać pod kontrolą konserwatorską.

W miarę możliwości należy wprowadzać nowe zalesienia kierując się następującymi przesłankami:

- na terenach zagrożonych erozją,
- na gruntach o przeważającym kompleksie gleb gorszych niż III kl.,
- na terenach stanowiących uzupełnienie istniejących kompleksów leśnych,
- na terenach stanowiących ekosystem wodno-łąkowo-leśny.

W granicach gminy Kłodzko przebiegają dwa korytarze ekologiczne, których rolą jest powiązanie cennych przyrodniczo obszarów chronionych, położonych po wschodniej i zachodniej stronie Kotliny Kłodzkiej. Pierwszy, w północnej części gminy, łączy Stołowogórski Park Narodowy z Obszarem Chronionego Krajobrazu Gór Bardzkich, drugi, w południowej części gminy, łączy Śnieżnicki Park Krajobrazowy

z Obszarem Chronionego Krajobrazu Gór Bystrzyckich. Działania w obrębie ekosystemów wodno-łąkowo-leśnych powinny zmierzać do:

- zachowania istniejącej obudowy biologicznej cieków,
- wzbogacenia i uzupełnienia istniejących nasadzeń zgodnie z zasadami unikania zwartych nasadzeń utrudniających przewietrzanie dolin rzecznych oraz obsadzania głównie południowych brzegów dla ochrony przed nadmiernym parowaniem i zarastaniem roślinnością wodną,
- zakazu lokalizacji inwestycji kubaturowych,
- zakazu zabudowy poprzecznej dna dolin rzecznych.

W zakresie ochrony krajobrazu kulturowego, tj. cech elementów zagospodarowania przestrzennego odnoszących się do przestrzeni historycznie ukształtowanej w wyniku działalności człowieka, zawierającej wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze, wskazuje się zasady, jakie należy stosować w procesie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także, jakimi należy się kierować w działaniach związanych z kreowaniem rozwoju gminy:

- należy zachować spójność systemu obszarów cennych przyrodniczo na terenie gminy wraz z utrzymaniem ciągłości łączących je korytarzy ekologicznych,
- należy chronić naturalny charakter obszarów leśnych, terenów zalewowych rzek i potoków, zbiorników wodnych, obszarów podmokłych, terenów źródłiskowych i stref ochrony ujęć wody oraz obszarów graniczących z wyżej wym. terenami,
- przy przeznaczaniu terenów pod zabudowę należy rozwijać istniejące układy urbanistyczne i ruralistyczne,
- należy chronić ekspozycję wartościowych obiektów i zespołów architektury poprzez ograniczanie wprowadzania elementów mogących stanowić ich przesłonę, przede wszystkim w widoku z głównych tras komunikacyjnych, parametry i wskaźniki zabudowy dobierać w sposób umożliwiający zachowanie istniejących punktów, otwarć i dróg widokowych, przy jednoczesnym uszanowaniu regionalnych tradycji budowlanych.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

Działania służące ochronie wartości zabytkowych w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej zmierzają do:

- zachowania historycznego układu przestrzennego w zakresie rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych i kompozycji zieleni,
- konserwacji zachowanych historycznych elementów układu przestrzennego, szczególnie: posadzki (nawierzchnie, cieki i zbiorniki wodne, sposób użytkowania gruntów), ścian (zabudowa, zieleń) oraz dążenia do usunięcia elementów zniekształcających założenia historyczne i odtworzenia elementów zniszczonych,
- dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych, proporcji powierzchni muru i otworów oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej,
- usunięcia obiektów dysharmonizujących,

- dostosowania współczesnych funkcji do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów oraz eliminacji funkcji uciążliwych.

Ochrona obejmuje obszary, w których elementy dawnego układu zachowały się w stosunkowo dobrym stanie. Strefy te są równoznaczne z obszarami ewidencji zabytków. Strefy ruralistyczną wyznaczono dla wszystkich wsi na terenie Gminy Kłodzko. Działania służące ochronie wartości zabytkowych w strefie ruralistycznej zmierzają do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim zabudowy, układu dróg, podziału i sposobu zagospodarowania działek, a także do restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów.

W strefie ruralistycznej winno się określać następujące zasady:

- zachować i wyeksponować elementy historycznego układu przestrzennego tj. rozplanowanie dróg, ulic i placów, linie zabudowy, kompozycje wnętrz urbanistycznych oraz kompozycję zieleni,
- zachować historyczne nawierzchnie kamienne,
- obiekty o wartościach zabytkowych poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu,
- przy nowych inwestycjach oraz związanych z modernizacją, rozbudową, przebudową obiektów istniejących nawiązać gabarytami i sposobem kształtowania bryły i użytymi materiałami do miejscowej tradycji architektonicznej, w przypadku istniejącego obiektu - po rozbudowie budynek powinien tworzyć spójną kompozycję z istniejącą częścią,
- formę nowych obiektów dostosować do skali, ukształtowania bryły i detalu istniejącej wartościowej zabudowy, w tym formy i wysokości dachu, układu kalenicy, poziomu posadowienia parteru, formy i wysokości ogrodzenia,
- działalność inwestycyjna winna uwzględniać istniejące związki przestrzenne i planistyczne,
- elementy dysharmonizujące, zwłaszcza kolidujące z ekspozycją wartościowych obiektów zabytkowych, winny być usunięte lub poddane odpowiedniej przebudowie,
- przyznać pierwszeństwo wszelkim działaniom odtworzeniowym i rewaloryzacyjnym, zarówno w przypadku przyrodniczych elementów krajobrazu, jaki w stosunku do historycznej struktury technicznej, instalacji wodnych, sieci komunikacyjnych oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków i znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- preferować te inwestycje, które stanowią rozszerzenia lub uzupełnienie istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących już relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem obiektu,
- wykluczać prowadzenie napowietrznych linii teletechnicznych i energetycznych,
- wykluczać stosowanie ogrodzeń z betonowych elementów prefabrykowanych.

Jako zieleń chroniona mogą występować obszary zielone, oznaczone jako teren zielony do zachowania, to jest:

- założenia zieleni komponowanej: parki, ogrody, skwery ukształtowane przez człowieka,
- cmentarze powstałe przed 1945 rokiem,
- szpalery aleje, pojedyncze drzewa pomnikowe.

Na terenach zieleni komponowanej zaleca się:

- dążyć do ich zachowania lub scalenia w granicach historycznych,
- założenia te winny pozostać założeniami zielonymi, należy lokalizować tu funkcję reprezentacyjną lub rekreacyjną,
- założenia te należy uporządkować, wskazana jest ich rewaloryzacja.

Na terenie cmentarzy, jeżeli są one nadal użytkowane, należy zachować ich dotychczasową funkcję, cmentarze nie użytkowane należy zachować jako tereny zielone, uporządkować - zachowane nagrobki zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie utworzyć dla nich lapidarium lub zachować je w inny sposób.

W przypadku szpalerów, alei i pojedynczych okazów zaleca się:

- utrzymanie obiektu w miejscu i granicach historycznych,
- właściwą pielęgnację zieleni,
- w przypadku szpalerów i alei usuwanie chorych i uzupełnienie układu nasadzeniami właściwych gatunków drzew.

Gdy nie przewiduje się prac renowacyjnych należy pozostawić zbiorowisko naturalnej sukcesji przyrodniczej. W miarę możliwości należy zachować dawne funkcje poszczególnych części zespołów pałacowych; folwark jako tereny gospodarcze, polany parkowe jako łąki krajobrazowe – bez prowadzenia nasadzeń, tereny zadrzewione jako naturalne masywy zieleni. Prace melioracyjne winny być projektowane i prowadzone w taki sposób, aby nie niszczyć naturalnych zadrzewień, zwłaszcza tych, które rosną nad brzegami cieków wodnych. Zakłada się, że prace melioracyjne winny dążyć do odtworzenia dawnego systemu wodnego.

Postuluje się połączenie poszczególnych założeń zielonych pasmami zadrzewień zlokalizowanymi wzdłuż cieków wodnych, alei, grup zadrzewień śródpolnych, tworząc tunele ekologiczne.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Komunikacja drogowa

Potrzeby i kierunki modernizacji systemów komunikacji:

- utwardzanie i poprawa nawierzchni i dróg,
- budowa jednostronnych lub obustronnych (w zależności od zabudowy i możliwości terenowych) chodników na terenach zabudowanych celem segregacji ruchu kołowego i pieszego;
- budowa miejsc postojowych przy usługach lub innych obiektach stanowiących cele ruchu,
- ustalane w aktach prawa miejscowego drogi i ulice lokalne winny mieć szerokości w liniach rozgraniczających co najmniej 15 m, z wyjątkiem obszarów zabudowanych lub miejsc o szczególnych warunkach terenowych,

gdzie należy je dostosować do możliwości wynikających z istniejącego zagospodarowania i granic władania,

- drogi i ulice dojazdowe projektowane na obszarach niezabudowanych powinny mieć szerokość w liniach rozgraniczających co najmniej 10 m, a na terenach z istniejącą zabudową szerokości dostosowane do lokalnych możliwości wynikających z istniejącej zabudowy i granic władania,
- drogi wewnętrzne powinny mieć szerokości odpowiednie dla sposobu użytkowania i zagospodarowania terenów, w których granicach zostają wyznaczane, co najmniej 6 m.

Infrastruktura techniczna

Ustala się następujące ogólne zasady uzbrojenia terenów w infrastrukturę techniczną:

- sieci uzbrojenia technicznego terenu w obszarze zabudowy zwartej należy prowadzić w obrębie linii rozgraniczających ulic,
- projektowane sieci uzbrojenia należy sytuować równolegle w stosunku do istniejących i planowanych linii rozgraniczających ulic, w takich poziomych i pionowych odległościach od istniejących i projektowanych elementów podziemnego i naziemnego uzbrojenia terenu, jakie przewidują obowiązujące przepisy szczególne,
- w przypadku realizacji sieci uzbrojenia technicznego poza liniami rozgraniczającymi ulic, należy w miarę możliwości prowadzić je równolegle do granic działek, w pasie terenu wolnym od innego istniejącego uzbrojenia,
- w przypadku, gdy istniejące uzbrojenie terenu prowadzone jest w sposób sprzeczny z zasadami określonymi powyżej, należy dążyć do jego przełożenia, umożliwiając tym samym prawidłowe sytuowanie innych sieci,
- realizacja układu komunikacyjnego powinna obejmować kompleksową realizację uzbrojenia technicznego,
- dopuszcza się realizację urządzeń technicznych uzbrojenia, w tym ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, pary, gazów i energii elektrycznej oraz urządzeń łączności publicznej i sygnalizacji, a także innych podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń w granicach wszystkich obszarów funkcjonalnych, o ile przepisy szczególne nie będą tego wykluczać.

Zaopatrzenie w wodę:

- postuluje się rozbudowę istniejących systemów zaopatrzenia w wodę,
- sieci rozdzielcze winny być realizowane w układach pierścieniowych,
- należy zapewnić odpowiednią jakość wody pitnej poprzez ochronę obszarów zasobowych wód podziemnych,
- dla terenów aktywności gospodarczej w przypadku znacznego zapotrzebowania na wodę dopuszcza się budowę ujęć własnych wody, pod warunkiem uzyskania zgody stosownych instytucji,
- dopuszcza się dla budownictwa rozproszonego indywidualne zaopatrzenie w wodę.

Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków:

- zakłada się odprowadzenie ścieków bytowych z terenów zainwestowanych do gminnej sieci kanalizacyjnej,
- w ramach uporządkowania i rozbudowy sieci kanalizacyjnej należy dążyć do utworzenia na terenie gminy systemu kanalizacji rozdzielczej poprzez sukcesywną, prowadzoną w etapach rozbudowę sieci kanalizacyjnej;
- na obszarach nie wyposażonych w sieć kanalizacji sanitarnej dopuszcza się stosowanie lokalnych systemów, w tym przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych;
- w zakresie odprowadzania ścieków przemysłowych należy dążyć do ich całkowitego unieszkodliwiania na terenie własnym inwestora i w miarę możliwości do stosowania obiegu zamkniętego procesów produkcyjnych; należy ustalać obowiązek podczyszczania ścieków o przekroczonych dopuszczalnych wartościach zanieczyszczeń, przed ich wprowadzeniem do komunalnej kanalizacji sanitarnej, w oczyszczalniach zlokalizowanych na terenach wyznaczonej działalności gospodarczej.

Zaopatrzenie w gaz:

- zakłada się rozbudowę rozdzielczej sieci gazowej na nowych terenach przewidzianych pod zabudowę,
- w celu wykorzystania gazu do celów grzewczych i umożliwienia podłączenia kotłowni lokalnych do sieci gazowej proponuje się wybudowanie gazociągów średniego ciśnienia w rejonach zasilanych niskim ciśnieniem.

Zaopatrzenie w energię elektryczną:

- dopuszcza się rozbudowę istniejącej sieci przesyłowej średniego i niskiego napięcia i prowadzenie nowych linii energetycznych w miarę potrzeb, szczególnie na terenach wyznaczonych obszarów aktywności gospodarczej,
- dla terenów wskazanych pod zabudowę należy przewidzieć stosownie do potrzeb budowę dodatkowych stacji transformatorowych, których lokalizację należy uzależnić od rodzaju i sposobu zabudowy,
- wzdłuż napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokich napięć należy przestrzegać ograniczeń w użytkowaniu terenu w pasach o szerokości zależnej od wartości napięcia oraz wysokości trakcji; w granicach strefy ochronnej nie należy lokalizować budynków mieszkalnych i innych budowli przewidzianych do stałego przebywania ludzi; dopuszczalne jest zmniejszenie szerokości stref ochronnych w uzgodnieniu z administratorami odpowiednich sieci;
- należy wprowadzić ograniczenie prowadzenia nowych napowietrznych linii energetycznych na terenach obszarów chronionego krajobrazu,
- zaleca się w miarę możliwości technicznych i finansowych skablowanie istniejących napowietrznych linii przesyłowych,

- dla terenów wskazanych pod zabudowę należy przewidzieć:
 - a) budowę dodatkowych stacji transformatorowych, wraz z liniami zasilającymi stosownie do potrzeb, których lokalizację należy uzależnić od rodzaju i sposobu zabudowy,
 - b) przełożenie lub skablowanie linii napowietrznych średniego i niskiego napięcia, których obecny przebieg koliduje z istniejącą i planowaną zabudową ww. terenów – szczególnie zalecane na terenach osiedli zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, gdzie linie napowietrzne są elementem zakłócającym krajobraz zurbanizowany,
- dopuszcza się urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej 100 kW na potrzeby własne,
- na terenach rzek Bystrzycy Łądeckiej, Białek Łądeckiej, Nysy Kłodzkiej wraz z ich korytami dopuszcza się rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW w zakresie lokalizacji małych elektrowni wodnych.

Zaopatrzenie w energię ciepłą:

- przewiduje się utrzymanie istniejących systemów zaopatrzenia w ciepło z zaleceniem modernizacji i wymiany urządzeń grzewczych na urządzenia o wysokiej sprawności grzewczej i niskim stopniu emisji zanieczyszczeń,
- należy dążyć do likwidacji lokalnych kotłowni poprzez zamianę nośnika energii na paliwo nie powodujące zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego,
- dla zabudowy indywidualnej proponuje się przechodzenie na ogrzewanie gazowe w miejscach wyposażonych w sieć gazową lub inne z wykorzystaniem ekologicznych źródeł energii.

Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów:

- celem strategicznym jest minimalizacja powstawania odpadów w sektorze komunalnym i gospodarczym, ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko oraz maksymalny wzrost ich gospodarczego wykorzystania,
- pojemniki do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów winny być lokalizowane w pierwszej kolejności na terenach publicznych, w miejscach dostępnych, lecz nie kolidujących z otoczeniem,
- obiekty i urządzenia związane z odzyskiwaniem surowców wtórnych powinny być lokalizowane w odpowiedniej izolacji od zabudowy mieszkaniowej.

VIII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI



Teren gminy Kłodzko znajduje się poza Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) wyznaczonymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, a zatem nie stanowi miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze i obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją.

Konsekwencją tego jest to, iż w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 – gmina Kłodzko nie znalazła się w zestawieniu gmin objętych OSI.

IX. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH



SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Skuteczna realizacja wyznaczonych celów i kierunków działań dokumentu „Strategii Rozwoju Gminy Kłodzko na lata 2022–2030” zależy będzie od prawidłowego ustanowienia systemu zarządzania procesami rozwojowymi i włączeniem w te działania szerokiego grona interesariuszy wszystkich szczebli administracji publicznej oraz sektora pozarządowego i gospodarczego. Poza określeniem systemu instytucjonalnego równie ważne będzie zarysowanie warunków organizacyjnych dla wdrażania, monitorowania, aktualizacji i ewaluacji Strategii.

Ze względu na długoterminową perspektywę wdrażania Strategii opisano główne założenia systemu, a szczegółowe rozwiązania będą ustalane według potrzeb wraz z postępem prac.

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA WDRAŻANIE STRATEGII

Wdrażanie celów i kierunków działań Strategii polegać będzie przede wszystkim na koordynacji współpracy pomiędzy zaangażowanymi w ten proces podmiotami, tj.:

Radą Gminy Kłodzko, która odpowiada za:

- zatwierdzenie Strategii,
- zatwierdzenie zmian Strategii,
- nadzór nad postępami i efektami wdrażania poprzez zatwierdzanie rocznego raportu o stanie gminy, który zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym obejmuje podsumowanie działalności w zakresie realizacji Strategii.

Wójtem Gminy Kłodzko, który odpowiada za:

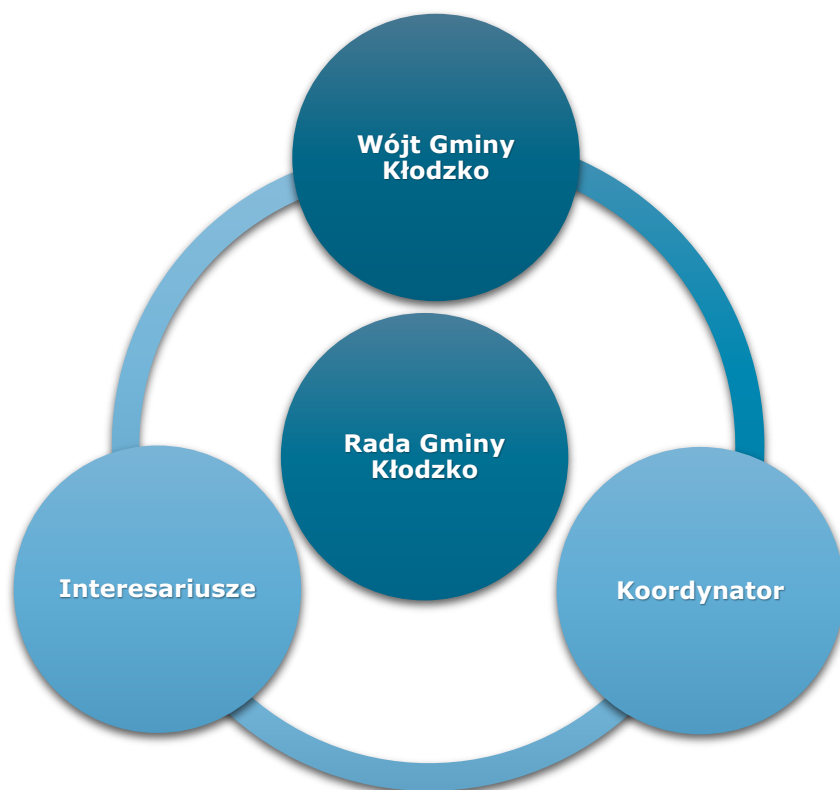
- nadzór nad realizacją celów i kierunków działań przyjętych w Strategii,
- zapewnienie środków finansowych na realizację celów i kierunków działań przyjętych w Strategii poprzez uwzględnienie ich w budżecie gminy i Wieloletniej Prognozie Finansowej, jak również poprzez pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania,
- monitoring, ocenę realizacji oraz opracowanie zmian Strategii,
- inicjowanie procedury zmiany Strategii.

Koordynatorem wdrażania Strategii (jednostka/osoba w strukturach Urzędu Gminy Kłodzko), który odpowiada za:

- obsługę Wójta Gminy Kłodzko w zakresie jego zadań związanych z realizacją Strategii,
- przepływ informacji na temat działań związanych z wdrażaniem Strategii,
- promocję efektów realizacji Strategii,
- współpracę z interesariuszami Strategii w procesie jej wdrażania.

Interesariuszami wdrażania Strategii, którzy odpowiadają za:

- realizację zadań wynikających ze Strategii,
- wnioskowanie o zmiany w Strategii,
- dostarczanie danych do monitorowania oraz oceny wdrażania Strategii.



Rysunek 34. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią

Źródło: opracowanie własne.

MONITORING STRATEGII

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych wskaźników, w szczególności opisanych w rozdziale Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji Strategii w ramach raportu o stanie gminy, zgodnie z art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych celów kierunków działań Strategii i dostarczy danych do działań ewaluacyjnych.

EWALUACJA

W związku z postanowieniami art. 10 f. 5. ustawy o samorządzie gminnym – Strategia podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne

dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa. Badanie ewaluacyjne powinien przeprowadzić podmiot zewnętrzny niezależny od podmiotów wdrażających Strategię. Realizowane będą następujące rodzaje ewaluacji:

1. Ewaluacja mid-term

Z uwagi na okres wdrażania Strategii do 2030 r. zasadne jest przeprowadzenie ewaluacji „połówkowej” tzw. mid-term, tj. w 2026 r. Celem badania w połowie okresu realizacji jest ocena wstępnych wyników realizacji, takich jak: osiągnięte na danym etapie wdrażania produkty, rezultaty, stopień osiągnięcia celów, wykorzystanie środków finansowych oraz system wdrażania i monitorowania. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji mid-term podejmie Wójt Gminy Kłodzko na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

2. Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu okresu realizacji Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Jest to badanie podsumowujące, którego głównym celem jest określenie trwałości zrealizowanych działań oraz stopnia ich oddziaływania. Istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych w Strategii celów oraz ocena, na ile udało się je osiągnąć. Ewaluacja ex-post powinna obejmować również pozytywne i negatywne czynniki wpływające na wdrażanie Strategii, a także identyfikować ewentualne wystąpienie efektów niezaplanowanych. Wyniki ewaluacji ex-post służą nie tylko kompleksowemu podsumowaniu realizacji Strategii, lecz również powinny stanowić istotne źródło informacji w strategicznym planowaniu interwencji publicznych w kolejnych latach. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji ex-post podejmie Wójt Gminy Kłodzko na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

3. Ewaluacja on-going (według potrzeb)

Ocena realizacji Strategii typu on-going może zostać przeprowadzona w każdym momencie jej wdrażania, w sytuacji, gdy nastąpi konieczność potwierdzenia występowania przesłanek, o których mowa art. 10f. 5. ustawy o samorządzie gminnym. O potrzebie przygotowania ewaluacji on-going zdecyduje Wójt Gminy Kłodzko na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Za dokumenty wykonawcze uznaje się Plany, Programy, dla których kompetencje do zatwierdzenia z tytułu przepisów prawa posiada Rada Gminy Kłodzko lub Wójt Gminy Kłodzko. Poniżej prezentowane wytyczne mają zastosowanie dla dokumentów wykonawczych opracowywanych lub aktualizowanych po dacie przyjęcia niniejszej Strategii:

1. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej monitoringu (jeżeli dotyczy) zaleca się uwzględnienie odpowiednich wskaźników, które zostały wskazane w rozdziale pn. *Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia*.
2. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich zarządzania (jeżeli dotyczy) zaleca się włączenie koordynatora wdrażania Strategii w procesy przepływu informacji w zakresie opracowania i wdrażania przedmiotowych planów i programów.
3. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich realizacji zaleca się wskazanie spójności tych dokumentów z niniejszą Strategią.
4. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze społecznej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w *Celu 1. Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego*.
5. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze gospodarczej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w *Celu 2. Przyspieszenie lokalnego rozwoju gospodarczego*.
6. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze przestrzennej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających
7. z adekwatnych kierunków działań wskazanych w *Celu 3. Wzmocnienie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia*.

Dodatkowo ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej zawarte w niniejszej strategii powinny być w pierwszej kolejności przeniesione Studium Gminy Kłodzko, a następnie powinna nastąpić ich szczegółowa implementacja do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z przepisami art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym co najmniej raz w czasie kadencji rady gminy należy wykonać analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz wynikający z niej wieloletni program sporządzania aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ww. dokument powinien zawierać m.in. analizę spójności ustaleń Studium Gminy Kłodzko z zapisami niniejszej strategii rozwoju. W przypadku znacznych rozbieżności tych dokumentów należy jak najszybciej przystąpić do sporządzenia aktualizacji Studium Gminy Kłodzko.

Poza tym dla zapewnienia wysokich walorów przestrzeni, kształtowania ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju na wysokim poziomie, co najmniej raz na 10 lat należy ujednolicić i dostosować do aktualnych potrzeb formalno-prawnych oraz trendów rozwojowych Studium Gminy Kłodzko oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Docelowo należy objąć miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego cały obszar Gminy Kłodzko w jej granicach administracyjnych.

Plany miejscowe, zgodnie z obowiązującymi przepisami, należy sporządzać według kolejności określonej w analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Kłodzko oraz wynikającego z niej wieloletniego programu ich sporządzania.

Sugeruje się jednak, aby poza obszarami wymagającymi istotnej i szybkiej interwencji planistycznej, projekty planów miejscowych w pierwszej kolejności były wykonywane dla terenów jeszcze nimi nie objętych.

W drugiej kolejności sporządzaniem nowych planów miejscowych należałoby objąć tereny posiadające dokumenty planistyczne, dla których stwierdzono największą rozbieżność między nimi, a ustaleniami zawartymi w aktualnym Studium Gminy Kłodzko.

Trzeci etap sporządzania planów miejscowych powinien być związany z korektą dokumentów, które weszły w życie przed uchwaleniem aktualnego Studium Gminy Kłodzko. Ich kolejność powinna być warunkowana datą powstania poszczególnych opracowań.

X. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA



Jednym z warunków realizacji celów zawartych w niniejszej Strategii jest pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych kierunków działań i projektów.

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w Strategii będą:

- budżet gminy,
- budżet wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- fundusz pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków budżetu państwa,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki z Unii Europejskiej,
- środki pomocowe pozyskiwane przez interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii,
- środki własne interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii,
- inne środki zewnętrzne (np. Polski Ład).

Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę, jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Ramy finansowe realizacji Strategii określać będzie budżet gminy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kłodzko. Ze względów formalnych i praktycznych nie ma możliwości określenia pozabudżetowych ram finansowania Strategii, w szczególności w zakresie podmiotów spoza sektora finansów publicznych.

XI. OPIS PRZEBIEGU OPINIOWANIA ORAZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH



Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu procedury opiniowania i konsultacji społecznych.

XII. OPIS PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO



Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu procedury opiniowania i konsultacji społecznych.

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. STRUKTURA WIEKOWA GMINY KŁODZKO – STAN NA 31 GRUDNIA	6
RYSUNEK 2. ZMIANA LICZBY MIESZKAŃCÓW W OSTATNICH 5 LATACH JAKO % LUDNOŚCI W ROKU BAZOWYM	7
RYSUNEK 3. LICZBA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH OGÓŁEM NA 1000 MIESZKAŃCÓW GMINY	14
RYSUNEK 4. GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1000 MIESZKAŃCÓW	16
RYSUNEK 5. ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 1000 MIESZKAŃCÓW	20
RYSUNEK 6. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W 2021 R. W SZKOŁACH PUBLICZNYCH GMINY KŁODZKO	24
RYSUNEK 7. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W 2021 R.	25
RYSUNEK 8. WYDATKI NA KULTURĘ I DZIEDZICTWO NARODOWE PRZYPADAJĄCE NA 1 MIESZKAŃCA..	30
RYSUNEK 9. WYDATKI NA KULTURĘ FIZYCZNĄ, SPORT I REKREACJĘ PRZYPADAJĄCE NA 1 MIESZKAŃCA	33
RYSUNEK 10. UDZIAŁ NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW SEKTORA KREATYWNEGO W LICZBIE NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW OGÓŁEM (W %) – ŚREDNIA TRZYLETNIA	38
RYSUNEK 11. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W REGON NA 1000 MIESZKAŃCÓW	40
RYSUNEK 12. STRUKTURA (%) DOCHODÓW OGÓŁEM BUDŻETU GMINY KŁODZKO NA KONIEC IV KW.	44
RYSUNEK 13. DOCHODY OGÓŁEM PRZYPADAJĄCE NA 1 MIESZKAŃCA – ŚREDNIA TRZYLETNIA	45
RYSUNEK 14. STRUKTURA (%) WYDATKÓW OGÓŁEM BUDŻETU GMINY KŁODZKO NA KONIEC IV KW.	46
RYSUNEK 15. KWOTA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH NA PROJEKTY DOFINANSOWANE Z UE PRZYPADAJĄCA NA 1 MIESZKAŃCA – ŚREDNIA TRZYLETNIA.....	47
RYSUNEK 16. POŁOŻENIE GMINY KŁODZKO NA TLE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO I POWIATU KŁODZKIEGO	50
RYSUNEK 17. ZASIĘG SUDECKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO I STREFY GÓRSKIEJ ORAZ PRZYGRANICZNEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO.....	51
RYSUNEK 18. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY KŁODZKO	53
RYSUNEK 19. STRUKTURA OSADNICZA GMINY KŁODZKO	56
RYSUNEK 20. TERENY USŁUGOWE, W TYM SPORTOWO-REKREACYJNE GMINY KŁODZKO	59
RYSUNEK 21. TERENY PRZEMYSŁOWE GMINY KŁODZKO.....	60
RYSUNEK 22. TERENY ROLNE GMINY KŁODZKO	62
RYSUNEK 23. LESISTOŚĆ (%).....	63
RYSUNEK 24. UKŁAD KOMUNIKACYJNY GMINY KŁODZKO	67
RYSUNEK 25. ODPADY KOMUNALNE ZEBRANE W CIĄGU ROKU OGÓŁEM NA 1 MIESZKAŃCA (KG/OSOBĄ)	69
RYSUNEK 26. WSKAŹNIK EFEKTYWNOŚCI KOSZTOWEJ OGÓŁEM USŁUG ODEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH (ZŁ/T) W 2020 R.	71
RYSUNEK 27. UDZIAŁ (%) OBSZARÓW PRAWNIE CHRONIONYCH W POWIERZCHNI GMINY	78
RYSUNEK 28. OBSZARY CHRONIONE NA TERENIE GMINY KŁODZKO	79
RYSUNEK 29. MAPY ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO DLA GMINY KŁODZKO Z UWZGLĘDNIENIEM Q1% I Q10%.....	81
RYSUNEK 30. PLAN PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY – ŁĄCZNE ZAGROŻENIE SUSZĄ.....	82

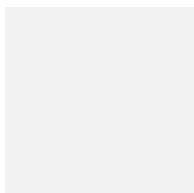
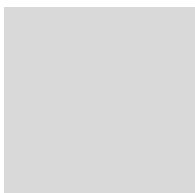
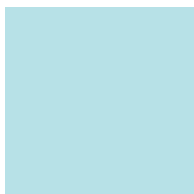
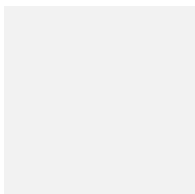
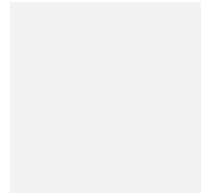
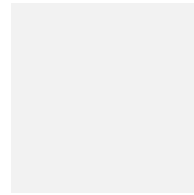
RYSUNEK 31. OBSZAR REWITALIZACJI W GMINIE KŁODZKO	83
RYSUNEK 32. LOGIKA INTERWENCJI STRATEGII	89
RYSUNEK 33. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY KŁODZKO	120
RYSUNEK 34. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ	144

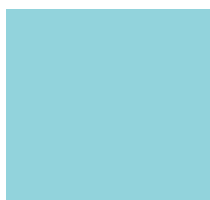
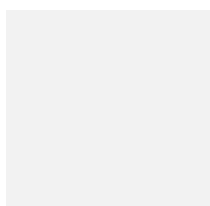
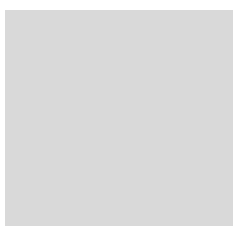
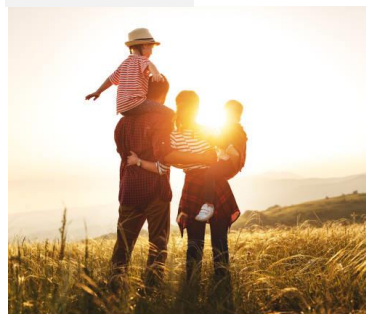
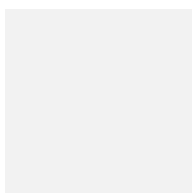
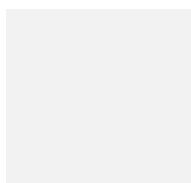
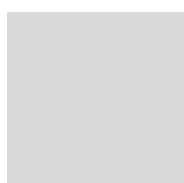
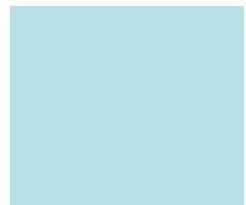
SPIS TABEL

TABELA 1. LICZBA LUDNOŚCI – STAN NA 31 GRUDNIA	5
TABELA 2. STRUKTURA WIEKOWA GMINY KŁODZKO – STAN NA 31 GRUDNIA	6
TABELA 3. ZMIANA LICZBY MIESZKAŃCÓW W OSTATNICH 5 LATACH JAKO % LUDNOŚCI W ROKU BAZOWYM	7
TABELA 4. PROGNOZA LUDNOŚCI GMINY KŁODZKO DO 2030 R.	7
TABELA 5. RUCH NATURALNY NA 1000 OSÓB W GMINIE KŁODZKO W LATACH 2014–2020	8
TABELA 6. PRZYROST NATURALNY NA 1000 OSÓB	8
TABELA 7. RUCH MIGRACYJNY NA 1000 OSÓB W GMINIE KŁODZKO W LATACH 2014–2020	9
TABELA 8. SALDO MIGRACJI OGÓŁEM NA 1000 OSÓB	9
TABELA 9. WSKAŹNIKI OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO W GMINIE KŁODZKO	10
TABELA 10. WSPÓŁCZYNNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO OSOBAMI STARSZYMI	10
TABELA 11. PRACUJĄCY OGÓŁEM	11
TABELA 12. PRACUJĄCY NA 1000 LUDNOŚCI	11
TABELA 13. BEZROBOTNI OGÓŁEM	12
TABELA 14. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM OGÓŁEM	13
TABELA 15. LICZBA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH OGÓŁEM NA 1000 MIESZKAŃCÓW GMINY	13
TABELA 16. POMOC SPOŁECZNA W GMINIE KŁODZKO	15
TABELA 17. BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 10 TYS. LUDNOŚCI	15
TABELA 18. GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1000 MIESZKAŃCÓW	16
TABELA 19. POWODY PRZYZNANIA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE KŁODZKO	17
TABELA 20. ZADANIA W ZAKRESIE POMOCY TERAPEUTYCZNEJ DLA OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU W GMINIE KŁODZKO	17
TABELA 21. PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ (ŁĄCZNIE Z FILIAMİ)	18
TABELA 22. LOKALE SOCJALNE I ICH POWIERZCHNIA UŻYTKOWA	19
TABELA 23. FUNDACJE, STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW	20
TABELA 24. ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 1000 MIESZKAŃCÓW	20
TABELA 25. DZIECI OBJĘTE OPIEKĄ W ŻŁOBKACH I W WIEKU ŻŁOBKOWYM W GMINIE KŁODZKO	22
TABELA 26. ODSETEK DZIECI OBJĘTYCH OPIEKĄ W ŻŁOBKACH	22
TABELA 27. DZIECI W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO NA 1000 DZIECI W WIEKU 3-5 LAT	23
TABELA 28. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W 2021 R. W SZKOŁACH PUBLICZNYCH GMINY KŁODZKO	24

TABELA 29. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W 2021 R.	25
TABELA 30. PORADY LEKARSKIE OGÓŁEM	26
TABELA 31. ZDARZENIA WYMAGAJĄCE UDZIAŁU JEDNOSTEK OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ NA 1000 MIESZKAŃCÓW	27
TABELA 32. BIBLIOTEKI PUBLICZNE W GMINIE KŁODZKO	29
TABELA 33. WYDATKI NA KULTURĘ I DZIEDZICTWO NARODOWE PRZYPADAJĄCE NA 1 MIESZKAŃCA	30
TABELA 34. IMPREZY ORGANIZOWANE PRZEZ JEDNOSTKĘ I UCZESTNICY	31
TABELA 35. KLUBY SPORTOWE I ICH CZŁONKOWIE W GMINIE KŁODZKO	32
TABELA 36. WYDATKI NA KULTURĘ FIZYCZNĄ, SPORT I REKREACJĘ PRZYPADAJĄCE NA 1 MIESZKAŃCA	32
TABELA 37. INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA POWIATU KŁODZKIEGO – STAN NA 31 GRUDNIA 2020 R.	33
TABELA 38. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON W GMINIE KŁODZKO	35
TABELA 39. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON WEDŁUG SEKCJI PKD W GMINIE KŁODZKO	36
TABELA 40. UDZIAŁ NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW SEKTORA KREATYWNEGO W LICZBIE NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW OGÓŁEM	37
TABELA 41. UDZIAŁ NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW SEKTORA KREATYWNEGO W LICZBIE NOWO ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW OGÓŁEM (W %) – ŚREDNIA TRZYLETNIA	38
TABELA 42. WSKAŹNIKI PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE KŁODZKO	39
TABELA 43. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI	39
TABELA 44. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W REGON NA 1000 MIESZKAŃCÓW	40
TABELA 45. TURYSŤCI ZAGRANICZNI (NIEREZYDENCI)	43
TABELA 46. WYKONANIE DOCHODÓW I WYDATKÓW W BUDŻECIE GMINY KŁODZKO NA KONIEC IV KW. (W ZŁ)	43
TABELA 47. STRUKTURA DOCHODÓW OGÓŁEM BUDŻETU GMINY KŁODZKO NA KONIEC IV KW. (W MLN ZŁ)	44
TABELA 48. STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH BUDŻETU GMINY KŁODZKO NA KONIEC IV KW. (W ZŁ)	44
TABELA 49. DOCHODY OGÓŁEM PRZYPADAJĄCE NA 1 MIESZKAŃCA – ŚREDNIA TRZYLETNIA	45
TABELA 50. STRUKTURA WYDATKÓW OGÓŁEM BUDŻETU GMINY KŁODZKO NA KONIEC IV KW. (W MLN ZŁ)	46
TABELA 51. KWOTA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH NA PROJEKTY DOFINANSOWANE Z UE PRZYPADAJĄCA NA 1 MIESZKAŃCA – ŚREDNIA TRZYLETNIA	47
TABELA 52. WYDATKI BUDŻETOWE GMINY KŁODZKO WEDŁUG DZIAŁÓW NA KONIEC IV KW. (W ZŁ)	47
TABELA 53. ZASOBY MIESZKANIOWE – MIESZKANIA	57
TABELA 54. LESISTOŚĆ (%)	63
TABELA 55. ZMIESZANE ODPADY ZEBRANE W CIĄGU ROKU NA MIESZKAŃCA (W KG)	68
TABELA 56. ODPADY KOMUNALNE ZEBRANE W CIĄGU ROKU OGÓŁEM NA 1 MIESZKAŃCA (KG/OSOBA)	69
TABELA 57. ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNIE W RELACJI DO OGÓŁU ODPADÓW 2020 R.	69
TABELA 58. WSKAŹNIK EFEKTYWNOŚCI KOSZTOWEJ OGÓŁEM USŁUG ODEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH (ZŁ/T)	70
TABELA 59. ODSETEK GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z INSTALACJI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ	72

TABELA 60. OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW NA TERENIE GMINY KŁODZKO ORAZ ICH WYDAJNOŚĆ	73
TABELA 61. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE (W HA)	77
TABELA 62. UDZIAŁ (%) OBSZARÓW PRAWNIE CHRONIONYCH W POWIERZCHNI GMINY	78
TABELA 63. STOPIEŃ ZAGROŻENIA SUSZĄ W OBSZARZE DORZECZA ODRY (% POW. OBSZARU DORZECZA)	82
TABELA 64. ZESTAWIENIE CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ STRATEGII	93
TABELA 65. SPÓJNOŚĆ CELU 1 STRATEGII ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO I KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO 2030	100
TABELA 66. SPÓJNOŚĆ CELU 2 ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO I KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO 2030	105
TABELA 67. SPÓJNOŚĆ CELU 3 STRATEGII ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO I KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO 2030	114
TABELA 68. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	115





CHARAKTERYSTYKA SOŁECTW GMINY KŁODZKO

ZAŁĄCZNIK NR 1

DO PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU
GMINY KŁODZKO NA LATA 2022-2030

SPIS TREŚCI

OGÓLE INFORMACJE.....	3
CHARAKTERYSTYKA SOŁECTW	4
BIERKOWICE	4
BOGUSZYN.....	6
DROSKÓW.....	7
GOŁOGŁOWY	9
GORZUCHÓW	10
JASZKOWA DOLNA	11
JASZKOWA GÓRNA.....	13
JASZKÓWKA.....	14
KAMIENIEC	15
KORYTÓW	17
KROSNOWICE.....	18
ŁAWICA	20
ŁĄCZNA	21
MARCINÓW	23
MIKOWICE	24
MŁYNÓW.....	25
MORZYSZÓW.....	27
OŁDRZYCHOWICE KŁODZKIE	28
PISZKOWICE	31
PODTYNIE	32
PODZAMEK.....	33
ROGÓWEK.....	34
ROMANOWO	35
ROSZYCE	36
RUSZOWICE.....	37
STARKÓW	38
STARY WIELISŁAW	39
SZALEJÓW DOLNY	41
SZALEJÓW GÓRNY	42
ŚCINAWICA.....	44
ŚWIĘCKO.....	45
WILCZA	47
WOJBÓRZ	48
WOJCIECHOWICE.....	50
ŻELAZNO	52
SPIS RYSUNKÓW	54
SPIS TABEL.....	54



Zuzia Termolik, 7 lat¹

OGÓLE INFORMACJE

Gmina Kłodzko położona jest wokół miasta Kłodzko, w południowej części województwa dolnośląskiego. Jest to jedna z większych gmin w terenie Dolnego Śląska, a jej powierzchnia wynosi 252,24 km². Na koniec 2021 r. w gminie mieszkało na stałe 16 568 osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 65,68 osób na km².

Według podziału administracyjnego w granicach gminy Kłodzko znajduje się 35 sołectw. Łącznie w gminie jest 36 miejscowości – 35 sołectw oraz miejscowość Gaj, która jest kolonią wsi Jaskowa Górna i wchodzi w skład tegoż sołectwa.

Pod względem powierzchni największym sołectwem jest Jaskowa Górna – 2461 ha, natomiast pod względem liczby mieszkańców prym wiodą Krosnowice z 2677 osobami zameldowanym na pobyt stały. W związku z powyższym również sołectwo Krosnowice charakteryzuje się największą gęstością zaludnienia 196,12 osób na km², co stanowi prawie trzykrotnie więcej niż średnia gęstość zaludnienia na terenie gminy.

Szczegółowe charakterystyki poszczególnych sołectw gminy zostały zaprezentowane poniżej. Dane prezentowane w tabelach odzwierciedlają stan na dzień 31.12.2021 r. Liczba w kolumnie „Ranking” odzwierciedla pozycję zajmowaną przez dane sołectwo wśród wszystkich sołectw gminy Kłodzko, która określona została odpowiednio na podstawie: powierzchni, liczby ludności i gęstości zaludnienia.

¹ Podczas prac przygotowawczych nad projektem Strategii przeprowadzono konkurs plastyczny dla uczniów Szkoły Podstawowej w Krosnowicach pt. „Przestrzeń bliska naszej rodzinie”.

CHARAKTERYSTYKA SOŁECTW

BIERKOWICE

Sołectwo Bierkowice położone jest w północno-zachodniej części gminy, w odległości ok. 5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 1. Charakterystyka sołectwa Bierkowice

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	378	1,50	22
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	468	2,82	12
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	123,81	n/d	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności Bierkowic spadła o 38 osób (7,5%) w związku z powyższym spadła pozycja sołectwa w rankingu pod względem ludności i gęstości zaludnienia odpowiednio z 11 na 12 miejsce i z 4 na 5.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne (o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIb i IVa), które stanowią 66% całkowitej powierzchni Bierkowic. Lasy i grunty leśne zlokalizowane w północno-wschodniej części sołectwa zajmują ok. 17% powierzchni. Na obszarach leśnych znajdują się drogi przyjazne rowerzystom. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Ścinawka oraz zbiornik wodny przy kopalni piasku. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 3% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Przedszkole Gminne z Oddziałami Integracyjnymi funkcjonujące od 2011 r. jako jedyne na terenie gminy zapewniające opiekę do dzieci z niepełnosprawnościami,
- Boisko trawiaste oraz wielofunkcyjne o wymiarach 17,1m x 30,3 m o nawierzchni poliuretanowej wraz z piłko chwytaami oraz oświetleniem,
- Plac zabaw oraz siłownia plenerowa,
- Centrum Biblioteczno-Kulturalne, w którym zlokalizowana jest świetlica oraz filia biblioteczna (utworzoną w 1955 r.) Liczba czytelników wynosi 122 osoby, co stanowi ok. 12% mieszkańców. Księgozbiór liczy 4409 jednostek.



Rysunek 1. Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Bierkowicach
Źródło: UG Kłodzko.



Rysunek 2. Przedszkole w Bierkowicach
Źródło: UG Kłodzko.

W miejscowości od 2012 r. aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich Bierkowice, którego celem jest kultywowanie i podtrzymywanie tradycji na wsi m.in. poprzez zespół taneczny „Roksanki” i zespół śpiewaczy „Słowianki”. W Centrum Biblioteczno-Kulturalnym działa dziecięce kółko literacko-plastyczne, odbywają się różnorodne warsztaty m.in. kulinarne i taneczne oraz realizowane są coroczne działania w ramach ogólnopolskiej akcji Cała Polska Czyta Dzieciom. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury fizycznej i sportu w ramach Ludowego Klubu Sportowego „Bierkowice” oraz Festiwalu Kapusty - corocznej imprezy organizowanej we wrześniu.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- zespół pałacowo-parkowo-folwarczny
- późno klasycystyczny pałac w formie willi, w którym obecnie znajduje się przedszkole
- dworzec kolejowy
- grupa figuralna z XIX wieku, przedstawiająca ukrzyżowanie
- Figura Matki Boskiej na ścianie szczytowej jednego z domów przy drodze prowadzącej do Łącznej.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: dwa sklepy spożywczo-przemysłowe, bar oraz podmioty oferujące miejsca noclegowe. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Bierkowicach to również takie przedsiębiorstwa jak:

- Bielinex-Beton Sp. Z O.O.,
- Bosch Auto-Serwis „Nowicki”,
- Firma Handlowo-Usługowa Stanisława Mrzygłód,
- MK Meble,
- Auto-Handel Maszynami Rolniczymi.

Wieś przebiega wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 381 łączącej Wałbrzych z Nową Rudą i Kłodzkiem. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne, droga powiatowa oraz przebiegająca przez teren Bierkowic linia kolejowa. Natomiast na infrastrukturę sieciową składają się sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Oddana do użytku w 2011 r. sieć wodociągowa obsługuje obecnie ok. 60% osób zamieszkujących na terenie Bierkowic. Z sieci kanalizacji sanitarnej wraz z lokalną oczyszczalnią ścieków wybudowaną w 2012 r. korzysta ok. ¼ mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- budowy sieci gazowej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym remont nawierzchni dróg, budowa chodników, rozbudowa oświetlenia, utworzenie miejsc parkingowych czy stacji ładowania samochodów,
- budowy infrastruktury rowerowej, w tym ścieżek rowerowych oraz przystanków i przystani dla rowerów (wiaty, stojaków, stołów),
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym modernizacja placu zabaw, rewitalizacja parku wraz ze stawem, rozbudowa siłowni zewnętrznej, melioracja rowów oraz ekologiczne nasadzenia na terenie miejscowości.

BOGUSZYN

Sołectwo Boguszyn położone jest na północny-wschód od miasta Kłodzka, z którym bezpośrednio graniczy.

Tabela 2. Charakterystyka sołectwa Boguszyn

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	386	1,53	21
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	487	2,94	11
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	126,17	n/d	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności Boguszyna wzrosła o 31 osób (6,8%) w związku z powyższym wzrosła pozycja sołectwa w rankingu pod względem ludności i gęstości zaludnienia odpowiednio z 12 na 11 miejsce i z 5 na 4.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne (o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIB i IVa), które stanowią 77% całkowitej powierzchni Boguszyna. Lasy i grunty leśne zlokalizowane w północno-zachodniej części sołectwa zajmują ok. 13% powierzchni. Na obszarach leśnych znajdują się drogi przyjazne rowerzystom. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa zbiorniki wodne stanowiące łowisko „Złoty Pstrąg”. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 3% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Świetlica wiejska – wyremontowana w 2014 roku,
- Boisko trawiaste oraz wielofunkcyjne,
- Plac zabaw, siłownia plenerowa oraz wiata grillowa.

W miejscowości od 2018 r. aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich Boguszyn, którego celem jest kultywowanie i podtrzymywanie tradycji na wsi. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji w ramach Stowarzyszenie Przyjaciół Boguszyna oraz kultury fizycznej i sportu poprzez coroczną organizację Biegu Boguszyńskiego.

Na obszarze wsi znajduje się znaczna liczba atrakcyjnych punktów widokowych, z których rozpościera się widok bezpośrednio na Ziemię Kłodzką wraz z okolicznymi pasmami górskimi i szczytami, a także na miasto Kłodzko.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- Kaplica św. Krzyża (barokowa z 1732 r.),
- Kolumna Maryjna (na Przełęczy Bardzkiej, zwieńczona figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem, barokowa),
- Figura św. Jana Nepomucena (z XIX wieku, stoi w dolnej części wsi na skrzyżowaniu dróg),
- Kaplica św. Moniki
- Kapliczka Maryjna.



Rysunek 3. Kaplica św. Krzyża w Boguszyńskim
Źródło: UG Kłodzko

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: Restauracja "Boguszyn" oraz podmioty oferujące miejsca noclegowe, w tym m.in. trzygwiazdkowy Hotel Kłodzko. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Boguszynie to również takie przedsiębiorstwa jak:

- Hurtownia kwiatów "ABBRA"
- Łowisko i Smażalnia Ryb Złoty Pstrąg
- F.P.H.U. Reklama-ai Sebastian Krawczyk
- PPH Kokoszka-Lotz
- Autoserwis Balan
- Wulkanizacja, Serwis opon GDULUS
- Stacja Paliw PKN Orlen

Przez teren sołectwa przebiega ważny ciąg komunikacyjny - trasa międzynarodowa E67 zwana również Via Baltica – to droga łącząca Helsinki z Pragą. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne, droga powiatowa. Natomiast na infrastrukturę sieciową składają się sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Sieć wodociągowa obsługuje obecnie wszystkie osoby zamieszkujące i przebywające na terenie Boguszyna. Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta ok. 32% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej zwłaszcza w dolnej i górnej części Boguszyna,
- rozbudowa sieci gazowej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym remont nawierzchni dróg gminnych, budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej, rozbudowa oświetlenia, budowa ścieżek rowerowych,
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym budowa placu zabaw, rewitalizacja obiektów zabytkowych oraz melioracja.

DROSZKÓW

Sołectwo Droszków położone jest w południowo-wschodniej części gminy, w odległości 12 km od miasta Kłodzka. W jego obrębie znajduje się najbardziej na wschód wysunięty kraniec gminy Kłodzko.

Tabela 3. Charakterystyka sołectwa Droszków

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	469	1,86	17
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	53	0,32	33
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	11,30	n/d	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności Droszkowa spadła o 2 osoby (3,6%) jednak pozycja sołectwa w rankingu pod względem liczby ludności pozostała bez zmian, natomiast wzrosła z 35 na 34 miejsce pod względem gęstości zaludnienia.

Połowę powierzchni Droszkowa zajmują użytki rolne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIB i IVA. Lasy, grunty leśne oraz zadrzewienia i dolesienia zlokalizowane głównie w południowej i wschodniej części sołectwa zajmują ok. 44% powierzchni. Znaczna ich część położona jest w obrębie Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego, co świadczy o wysokich walorach

przyrodniczych. Sołectwo wyróżnia się pod względem ukształtowania terenu, w szczególności we wschodniej części, objętej Górami Złotymi. Najwyższym wzniesieniem na terenie sołectwa jest Wilcza Góra (711 m n.p.m.). Warstwę hydrologiczną miejscowości stanowi Potok Brodek, zwany też Droszkowską Wodą. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 1% powierzchni całego sołectwa.

Infrastrukturę społeczną dostępną na terenie sołectwa stanowi boisko do gry w siatkówkę oraz nowo wybudowana (2020 r. świetlica tematyczna „Twórcza świetlica leśna”. Obok podstawowej działalności kulturalnej tematem przewodnim są działania ekologiczne i przyrodnicze, wykorzystanie potencjału darów lasu, oraz historia leśnictwa w Polsce. W formie ekspozycji w jej najbliższym otoczeniu zaprezentowano zieloną ścianę, która należy do innowacyjnych eko-rozwiązań służących zwiększaniu terenów biologicznie czynnych i podnoszących bioróżnorodność.



Rysunek 4. Twórcza Świetlica Leśna w Droszkowie
Źródło: UG Kłodzko.

W miejscowości aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich "Koło Gospodyń i Gospodarzy w Droszkowie", którego celem jest kultywowanie i podtrzymywanie tradycji na wsi. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji w ramach Towarzystwa Przyjaciół Droszkowa w Górach Złotych.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- XV-wieczny kościół filialny św. Barbary, który został wpisany do rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa
- trzy domy mieszkalne z XIX wieku
- zespół kapliczek i kolumn maryjnych

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą dwa przedsiębiorstwa: "Studio Fal" Wytwarzanie Instrumentów Muzycznych oraz Gotyk - Pracownia witraży. Droszków nie posiada zaplecza handlowo-usługowego i pod tym względem uzależniony jest od okolicznych miejscowości oraz miasta Kłodzko, do którego prowadzi stąd droga powiatowa.

Mieszkańcy Droszkowa (ok. 47%) korzystają z sieci wodociągowej, do której woda dostarczana jest z ujęcia Jaskowej Górnej.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- wykonania odwodnienia i elewacji kościoła,
- zagospodarowania terenu wokół świetlicy
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

GOŁOGŁOWY

Sołectwo Gołogłowy położone jest na północny-zachód od Kłodzka i graniczy z nim bezpośrednio.

Tabela 4. Charakterystyka sołectwa Gołogłowy

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	353	1,40	24
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	236	1,42	18
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	66,86	n/d	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności wsi spadła o 5 osób (2,1%) mimo to pozycja sołectwa w rankingu wzrosła pod względem gęstości zaludnienia z 11 na 10 miejsce. Pod względem liczby ludności Gołogłowy zachowały 18 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 67% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II i IIIa. Lasy i grunty leśne zajmują ok. 22% powierzchni sołectwa. Warstwę hydrologiczną stanowi rzeka Ścinawka oraz zbiornik wodny na terenie kopalni piasku. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 2% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to przede wszystkim świetlica wiejska, przy której znajduje się plac zabaw, siłownia plenerowa oraz wiata grillowa. Aktywność społeczna mieszkańców realizowana jest również poprzez upowszechnianie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji w ramach Stowarzyszenia Muzeum Motoryzacji w Gołogłowach.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- Kościółek św. Antoniego
- późnobarokowa grupa figuralna przedstawiająca ukrzyżowanie
- XIX-wieczne domy mieszkalne z ozdobnymi bramami.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: punkty handlowo-usługowe a także zakład stolarski, rzemieślniczy i samochodowy. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Gołogłowach to również takie przedsiębiorstwa jak: Betard Filia Gołogłowy oraz "Transport Towarowy Zygmunt Kucharzak".

Wież przebiega wzdłuż linii kolejowej łączącej Kłodzko z Wałbrzychem, na jej terenie nie ma jednak przystanku. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowi również droga wojewódzka nr 381, łącząca Wałbrzych z Nową Rudą i Kłodzkiem, droga powiatowa oraz drogi gminne. Natomiast na infrastrukturę sieciową składają się sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Oddana do użytku w 2011 r. sieć wodociągowa obsługuje obecnie ok. 52% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury kanalizacyjnej,
- budowy sieci gazowej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym remont nawierzchni dróg i budowa chodników,
- zagospodarowania przestrzeni publicznej, w tym regulacja rzeki Ścinawki oraz remont obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kapliczek).

GORZUCHÓW

Sołectwo Gorzuchów położone jest w północno-zachodniej części gminy, w odległości ok. 10 km od miasta Kłodzko. Od północy i zachodu graniczy z gminami Radków oraz Nowa Ruda.

Tabela 5. Charakterystyka sołectwa Gorzuchów

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	330	1,31	26
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	189	1,14	20
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	57,27	n/d	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności Gorzuchowa spadła o 17 osób (8,3%) w związku powyższym pozycja wsi w rankingu sołectw spadła pod względem gęstości zaludnienia z 15 na 16 miejsce. Pod względem liczby ludności Gorzuchów zachował 20 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 71% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II, IIIa i IIIb. Lasy i grunty leśne zlokalizowane w południowej części sołectwa zajmują ok. 12% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa zbiorniki wodne, rzeka Ścinawka oraz Potok Bożkowski. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 3% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- „Twórcza świetlica miodowa” oddana do użytku w 2020 r. Tematami przewodnimi działalności świetlicy są: historia pszczelarstwa, rośliny miododajne, zagrożenia na jakie narażone są pszczoły oraz ich znaczenie dla zachowania bioróżnorodności. W ramach ekspozycji przedstawiony został model ula, plansze z cyklem życia pszczoły, rośliny miododajne
- Boisko sportowe
- Plac zabaw
- Siłownia plenerowa
- Wiata grillowa

- Piaszczysta plaża



Rysunek 5. Plaża Gorzuchów
Źródło: UG Kłodzko



Rysunek 6. Twórcza Świetlica Miodowa w Gorzuchowie
Źródło: UG Kłodzko.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- XIX-wieczna kolumna maryjna z kartuszem herbowym na głowicy
- drewniane i drewniano-murowane domy głównie z XIX wieku
- Oszklona kapliczka z figurą Matki Boskiej z początku dziewiętnastego stulecia.

- Krzyż przydrożny z unikatowym w skali regionu detalem architektonicznym – motywem gorejącego serca z wizerunkiem przebitych rąk i stóp Chrystusa
- Stacja kolejowa
- Zabytkowa Gorzelnia

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą przede wszystkim gospodarstwa rolne, ogrodnicze i pasieki, sklep spożywczy oraz podmioty oferujące miejsca noclegowe. W Gorzuchowie funkcjonują również takie podmioty gospodarcze jak skład opału czy tartak.

Wieś przecinają dwie drogi wojewódzkie: nr 381 łączącej Wałbrzych z Nową Rudą i Kłodzkiem oraz 386 łącząca Gorzuchów ze Ścinawką Dolną. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne, droga powiatowa oraz przebiegająca przez teren Gorzuchowa linia kolejowa nr 286 (Kłodzko – Wałbrzych) wraz z przystankiem. Natomiast na infrastrukturę sieciową składają się sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Oddana do użytku w 2011 r. sieć wodociągowa obsługuje obecnie ok. 60% osób zamieszkujących na terenie Gorzuchowa. Z sieci kanalizacji sanitarnej wraz z lokalną oczyszczalnią ścieków wybudowaną w 2012 r. korzysta ok. ¼ mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- Budowy oświetlenia ulicznego
- Budowy chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 3324D.
- Położenia nawierzchni asfaltowej na drogach gminnych
- Budowy sieci gazowej
- Zagospodarowania terenu wokół świetlicy
- Nasadzeń ekologicznych na terenie wsi

JASZKOWA DOLNA

Sołectwo Jaskowa Dolna położone jest w południowo-wschodniej części gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kłodzko. Jest to jedno z trzech największych sołectw w gminie wiejskiej Kłodzko zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności

Tabela 6. Charakterystyka sołectwa Jaskowa Dolna

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1777	7,04	3
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	1431	8,64	3
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	80,53	n/d	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 34 osoby (2,4%) w związku powyższym pozycja wsi w rankingu sołectw wzrosła pod względem gęstości zaludnienia z 7 na 6 miejsce. Pod względem liczby ludności Jaskowa Dolna zachowała 3 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 73% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa, IIIb i IVa. Lasy i grunty leśne zajmują jedynie 2% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa potoki Marionówka oraz Jaskówka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 3% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Boisko sportowe,
- Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej,
- Dom Ludowy w którym funkcjonuje świetlica oraz kręgielnia,
- Szkoła podstawowa z oddziałem przedszkolnym,
- Przedszkole Gminne z Oddziałem Żłobkowym
- Sala gimnastyczna i boisko o sztucznej nawierzchni przy szkole podstawowej
- Plac zabaw, siłownia plenerowa oraz wiata grillowa.

W miejscowości aktywnie działa Klub Seniora oraz Ochotnicza Straż Pożarna. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury fizycznej i sportu w ramach Szkolnych Drużynowych Biegów o Puchar Wójta (corocznej imprezy organizowanej w maju) oraz Ludowego Klubu Sportowego „Iskra”. LKS Iskra Jaskowa działa od 1954 roku posiada zarówno sekcję lekkoatletyczną jak i piłkarską. Zawodnicy sekcji lekkoatletycznej osiągają wysokie miejsca w zawodach ogólnokrajowych i międzynarodowych. Sekcja piłkarska rozgrywa mecze na poziomie klasy okręgowej. Drużyny dziecięce występują w kategorii żak i młodzik.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- kościół parafialny św. Jana Chrzciciela
- figurka Małego Jezuska Praskiego
- barokowy portal z 1659 roku z kartuszem herbowym i datą
- pomnik mieszkańców Jaskowej Dolnej, poległych podczas I wojny światowej
- grupa figuralna przedstawiająca ukrzyżowanie
- kaplica cmentarna Najświętszego Sakramentu
- kamienny mur cmentarny z bardzo okazałym gotyckim budynkiem bramnym.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: małe gospodarstwa rolne (produkujące miód, zboża, bydło, warzywa), sklepy spożywczo-przemysłowe, podmioty oferujące miejsca noclegowe, a także piekarnia, stacja paliw oraz przerób drewna. Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie Jaskowej Dolnej w obszarze Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park”, to również takie przedsiębiorstwa jak: Kayser Automotive Systems Kłodzko czy WESSEL – WERK sp. o.o. SSE na terenie sołectwa to uzbrojony w infrastrukturę techniczną teren o powierzchni 15,5 ha przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej na dogodniejszych dla przedsiębiorców warunkach.

Wieś przebiega wzdłuż drogi powiatowej z Kłodzka przez Jaskową Górą, Przełęcz Droszkowską i Droszków w kierunku Ołdrzychowic Kłodzkich. Infrastrukturę transportową i techniczną sołectwa stanowią również drogi gminne oraz sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Sieć wodociągowa obsługuje obecnie ponad 80% osób zamieszkujących na terenie Jaskowej Dolnej Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta ok. 3/4 mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy chodników i doświetlenia
- doposażenie OSP (wiata, sprzęt)
- przebudowy Domu Ludowego
- budowy wiejskiego centrum spotkań ze sceną plenerową, wiatą grillową, kinem letnim i placem zabaw
- termomodernizacji szkoły podstawowej
- budowy sieci gazowej
- remontu obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

JASZKOWA GÓRNA

Sołectwo Jaskowa Górna położone jest w południowo-wschodniej części gminy, w odległości ok. 9 km od miasta Kłodzko. Pod względem powierzchni jest to największe sołectwo w gminie wiejskiej Kłodzko.

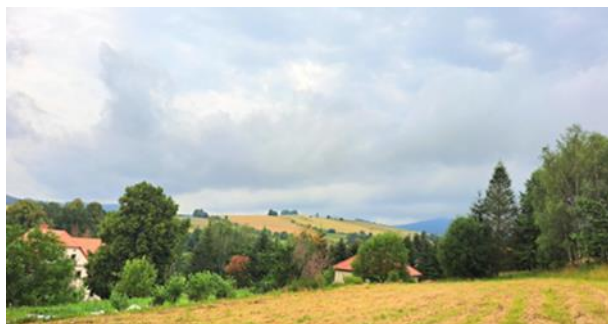
Tabela 7. Charakterystyka sołectwa Jaskowa Górna

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	2461	9,76	1
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	881	5,32	6
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	35,80	n/d	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 40 osoby (4,3%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw pod względem gęstości zaludnienia wzrosła z 28 na 27 miejsce. Pod względem liczby ludności Jaskowa Górna zachował 6 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 63% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IVb i V. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w północno-wschodniej oraz południowo-zachodniej części sołectwa, zajmują 30% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa potoki Brodek oraz Jaskówka, a także trzy zbiorniki wodne w północnej części sołectwa, czyli kolonii Gaj. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 2% powierzchni całego sołectwa.



Rysunek 7. Widok Jaskowa Górna

Źródło: UG Kłodzko.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Boisko trawiaste i oświetlone boisko wielofunkcyjne,
- Dom Ludowy w którym funkcjonuje świetlica,
- Dzienny Dom Seniora
- Filia biblioteczna (założona w 1949 r.)
- remiza Ochotniczej Straży Pożarnej,

- placówka opieki zdrowotnej
- Plac zabaw, kort tenisowy oraz siłownia plenerowa.

W miejscowości od roku 1955 funkcjonuje Koło Gospodyń Wiejskich, aktywnie działa również zespół śpiewaczy „Górnianki” oraz Ochotnicza Straż Pożarna. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji w ramach Stowarzyszenia Kulturalno-Społecznego „PRO BONO” oraz Stowarzyszenie Odnowy Wsi „Malownicza Wieś Jaskowa”. Bibliotek dysponuje 15 073 książek, z których korzysta 103 czytelników. Biblioteka bierze udział w ogólnopolskiej akcji Narodowego czytania klasyki literatury polskiej pod Patronatem Pary Prezydenckiej. Prowadzi również dyskusyjny klub filmowy dla seniorów.



Rysunek 8. Boisko – Jaskowa Górna

Źródło: UG Kłodzko.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- Kościół parafialny pw. św. Mikołaja
- figura św. Barbary
- renesansowo-barokowy dwór
- barokowe zabudowania folwarczne
- barokowe kapliczki domkowe i pokutne
- zagrody wielkimi bramami przejazdowymi oraz z wnękami na kapliczki w murze
- około dwustuletnia drewniana chałupa wieńcowa

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: małe gospodarstwa rolne (produkujące zboża, warzywa i owoce), sklepy spożywczo-przemysłowe, podmioty oferujące miejsca noclegowe, a także piekarnia. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Jaskowej Górnej to również takie przedsiębiorstwa jak:

- PPHU Prohanus
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe "GRYKOS"
- Usługi Ogólno-Budowlane
- P.T.H. "PETRANS"

Wieś przebiega wzdłuż drogi powiatowej z Kłodzka przez Jaskową Dolną, Przełęcz Droszkowską i Droszków w kierunku Ołdrzychowic Kłodzkich. Infrastrukturę transportową i techniczną sołectwa stanowią również drogi gminne, dwie ścieżki rowerowe oraz piesze oraz sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Sieć wodociągowa obsługuje obecnie ponad 40% osób zamieszkujących na terenie Jaskowej Górnej. Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta ponad połowa mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- dokończenia remontu drogi powiatowej w dalszej części miejscowości,
- uporządkowania drzewostanu wzdłuż dróg gminnych i drogi powiatowej,
- doświetlania pozostałych nieoświetlonych części wsi,
- modernizacji oświetlenia drogowego na energooszczędne,
- wyczyszczenia rowów wzdłuż dróg gminnych i drogi powiatowej,
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

JASKÓWKA

Sołectwo Jaskówka położone jest w środkowo-wschodniej części gminy, graniczy bezpośrednio z miastem Kłodzko. Pod względem powierzchni jest to jedno z trzech najmniejszych sołectw w gminie wiejskiej Kłodzko.

Tabela 8. Charakterystyka sołectwa Jaskówka

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	162	0,64	34
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	96	0,58	29
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	59,26	n/d	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 2 osoby (2,1%) w związku z powyższym wzrosła pozycja sołectwa w rankingu pod względem ludności i gęstości zaludnienia odpowiednio z 30 na 29 miejsce i z 16 na 15.

Na terenie sołectwa zdecydowanie dominują użytki rolne (o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIb i IVa), które stanowią 85% całkowitej powierzchni Jaskówki. Lasy i grunty leśne zlokalizowane głównie w północno-wschodniej części sołectwa zajmują ok. 4% powierzchni. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 3% powierzchni całego sołectwa.

Ze względu na niewielką liczbę mieszkańców oraz bliskie sąsiedztwo miasta Kłodzko, w Jaskówce nie rozwinęła się infrastruktura społeczna.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- figura św. Franciszka
- kilka murowanych domów mieszkalnych z XIX w.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą takie przedsiębiorstwa jak: PHU "Auto-Starter"; Firma Handlowo Usługowa "Geo" czy Usługi Remontowo-Budowlane.

Wieś przebiega wzdłuż drogi krajowej nr 46 łączącej Kotlinę Kłodzką z Częstochową. Infrastrukturę transportową i techniczną sołectwa stanowią również drogi gminne, w tym przyjazne rowerzystom oraz sieć wodociągowa, z której korzysta prawie 80% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy świetlicy wiejskiej
- budowy i remontu dróg gminnych
- melioracji rowów.

KAMIENIEC

Sołectwo Kamieniec położone jest w zachodniej części gminy, w odległości ok. 9 km od miasta Kłodzko.

Tabela 9. Charakterystyka sołectwa Kamieniec

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	433	1,72	19
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	182	1,10	22
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	42,03	n/d	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności spadła o 25 osób (12,1%) w związku z powyższym pozycja sołectwa w rankingu pod względem ludności spadła z 21 na 22 miejsce. Pod względem liczby ludności Kamieniec zachował 22 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 85% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa i IIIb. Lasy i grunty leśne zlokalizowane głównie w zachodniej części sołectwa zajmują ok. 10% powierzchni. Na obszarach leśnych znajdują się drogi przyjazne rowerzystom. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą niewielkie zbiorniki wodne oraz potok Cicha. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 2% powierzchni całego sołectwa.



Rysunek 9. Twórcza Świetlica Pozytywnej Energii
Źródło: UG Kłodzko



Rysunek 10. Pałac w Kamieńcu
Źródło: UG Kłodzko

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Świetlica tematyczna oddana do użytku w 2020 r. W „Świetlicy pozytywnej energii”. została przedstawiona problematyka energii odnawialnej i jej źródła do jakich należą: wiatr, promieniowanie słoneczne, opady, pływy morskie, fale morskie i geotermia.
- Wiata grillowa oraz siłownia plenerowa

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- Pałac Kamieniec
- zabudowania folwarczne
- drewniane, drewniano-murowane i murowane zagrody
- pozostałości zabytkowej remizy strażackiej
- wiele kapliczek.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą przede wszystkim gospodarstwa rolne oraz podmioty oferujące miejsca noclegowe. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Kamieńcu to również takie przedsiębiorstwa jak:

- Pałac Kamieniec – Hotel i Restauracja
- Apartamenty Kowalowe Wzgórze
- ATS Trade Hurtownia Mięsa i Wędlin
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Kowalowe Wzgórze”
- Alpakowa Dolina

Infrastrukturę transportową i techniczną sołectwa stanowią drogi powiatowe i gminne oraz sieć wodociągowa, z której korzysta ok. 50% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- Odtworzenia i melioracji rowów przydrożnych odprowadzających wody opadowe na drodze gminnej oraz drodze powiatowej.
- Modernizacji i rozbudowy oświetlenia ulicznego.
- Remontu drogi powiatowej nr 3307D Piszkowice – Kamieniec oraz nr 3239D Szalejów Górny – Gorzuchów, montaż barier ochronnych – kontynuacja.
- Wykonania dodatkowych zatoczek na drodze gminnej od drogi powiatowej do pałacu.
- Wprowadzenia elementów poprawiających bezpieczeństwo drogowe
- Zagospodarowania terenu przy świetlicy
- Budowy infrastruktury kanalizacyjnej
- Budowy miejsc parkingowych
- Wyposażenia miejscowości w punkty selektywnej zbiórki odpadów
- Zagospodarowania terenu przy świetlicy.

KORYTÓW

Sołectwo Korytów położone jest w północno-zachodniej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kłodzko.

Tabela 10. Charakterystyka sołectwa Korytów

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	233	0,92	28
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	91	0,55	30
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	39,06	n/d	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 7 osób (8,3%) w związku z powyższym pozycja sołectwa w rankingu wzrosła pod względem liczby ludności z 31 na 30 miejsce.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 88% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II i IIIa. Lasy i grunty leśne zlokalizowane głównie w południowej części sołectwa zajmują ok. 3% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa stawy oraz potok Roszycki Spław. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 2% powierzchni całego sołectwa.

Infrastrukturę społeczną miejscowości tworzy świetlica wiejska, wybudowana w 2012 roku.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- Pałac z XVIII w. wraz z parkiem i pozostałą zabudową pałacową
- Figura Nepomucena,
- Figura Judy Tadeusza
- barokowa figura św. Jana Chrzciciela z 1726 r.
- pręgierz kamienny z 1712 roku
- drewniane, drewniano-murowane i murowane zagrody z XIX w. i początku XX w

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą przede wszystkim gospodarstwa rolne oraz małe podmioty gospodarcze takie jak:

- haft.klodzko.pl
- "A.R.K"
- AUTO-SERWIS

Przez Korytów przebiega droga lokalna prowadząca do Kamieńca, posiadająca marginalne znaczenie w sieci drogowej gminy. Infrastrukturę techniczną sołectwa stanowi sieć wodociągowa, z której korzysta ponad 50% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- Doświetlenia miejscowości
- Remontu dróg: Kłodzko- Korytów, droga Korytów- Gołogłowy
- Budowy przystanku rowerowego
- Wyposażenia w punkty selektywnej zbiórki odpadów

KROSNOWICE

Sołectwo Krosnowice położone jest w południowej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kłodzko. Jest to największe sołectwo w gminie wiejskiej Kłodzko zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia.

Tabela 11. Charakterystyka sołectwa Krosnowice

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1365	5,41	7
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	2677	16,16	1
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	196,12	n/d	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 147 osób (2,4%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Krosnowice zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia zachowały 1 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 77% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIB i IVa. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane w północnej części, zajmują 7% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy Nysa Kłodzka wraz z dopływami tj.: Duna Dolna, Duna Górna czy Biała Łądecka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to prawie 5% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:



Rysunek 11. Miejsce spotkań przy Szkole w Krosnowicach

Źródło: UG Kłodzko

- Przedszkole Gminne,
- Szkoła Podstawowa,
- Dom Ludowy „Podhalanka” (w roku 2019 wyremontowany),
- Dwie filie Biblioteki Publicznej, w jednej mieści się świetlica profilaktyczno-wychowawcza dla dzieci
- Boisko wielofunkcyjne (2016 r.),
- Wiejskie Miejsce Spotkań (2019),
- Hala sportowa „Orlęta”,
- Dom parafialny
- siłownia,
- remiza Ochotniczej Straży Pożarnej,
- apteka oraz placówka opieki zdrowotnej.

W miejscowości aktywnie działa Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich (od 1956 r.), zespół ludowy „Kumy” (2000 r.) oraz Klub Seniora. Funkcjonują tu dwie filie biblioteczne (Filia nr 1 przy Sali Podhalanka utworzona w 1949 r. oraz Filia nr 2 przy ulicy Sportowej założona w 1953 r.). Bibliotekarka Filii nr 1 szczyty się tytułem „Bibliotekarza Powiatu Kłodzkiego”. Ogółem liczba czytelników w obu filiach wynosi 626, a woluminów ponad 20 000. Biblioteka prowadzi kółko miłośników poezji dla dorosłych oraz dziecięce kółko literacko-plastyczne. Sztandarowym wydarzeniem jest coroczna akcja Żonkile w rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim pod Patronatem Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. O upowszechnianie kultury, sztuki oraz o ochronę dóbr kultury i tradycji dbają również członkowie Towarzystwa Miłośników Krosnowic organizujący co roku (we wrześniu) Międzynarodowy Festiwal im. I. Reimanna. Kolejną cykliczną imprezą organizowaną w Krosnowicach jest Biesiada Ostatkowa Kół Gospodyń Wiejskich.

Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury fizycznej i sportu w ramach Gminnego Ludowego Klubu Sportowego „Orlęta”. Klub prowadzi swoją działalność sportową w ramach 4 sekcji: piłki nożnej, tenisa stołowego, kolarstwa MTB, kulturystyki. Obecnie klub liczy ponad 130 uczestników zajęć sportowych. Drużyna piłkarska (seniorska) rywalizuje na poziomie A Klasy, drużyny dziecięce i młodzieżowe występują w kategorii: junior młodszy, młodzik, orlik, żak, junior starszy. Działająca od 1985 roku sekcja tenisa stołowego niezmiennie od wielu lat zdobywa pierwsze miejsca na turniejach tenisa stołowego nie tylko na terenie Kotliny Kłodzkiej, ale także w zawodach ogólnopolskich. Obecnie sekcja liczy 26 kadetów i młodzików oraz 19 zawodników dorosłych.

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- zespół kościoła parafialnego św. Jakuba z XIV i XVIII w. (kościół, cmentarz obronny, mur ogrodzeniowy z obejściem, dom pogrzebowy, kostnica, budynek bramny z barokową figurą św. Jana Nepomucena)
- gotycki tryptyk z 1520 roku
- ołtarze boczne poświęcone Trójcy Świętej i św. Wawrzyńcowi z lat 1729-1735
- nagrobek Ignatza Reimanna 1820-1885, znanego kompozytora muzyki kościelnej, w tym „Mszy Bożonarodzeniowej”
- zespół pałacowy w Krosnowicach z XVIII-XIX w.
- kaplica z XVIII w.,
- zespół fabryczny dawnej tkalni bawełny z budynkiem siłowni parowej oraz dwoma oryginalnymi turbinami i agregatami prądotwórczymi wzniesionych w latach 1906-1916.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: sklepy spożywczo-przemysłowe oraz podmioty związane z sektorem produkcyjnym i usługowym. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Krosnowicach to takie przedsiębiorstwa jak:

- "EKO-TIM"
- Modern Art Decoration
- Transport Osobowy
- GutCar warsztat samochodowy
- Karczma Rankowo

Przez teren sołectwa przebiega droga krajowa nr 33 z Kłodzka przez Międzylesie do Boboszowa. Infrastrukturę transportową Krosnowic stanowią również drogi powiatowe i gminne oraz stacja kolejowa zbudowana w widłach dwóch linii: Kłodzko-Międzylesie oraz Kłodzko-Stronie Śląskie via Łądek Zdrój. Infrastrukturę techniczną miejscowości tworzą: rozbudowana sieć wodociągowa, dwa gminne ujęcia wodny, sieć kanalizacyjna, oczyszczalnia ścieków oraz sieć gazowa. Z sieci wodociągowej korzysta ponad 50%, a z kanalizacyjnej ponad 60% mieszkańców. Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej obejmująca aglomerację Krosnowice obsługuje obecnie 5294 osób, w tym mieszkańców, osoby czasowo przebywające oraz podmioty przemysłowe z czterech miejscowości (Krosnowice, Jaskowa Dolna, Jaskowa Górna, Żelazno). Ścieki komunalne od pozostałych mieszkańców odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych 15 szt. z których przewożone są do komunalnej oczyszczalni ścieków w Krosnowicach taborem asenizacyjnym. Ogólna długość sieci kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Krosnowice wynosi 55,2 km. Ścieki odprowadzane są do komunalnej oczyszczalni ścieków w Krosnowicach, posiadającej przepustowość 800 m³/d². W aglomeracji powstaje rocznie 149,3 tys. m³/rok, w tym 145,5 tys. m³ dopływa gminną siecią kanalizacyjną, a pozostałe dostarczane są do oczyszczalni przez inne systemy, zapewniające ten sam poziom ochrony środowiska.

² Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK (za rok 2019)

Tabela 12. Liczba mieszkańców aglomeracji

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców aglomeracji			Korzystających z bezodpływowych zbiorników
		Stałych korzystających z sieci kanalizacyjnej	Liczba osób czasowo przebywających w aglomeracji	Przemysł	
1.	Krosnowice	2438	25	0	68
2.	Jaszkowa Dolna	1299	13	22	56
3.	Jaszkowa Górna	777	8	0	41
4.	Żelazno	703	9	0	29
Ogółem		5217	55	22	194

Źródło: opracowanie UG Kłodzko.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- poprawy infrastruktury drogowej i bezpieczeństwa, w tym: remont nawierzchni dróg, budowa chodników, rozbudowa oświetlenia, utworzenie miejsc parkingowych, budowa ścieżek rowerowych oraz bezpiecznego wejścia na przystanek kolejowy,
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: poprawa estetyki wsi (pustostany magazynowe i poprzemysłowe), uregulowania prawne odnośnie kształtowania krajobrazu (warunki zabudowy i małej architektury), rewitalizacja obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic), rozbudowa siłowni zewnętrznej, melioracja rowów ekologiczne nasadzenia na terenie miejscowości oraz budowa punktów widokowych,
- rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej, w tym: budowa mieszkań socjalnych, komunalnych, budowa przedszkola, remont i wyposażenie siłowni na Nowym Osiedlu, doposażenie OSP, dalsza rozbudowa wodociągów i kanalizacji oraz rozbudowa sieci gazowniczej.
- regulacji rzek i melioracja rowów.

ŁAWICA

Sołectwo Ławica położone jest w północno-wschodniej części gminy, w odległości ok. 4,5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 13. Charakterystyka sołectwa Ławica

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	482	1,91	15
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	293	1,77	14
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	60,79	n/d	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 24 osoby (7,6%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Ławica zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia zachowała 14 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 65% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIB i IVa. Lasy i grunty leśne zajmują 21%

powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Nysa Kłodzka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 2% powierzchni całego sołectwa. Większość powierzchni sołectwa leży w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”, ponadto jego fragment położony jest w obrębie Obszaru Natura 2000 – Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- świetlica,
- boisko sportowe
- plac zabaw,
- Pogotowie Rodzinne,
- Siłownia zewnętrzna oraz wiata grillowa

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- zespół pałacowo-parkowo-folwarczny pochodzący z XVII wieku
- barokowa kaplica św. Anny
- figura św. Jana Nepomucena
- hydroelektrownia przepływowa, powstała w pierwszej połowie XX w.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą małe gospodarstwa rolne oraz takie podmioty gospodarcze jak m.in.: sklep spożywczo-przemysłowe, cukiernia „Słodkie Pasje Małgorzaty oraz agroturystyka oferujące miejsca noclegowe. W Ławicy funkcjonują również takie przedsiębiorstwa jak:

- Auto Blacha & Lakier Kalina
- F.H.U. Grzegorz Czarnik
- Pałac Ławica – Ski-Raft Resort Ławic

Wieś położona jest w niedalekiej odległości od drogi krajowej nr 8 łączącej przejście graniczne z Czechami w Kudowie Zdroju z przejściem granicznym z Litwą w Budzisku. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również droga powiatowa, drogi gminne oraz przebiegająca przez teren Ławicy linia kolejowa. Miejscowość wyposażona jest w funkcjonującą i zabytkową stację kolejową. Natomiast infrastrukturę sieciową stanowi wodociąg. Oddana do użytku w 2011 r. sieć wodociągowa obsługuje obecnie ponad 50% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury kanalizacji sanitarnej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym: ułożenie nawierzchni bitumicznej na drodze gminnej, utworzenie przejścia na dworzec kolejowy w Ławicy (od strony Ławicy), remont przystanków, modernizacja drogi powiatowej i dróg gminnych (wymiana nawierzchni), budowa ścieżek rowerowych
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym remont przystanku PKP, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych i sportowych na terenie sołectwa oraz ekologiczne nasadzenia na terenie miejscowości.

ŁĄCZNA

Sołectwo Łączna położone jest w północno-środkowej części gminy, w odległości ok. 10 km od miasta Kłodzko.

Tabela 14. Charakterystyka sołectwa łączna

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	629	2,49	13
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	287	1,73	15
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	45,63	n/d	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 18 osób (5,9%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw pod względem ludności wzrosła z 16 na 15 miejsce. Pod względem gęstości zaludnienia pozycja nie uległa zmianie i łączna zachowała 20 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 62% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIB i IVa. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w południowej i zachodniej części gminy, zajmują 32% powierzchni. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to 2% powierzchni całego sołectwa.

W miejscowości aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich, którego celem jest kultywowanie i podtrzymywanie tradycji na wsi. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania nauki, edukacji, oświaty i wychowania w ramach Stowarzyszenia Wiedza i Edukacja Środowiska „Wieś”.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:



Rysunek 12. Świetlica Zielnej Magii – łączna
Źródło: UG Kłodzko

- Świetlica zielnej magii – tematyczna świetlica wiejska wybudowana w 2020 r. Ziołolecznictwo i kosmetologia naturalna jako temat przewodni świetlicy w łącznej został wybrany przez mieszkańców wsi. W ramach programu świetlicy prowadzone są zajęcia i organizowane wystawy, prelekcje dotyczące promocji zdrowego stylu życia, tradycyjnych metod wytwarzania żywności, ziołolecznictwa, kosmetologii.
- boisko sportowe
- plac zabaw,
- siłownia zewnętrzna.



Rysunek 13. Widok na Łączną
Źródło: UG Kłodzko

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- barokowa kaplica św. Anny
- dwór z pierwszej połowy XVIII w., przebudowany w pierwszej połowie XIX w.
- zabytkowa kaplica słupowa z latarnią nakrytą czterospadowym daszkiem z krzyżem, którą datuje się na XVIII – XIX
- pozostałości po umocnieniach fortyfikacyjnych z 1790 roku
- zabudowania folwarczne.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą małe gospodarstwa rolne (oferujące m.in. miody i sery kozie) oraz podmioty gospodarcze oferujące artykuły spożywczo-przemysłowe, usługi leśne oraz terapię uzależnień i dogoterapię.

Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią drogi powiatowe (Wojbórz – Łączna – Bierkowice oraz Łączna – Młynów) i gminne, w tym przyjazne dla rowerzystów. Natomiast infrastrukturę sieciową stanowi wodociąg. Sieć wodociągowa obsługuje obecnie ok. 40% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury kanalizacji sanitarnej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym: modernizacja dróg powiatowych, budowa parkingów, chodników oraz infrastruktury poprawiająca bezpieczeństwo drogowe, budowa ścieżek rowerowych, a także modernizacja i rozbudowa oświetlenia
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenu wokół świetlicy.

MARCINÓW

Sołectwo Marcinów położone jest w południowej części gminy, w odległości ok. 7,5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 15. Charakterystyka sołectwa Marcinów

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	400	1,59	20
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	157	0,95	24
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	39,25	n/d	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 6 osób (4%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Marcinów pod względem liczby ludności zachował 24 miejsce w rankingu. O dwa oczka wzrosła natomiast pozycja miejscowości pod względem gęstości zaludnienia z 26 na 24 miejsce.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 89% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIB i IVa. Lasy i grunty leśne, występujące w centralnej części sołectwa oraz w północnym jego fragmencie, zajmują 5% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy potok Marianówka oraz cztery stawy o łącznej powierzchni prawie 2 ha. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 2% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- świetlica wiejska,
- Muzeum Rzeczy Dawnych „Stare Grat z każdej chaty”,
- punkt biblioteczny,
- boisko sportowe,
- plac zabaw,
- siłownia zewnętrzna.

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- podworskie zabudowania folwarczne Górny i Dolny folwark
- barokowo-klasycystyczna kapliczka domkowa z ołtarzykiem Matki Boskiej

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: gospodarstwa agroturystyczne „Domek z Bajki” czy „Apartament pod Lasem”, łowisko i Bar nad Stawami oraz takie przedsiębiorstwa jak: PHU Elektrotech czy PUFF-CARS.

Wieś położona jest wzdłuż drogi powiatowej nr 3261D Żelazno – Marcinów – Odrzychowice Kłodzkie. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne oraz druga droga powiatowa Konradów – Marcinków – Kamienna.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym: remont drogi powiatowej nr 3261D oraz drogi dojazdowej do świetlicy wiejskiej
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: odwodnienie świetlicy wiejskiej, zagospodarowanie terenu wokół świetlicy, rozbudowa i modernizacja oświetlenia wsi (wymiana na oprawy energooszczędne).

MIKOWICE

Sołectwo Mikowice położone jest w środkowo-zachodniej części gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kłodzko.

Tabela 16. Charakterystyka sołectwa Mikowice

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	218	0,86	29
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	63	0,38	32
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	28,90	n/d	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 6 osób (8,7%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Mikowice zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia zachowały swoje 32 i 29 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 92% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II i IIIa. Lasy i grunty leśne zajmują 1% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy potok Roszycki Spław stanowiący prawy dopływ Ścinawki oraz malowniczy staw zlokalizowany w centrum wsi. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 2% powierzchni całego sołectwa.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą gospodarstwa rolne oraz takie podmioty gospodarcze jak m.in.: Dolpol – ogrodnictwo, Elplant – projektowanie i produkcji urządzeń elektrycznych, Przedsiębiorstwo-Usługowo-Handlowe Małgorzata Staniów czy Firma Handlowa "RADPOL".

Wieś położona jest w niedalekiej odległości od drogi krajowej nr 8 łączącej przejście graniczne z Czechami w Kudowie Zdroju z przejściem granicznym z Litwą w Budzisku (trasy europejskiej E67 łączącej Europę Środkową z Finlandią). Infrastrukturę transportową i sieć sołectwa stanowią również drogi gminne oraz wodociąg. Sieć wodociągowa, do której woda doprowadzana jest z Kłodzka, obsługuje obecnie ok. 46% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy świetlicy,
- doświetlenia miejscowości,
- budowy kanalizacji,
- budowy gazociągu,
- budowy sygnalizacji świetlnej przy drodze krajowej nr 8 (na wyjeździe z Mikowic),
- zagospodarowania terenu rekreacyjnego wokół stawu
- melioracji rowów.

MŁYNÓW

Sołectwo Młynów położone jest w północno-środkowej części gminy, w odległości ok. 6,5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 17. Charakterystyka sołectwa Młynów

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	213	0,84	31
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	148	0,89	25
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	69,48	n/d	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 4 osoby (2,8%) w związku z powyższym pozycja wsi w rankingu sołectw pod względem gęstości zaludnienia wskoczyła z 12 na 9 miejsce. Mimo wzrostu liczby ludności Młynów zachował 25 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 34% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIb i IVa. Zdecydowanie dominują lasy i grunty leśne, które zajmują 55% powierzchni i zlokalizowane są głównie w północnej i południowo-zachodniej części sołectwa. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Nysa Kłodzka wraz z dopływami Łącznicą i Jaśnicą. Tereny zabudowane i przeznaczone pod

zabudowę to niecałe 4% powierzchni całego sołectwa. Północna oraz centralna część sołectwa zlokalizowana jest na terenach chronionych tj.: Obszar Natura 2000 Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa (obszary siedliskowe) oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”.

Infrastrukturę społeczną na terenie sołectwa stanowi Świetlica Czterech Żywiołów – oddana do użytku w 2020 r. tematyczna świetlica wiejska.



Rysunek 14. Twórcza Świetlica Czterech Żywiołów
Źródło: UG Kłodzko

Tematem przewodnim zaproponowanym dla stworzenia kreatywnej świetlicy w Młynowie było ukazanie wybranych zagadnień z nauk przyrodniczych w ujęciu historycznym i współczesnym oraz prowadzenie zajęć praktycznych. Przy budowaniu oferty i wizerunku świetlicy została wykorzystana nazwa miejscowości i jej położenie w urokliwym przełomie rzeki Nysy Kłodzkiej. Wyeksponowano temat wody, potrzeby racjonalnego gospodarowania jej zasobami. W ramach wystaw i zagospodarowania terenu wokół świetlicy zaprezentowano systemy proekologicznego gospodarowania wodą opadową o różnych innowacyjnych technologiach, takich jak: ogrody deszczowe.

Na terenie sołectwa zlokalizowane są obiekty stanowiące przykład zabytkowej architektury przemysłowej tj.: młyn wodny oraz XIX-wieczny kompleks dawnej papierni. Atrakcją turystyczną jest również monumentalna skala na lewym brzegu Nysy Kłodzkiej nazywana skałą Napoleona, która nosi ślady wojny z roku 1807.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą takie przedsiębiorstwa jak:

- P.P.H.U. "BROMIR"
- Usługi Budowlane
- TRIP 4 YOU Organizacja Aktywnego Wypoczynku
- Wamino II s.c. PW. Kopalnia szarogłazu

Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią: droga powiatowa nr 3246D Łączna – Młynów, drogi gminne oraz czynny przystanek komunikacji autobusowej, wyposażony w wiatę przystankową. Natomiast infrastrukturę sieciową stanowi wodociąg. Sieć wodociągowa obsługuje obecnie ponad 70% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury kanalizacji sanitarnej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym: modernizacja drogi powiatowej i dróg gminnych, remont mostu
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: modernizacja i rozbudowa oświetlenia, rozbudowa i zagospodarowanie terenu rekreacyjnego przy świetlicy (budowa placu zabaw) oraz melioracja rowów.

MORZYSZÓW

Sołectwo Morzyszów położone jest w północno-wschodniej części gminy, w odległości ok. 9 km od miasta Kłodzko. Jest to jedno z trzech najmniejszych sołectw w gminie wiejskiej Kłodzko zarówno pod względem powierzchni, liczby ludności jak i gęstości zaludnienia.

Tabela 18. Charakterystyka sołectwa Morzyszów

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	176	0,70	33
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	32	0,19	34
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	18,18	n/d	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 1 osobę (3%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Morzyszów zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia zachował 34 i 33 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 59% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa i IIb. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w południowej części, zajmują 27% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Nysa Kłodzka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 1% powierzchni całego sołectwa. Całość sołectwa zlokalizowana jest na terenach chronionych tj.: Obszar Natura 2000 Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa (obszary siedliskowe) oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”.

Atrakcję turystyczną Morzyszowa może stanowić Przystań Wodna Morzyszów, liczący sobie ponad 160 lat krzyż przydrożny oraz fakt, iż przez miejscowość przebiega trasa Rajdowych Samochodowych Mistrzostw Polski i Rajdowego Pucharu Polski organizowanych w maju.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą takie przedsiębiorstwa jak: WOJTRANS czy ELKATE oferująca pomiary i instalacje elektryczne.

Przez teren sołectwa przebiega droga powiatowa nr 3310D Kłodzko – Ławica – Podtyńie – Morzyszów. Infrastruktura drogowa miejscowości charakteryzuje się wąskimi drogami, z których część jest w złym stanie technicznym. Przez południową część sołectwa przebiega linia kolejowa. Na terenie miejscowości nie ma infrastruktury sieciowej.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- poprawy infrastruktury drogowej, w tym: remont drogi powiatowej oraz mostu Morzyszów-Podtyńie,
- budowy infrastruktury społecznej
- modernizacji i rozbudowy oświetlenia ulicznego
- melioracji rowów
- budowy sieci gazowej.

OŁDRZYCHOWICE KŁODZKIE

Sołectwo Ołdrzychowice Kłodzkie położone jest w południowej części gminy, w odległości ok. 10 km od miasta Kłodzko. Jest to jedno z trzech największych sołectw w gminie wiejskiej Kłodzko zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia.

Tabela 19. Charakterystyka sołectwa Ołdrzychowice Kłodzkie

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1558	6,18	6
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	2116	12,77	2
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	135,82	n/d	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 151 osób (6,7%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i pod względem liczby ludności Ołdrzychowice Kłodzkie zachowały 2 miejsce w rankingu. Zmiana pozycji z 2 na 3 nastąpiła w kwestii gęstości zaludnienia.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 61% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej III a i IIb. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane w północnej części, zajmują 25% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Biała Łądecka, potok Brodek oraz Stawy Figórskiego. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 5% powierzchni całego sołectwa. Południowa część sołectwa zlokalizowana jest na terenach chronionych tj.: Obszar Natura 2000 Pasma Krowiarki (obszary siedliskowe) oraz otulina Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Publiczna Szkoła Podstawowa,
- Biblioteka Publiczna,
- Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji,
- Przedszkole Gminne,
- żłobek,
- apteka,
- placówka opieki zdrowotnej,
- Urząd Pocztowy,
- remiza OSP,
- zespół boisk sportowych „Orlik”,
- place zabaw przy OKSiR oraz przy Przedszkolu Gminnym.



Rysunek 15. Szkoła Podstawowa w Ołdrzychowicach Kłodzkich

Źródło: UG Kłodzko

Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji Gminy Kłodzko na przełomie 2021/2022 r. przeszedł gruntowną termomodernizację. Wymieniono m.in. stolarkę okienną, drzwiową, pokrycie dachowe, ocieplono część budynku, odrestaurowano zabytkową część elewacji, wykonano izolację pionową ścian fundamentowych, wymieniono źródło ciepła. W budynku swoją siedzibę ma biblioteka centralna (założona w 1955 r.), która w swojej strukturze posiada 9 filii bibliotecznych na terenie gminy. Biblioteka posiada 10 533 książek (również w formacie cyfrowym), z których korzysta 249 czytelników. W ogólnopolskim rankingu bibliotek 2021 instytucja kultury znajduje się na 79 pozycji na 837 bibliotek publicznych startujących w rankingu.

W Bibliotece od 2020 roku działa klub kreatywności LEGO dla dzieci i młodzieży. Od 2011 r. instytucja jest organizatorem Międzygminnego Konkursu Recytatorskiego Poezji Patriotycznej o Listopadowy Liść Adamajtisa. Ponadto w miejscowości aktywnie działa Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich, zespół ludowy „Jaskier” oraz Klub Seniora. O upowszechnianie kultury, sztuki oraz o ochronę dóbr kultury i tradycji dbają również członkowie Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Jaskier”. Działania w zakresie nauki, edukacji, oświaty i wychowania prowadzi Fundacja Aktywnego Rozwoju. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury fizycznej i sportu w ramach Klubu Sportowego „Lechia” oraz Klubu Lekkoatletycznego Ziemia Kłodzka. Ten ostatni został założony przez Trenera Michała Wosia wspólnie z grupą rodziców w 2014 roku. W chwili obecnej są to

4 filie w czterech miejscowościach: Odrzychowice Kłodzkie, Kłodzko, Szalejów Górny, Wojbórz, w tym aż 11 grup treningowych.



Rysunek 16. Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji
Źródło: UG Kłodzko

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele zabytków o wysokich walorach architektonicznych, w tym architektury przemysłowej m.in.:

- zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela z 2 poł. XIX w. (kościół z mauzoleum von Magnisów),
- zespół pałacowy z 2 poł. XIX w. (Pałac Oppersdorfów, budynek gospodarczy (stajnia), park oraz 2 pawilony parkowe,
- zespół dworski z XVIII i XIX w. (dwór von Magnisów, park, oficyna mieszkalna, dom ogrodnika, dom czeladny, obora oraz brama),
- figura św. Jana Nepomucena
- budynek młyna wodnego wraz z urządzeniami z 1 poł. XIX w.

- zespół budynków przemysłowych w dawnym zespole zakładów Przemysłu Lniarskiego „Lech” z lat 1907-1916 (elektrownia wodna, budynek produkcji, magazyn i biura, hala przędzalni),



Rysunek 17. Dwór w Odrzychowicach Kłodzkich
Źródło: UG Kłodzko

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: placówki handlowo-usługowe, gospodarstwa agroturystyczne oraz przedsiębiorstwa związane produkcją wyrobów metalowych lub drewnianych, wydobywaniem kruszyw czy oferujące usługi transportowe:

- Przerób Drewna Export-Import Usługi Transportowe i Leśne
- Zakład Wyrobów Metalowych "RAPMET"
- Przerób Drewna Transport Towarowy
- Skaltech Sp. z o.o.,
- Omya Sp. z o.o.

Przez teren sołectwa przebiega droga wojewódzka nr 392 biegnącej od drogi krajowej nr 33 przez Żelazno do Łądko-Zdroju i dalej przez Stronie Śląskie do Bystrzycy Kłodzkiej. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi powiatowe i gminne, przystanki autobusowe oraz nieczynna linia kolejowa nr 322 łącząca posterunek odgałęźny Kłodzko Nowe ze stacją Stronie Śląskie.

Infrastrukturę techniczną miejscowości tworzą: rozbudowana sieć wodociągowa, dwa gminne ujęcia wodny, sieć kanalizacyjna oraz oczyszczalnia ścieków. Z sieci wodociągowej korzysta ok. 40%, a z kanalizacyjnej ponad 60% mieszkańców. Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej obejmująca aglomerację Ołdrzychowice Kłodzkie obsługuje obecnie 2250 osób, w tym mieszkańców oraz osoby czasowo przebywające na terenie miejscowości. Ścieki komunalne od pozostałych 88 mieszkańców odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, z których przewożone są taborem asenizacyjnym do oczyszczalni. Ogólna długość sieci kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Ołdrzychowice Kłodzkie wynosi 12,2 km. Ścieki odprowadzane są do komunalnej

oczyszczalni ścieków w Ołdrzychowicach Kłodzkich, posiadającej przepustowość 400 m³/d³.



Rysunek 18. Stacja uzdatniania wody
Źródło: UG Kłodzko

Tabela 20. Liczba mieszkańców aglomeracji

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców aglomeracji			Korzystających z bezodpływowych zbiorników
		Stałych korzystających z sieci kanalizacyjnej	Liczba osób czasowo przebywających w aglomeracji	Przemysł	
1.	Ołdrzychowice Kłodzkie	2028	5	0	88
Ogółem		2028	5	0	88

Źródło: opracowanie UG Kłodzko.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- poprawy infrastruktury drogowej i bezpieczeństwa, w tym: remont drogi wojewódzkiej, budowa i remont dróg na terenie miejscowości, rozbudowa i naprawa oświetlenia oraz utworzenie miejsc parkingowych,
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: poprawa estetyki wsi poprzez rewitalizację budynków przemysłowych "LECH" oraz "Parku nad stawem", remont obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic), rozbudowa infrastruktury sportowej (m.in. bieżnia lekkoatletyczna), zagospodarowanie terenu przy OKSiRGK, ekologiczne nasadzenia na terenie miejscowości oraz budowa punktów widokowych,
- rozbudowy infrastruktury społecznej w tym: modernizacja budynku OKSiRGK oraz utworzenie centrum szkolenia jednostek Straży Pożarnych.

³ dane z aktualnego pozwolenia wodnoprawnego

PISZKOWICE

Sołectwo Piszkowice położone jest w północno-zachodniej części gminy, w odległości ok. 6,5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 21. Charakterystyka sołectwa Piszkowice

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	335	1,33	25
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	267	1,61	16
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	79,70	n/d	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności spadła o 12 osób (4,3%) w związku z powyższym pozycja sołectwa w rankingu spadła zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia odpowiednio z 13 na 16 miejsce i z 6 na 7.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 78% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II i IIIa. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w północno-zachodniej części sołectwa, zajmują 12% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Ścinawka, jej prawy dopływ Krzemienica oraz zbiornik wodny usytuowany przy granicy administracyjnej Bierkowic i Piszkowic. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 4% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska, plac zabaw oraz siłownia plenerowa. Funkcjonuje również Zakład Leczniczo-Opiekuńczy dla Dzieci oraz Niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej. Aktywność społeczna mieszkańców przejawia się głównie w działaniu Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Koła Gospodyń Wiejskich.

Na terenie sołectwa zlokalizowane są obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- zespół pałacowo-parkowy z XVIII w
- kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela z XIV w. wraz z gotyckim budynkiem bramnym,
- zespół dworski z XVI/XVII (dwór, spichrz i młyn).
- barokowa figura św. Jana Nepomucena
- 300-letni klon (*Acer platanoides*) o wys. 16 m i obwodzie 4,4 m

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.: sklep spożywczo-przemysłowy, podmioty oferujące miejsca noclegowe (agroturystyka) oraz takie przedsiębiorstwa jak:

- Zakład Usługowo-Handlowy „Zbyszko”
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe "Darton"
- Pałac Piszkowice

Zabudowa wsi przebiega głównie wzdłuż drogi powiatowa nr 3307D Kamieniec – Ruszowice – Piszkowice – Bierkowice. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne. Infrastruktura techniczna Piszkowic to sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 55% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- poprawy infrastruktury drogowej, w tym: przebudowa drogi powiatowej 3307D, przebudowa i remont dróg gminnych oraz doświetlenie dróg w celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców,
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: rewitalizacja obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic) oraz melioracja rowów.

PODTYNIE

Sołectwo Podtynie położone jest w północno-wschodniej części gminy, w odległości ok. 7,5 km od Kłodzka.

Tabela 22. Charakterystyka sołectwa Podtynie

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	208	0,82	32
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	85	0,51	31
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	40,87	n/d	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności spadła o 14 osób (14%) w związku z powyższym pozycja sołectwa w rankingu spadła zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia odpowiednio z 29 na 31 miejsce i z 21 na 23.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 69% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa i IIb. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w północno-wschodniej i zachodniej części sołectwa, zajmują 20% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Nysa Kłodzka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to ok. 1,5% powierzchni całego sołectwa. Całość sołectwa zlokalizowana jest na terenach chronionych tj.: Obszar Natura 2000 Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa (obszary siedliskowe) oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska, siłownia plenerowa oraz przystań wodna.

Na terenie sołectwa zlokalizowane są obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- zabudowania zespołu folwarcznego z XVIII i XIX w. (dom zarządcy, dom czeladny i brama)
- park przy domu zarządcy
- przydrożny krzyż.

Strukturę lokalnej gospodarki tworzą m.in.: przedsiębiorstwo AQUA-TERM zajmujące się instalacjami wodno-kanalizacyjnymi, gazowymi i centralnego ogrzewania oraz firmy specjalizujące się w organizacji aktywnego wypoczynku (spływy pontonowe, kajakowe, paintball) i korzystające z przystani wodnej.

Przez wieś przebiega droga powiatowa nr 3310D Kłodzko – Ławica – Podtynie – Morzyszów, która w raz z drogami gminnymi tworzy infrastrukturę transportową sołectwa. Infrastruktura techniczna Podtynia to sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 56% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- modernizacji świetlicy i montażu fotowoltaiki
- remontu dróg: powiatowej i gminnej
- zabezpieczenie skarpy przy moście
- remontu mostu
- rozbudowy oświetlenia
- budowy sieci gazowej
- melioracji rowów
- budowy punktów widokowych
- doposażenia świetlicy i zagospodarowania placu wokół.

PODZAMEK

Sołectwo Podzamek położone jest we wschodniej części gminy, w odległości ok. 6,5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 23. Charakterystyka sołectwa Podzamek

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	551	2,18	14
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	236	1,42	17
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	42,83	n/d	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 5 osób (2,1%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw pod względem liczby ludności nie uległa zmianie i Podzamek zachował 17 miejsce w rankingu. Zmiana pozycji z 23 na 21 nastąpiła w kwestii gęstości zaludnienia.

Połowę powierzchni sołectwa zajmują użytki rolne, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IVa i IVb. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w północnej i wschodniej części sołectwa zajmują 44% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy Potok z Podzamka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 2% powierzchni całego sołectwa. Sołectwo w całości leży w granicach otuliny Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego oraz obszaru chronionego krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska, Dom Pomocy Społecznej oraz wiata grillowa.

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele obiektów dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- zabytkowy pałac z XVI w.,
- renesansowy portal główny z kartuszem herbowym augustianów,
- kaplica pałacowa z neogotyckim witrażem przedstawiającym Serce Jezusowe,
- mauzoleum hrabiego Oscara von Strachvitza i jego żony Jadwigi,
- zabytkowe krzyże i kapliczki,
- nieczynne kamieniołomy (groty i skały), w których na początku XX w. prowadzono wydobycie marmurów.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą małe gospodarstwa rolne oraz podmioty gospodarcze zajmujące się wydobywaniem kamienia budowlanego i uszlachetnianiem kruszyw oraz prowadzące działalność usługową związaną z leśnictwem.

Wieś położona jest wzdłuż drogi powiatowej nr 3248D oraz w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej nr 46 łączącej Kłodzko z Częstochową i Szczekocinami. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne oraz trasy rowerowe (Singletrack Glacensis Pętla Kłodzka) przebiegające wzdłuż wschodniej granicy sołectwa przez teren Gór Bardzkich. Infrastruktura techniczna Podzamka to sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 18% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- remontu drogi powiatowej,
- pogłębienia i regulacji koryta potoku,
- termomodernizacji świetlicy,
- doświetlenia miejscowości.
- budowy placu zabaw
- wyposażenia w elementy małej architektury.

ROGÓWEK

Sołectwo Rogówek położone jest w południowo-wschodniej części gminy, w odległości ok. 12 km od miasta Kłodzko. Pod względem powierzchni oraz liczby ludności jest to najmniejsze sołectwo w gminie wiejskiej Kłodzko.

Tabela 24. Charakterystyka sołectwa Rogówek

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	121	0,48	35
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	25	0,15	35
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	20,66	n/d	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 8 osób (24,2%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw pod względem liczby ludności oraz gęstości zaludnienia nie uległa zmianie i Rogówek zachował 35 i 32 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 81% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IVa i V. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w północnej i środkowej części sołectwa zajmują 10% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa stawy. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 1,5% powierzchni całego sołectwa. Niewielkie obszary przy południowej i wschodniej granicy sołectwa leżą w granicach otuliny Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego oraz obszaru siedliskowego Natura2000 Góry Złote.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska.

Obiekty dziedzictwa kulturowego zlokalizowane na terenie sołectwa to zabytkowa kaplica na wzgórzu z XVIII w. oraz Krzyż Dziękczynny postawiony przez mieszkańca, na którym są wypisane daty pielgrzymek Jana Pawła II.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą małe gospodarstwa rolne oraz podmioty gospodarcze zajmujące się agroturystyką, stolarstwem i produkcją wyrobów budowlanych z betonu.

Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią drogi gminne oraz droga powiatowa nr 3259D. Przez miejscowość przebiega czarny szlak im. Jana Szczypińskiego z Bystrzycy Kłodzkiej przez Ołdrzychowice Kłodzkie i niezwykle pięknie położoną Przełęcz Droszkowską do Złotego Stoku.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej sołectwa (zwłaszcza terenu wokół świetlicy) oraz wykonania placu zabaw.



Rysunek 19. Świetlica – Rogówek
Źródło: UG Kłodzko

ROMANOWO

Sołectwo Romanowo położone jest w południowej części gminy, w odległości ok. 12 km od miasta Kłodzko.

Tabela 25. Charakterystyka sołectwa Romanowo

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	440	1,74	18
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	124	0,75	27
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	28,18	n/d	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 13 osób (9,5%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Romanowo, zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia, zachowało 27 i 30 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 59% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IVA i IVb. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane głównie w północnej i południowo-wschodniej części, zajmują 34% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy potok Piotrówka - lewobrzeżny dopływ Białej Łądeckiej oraz zbiornik wodny- Romanowskie Źródło. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to ponad 2% powierzchni całego sołectwa. Większość powierzchni sołectwa leży w obrębie Obszaru Natura 2000 Pasma Krowiarki (obszary siedliskowe) oraz otuliny Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska oraz wiata grillowa.

Obiekty dziedzictwa kulturowego zlokalizowane na terenie sołectwa to dwie kapliczki słupowe oraz zabudowania mieszkalne i gospodarcze z XIX wieku.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą podmioty gospodarcze oferujące usługi w zakresie naprawy pojazdów samochodowych, robót budowlanych czy miejsc noclegowych i wypoczynku (agroturystyka). Obok Romanowa czynny jest największy na ziemi kłodzkiej kamieniołom marmuru. Wydobywa się tutaj też dolomit – węgiel wapnia i magnezu używany do wyrobu materiałów ogniotrwałych, w przemyśle chemicznym i w metalurgii jako topnik.

Romanowskie złoża dolomitowe nie zawiera domieszek metali ciężkich. Jest nie tylko najczystsze, ale i największe w Polsce⁴.

Wieś położona jest w niedalekiej odległości od drogi krajowej nr 33 łączącej Kłodzko z przejściem granicznym z Czechami w Baboszowie. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne oraz droga powiatowa nr 3263D.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- Budowy i remontu dróg powiatowej (bardzo zły stan) i gminnych
- Rozbudowy oświetlenia na terenie miejscowości.
- Budowy wodociągu lub studni głębinowej na potrzeby wsi (brak wody pitnej).

ROSZYCE

Sołectwo Roszyce położone jest w środkowo-zachodniej części gminy, w odległości ok. 6 km od miasta Kłodzko.

Tabela 26. Charakterystyka sołectwa Roszyce

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	320	1,27	27
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	177	1,07	23
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	55,31	n/d	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 15 osób (9,3%) w związku z powyższym pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem gęstości zaludnienia, wzrosła z 18 na 17 miejsce. Pod względem liczby ludności Roszyce zachowały 23 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 83% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II, IIa i IIb. Lasy i grunty leśne zajmują 1% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy potok Roszycki Spław (prawy dopływ Ścinawki) oraz kompleks sześciu stawów. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 2% powierzchni całego sołectwa.

Aktywność społeczna mieszkańców ukierunkowana jest na kultywowanie i podtrzymywanie tradycji na wsi. W miejscowości aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich oraz zespół „Folkowe babki”.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Tematyczna świetlica wiejska - Twórcza Świetlica Zdrowego Ogrodu. W miejscowości znajduje się wiele gospodarstw prowadzących uprawy warzyw i owoców. Stąd też wynika idea świetlicy promującej zdrową żywność, produkty sezonowe, stare odmiany roślin, ale też nawiązująca do historii kultury ludowej nieodzownie związanej z uprawą roli. W świetlicy planuje się wystawy starych sprzętów rolniczych, historycznych odmian roślin, sposobów dawnej uprawy roli. Tutaj odbywają się zajęcia kulinarne, prelekcje, wystawy na temat kuchni regionalnej w nawiązaniu do kultury ludowej ze szczególnym ukazaniem sezonowości związanej z dostępnością konkretnych produktów – płodów rolnych.

⁴ Za <https://www.gmina.klodzko.pl/strona-3984-romanowo.html>

- Boisko sportowe
- Plac zabaw,
- Siłownia zewnętrzna.

Na terenie sołectwa znajdują się przydrożne kapliczki i krzyże, a także jedna z najpiękniejszych figur św. Jana Nepomucena spośród pozostałych rzeźb zlokalizowanych w wielu miejscowościach gminy wiejskiej Kłodzko.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in.:

- małe gospodarstwa rolne produkujące głównie warzywa i owoce,
- gospodarstwa agroturystyczne,
- smażalnia i wędzarnia ryb „Brzezówka”,
- sklep spożywczo-przemysłowy,
- zakład tapicerski,
- Firma handlowo-usługowa "Nela-Styl".

Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią drogi gminne oraz położona w niedalekiej odległości droga krajowa nr 8 łącząca przejście graniczne z Czechami w Kudowie Zdroju z przejściem granicznym z Litwą w Budzisku. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 66% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz sieci gazowej,
- poprawy infrastruktury komunikacyjnej, w tym: wymiana nawierzchni na drogach gminnych, rozbudowa i modernizacja oświetlenia, komunikacja PKS, budowa chodników
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: budowa wiaty grillowej przy świetlicy, melioracja rowów.

RUSZOWICE

Sołectwo Ruszowice położone jest w zachodniej części gminy, w odległości ok. 7 km od miasta Kłodzko.

Tabela 27. Charakterystyka sołectwa Ruszowice

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	373	1,48	23
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	146	0,88	26
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	39,14	n/d	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 9 osób (6,6%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Ruszowice zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia zachowały dotychczasowe 26 i 25 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa zdecydowanie dominują użytki rolne, które stanowią aż 93% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II, IIa i IIb. Lasy i grunty leśne zajmują 1% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy Strumień Krzemienica oraz trzy zbiorniki wodne. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 2% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska, plac zabaw oraz siłownia zewnętrzna.

Obiekty dziedzictwa kulturowego o wysokich walorach architektonicznych, zlokalizowane na terenie sołectwa, to m.in.:

- zabudowania dawnej osady Biedzięda,
- zabytkowa wieża po dawnej straży pożarnej uważana za najstarszą na Ziemi Kłodzkiej,
- Kolumna Maryjna z 1802 zwieńczona figurą Matki Boskiej Wambierzyckiej,
- Figura Ukrzyżowanie z 1803 roku,
- Krzyże przydrożne.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą gospodarstwa rolne i agroturystyczne oraz podmioty gospodarcze działające w branży usług edukacyjnych bądź mechaniki pojazdowej.

Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią drogi powiatowe i gminne. zabudowa miejscowości rozlokowana jest głównie wzdłuż jednej z dróg powiatowych. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 50% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- zagospodarowania terenu wokół świetlicy,
- budowy miejsc parkingowych,
- rozbudowy oświetlenia na terenie miejscowości,
- ekologicznych nasadzeń na terenie miejscowości
- infrastruktury sportowej - doposażenia obiektów sportowych, budowy boiska wielofunkcyjnego

STARKÓW

Sołectwo Starków położone jest w południowo-zachodniej części gminy, w odległości ok. 13 km od miasta Kłodzko.

Tabela 28. Charakterystyka sołectwa Starków

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	722	2,86	12
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	188	1,13	21
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	26,04	n/d	31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 11 osób (5,5%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem liczby ludności, wzrosła z 22 na 21 miejsce. Pod względem gęstości zaludnienia Starków zachował dotychczasowe 31 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 86% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IVa i IVb. Lasy i grunty leśne zajmują 6% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy Strumień Duna Dolna oraz kilka niewielkich zbiorników wodnych powstałych przy korycie strumienia. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to 2% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska oraz boisko sportowe. Aktywność społeczna mieszkańców ukierunkowana jest na kultywowanie i podtrzymywanie tradycji na wsi w ramach aktywnie działającego Koła Gospodyń Wiejskich.

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele obiektów dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- Dwór Sołtysi - zespół zabudowań dworsko-folwarcznych,
- kościół św. Mikołaja - obronna świątynia ziemi kłodzkiej,
- około 150-letnia chałupa wieńcowa,
- barokowe figury św. Mikołaja i św. Jana Nepomucena,
- piaskowcowy krucyfiks z około 1750 roku,
- kamienna figura przedstawiająca Matkę Boską Bolesną z Sanktuarium w Starym Wielisławiu,
- przydrożne krzyże oraz kaplice w dużej mierze poświęconych Matce Boskiej Wielisławskiej.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą gospodarstwa rolne i agroturystyczne, inne podmioty oferujące miejsca noclegowe, zakład recyklingu złomu żelaznego i stalowego, tartak, a także przedsiębiorstwo świadczące usługi leśne.

Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią drogi powiatowe i gminne. Wieś położona jest wzdłuż drogi powiatowej nr 3289D prowadzącej ze Starej Łomnicy do Starego Wielisławia. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie niecałe 30% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- wykonania pełnej wymiany drogi na odcinkach Stary Wielisław-Starków oraz na odcinku Krosnowice-Starków,
- melioracji rowów przy odcinkach dróg w/w,
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

STARY WIELISŁAW

Sołectwo Stary Wielisław położone jest w południowo-zachodniej części gminy, w odległości ok. 9,5 km od miasta Kłodzko. Jest to drugie, pod względem powierzchni, największe sołectwo w gminie wiejskiej Kłodzko.

Tabela 29. Charakterystyka sołectwa Stary Wielisław

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1839	7,29	2
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	953	5,75	5
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	51,82	n/d	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 21 osób (2,3%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem gęstości zaludnienia spadła z 17 na 18 miejsce. Pod względem liczby ludności Stary Wielisław zachował dotychczasowe 5 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 77% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIB i IVA. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane

głównie w południowo-zachodniej części, zajmują 15% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy potok Wielisławka oraz Strumień Duna Dolna. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 2% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska, plac zabaw, boisko sportowe, ścieżka zmysłów oraz siłownia zewnętrzna. Od 2015 r. na terenie miejscowości funkcjonuje Centrum Integracji Społeczno-Kulturalnej, w którego skład wchodzi: świetlica, remiza OSP i filia biblioteczna.

Biblioteka prowadzi intensywną współpracę z miejscowymi Warsztatami Terapii Zajęciowej, co przekłada się na działający tu klub artystyczno-literacki dla niepełnosprawnych. Liczba czytelników 131, a księgozbioru 5 771. Od kilku lat biblioteka bierze udział w ogólnopolskim projekcie „Mała książka – Wielki człowiek”. W miejscowości aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich, zespół ludowy „Śpiewanki” oraz Ochotnicza Straż Pożarna. Aktywność lokalnej społeczności dotyczy również upowszechniania kultury sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji w ramach Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Wsi Stary Wielisław. Mieszkańcy sołectwa działają także na rzecz upowszechniania kultury fizycznej i sportu w ramach Stowarzyszenia Sportowo-Kulturalnego „KS Stary Wielisław”, które funkcjonuje od 2015 r. Głównym zadaniem Stowarzyszenia są przede wszystkim działania podejmowane na terenie Starego Wielisławia związane ze sportem. W 2016 roku Stowarzyszenie zawiązało filię młodzików piłki nożnej - WKS Śląsk Wrocław. Dzieci (dziewczynki i chłopcy) już od 4-5 roku życia trenują na boisku w Starym Wielisławiu (w okresie zimowym w hali sportowej w Szkole Podstawowej w Szalejowie Górnym). Członkowie Stowarzyszenia często podejmują się prac społecznych na terenie wsi oraz organizują wiele sportowych imprez.

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele obiektów dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej – świątynia obronna z ogrodzeniem zawierającym obejście podcieniowe i budynki bramne,
- figurka Matki Boskiej Bolesnej z XV wiek
- Kaplica-Mauzoleum ks. Jana Ziębickiego,
- zespół dworsko-folwarczny,
- zabytkowy cmentarz przykościelny (grobowiec zakonników, lapidarium, epitafia i płyty nagrobne z XIX i XX w.)
- figura Jana Nepomucena,
- 45 elementów małej architektury o charakterze religijnym.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą gospodarstwa agroturystyczne, inne podmioty oferujące miejsca noclegowe, pasieka, winnica, Rowerowy Bar, firmy handlowo-usługowe i transportowe, a także przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie ogrodnictwa, prac ziemnych czy szkolenia psów.

Wieś położona jest bezpośrednio przy drodze wojewódzkiej nr 388 Ratno Dolne – Polanica-Zdrój – Bystrzyca Kłodzka. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi powiatowe, drogi gminne, ścieżki rowerowe oraz linia kolejowa. W miejscowości znajduje się przystanek kolejowy oraz sześć przystanków komunikacji autobusowej. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 75% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury kanalizacji sanitarnej,
- budowy sieci gazowej,
- poprawy infrastruktury komunikacyjnej, w tym: przebudowa drogi powiatowej, utwardzenie dróg wewnętrznych, budowa mostów przy posesjach, budowa przystani rowerowych, budowa chodników przy drodze powiatowej, doświetlenie miejscowości

- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: modernizacja rzek i potoków, udrożnienie rowów, rewitalizacja obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic) oraz ekologiczne nasadzenia na terenie miejscowości,
- rozbudowy infrastruktury społecznej, w tym: budowa boiska wielofunkcyjnego, budowa placu zabaw, doposażenie obiektów sportowych i OSP.

SZALEJÓW DOLNY

Sołectwo Szalejów Dolny położone jest w środkowo-zachodniej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kłodzko.

Tabela 30. Charakterystyka sołectwa Szalejów Dolny

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	960	3,81	11
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	668	4,03	9
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	69,58	n/d	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 30 osób (4,3%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Szalejów Dolny, zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia, zachował dotychczasowe 9 i 8 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 85% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa i IIIb. Lasy i grunty leśne zajmują 4% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Bystrzyca Dusznicka oraz zbiorniki wodne. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 3% powierzchni całego sołectwa.



Rysunek 20. Widok – Szalejów Dolny
Źródło: UG Kłodzko

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Dom Ludowy wyremontowany w roku 2020, w którym znajduje się świetlica, sala widowiskowa oraz Izba Pamięci,
- Park Retro,
- boisko sportowe,
- siłownia zewnętrzna,
- ośrodek zdrowia, dentysta, punkt apteczny,
- remiza strażacka,
- punkt biblioteczny,
- przedszkole.

W miejscowości działa Ochotnicza Straż Pożarna oraz trzy inne organizacje pozarządowe. Aktywność lokalnej społeczności dotyczy przede wszystkim upowszechniania:

- kultury sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji w ramach Towarzystwa „Archanioł Michał”.
- kultury fizycznej i sportu w ramach Stowarzyszenia Sportowo-Kulturalnego „Odrodzenie”

- nauki, edukacji, oświaty i wychowania w ramach Stowarzyszenie Młodzieży na rzecz Aktywności, Rozwoju i Przedsiębiorczości „Młode Wilki”.

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele obiektów dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- kościół parafialny pw. św. Szymona i Tadeusza, 1489, poł. XVIII;
- plebania (przy kościele), 1564, 1757;
- kaplica św. Anny, 1732;
- kaplica pw. św. Marii Magdaleny, 1734;
- pałac i zespół pałacowy, 1844;
- park ze stawami i pozostałością grobowca rodziny Munchausenów,
- drewniana, barokowa rzeźba św. Jana Nepomucena z 1736,
- Szlak Zabytkowych Kapliczek i Krzyży.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in. gospodarstwa rolne oraz Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna. Ponadto funkcjonują sklepy spożywczo-przemysłowe, podmioty oferujące miejsca noclegowe, stacja benzynowa, skład opału i tartak. W Szalejowie Dolnym funkcjonują również takie przedsiębiorstwa jak:

- „HEFAJSTOS”
- PHU"KLAUDIA"
- WRO-CAR USŁUGI MOTORYZACYJNE
- K&K GLOBAL TRANS

Przez teren miejscowości przebiega ważny ciąg komunikacyjny - trasa międzynarodowa E67 zwana również Via Baltica – to droga łącząca Helsinki z Pragą. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi powiatowe i gminne. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 50% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy infrastruktury kanalizacji sanitarnej oraz rozbudowy sieci wodociągowej,
- budowy sieci gazowej,
- poprawy infrastruktury komunikacyjnej, w tym: budowa nowej nawierzchni wraz z chodnikami i utwardzonymi poboczami przy drodze powiatowej, doświetlenie miejscowości, budowa drogi rowerowej Szalejów Dolny - Stary Wielisław, utworzenie stacji naprawy rowerów,
- rozbudowy infrastruktury społecznej, w tym: budowa boiska wielofunkcyjnego, remont Parku Retro, doposażenie OSP,
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

SZALEJÓW GÓRNY

Sołectwo Szalejów Górny położone jest w środkowo-zachodniej części gminy, w odległości ok. 10 km od miasta Kłodzko.

Tabela 31. Charakterystyka sołectwa Szalejów Górny

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1196	4,74	9
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	788	4,76	8
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	65,89	n/d	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 33 osoby (4%) w związku z powyższym pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem gęstości zaludnienia spadła z 10 na 11 miejsce. Pod względem liczby ludności Szalejów Górny zachował dotychczasowe 8 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 84% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIb i IVa. Lasy i grunty leśne zajmują 7% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Bystrzyca Dusznicka oraz Potoki Cicha i Toczek. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 3% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Dom Ludowy w którym znajduje się świetlica wiejska i sala widowiskowa,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi,
- filia biblioteczna,
- remiza OSP,
- boisko sportowe,
- plac zabaw,
- Dom Opieki Sióstr św. Jadwigi.

Biblioteka prowadzi kreatywne kółko młodego czytelnika z twórcami słowa pisanego jest także gospodarzem Gminnego Konkursu Czytelniczego Mistrz Pięknego Czytania. Liczba czytelników 144, a księgozbioru 7 861. W miejscowości działa Ochotnicza Straż Pożarna oraz dwie inne organizacje pozarządowe. Aktywność lokalnej społeczności dotyczy przede wszystkim upowszechniania:

- kultury sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji w ramach Towarzystwa Miłośników Szalejowa Górnego i Dolnego.
- kultury fizycznej i sportu w ramach Polskiego Stowarzyszenia Haidong Gumdo. Stowarzyszenie promują współczesną koreańską sztukę walki mieczem, która czerpie wzorce ze starożytnych tradycji i dawnych taktyk bojowych. W ramach działalności statutowej prowadzone są zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych zainteresowanych praktykowaniem sztuk walki oraz kulturą i filozofią Korei.

Na terenie sołectwa zlokalizowanych jest wiele obiektów dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- zespół kościoła parafialnego pw. św. Jerzego (kościół, dzwonnica, mur obronny cmentarza, kaplica i budynek bramny),
- pałac z 1916 r.,



Rysunek 21. Szkoła podstawowa Szalejów Górny
Źródło: UG Kłodzko



Rysunek 22. Parafia św. Jerzego w Szalejowie Górnym
Źródło: UG Kłodzko

- dom zarządcy folwarku,
- spichlerz z częścią mieszkalną.
- zabytkowe kapliczki oraz figury świętych,
- łukowy most drogowy z XVIII/XIX w.,
- stara kuźnia,
- zabudowania mieszkalne.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in. sklepy spożywczo-przemysłowe, gospodarstwa agroturystyczne, piekarnia, zakład stolarski, mechanika pojazdowa, zakład ślusarski. W Szalejowie Górnym funkcjonują również takie przedsiębiorstwa jak:

- ProfiLine
- Centrum Motoryzacji AUTO-ADI
- Aqua Bubbles Pralnia Wodna
- PONAR Firma Handlowo-Usługowa
- MAX-BRUK PRODUKCJA HANDEL

Przez teren miejscowości przebiega droga krajowa nr 8 łącząca przejście graniczne z Czechami w Kudowie Zdroju z przejściem granicznym z Litwą w Budzisku. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi powiatowe i gminne. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ponad 90% mieszkańców oraz sieć kanalizacyjna, z oczyszczalnią w Polanicy, która obsługuje ok. 15% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- budowy sieci gazowej,
- poprawy infrastruktury komunikacyjnej, w tym: remont drogi powiatowej, utworzenie przejść dla pieszych, poprawa funkcjonowania komunikacji zbiorowej między miejscowościami, budowa ścieżek rowerowych, rozbudowa oświetlenia na terenie miejscowości,
- rozbudowy infrastruktury społecznej, w tym: budowa remizy strażackiej, doposażenie OSP, modernizacja Domu Ludowego, utworzenie terenów rekreacyjnych dla mieszkańców.

ŚCINAWICA

Sołectwo Ścinawica położone jest w północnej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kłodzko. Jest to jedno z trzech największych sołectw w gminie wiejskiej Kłodzko pod względem gęstości zaludnienia.

Tabela 32. Charakterystyka sołectwa Ścinawica

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	216	0,86	30
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	314	1,90	13
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	145,37	n/d	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zwiększyła się o 10 osób (3,3%). W związku z powyższym, pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem liczby ludności i gęstości zaludnienia wzrosła odpowiednio z 15 na 13 miejsce i z 3 na 2.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 78% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa i IIIb. Lasy i grunty leśne zajmują 2% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Nysa Kłodzka oraz jej dopływ – Ścinawka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to ok. 7% powierzchni całego sołectwa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- świetlica,
- plac zabaw,
- siłownia zewnętrzna,
- boisko do siatkówki plażowej,
- wiata grillowa.

Na terenie sołectwa znajdują się obiekty dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- murowana kapliczka słupowa z XVIII wieku,
- budynek mieszkalny z bramą przejazdową, przez którą w przeszłości przejeżdżały pociągi towarowe do papierni w Młynowie,
- Pomnik ofiar I wojny światowej, obecnie kapliczka
- zagrody złożone z budynków gospodarczych i mieszkalnych (głównie z XIX w.).

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in. gospodarstwa rolne produkujące głównie warzywa i owoce, pasieki, sklepy spożywczo-przemysłowe, piekarnia oraz przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie instalacji elektrycznych, Internetu, wulkanizacji i utylizacji opon, regeneracji felg, a także prac ogólnobudowlanych. Wśród podmiotów gospodarczych funkcjonują również producenci szkła kryształowego czy łańcuchów transportu podwieszanego.

Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią drogi powiatowe i gminne oraz linia kolejowa 286 Kłodzko Główne - Wałbrzych Główny. Na terenie miejscowości nie ma przystanku kolejowego. Wieś położona jest wzdłuż drogi powiatowej nr 3309D biegnącej przez Gołogłowy do drogi wojewódzkiej 381 Wałbrzych – Nowa Ruda – Kłodzko. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 56% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- poprawy infrastruktury komunikacyjnej, w tym: budowa drogi do nowo wybudowanych domów, remont istniejących dróg, rozbudowa oświetlenia na terenie miejscowości,
- zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenów zielonych, w tym: zagospodarowanie terenu wokół świetlicy, melioracja rowów.

ŚWIĘCKO

Sołectwo Święcko położone jest w północno-zachodniej części gminy, w odległości ok. 10,5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 33. Charakterystyka sołectwa Świątko

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	477	1,89	16
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	220	1,33	19
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	46,12	n/d	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 17 osób (7,2%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie. Zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia Świątko zachowało dotychczasowe 19 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 65% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej II i IIIa. Lasy i grunty leśne, zlokalizowane we wschodniej części sołectwa, zajmują 27% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy potok Czerwionek, strumień Bożkowski Potok oraz trzy zbiorniki wodne. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 4% powierzchni całego sołectwa.



Rysunek 23. Huberek-Świątko – widok

Źródło: UG Kłodzko

Na terenie sołectwa znajdują się obiekty dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- XIX-wieczny dwór o cechach neogotycko-romantycznych,
- zabudowania folwarczne z XVIII-XIX wieku,
- zagrody z XIX wieku,
- pozostałości pieców wapienniczych,
- barokowa kaplica św. Floriana wzniesiona w 1794 r. Początkowo służyła jako kaplica cmentarna, przebudowana została w XIX wieku. Wieńczy ją sporej wielkości sygnaturka, używana dawniej m.in. do alarmowania ludności o zagrożeniu w razie pożaru.
- grupa figuralna przedstawiająca ukrzyżowanie z przełomu XVIII i XIX wieku,
- żeliwny krzyż nagrobny w typie romantycznym, wystawiony pod koniec XIX wieku.
- w ostatniej zagrodzie w Świątku od strony Nowej Rudy zachowała się głęboka na osiem metrów studnia, obok której stoi drewniany żuraw studzienny - na ziemi kłodzkiej już wielki ewenement.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in. gospodarstwa rolne, placówki gastronomiczne, stadnina koni i ośrodek jeździecki, a także przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie transportu i instalacji elektrycznych.

Przez teren miejscowości przebiega droga krajowa nr 8 łącząca przejście graniczne z Czechami w Kudowie Zdroju z przejściem granicznym z Litwą w Budzisku. Infrastrukturę transportową sołectwa stanowią również drogi gminne. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć

wodociągowa obsługiwana przez ZWiK Nowa Ruda oraz sieć kanalizacyjna, która obsługuje obecnie ponad 40% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy chodnika przez całą miejscowość,
- doświetlenia miejscowości,
- generalnego remontu drogi na Huberek,
- kanalizacji Huberka,
- melioracji rowów,
- budowy miejsc parkingowych,
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

WILCZA

Sołectwo Wilcza położone jest w północnej części gminy, w odległości ok. 15 km od miasta Kłodzko. Jest to najmniejsze sołectwo w gminie wiejskiej Kłodzko pod względem gęstości zaludnienia.

Tabela 34. Charakterystyka sołectwa Wilcza

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	986	3,91	10
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	101	0,61	28
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	10,24	n/d	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 21 (17,1%). W związku z powyższym, pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem gęstości zaludnienia spadła z 34 na 35 miejsce. Pod względem liczby ludności Wilcza zachowała dotychczasowe 28 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa użytki rolne stanowią 14% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IVa i IVb. Dominują lasy i grunty leśne, które zajmują 81% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa strumienie Jaśnica i Wilcza. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niecałe 1% powierzchni całego sołectwa. Przeważająca część sołectwa zlokalizowana jest na terenach chronionych tj.: Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bardzkie i Sowie oraz dwa Obszary Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich i Góry Bardzkie (obszary siedliskowe).

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to świetlica wiejska, wiata grillowa. Aktywność społeczna mieszkańców ukierunkowana jest na kultywowanie i podtrzymywanie tradycji na wsi oraz Upowszechniania kultury fizycznej i sportu. W miejscowości aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich oraz Uczniowski Klub Sportowy Akademia Piłkarska „Dzieci Śląska”.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą gospodarstwa agroturystyczne oraz inne podmioty oferujące miejsca noclegowe.

Przez teren miejscowości przebiega droga powiatowa nr 3148D Budzów – Żdanów – Wilcza – Wojbórz. Infrastrukturę komunikacyjną sołectwa stanowią również drogi gminne, szlaki piesze oraz trasy rowerowe (Singletrack Glacensis Pętla Wilcza) przebiegające przez tereny Gór

Bardzkich. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 65% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- podłączenia zabudowań do sieci wodno-kanalizacyjnej,
- doświetlenia wsi,
- budowy boiska wielofunkcyjnego,
- zagospodarowania terenu wokół świetlicy.

WOJBÓRZ

Sołectwo Wojbórz położone jest w północnej części gminy Kłodzko, w odległości ok. 10 km od miasta Kłodzko.

Tabela 35. Charakterystyka sołectwa Wojbórz

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1659	6,58	4
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	1027	6,20	4
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	61,90	n/d	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 79 osób (7,1%) mimo to pozycja wsi w rankingu sołectw nie uległa zmianie i Wojbórz zarówno pod względem liczby ludności jak i gęstości zaludnienia zachował dotychczasowe 4 i 13 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 71% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa, IIIb i IVa. Lasy i grunty leśne zajmują 22% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa strumienie Jaśnica i Łącznica. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 3% powierzchni całego sołectwa. Południowo-wschodnia część sołectwa zlokalizowana jest na Obszarze Chronionego Krajobrazu Góry Bardzkie i Sowie natomiast południowo-wschodni jego kraniec należy do Obszaru Natura 2000 Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa.

Infrastruktura społeczna dostępna na terenie sołectwa to m.in.:

- Dom Ludowy,
- Szkoła Podstawowa,
- Filia Biblioteki Publicznej,
- hala sportowa,
- boisko sportowe i Orlik,
- remiza strażacka ze świetlicą.



Rysunek 24. Szkoła Podstawaowa w Wojborzu
Źródło: UG Kłodzko

W miejscowości aktywnie działa Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich i Klub Seniora. O upowszechnianie kultury, sztuki oraz o ochronę dóbr kultury i tradycji

dbają również członkowie Stowarzyszenia Odnowy Wsi „Jaśnica”. Aktywność społeczna mieszkańców dotyczy również upowszechniania kultury fizycznej i sportu

w ramach Ludowego Klubu Sportowego „ATS Wojbórz”. Klub „ATS” WOJBÓRZ powstał w 1999 r. z inicjatywy Tomasza Łukaszczuka oraz Zbigniewa Ryndy. W jego strukturze funkcjonują trzy sekcje piłki nożnej: trampkarzy, młodszych juniorów i seniorów. W 2006 (dwukrotnie) drużyna seniorów zdobyła Puchar Wójta Gminy Kłodzko. W sezonie 2008/09 pod wodzą trenera Mariusza Jastrzębskiego klub awansował z klasy "B" do klasy "A" rozgrywek Piłki Nożnej OZPN Wałbrzych, w której gra do dziś walcząc o mistrzostwo grupy i udział w klasie okręgowej.

W ramach działalności Biblioteki Publicznej (założona w 1957 r.) prowadzony jest klub podróżnika oraz organizowana Noc bibliotek w ramach ogólnopolskiej akcji, którą

kooperuje Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego wraz z Biblioteką Narodową. Placówka obsługuje 146 czytelników i dysponuje księgozbiorem 8 273 woluminów oraz książkami cyfrowymi.



Rysunek 25. Dom ludowy i biblioteka w Wojborzu
Źródło: UG Kłodzko



Rysunek 26. Parafia św. Jerzego w Wojborzu
Źródło: UG Kłodzko

Na terenie sołectwa znajdują się obiekty dziedzictwa kulturowego o niebagatelnym znaczeniu historycznym i wysokich walorach architektonicznych m.in.:

- kościół par. pw. św. Jerzego wybudowany w XV i odbudowany w XVII w., będący jednym z najstarszych zabytków sakralnych Ziemi Kłodzkiej;
- dwór Abrahama z 1688 roku, przebudowany w XIX wieku;
- dwór Joachima stanowiący pozostałość późnośredniowiecznego dworu wieżowego sprzed połowy XVI w.
- dwór Niedergut,
- rzeźba św. Jana Nepomucena pochodząca z 1822 roku,
- grupa figuralna przedstawiająca ukrzyżowanie.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in. gospodarstwa i przedsiębiorstwa rolne, gospodarstwa agroturystyczne, sklepy spożywczo-przemysłowe, tartak. W Wojborzu funkcjonują również takie podmioty gospodarcze jak:

- Las Serwis
- Usługi Leśne
- O'Canis Polska Sp. z o.o.

Infrastrukturę transportową sołectwa tworzą drogi powiatowe i gminne. Infrastrukturę techniczną miejscowości stanowi sieć wodociągowa, sieć kanalizacyjna oraz oczyszczalnia ścieków. Z sieci wodociągowej korzysta ok. 75%, a z kanalizacyjnej ponad 40% mieszkańców.



Rysunek 27. Doga gminna – Wojbórz
Źródło: UG Kłodzko

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy i remontu dróg oraz chodników,
- rozbudowy oświetlenia na terenie miejscowości,
- rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- melioracji rowów,
- ekologicznych nasadzeń na terenie miejscowości,
- doposażenie obiektów sportowych,
- doposażenie OSP,
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

WOJCIECHOWICE

Sołectwo Wojciechowice położone jest w środkowo-wschodniej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Kłodzko.

Tabela 36. Charakterystyka sołectwa Wojciechowice

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1605	6,36	5
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	573	3,46	10
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	35,70	n/d	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności zmniejszyła się o 20 osób (3,4%). W związku z powyższym, pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem gęstości zaludnienia spadła z 27 na 28 miejsce. Pod względem liczby ludności Wojciechowice zachowały dotychczasowe 28 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa użytki rolne stanowią 36% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IVa i IVb. Dominują lasy i grunty leśne, które zajmują 59% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzą dwa potoki Dębinka i Jodłownik. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 1% powierzchni całego sołectwa. Północna i południowa część sołectwa leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”, wschodni fragment terenów położony jest w obrębie otuliny Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego.

Na infrastrukturę społeczną miejscowości składa się m.in.

- Dom Ludowy, w którym funkcjonuje świetlica wiejska,
- filia Biblioteki Publicznej
- boisko wielofunkcyjne,
- siłownia zewnętrzna oraz plac zabaw.

W miejscowości aktywnie działa Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich i Klub Seniora. W ramach Biblioteki Publicznej (założona w 1956 r.) prężnie działa kreatywne kółko string.art. dla każdego. Placówka obsługuje 146 czytelników i dysponuje księgozbiorem 6 630 woluminów.

Biblioteka współorganizuje Powiatowe Dyktando o Puchar Wójta Gminy Kłodzko oraz od 2021 r. intensywnie współpracuje z Domem Pomocy Społecznej w Podzamku.



Rysunek 28. Boisko – Wojciechowice
Źródło: UG Kłodzko

W sołectwie Wojciechowice, na przestrzeni 5,5 km, znajduje się niebagatelną liczbą 43 mostów i kładek prowadzących przez rzekę.

Do szczególnych miejsc kultu celebrowanych przez lokalną społeczność należy Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Michała Archanioła, diecezji świdnickiej. W obecnej postaci wzniesiony jako gotycki w XV wieku. Obok kościoła znajduje się figura św. Jana Nepomucena z 1754 r.

Obok gotyckiego kościoła parafialnego, przebudowanego w czasach baroku, wznoszą się niezwykle okazałe zabudowania dawnego dworu sędziowskiego z XVI wieku, wielokrotnie przebudowywane.



Rysunek 29. Kościół parafialny w Wojciechowicach
Źródło: UG Kłodzko

Przy domostwach rozsiępane są liczne kapliczki, które ciągną się przy wijącej się, niezwykle malowniczej drodze w kierunku Łaskówki przez Przełęcz Łaszcową.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in. gospodarstwa rolne oraz przedsiębiorstwa zajmujące się obróbką i przetwórstwem drewna, W Wojciechowicach funkcjonują również takie podmioty gospodarcze jak:

- Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjno-Handlowe "RAJTLEX"
- "BUD-MAR" Usługi Budowlane
- Restauracja „Dom Krawca” .

Infrastrukturę transportową sołectwa tworzą drogi powiatowe i gminne oraz trasy rowerowe (Singletrack Glacensis Pętla Kłodzka) przebiegające przez teren Gór Bardzkich. Infrastrukturę techniczną stanowi sieć wodociągowa, która obsługuje obecnie ok. 57% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- naprawy poboczy przy drodze głównej,
- monitoringu na boisku,
- doposażenia Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej,
- melioracji rowów,
- rozbudowy oświetlenia,
- ekologicznych nasadzeń,
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

ŻELAZNO

Sołectwo Żelazno położone jest w południowej części gminy, w odległości ok. 7,5 km od miasta Kłodzko.

Tabela 37. Charakterystyka sołectwa Żelazno

Parametr	Wartość	Udział w wartości dla całej gminy [%]	Ranking
Powierzchnia [ha]	1211	4,80	8
Liczba ludności – stan na 31.12.2021 r.	789	4,76	7
Gęstość zaludnienia [os/km ²]	65,15	n/d	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kłodzko.

W porównaniu do 2014 r. liczba ludności Żelazna zmniejszyła się o 70 osób (8,1%). W związku z powyższym, pozycja wsi w rankingu sołectw, pod względem gęstości zaludnienia spadła z 9 na 12 miejsce. Pod względem liczby ludności Żelazno zachowało dotychczasowe 8 miejsce w rankingu.

Na terenie sołectwa dominują użytki rolne, które stanowią 62% całkowitej powierzchni, w tym grunty orne o przeważającej klasie bonitacyjnej IIIa i IIIb. Lasy i grunty leśne zajmują 26% powierzchni. Warstwę hydrologiczną sołectwa tworzy rzeka Biała Łądecka i jej dopływ Piotrówka. Tereny zabudowane i przeznaczone pod zabudowę to niewiele ponad 3,5% powierzchni całego sołectwa. Część sołectwa leży w granicach dwóch obszarów siedliskowych Natura 2000 Pasma Krowiarki oraz Biała Łądecka. W obrębie sołectwa znajduje się wiele pomników przyrody, w tym największe wywierzysko krasowe w Sudetach – Źródła Romanowskie, dla których utworzono rezerwat ochrony przyrody.

Na infrastrukturę społeczną miejscowości składają się:

- świetlica wiejska,
- stadion sportowy,
- remiza OSP,
- sala parafialna,
- filia Biblioteki Publicznej,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Żelaźnie z oddziałem przedszkolnym, która prowadzona jest przez Stowarzyszenie Inicjatywa Edukacyjna „Nasze Żelazno”.

W 2021 r. oddane zostało do użytkowania nowoczesne Centrum Biblioteczno-Kulturalne, w którym funkcjonują: filia biblioteczna, świetlica wiejska oraz koło gospodyń wiejskich. Liczba czytelników 163, natomiast księgozbiór 5877. Działa tu kreatywny klub różnych robótek ręcznych dla każdego. Od wielu lat biblioteka organizuje dla młodych mieszkańców sołectwa i gminy, a także partnerów czeskich – Festiwal bajek z Andersenem.

W miejscowości aktywnie działa Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Gospodyń Wiejskich oraz Zespół Ludowy "Marzenie". O upowszechnianie kultury, sztuki oraz o ochronę dóbr kultury i tradycji dbają również członkowie Towarzystwa Przyjaciół Żelazna. Sołectwo jest miejscowością słynącą z wydarzeń kulturalnych, wśród których znajdują się m.in. „Lato na Ludowo” (odbywa się zawsze w ostatnią niedzielę lipca) i „Piknik Miodowy”.

O atrakcyjności turystycznej Żelazna świadczą liczne zabytki oraz obiekty dziedzictwa kulturowego. Należą do nich:

- zespół kościelny złożony z Kościoła Parafialnego pw. Św. Marcina z 1326 r. oraz muru cmentarnego z krużgankiem, bramami i kaplicami,
- budynki bramne cmentarza przykościelnego,

- 2 pałace (zespół pałacowy z parkiem oraz pałac przy kościele),
- zabudowania folwarczne,
- wieża mieszkalna,
- dworzec kolejowy.

Strukturę lokalnej gospodarki na terenie wsi tworzą m.in. gospodarstwa ogrodnicze i agroturystyczne, podmioty handlowo-usługowe, piekarnia, a także przedsiębiorstwa zajmujące się transportem, obróbką i przetwórstwem drewna. W Żelaźnie funkcjonują również takie podmioty gospodarcze jak: ŻEL-BUT Sc. Czy AGRO – BAZAR.

Przez teren Żelazna przebiega droga wojewódzka nr 392 oraz droga krajowa nr 33, przy której położony jest teren podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park”. Infrastrukturę transportową sołectwa tworzą również drogi powiatowe i gminne oraz linia kolejowa nr 322 Kłodzko Nowe - Stronie Śląskie. Infrastrukturę techniczną miejscowości stanowi sieć wodociągowa oraz kanalizacyjna. Z sieci wodociągowej korzysta ok. 15%, a z kanalizacyjnej ponad 70% mieszkańców.

Wśród inwestycji, które zdaniem mieszkańców, powinny być przeprowadzone na terenie miejscowości wskazywane są potrzeby w zakresie:

- budowy chodników
- budowy gazociągu
- budowy nowej remizy Ochotniczej Straży Pożarnej
- przebudowy wiaty przystankowej zgodnie z historyczną architekturą (obok starej rozlewni),
- budowy stałych siedzisk na boisku rekreacyjnym,
- budowy i remontu dróg, trasy rowerowej,
- modernizacji melioracji w ciągu drogi powiatowej,
- termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej,
- budowy punktów widokowych na Wapiennikach,
- budowy miejsc parkingowych,
- zagospodarowania miejsc zadrzewionych,
- ekologicznych nasadzeń,
- budowy obiektów sportowych,
- promocji postaw ekologicznych,
- rewitalizacji obiektów zabytkowych (w tym kościoła i kaplic).

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. CENTRUM BIBLIOTECZNO-KULTURALNE W BIERKOWICACH	4
RYSUNEK 2. PRZEDSZKOLE W BIERKOWICACH	4
RYSUNEK 3. KAPLICA ŚW. KRZYŻA W BOGUSZYNIE	6
RYSUNEK 4. TWÓRCZA ŚWIETLICA LEŚNA W DROSKOWIE	8
RYSUNEK 5. PLAŻA GORZUCHÓW	10
RYSUNEK 6. TWÓRCZA ŚWIETLICA MIODOWA W GORZUCHOWIE	10
RYSUNEK 7. WIDOK JASZKOWA GÓRNA	13
RYSUNEK 8. BOISKO – JASZKOWA GÓRNA	13
RYSUNEK 9. TWÓRCZA ŚWIETLICA POZYTYWNEJ ENERGII	16
RYSUNEK 10. PAŁAC W KAMIĘNCU	16
RYSUNEK 11. MIEJSCE SPOTKAŃ PRZY SZKOLE W KROSNOWICACH	18
RYSUNEK 12. ŚWIETLICA ZIELNEJ MAGII – ŁĄCZNA	22
RYSUNEK 13. WIDOK NA ŁĄCZNĄ	23
RYSUNEK 14. TWÓRCZA ŚWIETLICA CZTERECH ŻYWIŁÓW	26
RYSUNEK 15. SZKOŁA PODSTAWOWA W OŁDRZYCHOWICACH KŁODZKICH	28
RYSUNEK 16. OŚRODEK KULTURY SPORTU I REKREACJI	29
RYSUNEK 17. DWÓR W OŁDRZYCHOWICACH KŁODZKICH	29
RYSUNEK 18. STACJA UZDADNIANIA WODY	30
RYSUNEK 19. ŚWIETLICA – ROGÓWEK	35
RYSUNEK 20. WIDOK – SZALEJÓW DOLNY	41
RYSUNEK 21. SZKOŁA PODSTAWOWA SZALEJÓW GÓRNY	43
RYSUNEK 22. PARAFIA ŚW. JERZEGO W SZALEJOWIE GÓRNYM	43
RYSUNEK 23. HUBEREK-ŚWIĘCKO – WIDOK	46
RYSUNEK 24. SZKOŁA PODSTAWOWA W WOJBORZU	48
RYSUNEK 25. DOM LUDOWY I BIBLIOTEKA W WOJBORZU	49
RYSUNEK 26. PARAFIA ŚW. JERZEGO W WOJBORZU	49
RYSUNEK 27. DOGA GMINNA – WOJBÓRZ	50
RYSUNEK 28. BOISKO – WOJCIECHOWICE	51
RYSUNEK 29. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W WOJCIECHOWICACH	51

SPIS TABEL

TABELA 1. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA BIERKOWICE	4
TABELA 2. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA BOGUSZYN	6
TABELA 3. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA DROSKÓW	7

TABELA 4. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA GOŁOGŁOWY	9
TABELA 5. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA GORZUCHÓW.....	10
TABELA 6. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA JASZKOWA DOLNA	11
TABELA 7. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA JASZKOWA GÓRNA	13
TABELA 8. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA JASZKÓWKA	14
TABELA 9. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA KAMIENIEC.....	15
TABELA 10. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA KORYTÓW.....	17
TABELA 11. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA KROSNOWICE	18
TABELA 12. LICZBA MIESZKAŃCÓW AGLOMERACJI.....	20
TABELA 13. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ŁAWICA	20
TABELA 14. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ŁĄCZNA.....	22
TABELA 15. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA MARCINÓW	23
TABELA 16. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA MIKOWICE	24
TABELA 17. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA MŁYNÓW.....	25
TABELA 18. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA MORZYSZÓW	27
TABELA 19. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA OŁDRZYCHOWICE KŁODZKIE	28
TABELA 20. LICZBA MIESZKAŃCÓW AGLOMERACJI.....	30
TABELA 21. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA PISZKOWICE	31
TABELA 22. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA PODTYNIE.....	32
TABELA 23. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA PODZAMEK	33
TABELA 24. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ROGÓWEK	34
TABELA 25. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ROMANOWO	35
TABELA 26. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ROSZYCE	36
TABELA 27. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA RUSZOWICE	37
TABELA 28. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA STARKÓW.....	38
TABELA 29. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA STARY WIELISŁAW	39
TABELA 30. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA SZALEJÓW DOLNY	41
TABELA 31. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA SZALEJÓW GÓRNY	42
TABELA 32. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ŚCINAWICA	44
TABELA 33. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ŚWIĘCKO	46
TABELA 34. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA WILCZA.....	47
TABELA 35. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA WOJBÓRZ.....	48
TABELA 36. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA WOJCIECHOWICE	50
TABELA 37. CHARAKTERYSTYKA SOŁECTWA ŻELAZNO	52

